

Bertrand Russell
Vietnam'da Savaş Suçları

bilgi yayınevi

Bertrand Russell
Vietnam'da Savaş Suçları

TÜRKÇESİ : NİYAZİ ATAKOĞLU

Bilgi Yayınevi

Kapak Düzeni : Ozan SAĞDIÇ

Başnur Matbaası, Ankara - 1967

İÇİNDEKİLER

Teşekkür 7
Giriş 9
I. Basın ve Vietnam 34
II. Vietnam'da savaş ve zulüm 51
III. Özgür dünyanın barbarlığı 68
IV. Güneydoğu Asya'da tehlike 89
V. Soğuk Savaş: Yeni bir safha mı? 93
VI. Çin'de hedefler seçilmesi 101
VII. İngiliz İşçi Partisi'nin dış politikası 103
VIII. Amerika Birleşik Devletleri emperyalizmine karşı direnme yolu ile barış 115
IX. Saygıya değer biricik siyaset 125
X. Millî Kurtuluş Cephesi radyosunda, Amerikan askerlerine radyo yayını 133
XI. Millî Dayanışma Konferansı'nda konuşma 139
XII. Amerikan vicdanına sesleniş 144
Katkı: Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi 156
Ek: Kuzey Vietnam'dan rapor (yazan: Ralph Schoenman) 163

TEŞEKKÜR

Bu kitabın hazırlanmasındaki yardımları için Christopher Farley'e, Ralph Schoenman'a ve Russell Stetler Jr.'a şükran borçluyum. Onlar, gazete idarehanelerinde ve kitaplıklarda önemli araştırmalar yapmakla ve bazı yeni bölümler için gereç hazırlamakla kalmadılar; bu kitap için yazıların seçilmesinde de değerli önermelerde bulundular. Ben, özellikle, Kuzey Vietnam'dan gönderdiği ve bu kitabın sonunda «Ek» olarak yayımlanan raporu için Mr. Schoenman'a minnet borçluyum.

Ayrıca bu bölümlerin bazılarının ilk yayımlandığı iki amerikan dergisine, *Liberation* ve *The Minority of One*'a da teşekkürlerimi belirtmek isterim.

B. R.

GİRİŞ

Batı'nın, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin ırkçılığı, az gelişmiş ülkelerin 'iç' işleri sayılması gereken meselelerde Amerika'nın sorumluluğunun meydana çıkarılmasının son derece güç olduğu bir hava yaratmış bulunuyor. Vietnam'daki savaşa, geriliğin, yoksulluğun ve vahşiliğin, Güneydoğu Asya'ya özgü sayılan, kaçınılmaz ve acıklı bir ürünü gözüyle bakılıyor. Bugünkü çatışmanın kökleri, karanlık geçmişte aranıyor: kuzey ile güney arasındaki eski çatışmalar taranıyor. İleri sürülen bu görüşe göre Amerikan müdahalesi, geçici ve arızidir. Vietnamlılar'ın, iç işlerine karışmaya Amerikalıları istemiye istemiye —ne yazık ki— çağırmış zavallı yaratıklar oldukları düşünüldü.

Irkçılık, Vietnam savaşının tarihi kaynaklarını karıştırıp bozmakla kalmıyor; Amerikan pilotları hastahaneleri, okulları, su setlerini ve sivil merkezleri bombaladıkları zaman da barbarca, şovence bir yaygara koparılmasını sağlıyor. Vietkong'lu esirler

yakalanır yakalanmaz hemen kurşunlanırken Amerikan basınının, Senatonun ve daha birçok kamu kuruluşunun sessiz kalmasını, Amerikan dünya görüşünü destekleyen ırkçılık temin ediyor. Ama gene de bu kuruluşlar, Amerikan pilotları işledikleri suçlar yüzünden yargılanacak olurlarsa Kuzey Vietnam şehirlerinin yerle bir edilmesini istemektedirler. Savaş esirlerine nasıl davranılacağı konusundaki 1949 Cenevre Anlaşmalarının Amerikalılar tarafından nasıl ihlâl edildiği çoktan beri, herkesçe bilinmektedir. Örneğin 1 Aralık 1965 tarihli *New York Times*'ta «Cenevre'deki Kızılhaç Uluslararası Komitesi... A.B. Devletlerinin esirlere davranış konusundaki bir uluslararası anlaşmayı ihlâl etmesinden tekrar şikâyet etmiştir.» haberi vardı. Bu açık suçlamaya karşı gösterilen kayıtsızlık, sivil halkın her gün napalmlar ve beyaz fosforla bombardıman edilmesi karşısındaki kayıtsızlığı hesaba katmasak bile, çarpıcıdır.

Burada gerçekleştiğini görmek ve doğrulamak istediğim temel olgu Vietnam savaşının sorumlusunun Amerika olduğudur. Bu zalim savaşın anlaşılmasında en önemli ilk doğru, budur. Bu savaşı anlamak için Amerika'yı anlamalıyız, ama bu, Vietnam halkının tarihini bilmezlikten gelmek değildir. Vietnam kültürü zengindir ve İlkçağlara kadar dayanır. Ağızdan ağıza geçen efsaneler, kahramanlık geleneklerini özellikle eski derebeylik Çin'inin kovulmasını anlatan söylentileri sürdürür. Fakat gittikçe daha fazla hızlanan tarih hareketi öyledir ki bugünün Vietnam'ı, eskiden gelen kalıtına (mirasına) kendi bugünkü dünyasına olduğundan daha az bağlıdır. Vietnam millî hayatının son yüzyılı, onu, dünya sahnesine çıkarmış bulunuyor. Vietnam'ı ve onun mücadelesinin büyük acılarını anlamak için; Vietnam'ı, Üçüncü Dünya'yı ve daha az dramatik olmakla birlikte bizzat Batı'yı, dönüştürmekte olan sömürgeciliğe-karşı kuvvetler burcu içindeki yerin-

de görmeliyiz. Vietnam'ın geçmişini ne kadar deşersek deşelim, Vietnam'ın anlamını tek başına, soyut olarak ele almaktan vazgeçmedikçe Vietnam anlaşılamayacaktır. Vietnam'a uluslar arası bir önem kazandırmış olan, Amerika'dır.

Vietnam'da Amerika'nın rolünün başlangıcı, Ngo Dinh Diem ile iş karıştırmaya başlaması ünlü olayından önce olmakla birlikte, Vietnam'ın kültür kalıtını (mirasını) hemen hemen yok etme şerefinin Fransa'ya ait olduğu belirtilmelidir. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce Fransa, kendi sömürge işlerini, mağrur bir kendine güvenle yürütürdü. İngiltere'nin rakibi olarak Çin'e yeni bir giriş kapısı ararken, 19. yüzyılda Vietnam'ı yokladı. Fransız savaş tekneleri, Fransız misyonerlerini, Hıristiyanlaştırmaya çalıştıkları vahşilerin misillemelerine karşı korumak bahanesiyle, 1840'larda Güney Vietnam'a girdiler. Sömürge istilâsı bütün ciddiyetiyle başlamıştı. Bir iki on yıl içinde, yalnız Vietnam'ın tümü değil, Laos ve Kamboç da (Cambodia) Fransız sömürge yönetimi altına sokulmuştu. Büyük Çin-Hindi bileşiminin her bölgesi değişik bir hukukî statüye ve hükümet yapısına sahip olmakla birlikte, Fransız'lar her yerde yerli halkın boyun eğmesini sağlamakta amansızdılar. Fransız egemenliği tartışılamazdı ve sömürgenin her yanında kanunları ve nizamları tayin etmek, onların keyiflerine ve isteklerine bağlı haklarıydı. Şurda burda, rastgele ve örgütsüz gerilla direnmesi Fransız'lara karşı koydu ve bu direnme yirminci yüzyılda da sürdü.

Vietnam toplumunu yıkan ve Vietnam halkı ile geçmişi arasındaki bağları koparan, totaliter sömürgeleştirme süreci oldu. Sömürgeleştirilen halkların hünerleri, âdetleri ve inançları, üstü örtülü bir çıkarcılık tarafından yargılanıp değerlendirilmeye başlanır: sömürgecinin çıkarına uygun olan şey, yararlı ve iyi sayılır. Milâttan sonra 937 yılında Çinlilerin kovulmasından çok uzun zaman son-

ra da Vietnam'da ayakta kalmış bulunan Mandarin sistemi altında, devletin desteklediği bölge düzeyindeki okullara ek olarak, ayrıca 20.000 kadar da tek öğretmenli özel köy okulları vardı. Sömürgeci Fransız'lar, Fransa'nın karbon kâğıdından çıkmış bir kültür kopyasını yaratmak çabası içinde, bu okulları büsbütün ortadan kaldırdılar, Vietnam dilini romalılaştırıp yeni bir resmî dil (quoc ngu) meydana getirdiler ve bütün Vietnam'da sadece 14 ortaokul ve lise ile bir üniversite kurdular. Öğretim kurumları bu kadar az olunca, yeni yazı ile okur-yazarlık yoklamasını az kişi başarabilirdi. Sömürgecilerin ihtiyaçlarının meydana getirdiği ekonomik değişiklikler de aynı derecede derindi. En çok arzulanan, tüketim ürünleri değil, sanayi ham maddeleriydi. Otomobilin ortaya çıkması, yeni bir kauçuk talebi yarattı, bu da binlerce Vietnam köylüsünü büyük kauçuk çiftliklerinde çalışan ırgatlar haline getirdi. Para ekonomisinin kurulması hızla başarıldı. Köylüler mal satın almak ve vergilerini ödemek için paraya gittikçe daha fazla muhtaç olduklarından, topraklarını ipotek etmek ve satmak zorunda kaldılar. Bu süreç içinde, Vietnam hayatının el sürülmedik yanı kalmadı.

Beyaz, Avrupalı üstünlüğü, sömürgeci devletin karşı konulmaz egemenliği ile hep bir arada yürüyordu. Fransız memurları bütün memleketteki her yetkili mercii işgal ettikleri için, geleneksel soylular ve Mandarin'ler bütün itibarlarını ve saygıyı kaybettiler. Yürürlükte ve yaygın olan kuşku ve güvensizlik havası içinde, sömürgeci, yaltaklanma belirtileri ve timsalleri arıyordu. Beyaz adamın inancının otoritesine bilerek boyun eğmiş olan dönme Hıristiyan, en az korkulan unsurdu ve bu sebeple mükâfatlandırılıyordu. Bu şartlandırılmış aşağılık duyguları, geniş ölçüde yerleşti. Böyle bir durumda Japonya'nın 1905'te Çarlık Rusya'sına karşı kazandığı zafere, birçok Vietnamlılar sembolik bir önem verdiler. Bu,

elbette, Asyalı bir devletin Batı'yı bozguna ve utanca uğratabileceğinin kanıtıydı. Gariptir, bu olayın bilinmesi, Vietnam'da yerleşen Fransız'ların Vietnamlıların fransızca öğrenmeleri konusundaki ısrarları yüzünden mümkün olmuştu. Bu yeni dil, az sayıda Vietnam aydınına kendi sınırları dışında olan olayları incelemek olanağını veriyordu. Gene bu sıralarda, Vietnam milliyetçileri tarafından, sömürge sistemleri içinde reformlar elde etmek için kuvvetli çabalar harcanmaktaydı. Örneğin, kendi kültürlerinin yeniden hayata geçirilmesini sağlayabilecek, ücretsiz okullar açılması için mücadele ediyorlardı. İlerde en ateşli milliyetçiler işte bu okullardan yetişeceklerdi.

Milliyetçi istek ve özlemlerin gelişmesini etkileyen başka bir etken de Birinci Dünya Savaşı oldu. Bu savaşla ilgili haber ve bilgiler, Fransız'ların yönettiği okullarda okumuş bulunanlara sınırlı kalmadı. Cephelerdeki ağır kayıplar, Fransız'ların savaş çabası için aynı derecede hayati önem taşıyan fabrika çalışmalarında kullanılabilecek erkek emeği miktarını etkiledi. Bu emek yetersizliğini gidermek için Fransız'lar Çin anavatanından ve güney Asya'dan Fransa'ya büyük sayıda ırgat ithal ettiler. Fransa'ya gelen Vietnamlılar yabancı ve yeni bir dünyaya girdiler. Ana vatan Fransasının, sömürgelerde bilinmeyen, üstelik yasaklanmış olan düşünce düzeni ve bu düzenin benimsediği özgürlük, eşitlik ve kardeşlik eğilimleriyle doğrudan doğruya temasa geldiler. Vietnam'da yerleşmiş Fransız'lar tarafından bu memlekete ihraç edilen Fransız kültürünün zorla kabul ettirilmeyen tek yönü Fransız Devrimi geleneği idi. Paris'teki Vietnamlılar, batı siyasi düşünce geleneklerinin liberal ve sosyalist fikirleriyle ve ülküleriyle zehirleniyorlardı.

Bir de büyük savaşın «dünyayı demokrasi için güvenli bir hale getirmek» maksadıyle yapıldığı iddia ediliyordu. Savaş, boşuna bir kırım (katliâm)

için kendi hayatlarına son vermeye en az istekli olanları bile esinlendirip harekete geçirebilecek, çok ateşli ve çok ülkücü bir belâgat getirmişti. Paris'teki bir grup Vietnamlı milliyetçi, müttefiklerin verdikleri sözleri kabul etme kararına vardı. Kiralık resmî kılık lar giyinip Versay'a başvurarak müttefiklerin, Çin Hindi'nin kendi kaderi hakkında karar vermek ilkesini tanımalarını istediler. Bu milliyetçiler arasında Ho Chi Minh de vardı. Bu traji-komik toplantı, onun yurdunun bağımsızlığı için tartışmaya katıldığı ilk girişimiydi. Bu yeni diplomatların istek ve iddialarının sağır kulaklara çarptığını söylemeye lüzum yok. Sömürgelikten kurtuluş öyle kolayca gelecek değildi.

Amerika Birleşik Devletleri o tarihlerde artık bir dünya devleti olarak ortaya çıkmıştı. Amerika Birleşik Devletleri, en çok da uzak doğudaki Açık Kapı siyasetiyle, eski imparatorlukların mutlak denetimi altındaki ticaret haklarını bütün dünyada kırmak peşindeydi. Sömürülecek çok büyük zenginlikler vardı ve Amerika Birleşik Devletleri pay istiyordu. Bu aşamada, mevcut devletlerarası ilişkilerin çoğunu bozmaya ve rekabet halindeki güçleri yok etmeye ihtiyaç yoktu. Her şey, herkese yetiyordu. Örneğin eski Deniz Kuvvetleri Bakanı Franklin D. Roosevelt 1923'te «Japonya'ya Güvenecek miyiz?» (Shall We Trust Japan?) başlığı ile yayımlanan bir konuşmasında şu görüşü açıklamıştı:

«Pasifik ticaretinin gelişmesine karışmakta, hatta belki de bu yüzden çatışmalara girmekte devam edeceğimiz doğrudur; fakat Kuzey Pasifik ve Güney Pasifik okyanusları kıyılarındaki geniş ülkelerin ve çok büyük nüfus kalabalıklarının ticaretini gözönünde bulundurduğumuz zaman, hem Japonya için hem de bizim için gelecekte bile yetip de artacak kadar ticaret alanı bulunduğu görülecektir.. » *(Far Eastern Review*, XIX, Ağustos 1923, s. 505-8).

Herhalde, Doğu'da Amerikan politikasını ilkelerden başka bir şeyin yönettiği açıkça bellidir.

İki dünya savaşı arasındaki yıllar esnasında Vietnam'da hoşnutsuzluk ve soğukluk çeşitli gelişmelerde yansıdı. Milliyetçi düşünce yeşeriyordu. Okumuş yazmış orta sınıfların saflarında Birinci Dünya Savaşı'nın sonuçlarına karşı karışık bir tepki vardı. Kimileri, bir yandan kendi kaderleri hakkında karar vermek ilkesini savunurken bir yandan da en zalim sömürgeciliği uygulayan «demokrasiler»in bu sahtekârlıklarını kabul ediyorlardı. Bunlar, sömürge sistemi içinde göstermelik reformlar peşindeydiler. Görünürde reform diye bir şey yoktu; ama yumuşak iyileştirmelerin bu savunucularının çoğu Fransız yönetim örgütü içinde mülkiye memuru veya daha küçük görevler ile mükâfatlandırıldılar. O kadar kolay tatmin edilmeyenler ise Batı'nın siyasî kavramlarını sömürgeleştirilmiş Asya'nın sosyal meselelerine uygulamak gibi uzun süreli ve çetin bir işe giriştiler. Gerçekten özgün (original) siyasî bir öğreti (doktrin) meydana getirilinceye kadar birkaç yıl geçti. Bu süre içinde yabancı bir politikanın taklidi ve kabaca benimsenip uygulanması beylik ve yaygın hale geldi. İlk siyasî partilerin çoğu, Chiang Kai Shek'in Kuomintang'ına uydurulmuş olanı dahil, hep yabancı partilerin kopyalarıydı.

Bütün bu dönem boyunca, Fransa, duruma tamamiyle hâkimdi. 9 Şubat 1930'da «Viet Nam Quoc Dan Dang» (VNQDD) başarısız kalan bir isyan yönetti. Bu ayaklanmaya karşı Fransız garnizonları o kadar etkili ve başarılı olmuşlardı ki, bu milliyetçi parti tamamiyle ezildi ve onbeş yıl sonraya kadar bir daha görülmedi. Rus devrimi birçok Vietnamlı aydını etkilemişti. 1930 yılında üç küçük grup kuvvetlerini bir araya getirerek Çin-Hindi Komünist Partisi'ni kurdular ve bu parti, büyük zorluklar karşısında, üye sayısını yavaş olmakla birlikte sürekli olarak artırdı. Bu zor yıllarda Komü-

nistler bazı grevleri başlatıp örgütlendirmişler ve Ha Tinh ve Nghe An'da bir süre için «Sovyet»ler de kurmuşlardı; fakat millet ölçüsünde örgütlenmiş bir hareket yoktu. Mekong deltası bölgesinde ve şehirlerde zaman zaman meydana gelen grevler Fransız yönetim örgütüne zarar ve tehlike getirmiyordu. Millet ölçüsünde bir hareket meydana getirmek için yapılan her girişim, ücretli Fransız askerî birlikleri tarafından hızla ve amansızca eziliyordu. 1932 yılında birçok Fransız hapishanesi ve toplama kampı 10.000'den fazla mahkûm barındırıyordu. Vietnamlılar o yıllarda çok şehit vermişlerdir. Mezarlarında sadece «ırgat» işareti bulunan, kim oldukları bilinmeyen ölülerin sayısı daha da çoktur. Birçokları da sürgüne gönderilmişlerdir; sürgünün bazı üstün ve yararlı yanları vardı. Sürgün, Ho Chi Minh'i ve daha başkalarını, mücadelelerinin boyutlarının tam bilincine varmış, gerçek uluslararası savaşçılar haline getirmiştir.

Uzun süreli siyasî mücadelelerin zorlukları Vietnam toplumunun hoşnutsuz unsurlarının bazılarını, kurtuluşun, daha çok manevî ve ruhî olacağına inandırdı. Dinî yeniden-uyanış, garip yeni şekiller aldı ve yurdun kır bölgelerine boydan boya yayıldı. Yeni mezheplerin en önde geleleri Hoa Hao ile Cao Dai idi, bu sonuncusu ötekinden daha da acayipti. Cao Dai'lik Budizmin, Hıristiyanlığın ve Hinduluğun bazı unsurlarını birleştiriyordu, azizleri arasında Victor Hugo da vardı. Bu mezhepler çok taraftar kazandılar, bunun sonucu olarak da Fransız'lar tarafından korkulur ve güvenilmez duruma geldiler. Bu yüzden uğradıkları baskı ve takipler bu mezheplerin silâhlı topluluklar meydana getirmelerine sebep oldu; dünyevî mücadele önlenememişti. Tekerlek tâm daire haline geldikçe, bunlar, siyasî çatışmanın ana kuruluşlarına katılarak, gittikçe artan önemli siyasî roller oynadılar.

Bu yıllarda Japonya, Asya'da mutlak ege-

menliğe doğru kararlı bir tutumla yürüyordu. 1910'da Kore'yi zaptetmişti, 1930'ların başlarında Mançurya'da egemenliğini iddia etmek için harekete geçti; 1937'de Kuzey Çin'i istilâ etti. Bu hareketler, daha önce söylediğimiz sebeplerle, Amerika Birleşik Devletleri'ni ilkin pek ürkütmedi. Japonya ile ticaret ve iş birliği, Amerikan iş adamları için çok kârlıydı; çünkü Japonya Asya'nın öteki bölgelerine yaklaşılıp girilmesini sağlıyordu. Doğudaki Amerika yatırımlarının en büyük kesimi, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak Japonya'ya bağlıydı. Bu yüzden Amerika'nın Japonya'yı düşman olarak görmesine kadar, yıllar geçti. Amerika, sonunda kesin olarak Chiang Kai Shek'i kabul ve tasdik edinceye kadar, birçok Amerikan siyaset-yapımcısının gözünde, Çin'de Japon egemenliği bağımsız bir cumhuriyetten daha iyi idi.

Fransa Nazilerin eline düştüğü zaman, Japonya Çin-Hindin'de kendisine fırsat düştüğünü gördü. Amerika, Japon rekabetinin artan tehlikesini hissetti ve Japonya'ya Asya'da «ikinci devlet» statüsünden fazlasını tanımamak kararını açıkladı. Roosevelt, Fransa eğer Çin-Hindi'ni bugün Japonlara verirse savaştan sonra tamamen kaybedeceğini bildirerek Vichy hükûmetini uyarmakta tereddüt etmedi. Fransız'lar bu sömürge üzerinde beyaz (Fransız-Alman) üstünlüğünü korumak düşüncesiyle duygusuzca Hitler'e başvurdular. Bu açıkça ırkçı öneri, Mihver tarafından reddedildi. Vichy hükümeti, kısa zamanda, Japon'ların isteklerine boyun eğdi. Çin-Hindi'nin işgali Thailand'ın Mihver'e katılma kararı ile birlikte, Japonya'ya Asya'nın bütün öteki bölgelerinin istilâ edilmesi için kuvvetli mevziler sağladı. Çin-Hindi'nde Fransız sömürge yönetim cihazı el sürülmeden, olduğu gibi bırakıldı; sadece yeni efendilere hizmet etti. Burma ve Java gibi başka yerlerde ise Japon'lar, «Asya, Asyalılar için» şiarı ile milliyetçi ve Batı karşıtı duyguları ustalıkla kullanarak Asyalı işbirlikçiler buldular. Hem Çin-Hindi'nde Fransız'larla iş

yapmış olanları, hem de Asya'nın öteki kesimlerinde «milliyetçi» işbirlikçileri tutmaları, Japon'ların, mevcut sosyal yapıları sarsmadan bu bölgelerin kaynaklarını kullanmak gibi faydacı bir girişimlerini yansıtıyor.

Japon'ların ve Amerika Birleşik Devletleri'nin çıkarları, uzlaştırılamazdı. Amerika Birleşik Devletleri önderleri, yıllar yılı, Japon'lara, eşit olmayan bir ortaklık önermişlerdi. Washington Deniz Konferansı Japon'lara askerî bakımdan aşağı bir durumu açıkça kabul ettirmişti. Japonya, Amerika Birleşik Devletleri ile işbirliği yapmanın zor bir iş olduğu kararına vardı ve en son tuttuğu yol, Washington'a açık bir meydan okumaydı. Bu yola savaş tehlikesi hep eşlik ediyordu. Kışkırtıcı davranışlar, Pearl Harbour ile başlamış değildir. ABD gambotu Panay'a yapılan saldırı, hem Japonya'nın bu kararının hem de Amerika'nın her zaman hazır deniz tehdidinin işareti olmuştur. Çin'deki Amerikan çıkarlarının korunması ihtiyacı, uzun zamandan beri, Doğuda Amerikan savaş gemilerinin bulundurulması gereğini emretmiş bulunuyordu. Amerika Birleşik Devletleri ile Japonya arasındaki ilişkilerin son ve kesin olarak kopması, tesadüf eseri değildi. 6 Aralık 1941'de Pearl-Harbour'un bombalanması sadece *coup de grace* (son darbe) olmuştu.

Amerika'nın Pasifik'teki savaş hedefleri oldukça karışıktı. En açıkça belli olanı, Amerika Birleşik Devletleri'nin Japonya'yı askerî bakımdan yenmek, bozguna uğratmak peşinde olduğudur. Amerika bu amacını gerçekleştirmek için, komünistler tarafından yönetilen milliyetçi hareketler dahil, değişik kaynaklardan meydana gelmiş bir müttefikler topluluğu topladı. Fakat savaşın siyasî hedefleri bu kadar basit değildi. Başkan Roosevelt, savaşa girmeden önce bile, savaş sonrası muhtemel kazançları uzun uzun düşünmüştü. İngiliz imparatorluğunun parçalanıp dağılması, Amerikan iş çıkarları için özel bir önem

taşıyordu. 12 Ocak 1940'ta Başkan, iş-ticaret dergilerinin sahip ve yayımcılarından bir gruba şunları söyledi:

«Bildiğiniz gibi, İngiliz'ler bu savaşta paraya muhtaçtırlar... Bütün yeryüzünde... tramvay, elektrik ışığı kumpanyaları gibi pek çok şeye sahiptirler. Ama bu savaşı sürdürürken İngiliz'ler bu denetimden uzaklaşmak zorunda kalabilirler, belki de biz sonunda oralardaki mal sahipliklerine adım atabilir veya büsbütün elimize geçirmek için gerekli malî düzeni kurabiliriz. Bu, müthiş ilgi çekici bir iştir ve gelecekteki ticaretimizin en önemli işlerinden biri, bunu o ışık altında incelemektir.»

(Basın Konferansı 614-A)

Demek, Roosevelt, savaş sırasında, Churchill'in İmparatorluğu eski haline getirme planlarını tutmakta özel bir ilgi göstermiş değildi. İngiliz Hindistanı'nın bağımsızlığını da, özellikle onaylamıştı.

Savaşın daha başlangıç noktalarında, Chiang Kai Shek'in yönetimi altında «kuvvetli» bir Çin'in, savaş sonrası Asya politikasının temeli olması, belirsiz bir şekilde, kararlaştırılmıştı. Bu demektir ki Amerika'nın Doğuda istikrar kurma planı, Asya'nın kendi dışında kalan kesimlerine göre «kuvvetli», fakat Amerika Birleşik Devletleri'ne kıyasla zayıf bir Çin meydana getirmekti. Amerikalılar, Amerikan kapitalizminin çıkarlarına düşman olan geleneksel Batı emperyalizminin iki niteliğini doğru olarak tespit etmişlerdi. İlkin, İngiliz imparatorluğunun sömürgelerine Amerikalıların yaklaşmasını, bu karşı kuvvetin siyaseti iyice sınırlandırıyordu. İmparatorluk sömürgeleri ile ticaret söz konusu olduğu zaman hiç bir eşitlik, hiç bir «açık kapı» yoktu, olamazdı. Bu, sanayiin büyüyüp genişlemesi döneminde bile Amerika Birleşik Devletleri'nde beslenmiş olan sömürgeciliğe-karşıt ruhu meydana getiren önemli bileşenlerden biridir. İkinci olarak, kaba ve zalim yö-

netimin, huzursuzluk ve toplumsal devrime sebep olarak, kendi kendini yıkıp yok etmekte olduğu görülmüştü. Amerikalılar, komünist olmayan millî devrimlerin dahi Amerikan mallarına el konulmakla sonuçlanabileceğini Meksika meselesinde görmüş bulunuyorlardı. Bundan dolayı, tedbirli yöneticiler, bir yandan sömürgeciliğe karşı ve millî bağımsızlıktan yana imiş gibi görünürken, bir yandan da, büyük sosyal değişikliklere girişmeyecek olan yerli seçkinlere yardımı öngören bir siyaseti benimsediler. Yerel (mahallî) egemen gruplarla ve iş adamlarının çıkarlarıyle ortaklık etmek, tam sömürgeleştirmenin tehlikesine tercih ediliyordu. Çin, bu siyasete bir örnekti. Filipinler'de komünistlerin yönettiği milliyetçi gerillalara karşı duyulan korku, aynı çizgiler içinde bir savaş sonrası bağımsızlığı için plânlar yapılmasını tahrik etti.

Vietnam meselesi, daha zordu. Çin'den ve Filipinler'den farklı olarak Çin Hindi, Amerikan sermayesinin girmiş olmadığı ve hemen hiç Amerikan nüfuzunun bulunmadığı bir bölgeydi. Fransızlar, yerli yöneticileri yetiştirmek için hemen hiç bir adım atmamışlardı. Kokuşmuş «milliyetçiler» ile, adı var olup kendi olmayacak, saymaca (itibarî) bağımsızlığın verilmesi yolunda hiç bir anlaşmaya varılmamıştı. Ağır ve tehlikeli bir durum, hızla gelişmiş bulunuyordu. Fransız'lar, Japon'larla işbirliği yapıyorlardı. Japon'larla Fransız'ların karşılıklı güvensizlikleri yüzünden meydana gelen kaçınılmaz karışıklıktan yararlanarak, sürgündeki Vietnam gerçek milliyetçileri Güney Çin'den geçip sınırı aşmaya ve bir direnme hareketi kurmaya başladılar. Bu harekette başlıca teşebbüsü komünistler yapmışlardı. Viet Nam Doc Lap Dong Minh veya kısaca Viet Minh) diye tanınan bir güçbirliği (coalition), Ho Chi Minh'in önderliğinde, kuruldu. Bu kuruluşa katılma, unutulmaz bir genişlikteydi. Viet Minh, Japon'lara ve onlarla işbirliği yapanlara karşı bir gerilla savaşı yürüterek bütün kır ve köy-

lük yerlerde direnme hareketini yerleştirdi. Amerika Birleşik Devletleri ve müttefikleri Viet Minh'i desteklemeyi kabul ettiler ve gerillalara havadan bazı araç, gereçler ve erzak attılar. Viet Minh'i komünistlerin yönettiği ise, elbette, bilinmeyen bir sır değildi. Savaş sona erince Amerika Birleşik Devletleri Vietnam'ın en iyi nasıl «istikrara» kavuşturula cağı ve Amerikan çıkarları için en iyi nasıl elde edileceği meselesi ile karşı karşıya kaldı.

Daha önce de belirtmiş olduğum gibi Amerika Birleşik Devletleri Vichy hükümetini savaştan sonra Çin - Hindi'ni kaybetmek tehlikesiyle tehdit etmişti. Savaş sırasında Çin-Hindi'nin gelecekteki kaderinin tartışıldığı büyük devletler arasındaki konferanslardan Hür Fransızlar da dışarda bırakılmışlardı. Amerika Birleşik Devletleri bu gibi meseleleri ele alan dördüncü devlet olarak Chiang Kai Shek'i tercih ediyordu. 1944'te bile Cumhurbaşkanı Roosevelt Çin Hindi meselesinde en iyi çözüm yolu olarak bir «vesayet»ten üstü örtülü bir şekilde söz ediyordu. Bu gibi önermeler kısa zaman içinde meydana getirilmek üzere olan Birleşmiş Milletler kuruluşunun ışığı altında tartışılıyordu. Fakat vesayet, bağımsızlığa, yöresel muhtar hükümetlere doğru derece derece ilerlemeyi gerektiriyordu. Viet Minh bu taslağın ilersindeydi.

9 Mart 1945'te Japon'lar bir darbe sahneye koydular. Müttefik kuvvetler zafere daha çok yakınlaştıkça, işbirliği yaptıkları Fransız'ların güvenilmez elemanlar haline gelmelerinden korkuyorlardı. Fırsatçılık edip taraf değiştiremezler miydi? Japon'lar hemen, büyük sayıda Fransız'ları yakalayıp hapsettiler. Bunlardan bir çoğu da kamunun önünde küçük düşürüldüler. Japon'ların Fransız'larla başa çıkacak kadar kuvvetleri vardı, fakat bu kuvvetler Viet Minh ile uğraşmakta büsbütün yetersiz kalıyorlardı. Milliyetçilerden bazılarını elde etmeye giriştiler ve Bao Dai adında birinin kendi vasilikleri al-

tında «İmparator» mevkiini kabul etmesini başardılar. Kendi saflarında savaşmak üzere gençlik birlikleri ve Vietnamlı askerî birlikler kurma girişimleri, aslında başarısızlığa uğradı; sadece birçok Vietnamlının askerlik hünerlerini öğrenmesi ve Viet Minh kuvvetleri için silâh elde etmesi imkânını vermekle kaldılar. 1945 ilkbaharında Viet Minh'in kazançları çok büyük oldu; özellikle Kuzeyde geniş bölgeler elde edilip sağlamlaştırılmıştı. Yaz geldiğinde, artık, fiilî (de facto) devlet iktidarı olduklarını iddia edecek ve böyle olduklarının tanınmasını isteyecek duruma gelmişlerdi.

Bu çeşitli olaylar 1945 yılında, karar verme durumundaki Amerikalılar için bir bunalım havası yaratmıştı. Kurtulan Avrupa'da ortaya çıkan ve yükselen komünist kuvvetlerin gücü, birçok siyaset planlayıcılarının savaş zamanı stratejisini yeniden gözden geçirip yeniden değerlendirmelerine sebep olmuştu. Bundan başka Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Demokrat Parti'nin 1944 genel toplantısında tutucu (muhafazakâr) unsurlar kendilerini kuvvetle hissettirmişlerdi. Cumhurbaşkanı yardımcısı Henry Wallace'ın yerini Harry S. Truman almıştı. Bunun ardından, Dışişleri Bakanlığında önemli değişiklikler oldu: Dışişleri Bakanı Edward R. Stettinius oldukça değişik bir dış politikayı çizerken, kendisine yardımcı olarak Dean Rusk ve Nelson Rockfeller gibi adamları seçiyordu. Roosevelt'in ölümü ve bunu izleyen personel reorganizasyonu takım değişikliğini kesinleştirdi. Dışişleri Bakanı Byrnes'in anti-komünizmi, şüpheye yer bırakmayacak kadar açıktı. Bu yeni takımın ilgilendiği başlıca mesele, Japonya'nın askerî bakımdan yenilip bozguna uğratılması değildi. Aslında bu, zaten başarılmıştı; 1945 ilkbaharında Japon deniz ve hava kuvvetleri her bakımdan hareket edemez hale getirilmiş bulunuyordu. İlkbahar başlangıcında Japonlar muhtemel teslim şartları konusunda Sovyet önderleriyle temas

sa geçmişler ve Sovyetler de bu haberi Amerika Birleşik Devletleri'ne aktarmışlardı. Fakat bu sıralarda Amerikalılar, artık, ince siyasî meselelerle fazlasiyle meşguldüler.

Amerika Birleşik Devletleri, savaş sonrası dünyasında tartışma götürmez, tartışılamaz egemenlik istiyordu. Rus'lar, gerçek bir tehlike değillerdi. Savaş onları hemen hemen mahvettiği için, Amerika Birleşik Devletleri'nin askerî ve sınaî gücü ile boy ölçüşemezlerdi. Bundan başka, Stalin'in ideolojik etkisi Amerika'yı doğrudan doğruya tehdit etmiyordu. Gerçekten Stalin, birleşik «cephe»yi canlı tutmak için devrimci yolla iktidarın ele geçirilmesine karşı fikir ve öğüt verme isteğini göstermiş bulunuyordu. Örneğin Fransa'daki durumda, Maurice Thorez Moskova'da uzun zaman kaldıktan sonra döndüğünde, komünistlerin yönetimindeki yeraltı hareketi (FFI), iktidarı ele geçirmek üzereydi. Maurice Thorez, Partisini, uluslararası komünist hareketin genel ve tümel çıkarlarının, De Gaulle'ün Paris hükümetine bütün iktidarın verilmesini emrettiğine inandırdı. Bununla birlikte Asya'da hayli değişik bir durum vardı. Savaş sırasında sömürgeciliğe-karşı çok büyük kuvvetler meydana gelmişti. Yüz milyonlarca Asyalı —Çinli, Endonezyalı, Vietnamlı, Filipinli— kendi hayatlarını geri dönülmez bir tarzda değiştirmekte olan bir mücadelenin parçalarıydılar. Burada, Amerika Birleşik Devletleri'nin uğraşmak zorunda olduğu, yerleşik ve derin bir toplumsal kuvvet vardı.

Amerikalılar, başlangıçta, Asya'da Sovyet etkisini azaltmaya çalıştılar. Bağımsızlıkları için dövüşmekte olan bölgelerde sosyalist devletlerin ortaya çıkmasını cesaretlendirecek her şeyden korktukları için, Rus'ların Asya'da her faaliyetini önlemek istiyorlardı. Yalta Anlaşmalarının şartları, 1945 yazında, Rus'ların Asya sahnesine girmelerini sağlamıştı. Hiroshima'yı ve Nagazaki'yi yakıp kül etme kararı verilirken bu faktör, bir de milliyetçi hareketlerin

gücü sıkı sıkıya akılda tutulmuştu. Bu kararın alınmasına varan sebeplerin tümü, elbette, karmaşıktır. Bununla birlikte iki şehirde değişik tipte iki atom bombasının kullanılmış olması, binlerce insanın canı pahasına, hesaplı bir deney yapılmış olması fikrini akla getiriyor. Atom bombasının bütün gelişimi boyunca, önde gelen siyaset yapımcıları, şüphesiz, bunun Sovyet üst yöneticilerini sindirmek için ne kadar yararlı olacağını hesap ediyorlardı. Fakat nükleer cihazların korkunç gücü, insanların oturmadığı bölgelerde kullanılarak da kolaylıkla gösterilebilirdi. Demek ki bunları Asya şehirleri üzerinde kullanmak kararının iki sebebi olduğu anlaşılabilir. İlkin, psikolojik sebep vardır: Atom bombalarını Japon'lar üzerinde kullanmak bir efsaneyi, yani Japon'ların teslim olmalarını sağlamakta şehirlerin bombalanmasının kesin etken olduğu efsanesini doğurdu. Açıkça görülen sebeplerle Sovyet önderlerinin bu efsaneye inanmaları beklenemezdi. Fakat Japon'ların altı ay önce barış isteğinde bulunmuş olduklarını bilmeyen milliyetçi Asyalı liderler ve Batı'nın sıra insanları, masalı hemen doğru olarak kabul ettiler. Batılılar, kara savaşına tercih edilecek teknolojik bir başka yolun (alternative'in) var olduğuna inanmak *istiyorlardı.* İkinci olarak, bombalar, Amerikan gücünün Asyalı yığınları bir tek darbede yok etmek için kullanılabileceğini ve kullanılacağını açıkça göstermek için atılmıştı. İki Japon şehrinin yakılıp kül edilmesinin Amerika'ya Asya'da halkın sevgisini kazandırması, hele Asyalı milliyetçilerin Japonya'ya karşı —evvelce belirtildiği gibi— çok kesin olmayan belirsiz tutumu gözönüne alınırsa, pek beklenemezdi. Bu korkunç bombalama eylemi, ancak, Asyalı milliyetçileri dehşet içinde bırakmak için düşünülmüş olabilir.

Viet Minh, sinecek gibi değildi. 1945'in Ağustos ayı içinde güçlerini pekiştirmeye giriştiler. 19 ağustosta Hanoi'de bir hükümet kuruldu, Fransız'-

ların ve Japon'ların emri altındaki kukla İmparator Bao Dai tahttan çekilmeye razı edildi. 25 Ağustosta Saigon'da yeni hükûmetin desteklendiğini ilân etmek üzere büyük bir miting yapıldı. 2 Eylül 1945 günü Ho Chi Minh, kaderin cilvesine bakın, 4 Temmuz 1776 Amerikan Bağımsızlık Bildirisi esası üzerine dayanan bir bağımsızlık bildirisi yayımladı. Viet Minh'in açık ve cesur hareketi, Amerika Birleşik Devletleri'ni Çin Hindi meselesinde bir karara varmaya zorladı. Müttefikler Ho Chi Minh'e sırtlarını çevirerek oradaki Japon'ları daha «güvenilebilir» elemanların teslim alması yolunu seçtiler. Viet Minh'in Japonların silâhlarını almasına ve böylece kendi bağımsızlıklarını savunmak üzere silâhlanmalarına imkân vermektense, müttefikler, Çin Hindi'nde Japon'ların teslim alınması sorumluluğunu Kuomintag'a ve İngilizlere verdiler. İngiliz sömürge birlikleri Burma ve Hindistan'dan gelerek Vietnam'ın güneyine girecek, Chiang Kai Shek'in birlikleri de kuzeyde hareket edecekti. Gerçekte bu kuvvetlerden hiç biri açıklanan görevi gerektiği gibi yerine getiremedi. Güneyde Tümgeneral Douglas Gracey komutasında İngiliz yönetimindeki birlikler Japon'ların silâhlarını almak ve Japon'ları yurtlarına göndermekten çok Fransız yönetimini yeniden kurmakla ilgileniyorlardı. Japon'lar tarafından son tevkif edilmiş bulunan Fransız'ların serbest bırakılmalarını derhal sağladılar ve beş bine yakın Fransız'ı yeniden silâhlandırdılar. İngiliz'ler açıkça Viet Minh'i iktidardan indirmek için hareket ettiler ve 23 Eylülde Fransız'lar, İngiliz'lerin tamamiyle desteklediği bir darbeyi sahneye koydular. Fransız'lar, Asyalılar elinde küçük düşürülmelerinin intikamını almak için yanıp tutuşuyorlardı. Egemenliklerinin, tam bir hükümet cihazı kurma çabası içinde bulunan Viet Minh tarafından tehdit edildiğini doğru olarak hissediyorlardı. Fransız'lar, İngiliz'lerin yardımıyle, Viet Minh'e karşı temizleme hareketlerine giriştiler. Fransız'lar ve İngi

liz'ler birçok defalar bu hareketlere katılmak üzere Japon askerî birliklerini de kullandılar. İngiliz'lerin Viet Minh'e ilk olarak Viet Minh'in Japon ajanları olduğu bahanesi ile saldırdıkları, hatırlanmaya değer.

Bu arada kuzeyde Kuomintang, ayırd edici niteliği olan, tehlikeden ve savaştan çekingenliğini ortaya koyuyordu. Bu kokuşmuş kuvvetler, her zamanki gibi, en yüksek fiyat verene veya ona en yakın fiyat teklif edene hizmet etmek istiyorlardı. Bunun sonucu olarak da Viet Minh Japon'ları fiilen teslim almakta olduğu halde onlar işlere çok az karışıyorlardı. Üstelik, Kuomintang muvazzaf erlerinden bir çoğu, ellerindeki değerli Amerikan silâhlarını Viet Minh'e satıyorlardı. Viet Minh, bu sebeplerle, güneydeki zorluklara rağmen, barışın ilk ayları esnasında, kuzeyde durumunu kuvvetlendirmeye doğru büyük adımlar atabilmişti.

Bu savaş sonrası dönemi, öyle görünüyor ki, Viet Minh için pek çok şaşırtıcı olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'ni bir düşman gibi göremediler. Amerika Birleşik Devletlerinin onlara karşı tavrı elbette açık olmamıştı. Örneğin *New York Times* 21 Eylül 1946 günlü başyazısında şöyle diyordu :

«Ho Chi Minh... Viet Nam'dır. Görünüşte uysal ve mazlum ama amacında çok kararlı olan bu garip, ufaktefek şahsiyet, yeni devletin ruhunu, isteklerini, özlemlerini ve belki de geleceğini cesaretlendirdi. O, bu devleti yoğurup ona biçim verdi, ateşten geçirdi, gelecekte de ona rehberlik edecektir.»

Viet Minh, bunun gibi, Fransa'daki sosyalist-komünist koalisyon hükümetine de belli bir ölçüde güvenmişti. 1945 ile 1947 arasında Viet Minh, Fransa'dan en ılımlı şartlarla bağımsızlığını almak için konuşmalara girişti. Bu dönemin Viet Minh edebiyatı, Çin — Hindi'nde Fransız sömürgeciliğinin sürdürülmesinin, Fransız halkı veya Amerikan halkı, hatta

Amerikan kapitalistleri tarafından değil, sadece Fransız kapitalistleri küçük grubu tarafından desteklenece-ği görüşünü yansıtır. Fakat 1945 yılı sona ermeden önce Fransız'lar güney Vietnam'a elli bin kadar asker gönderdiler. Cumhurbaşkanı Ho Chi Minh, Fransız'larla Mart 1946'da bir anlaşma imzaladı; bunda açıkça şöyle deniyordu:

«Fransa hükümeti, Vietnam Cumhuriyetini kendi hükümeti ve parlamentosu, kendi ordusu ve mali yesi olan ve Fransız Birliği'nin Çin-Hindi federasyonunun bir kısmını teşkil eden özgür bir Devlet olarak tanır».

Fransız'lar Viet Minh'e verdikleri bütün sözleri bilmezlikten geldiler ve bu sözleri tutmak yerine on binlerce asker göndererek güçleri ni hızla eski hale getirdiler. Yabancılar Lejyonu askerlerinin varlığı, şehirlerde hemen çarpışmalara sebep oldu. Kıyımlar (katliâmlar) yaygınlaşmıştı. Fransız'ların geçici çözüm yoluna (modus vivendi) gösterdikleri saygı, komediydi. Son bir kuvvet gösterisi olarak 23 Kasım 1946'da Haiphong'u bombaladılar. Masum binlerce sivil öldürüldü. Barışçı hiç bir çözüm yolu, mümkün değildi.

Marshall planı olmasaydı, Fransa, bu olayların ardından gelen, çok masraflı ve sürüp giden savaşın giderlerini ödeyecek durumda olmayacaktı. Amerikan yardımı savaşı mümkün kılmakla kalmadı; savaşın yürütülüş tarzı üzerinde de önemli etki yaptı. Fransa'daki koalisyon hükümetlerinin ayırdedici nitelikleri üzerinde Amerikan yardımının yaptığı etki konusunda yorum yapmadan şunu anlayabiliriz: Amerika Birleşik Devletleri Çin Hindi savaşı için yeni bir görünüm (image) yaratmaya girişti, bu savaşın malî yükünü gittikçe daha fazla taşımaya başladı ve kısa bir zaman sonra, Fransız'ların kazanamayacakları belli olunca, o savaşa müdahale etmeyi düşünmeye başladı. Başlangıçta Amerika Birleşik Devletleri Çin Hindi'nde Fransız egemenli-

ğinin yeniden kurulmasından yana idiler; bunu Fransız sömürgeci çıkarlarına olan büyük sevgilerinden değil, fakat, Fransa, yatırım yapan Amerikalılarla işbirliği yapmaya ve Amerikan yardımını kabul etmeye sosyalist Vietnam'dan daha hazır göründüğü için yapmışlardı. Fransız'lar Amerika'nın müşterileri idi; bu ilişkiler belli olduğuna ve bilindiğine göre Çin-Hindi'nde Fransa'nın yüzeyde kalan egemen durumlarından Amerikalılara herhangi bir zorluk gelmesi pek beklenemezdi. Fakat Fransız'lar yerlilerin bir başkaldırmasını bastırmak zorunda kalmışlardı, Amerika Birleşik Devletleri ise başka birinin zalim sömürgeci savaşını desteklemek için en az sıkıntılı yolu bulmak durumundaydı.

Amerika Birleşik Devletleri Fransızlara, savaşa bir sömürge istilâsı görünüşü verilirse Amerikan yardımının kesileceğini açıkladı. Amerikalılar, savaşın anti-komünist bir haçlılar seferi; yıkıcı unsurlara, haydutlara ve âsilere karşı yapılan bir savaş; Sovyet emperyalizminin saldırgan tasarılarını durdurmak için yapılan bir savaş görünüşüne sahip olması gerektiğini ileri sürüyorlardı. Böyle bir savaşı yürütecek olumlu yana gelince, savaş, Vietnam'daki daha «gerçekten» milliyetçi bir kuvvet tarafından yapılmalı ve sömürgeci bir devlet tarafından değil, Fransa ve onun Hür Dünya Müttefikleri tarafından cömertçe desteklenmeliydi. Ortada duran besbelli bir zorluk vardı: savaş devam ediyordu, Fransız'ların milliyetçi bir hükümeti desteklemek iddiaları da yoktu. Gerçekten Fransa, gerektiği gibi seçilmiş olan Ho Chi Minh hükümetinin meşruluğunu 1946'da tanımıştı. Dövüşün ortasında Amerika Birleşik Devletleri, desteklediği tarafın kişiliğinin iptal edilmesini öneriyordu. Bu siyaset yeteri kadar zordu; fakat bu saçma plana katılacak bir «milliyetçi» bulma görevini yerine getirmek ise hemen hemen imkânsızdı.

Bu, baştan itibaren bir Amerikan plânıydı

Çin'in ve Filipinler'in «bağımsızlıkları» konusundaki Amerikan planlarından geniş ölçüde esinlenmişti. Uygun, elverişli «milliyetçi»yi bulanlar, Amerikalılar oldu. Cumhurbaşkanı Harry S. Truman, adamı William C. Bullit'i araştırmayı yönetmekle görevlendirdi. Bullitt'in bulduğu adam, hiç de hayal gücünü gerektiren biri değildi; bulunan adam, evvelce Japon'larla yaptığı iş birliği sebebi ile sivrilmiş olan Bao Dai'den başkası değildi. Bundan başka, Bao Dai, daha önce, Viet Minh lehine resmen tahttan çekilmiş ve Ho Chi Minh'in fahrî siyasî danışmanı görevini almıştı. Viet Minh hükümetine duyduğu ilgi kısa ömürlü olmuş, Hong Kong'un gece hayatının isimsiz kargaşalığına dalıp kısa zamanda gözden kaybolmuştu. Hong Kong'tan Fransız Rivyerasına gitti sonunda; Bullitt ona işte orada rastladı. Bao Dai'yi yeniden «siyaset»e dönmeye ikna etmek çok zaman aldı, fakat iki yıl süren tartışmalardan sonra, o, tahttan çekilme kararını geri almaya ve kendisine yeniden verilen «İmparator» sanını kabul etmeye razı oldu. Fransız sömürgeci savaşının, resmen, «meşru» Bao Dai hükümetinin savunma savaşı haline dönüşmesi ancak 1949 yazından itibaren olmuştur.

Çin-Hindi savaşının değişiminin (metamorphosis) acayipliği ve yavaş yürümesi, Amerikan siyasetini kuranlar için bir büyük kızgınlık kaynağıydı. Bundan başka, Bao Dai'nin ayyuka çıkan ünü de, Chiang Kai Shek'in çevresinde toplanmış bulunan kokuşmuş kliğin taşıdığı kara lekeyi hatırlatmaktaydı. Çin'de uğranan başarısızlık, tehlikeli bir işaretti. Bütün bunlar, Fransız'ların uğradıkları başarısızlıklarla birlikte, Amerikan haber alma ajanlarını [casuslarını] başka birini bulmanın gerekli olduğuna inandırdı. Bu dönemde Amerika Birleşik Devletleri personelinin gizli çalışmaları, Graham Greene'nin *The Quiet American* (Sessiz Amerikalı) romanına konu olmuştur. Hırpalanmış Fransız kuvvetleri o boşu

boşuna savaşlarını sürdürdükçe, enerjik ve çoğuzaman bön C.I.A. ajanları, kimizaman da üniversite mensupları kişiliğine bürünerek Bao Dai'nin yerine geçebilecek birilerini sessizce arayıp taramaya başladılar. Seçtikleri kişi iyi bilinir: Tokyo'da 1950 yılında Profesör Wesley Fishel tarafından keşfedilen, Ngo Dinh Diem.

Savaş, Fransız'lar hesabına kötü gidiyordu. Savaşı Savunma Bakanlığı değil de Sömürgeler Bakanlığı yönettiği için, Fransız Anayasasının kurallarına göre Çin Hindi'nde savaşmak üzere kur'a askeri göndermek imkânsızdı. Bu yüzden Fransız subayları, Viet Minh direnme hareketine karşı yabancılar lejyonunundan, ücretli askerlerden ve sömürge ordularından meydana gelen karmakarışık bir tayfayı yönetiyorlardı. Afrika'dan ve Batı Hindistan'dan gelen siyah renkli askerler, tecrübelerden güçlü dersler aldılar. Irkçı bir istilâ savaşında bozuk para gibi harcanmakta olduklarını çabuk farkettiler. Bundan başka, Afrika'daki askerî garnizonlardan büyük sayıda sömürge askerlerinin çekilmesi, kuzey Afrikadaki sömürgelerde Fransız savunmasını zayıflattı. Garnizonların zayıflamasının, Afrikalıların askerî tecrübe kazanmasının ve Viet Minh'in mücadelesinin doğrudan doğruya esinlemesinin birlikte etkisi Tunus (1952), Fas (1953) ve Cezayir (1954) savaşçı direnme hareketlerinin gelişmesine katkıda bulundu. Vietnam'daki devrimin uluslararası önemi işte böyledir.

1954'te Fransa Çin-Hindi'ne 400.000 den fazla insan dökmüş bulunuyordu. Birleşmiş Milletler'de Fransız delegesi Jules Moch'un 22 Temmuz 1954 tarihli *New York Times*'ta çıkan sözlerine göre Fransız saflarında 92.000 ölü ve 114.000 yaralı vardı. Savaşın maliyeti yedi milyar dolar kadardı. Fransız subayları Saint Cyr'deki Fransız askerî akademisini bitirir bitirmez Vietnam'da yok ediliyorlardı. Fransız'lar, savaşı yürütmekte gittikçe daha az istekli ha-

le geliyorlardı. Doğrudan doğruya Amerikan müdahalesi için sahne hazırdı. 4 Temmuz 1954 tarihli *New York Times* şu haberi veriyordu:

«İçinde bulunduğumuz yılda Çin Hindi'ndeki savaşta Fransız Birliğinin giderlerinin yüzde yetmiş sekizini Amerika Birleşik Devletleri ödemektedir.»

1954 yılı başlarında Dien Bien Phu kuşatması başladığı zaman Amerika'nın müdahalesi meselesi araçlardan sadece bir tanesiydi. John Foster Dulles'ın Bidault'ya Dien Bien Phu'da nükleer silâhlar kullanılmasını önerdiğine dair işaretler vardır. Cumhurbaşkanı yardımcısı Nixon, 1954 Nisanında, Vietnam'da Amerikan kara kuvvetleri kullanıldığı takdirde kamu tepkisinin ne olacağını ölçmek için deneme balonları uçuruyordu. O tarihte bu gibi askerî taahhüt ve bağlantılara girilmesini önleyen birtakım faktörler vardı.

Dien Bien Phu savaşı sırasındaki Senato müzakerelerinde John F. Kennedy gibi etkili politikacılar Amerika Birleşik Devletleri'nin Fransız'lardan yana müdahalesine karşı koymuşlardı. Kore anıları henüz yaşıyordu. Amerikan halkı kendi çocuklarını bir Asya savaşında ölmek üzere göndermeye çok istekli değildi. Amerika Birleşik Devletleri hükümetinde etkili unsurlar, bunu, Vietnam'da işe yeni ve başka bir noktadan başlamak için fırsat saydılar. C.I.A. çoktan beri Bao Dai'den kurtulmak ve hiç çekici olmayan sömürge savaşı görüntüsünü kenara atmak istiyordu. Bütün taraflar dikkatlerini Cenevre Konferansına topladılar.

Konuşmalar, aylarca sürdü. Dien Bien Phu, 8 Mayısta düştü ve Fransız'lar Vietnam'ı bırakmak istediklerini açıkladılar. İngiliz'ler ve Amerikalı'lar sade bir strateji kullanıyorlardı: onlara, ne olursa olsun, vadediniz. Cenevre anlaşmalarının metni Viet Minh aleyhine kolay yorumlanamazdı. Anlaşmalar bütün

yabancı personelin geri çekilmesini, serbestçe seçilmiş bir hükümetin yönetimi altında millî birliği ve yeni yabancı askerî birliklerin sokulmasını yasaklayan hükümleri kapsıyordu. Bununla birlikte, sahnenin arkasında Amerikalılar çok çalışıyorlardı. 7 Temmuzda Bao Dai, Amerika'nın adamı Ngo Dinh Diem'i başbakan tayin etmeye razı edildi. Buna ek olarak Amerikalılar «danışman»larını ve başka sivil kişilerini gizlice Güney Vietnam'a sokmaya başlamışlardı.

1954'ten bu yana hikâye iyi bilinir. Amerikalıların sorumluluğu açıkça meydandadır. Şimdi neye ihtiyaç olduğu, oyun yazarı *Peter Weiss* tarafından inandırıcı bir biçimde anlatılmıştır:

«Zengin milletlerin işgali, ceset kokularına bulanmıştır. Bu ülkelerdeki politikacıların gözyaşlarına boğulmuş seslerle sözünü ettikleri ilerleme, gittikçe daha fazla, insan hayatının sona erdirilmesinde ilerleme gibi görünmektedir. Amerika, birçok gerçek demokratı barındıran o ülke, özgürlükleri ve bağımsızlıkları için uğraşan halklara, Guernica'nın, Lidice'in ve Maidenek'in mirasçısı olarak görünüyor. Tarafsızlar, durumu seyrediyor, zaman zaman protestolarını dile getiriyor, fakat gene de büyük ticaret ortağı ile anlaşmazlık haline girmek istemiyorlar ve uzlaştırıcı yönler araştırıyorlar. Batı ülkelerindeki işçiler, dev gibi sendikalarıyle, susuyorlar. Bu işçiler, orta sınıf değerlerini devralmakla meşgul iken, Afrika ve Lâtin Güney Amerika proletaryasının hâlâ en utanç verici şartlar içinde yaşadıkları ve Güneydoğu Asya'da yüzbinlercesinin canına kıyıldığı gerçeğine gözlerini yumuyorlar. Susuyorlar, oysa, hep birlikte, ortak bir bildiri ile bu kan deryasını önleyebilecek olanlar, sadece onlardır. Bugüne kadar öğrencilerin, bilim ve sanat adamlarının ve yazarların seslenmelerinin etkisi hep sınırlı oldu. Fakat milyonlarca işçi sonunda bir ayağa kalkıp da konuşsaydı ve Amerikan savaş hareketlerine artık son veril-

ınesini kendi emrindeki bütün araçlarla ve ke sinlikle istemiş olsaydı, Johnson ve hükümetinin cinayetleri sürdürmesi güç olurdu»

I. BÖLÜM

BASIN VE VİETNAM

Mart - Temmuz 1963

Batı basınının Vietnam anlaşmazlığındaki rolü önemli ve açıklayıcı olmuştur. Ben, Amerika Birleşik Devletleri müdahalesi konusundaki ilk bilgilerimi Batı gazetelerinden edindim, savaşın vahşetini ve zalim niteliğini de aynı haberlerden öğrendim.

Örneğin 21 Ekim 1962'de *New York Times* şu haberi vermişti :

«Amerikalılar ve Vietnamlılar birlikte yürüyor, birlikte dövüşüyor ve birlikte ölüyorlar, bundan daha fazla müdahale sağlamak, zordur.»

Daha önce de *New York Times*'in ileri gelen muhabirlerinden Mr. Homer Bigart, savaşın «anlamsız ve akılsızca zalimliği»nden bahsetmişti. 25 Temmuz 1962'de çıkan bir yazısında Mr. Bigart, şöyle demişti :

«Amerikan danışmanları Viet Kong esirlerinin sorgusuz sualsiz, hemen öldürüldüklerini görmüşlerdir. Napalm bombalarının yıktığı köylerde kömürleşmiş kadın ve çocuk cesetleri ile karşılaşmışlardır.»

Gerçekten, Vietnam'da kimyasal maddelerin kullanılmakta olduğu, *New York Times*'ta daha 1

Ocak 1962'de haber verilmişti. 26 Ocak 1962'de *New York Times* kimyasal maddelerin kullanılmasından, Güney Vietnam'da manyoka ve pirinç tarlalarındaki ürünleri öldürme programı diye sözedecek kadar ileri gitti.

Çok şey açıklayan bu yazıların birçoğu gazetelerin iç sayfalarında gömülmüş bulunmakla birlikte Batı basınının her gün ve dikkatle okunması, kolaylıkla reddedilemeyecek kanıt ve belgelerden savaşın niteliğinin değerlendirilmesini mümkün kılıyordu. Bu gereçleri kabul ederken benim izlediğim metot, çok iyi bilinen, «çıkarlara karşı olan kanıt (delil)» usulüdür. *New York Times*'in bir makaleyi yayımlamaktan bir kazancı olmayacağı görüldüğü zaman, doğruyu anlatmaktan başka bir dürtüsü olmadığını varsaydım. Kimse, kendi çıkarına aykırı haber ve kanıt uydurmaz pek.

Bunun yanında, bazı gazetelerin, parça parça, dehşet verici haberler yayımlamaya hazır olmakla birlikte, bunu, söz konusu haberlerle savaşın tutarlı bir tablosunu çizmek niyetiyle değil, başkalarının böyle tutarlı bir tablo çizmesini önlemek niyetiyle yaptıklarını kısa zamanda keşfedecektim. İyi haber alan basın, savaşın çok yanlış bir yanı olduğunu biliyor, fakat yavan ve cansız yorumlar ve dışta kalan, yuvarlak eleştiriler yapmakla yetiniyordu. Bu yol, bir yandan «sorumluluk» halini muhafaza ediyor, bir yandan da, bu davranış itibarını geniş ölçüde yitirdiği zaman yüzgeri edebilmek için zemini hazırlıyordu. Dördüncü kuvvetin (basının) işini nasıl yürüttüğünü anlatırken çok ileri gittiğimi sananlar, başka alanlardaki muhaliflere, örneğin Warren Komisyonu raporunu eleştirenlere karşı basının davranışını hatırlarlarsa iyi ederler.

Basın, bu utandırıcı davranışından, tekrar tekrar, halkın çaresizliği sayesinde kurtulmuştur. Çoğu insanların, kuşkularını uyandırmış olan meselelerde olayların içine girme veya bağımsız haber

alma kaynakları yoktur. Bu korkunç engelleri ortadan kaldırabilmiş olsalar bile, gene de, bulgularını başkalarına ulaştırma araçlarından yoksundurlar. Ben bu güçlükleri üç yolla yenmeye çalıştım: birincisi, Batı ve Vietnam yayınlarını ve öbür yayınları tam gözden geçirip inceleyerek; ikincisi, Çin-Hindini iyice gezmek ve ilk elden haberler vermek amacıyle, Bertrand Russel Barış Vakfı'ndan düzgün aralıklarla, gözlemciler göndererek; üçüncü olarak da, her fırsatta sesimi yükselterek.

Bu arada, gazeteleri okurken göz önünde bulundurulması gereken bazı kurallar öğrenmiş bulunuyorum :

1. Satırların arasında yazılı olanı bulup okuyunuz.
2. İktidarda bulunan insanların yapabilecekleri kötülükleri asla küçümsemeyiniz.
3. «Polis hareketleri»ne karşı «tedhişçiler»in özel dilini öğrenin ve gerektiği zaman birini ötekine çevirin.

Tecrübeli gazete okuyucuları «bizim» yanımız ve «onların» yanı için kullanılan terimleri kendi öz sözlüklerinde biriktirebilirler.

Savaş, Vietnam'da yavaş yavaş ve kararlı olarak, Kuzeye doğru tırmandıkça *New York Times*, Amerikan Hükümeti'nin yalanlarını ve tahriflerini açıklayan yazıları yayımlamaması için gittikçe artan bir baskı altına girdi. Hayatî önemdeki bazı haberlerin örtbas edilmesi daha 1962 Mart'ında, örneğin, bütün öteki büyük Amerikan gündelik gazeteleri gibi *New York Times* da Associated Press'in gönderdiği bir yazıyı basmayı reddettiği zaman belirmişti; bu yazıyı, Mr. Malcolm Browne yazmış tı; Mr. Malcolm Browne, Vietnam'dan gönder miş olduğu haberlerle, ilerde Pulitzer gazetecilik armağanını alacaktı. Bu yazısında o, Güney Vietnam Millî Kurtuluş Cephesi'nin 16 Şubat 1962'den 2 Mart 1962'ye kadar süren ilk millî kongresini bazı ayrın-

tılarıyle anlatıyordu. Amerikan halkının bu gibi haberlerden yoksun bırakılmış olması, cinayettir. Makale açıktı; Batı halkı bu gibi haberleri öğrenebilmelidir.

Bu gerçeklerin duyurulması için giriştiğim çabalara karşı *New York Times* yazı kurulu yöneticilerinin gösterdikleri tepki, utanç vericidir ve tek değildir. Bunu birçok örnek arasından seçmemin sebebi, bu gazetenin «basılmaya değer olan her şeyi bastığını» gururla ilân etmesidir. Vietnam ve gazetecilik standardları üzerine aşağıdaki karşılıklı yazışmalar, 1963 ilkbaharında yer almıştı.

28 Mart'ta ben, *New York Times*'in yazı kurulu baş yöneticisine (editor) aşağıdaki mektubu gönderdim :

«Efendim,

Amerika Birleşik Devletleri Vietnam'da bir yok etme savaşı yürütmektedir. Bu savaşın biricik amacı, Güney'de zalim ve feodal bir rejimi muhafaza etmek ve Güney'in diktatörlüğüne karşı direnen herkesi yok etmektir. Bunu aşan bir amaç da, Komünistlerin ellerinde bulunan, Kuzey'i istilâ etmektir.

Amerika Birleşik Devletleri'ni Fransa'nın Çin Hindi'nde bırakmış olduğu zalim politikayı izlemeye götüren asıl ilgisi, ekonomik çıkarlarının korunması ve dünyanın o kesiminde ileri toplumsal reformların önlenmesidir.

Bununla birlikte, ben, sadece, Çin-Hindi'ndeki toplumsal değişmelere karşı Amerikalıların itirazlarıyle hiç uyuşmadığım için değil, fakat, yürütülmekte olan savaş bir zulüm olduğu için de sesimi yükseltiyorum. Bütün köylere karşı, haber vermeden napalm pıhtılaşmış gazolini kullanılmaktadır. Ürünleri ve canlı hayvanları yok etmek ve halkı aç bırakmak amacıyla kimyasal savaş usulleri kullanılmaktadır.

Amerikan Hükümeti, bu savaşın yürütülmesindeki gerçeği, Çin-Hindi ile ilgili Cenevre antlaşma-

larını ihlâl ettiği gerçeğini, büyük sayıda Amerikan askerini işe karıştırdığını ve bu savaşın yürütülme tarzının Alman'ların Doğu Avrupa'da ve Japon'ların Güneydoğu Asya'da yürüttükleri savaş usullerini hatırlatacak yolda yürütüldüğü gerçeğini örtbas etmektedir. Amerikalılar bu vahşiliğe kendilerini daha ne zamana kadar kiralayacaklardır?»

Saygılarımla
Bertrand Russell

Bu mektup 8 Nisanda, şu başyazıyla birlikte yayımlandı :

«Bertrand Russell'ın bu sayfadaki mektubu, en açık komünist propagandasını —filozof olarak ününe rağmen— düşüncesizce kabule, ne yazık ki, hazır olduğunu gösteriyor. Bu, komünizmin artık bir tehlike olmadığı ve dünya barışına asıl tehlikenin komünist istilâsını kontrol altına almak için Batının gösterdiği çabalardan geldiği yanılgısından doğuyor.

Bu gazete, Vietnam'daki Amerikan siyaseti konusunda Kennedy yönetiminin görüşünü yansıtmadığını tekrar tekrar belirtmiştir. O yönetimin yeterli halk desteklemesine sahip olmayan zorba Diem rejimini desteklemesini sert ve katı bir biçimde eleştirmiş ve birey için daha büyük özgürlük ve toplum için hızlı sosyal ve ekonomik reformlar yapılması gereği üzerinde israr etmişizdir. Düşünen Amerikalıların çoğu gibi biz de Güney Vietnam'da gittikçe daha çok askerî bağlantılara girilmiş olması karşısında pek çok ilgilenmiş ve Amerikan başarıları konusunda Washington'un aşırı iyimserliğini paylaşmamışızdır.

Fakat Lord Russell'ın mektubu, akla dayanan bir eleştirinin çok ötesine gitmiş bazı şeyleri temsil ediyor. İlk cümlesinden son cümlesine kadar tahrifleri veya yarım gerçekleri temsil ediyor.

Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Viet

nam'da «bir yok etme savaşı»nı desteklemekte değildir. Orada bulunmalarının anlamı, ılımlılığı ve akıllılığı çok yararlı olan 12.000 kadar Amerikalı, danışman ve yetiştirici olarak bulunmaktadır. Onların amacı «Güneyde zalim ve feodal bir rejimi muhafaza etmek ve... direnen herkesi yok etmek» değil, Kuzey Vietnam veya Komünist Çin tarafından veya her ikisi tarafından yüreklendirilen, kısmen beslenen, yetiştirilen, yönetilen ve örgütlendirilen komünist gerillalar tarafından ülkenin silâhla ele geçirilmesini önlemektir. Mr. Russell, içinde yaşadığı hayal ülkesinde, Güney Vietnam'a Komünist sızmasını, tahrif ederek Kuzeyi istilâ etmek için yapılmış hayalî bir Amerika Birleşik Devletleri programı haline sokuyor.

Napalm, Güney Vietnam Hava Kuvvetleri tarafından Vietkong gerillalarının gerçek veya varsayılan barınaklarına karşı kullanılmıştır. Napalm kullanılması, bütün savaşlarda başka silâhların da yaptığı gibi, suçsuz insanları elbette öldürmüştür. Amerikan danışmanları bu bombanın açıkça belli askerî hedefler dışında herhangi bir şeye karşı kullanılmasına, hem ahlâkî hem de siyasî sebeplerle karşı koymuşlardır. Ağaçların yapraklarını döken alelâde zararlı ot öldürücü kimyasal maddeler, bağlantı hatları ve üs bölgeleri yakınındaki sık ormanların yapraklarını dökmek için, fakat bugüne kadar sınırlı başarıyla, yapılan girişimlerde kullanılmıştır.

Mr. Russell'in, Amerika Birleşik Devletleri'nin «asıl ilgisi»nin «ileri toplumsal reformların önlenmesi» olduğu iddiası, kendisinin bile yüreğinden geçmekte olması gerektiği gibi, deli saçmasıdır. Güney Vietnam'da Amerikan bağlantılarının genişliği ve akıllıca olup olmadığı konusunda ve Amerika Birleşik Devletleri'nin orada desteklemekte olduğu hükümette iyileştirmelere ihtiyaç olup olmadığı hakkında sorulacak birçok sorular vardır. Fakat Amerika Birleşik Devletleri'ne istilâcı demek ve Vietnam hal-

kının isteğine rağmen egemenliği ele geçirmek için yapılan komünist ilerlemesi konusunda hiç bir şey söylememek, adaleti gülünç etmek ve tarihle alay etmektir.»

Benim 12 Nisan tarihli cevabım *New York Times*'de 4 Mayıs tarihinde yayımlandı; fakat burada köşeli ayraç içine aldığım bölüm atlandı, basılmadı:

«Efendim,

8 Nisan tarihli başyazınız, birçok bakımlardan benim cevap vermemi gerektiriyor.

Beni «en saydam komünist propagandasını düşüncesizce benimsemekle» suçlandırıyorsunuz. Aslında ben Güney Vietnam'daki Savaş konusunda görüşlerimi Batı gazetelerinde çıkan haberlerin, İngiliz ve Amerikan Vietnam komitelerinin yayınlarının çok dikkatle incelenmesine dayandırıyorum. Benim bu incelemeden çıkardığım inancım odur ki, Diem'in Amerika Birleşik Devletleri tarafından desteklenmesi Güney Vietnam halkını, gittikçe daha fazla, komünistlerin kucağına itmektedir. Bu ise kınanacak bir sonuçtur.

Beni gerçekleri tahrif etmekle veya yarım gerçekleri söylemekle suçlandırıyorsunuz; fakat bu, size karşı dönebilecek olan bir suçlamadır. Sizin ikinci paragrafınızda ifade ettiğiniz görüş açısı ile mutabıkım. Fakat mektubumda kendi görüş açım için sebepler veriyorum. Bu sebepleri sizin kabul etmediğinizi varsayıyorum. Bunlar 1 — Savaşın biricik amacının güneyde zalim ve feodal bir rejimi muhafaza etmek ve 2 — Diem'in diktatörlüğüne karşı direnen herkesi yok etmek olduğu; 3 — Çin Hindi'nde Fransa'nın bırakmış olduğu zalim bir politikayı Amerika Birleşik Devletleri'nin kendi ekonomik çıkarlarını korumak ve Güney Vietnam'da ileri toplumsal reformları önlemek amacıyle sürdürdüğü; ve 4 — Savaşın bir zulüm olduğudur. Savaş bir zulümdür, çünkü napalm bombaları gibi sadece öldürmekle kal-

mayan, aynı zamanda yakan ve işkence eden şeyler kullanılmaktadır ve kimyasal savaş usulleri ürünleri ve canlı hayvanları yok etmek ve böylece Güney Vietnam halkını aç bırakmak için kullanılmaktadır. Diem hükümetinin yaptığı dehşet verici sayısız zulümlerden söz açmıyorum. Çünkü Amerika bunlardan, Diem'i desteklemekte devam ettiği için, dolaylı bir sorumluluğa sahiptir.

Beşinci paragrafınızda napalm bombalarının kullanılmış bulunduğunu, fakat sadece «Vietkong Gerillalarının gerçek veya varsayılan barınaklarına karşı» kullanıldığını ve «suçsuz insanları elbette öldürmüş» olduğunu söylüyorsunuz. Bununla birlikte «Amerikan danışmanlarının» bu bombaların kullanılmasına karşı koyduğunu da söylüyorsunuz. Bu, doğru olabilir. Fakat doğrunun yarısından da azdır bu. Dördüncü paragrafınızda Amerikalıların Vietnam'da sadece danışman ve yetiştirici olarak bulunduklarını söylemiştiniz. Bu, doğru değildir, sizin napalm bombaları ile ilgili olarak yaptığınız açıklamayı da zedeler ve sakatlar. Richard Hughes'un Vietnam'daki durum konusunda, hiç de komünist taraftarı, amerikan aleyhtarı ve hatta pek liberal de olmayan, *Sunday Times* (Londra) gazetesinin 13 Ocak 1963 tarihli sayısında çıkan yazısını okumanızı öneririm; bu yazısında o «hiç bir Amerika Birleşik Devleti askerinin savaşa doğrudan doğruya katılmadığı ve Amerika Birleşik Devletleri subay ve yetiştiricilerinin orada sadece öğüt verme, gözlemde bulunma, destekleme ve yardım etme amaçları ile bulunduğu yolundaki Washington *Masalı*'ndan bahseder. Bir de şunu söyler: «Şimdi Amerikalılar savaş bölgelerinde 200'den fazla helikopter ve birçok keşif ve asker nakliye uçakları işletiyorlar. Güney Vietnam Hava Kuvvetleri'nin bombalama ve yerdeki hedefleri havadan makineli tüfekle tarama görevlerinin belki de yarısını, pilot ve pilot yardımcısı olarak hizmet eden Amerikalılar üzerlerine alıp yapmışlardır.»

[Beşinci paragrafınızda «yaprak döken kimyasal maddeler»in etkisini «alelâde zararlı ot öldürücüler» adını takarak küçümsemeye çalışıyorsunuz. Bazı alelâde zararlı ot öldürücüsü kimyasal maddeler söylediğiniz amaçla kullanılmış olsalar bile, gerektiği gibi serpilirse, birçok ürün ve hayvanları da yokederler. Fakat aslında alelâde zararlı ot öldürücülerinden başka kimyasal maddeler kullanılmıştır; bunlardan bazıları bir zamanlar zararlı ot öldürücüsü olarak kullanılmış, fakat sonra çok tehlikeli oldukları anlaşılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından Güney Vietnam'da serpilmiş olan kimyasal maddeler ve bu maddelerin insanların sağlığı, hayvanlar ve ürünler üzerinde etkisini Güney Vietnam Kurtuluş Kızılhaçı bir yıl inceledikten sonra, Amerika'yı, büyük dozlar halinde kullanıldıkları takdirde tehlikeli olan bu zararlı ot öldürücülerini kullanmakla; beyaz arsenik, çeşitli arsenik sodyum ve arsenik kalsiyum, kurşun manganez arsenatları, insan etinde iltihaplar yapan ve eti kemiren DNP ve DNC kullanmakla: yaprakların, çiçeklerin ve meyvaların düşmesine sebep olan, camız ve inek gibi büyük hayvanları öldüren ve Güney Vietnam halkından binlercesine zarar veren calcic cyanamide kullanmakla; bu zehirli kimyasal maddeleri Güney Vietnam'ın geniş ve kalabalık bölgelerine saçmış olmakla suçladı. Güney Vietnam Kurtuluş Kızılhaçı, adının da gösterdiği gibi, elbette, Amerika Birleşik Devletleri'nin desteklediği Diem rejimine karşı olanlarla birliktir; fakat onun yayımladığı bulgular bilmezlikten gelinemez, çünkü bunlar durumun uluslararası soruşturma ve araştırma konusu olmasına sebep olmuştur.]

Ben, nerede «zulüm» varsa eleştiririm. Stalin zamanında, o günün Rusya'sındaki zulümlere itiraz ettiğim için Amerika Birleşik Devletleri'ndeki liberaller tarafından aşırı antikomünist sayılmıştım. Komünist ülkelerde Yahudi'lerin çektiği zorluk

larla ilgili bir yazışmayı son zamanlara kadar sürdürmüştüm. Zulümlerin Batı hükümetleri tarafından işlendiği zaman bağışlanmaları gerektiğini varsaymak için hiç bir sebep görmüyorum. Amerikalıların Güney Vietnam'da yaptıklarını beyaz badana ile örtmek için yaptığınız girişimde yarım gerçeklerden sözeden, böylece, beni suçlandırdığınız şeyi bizzat yapan, yani egemenlik için komünist ilerlemesini görmezden gelen, ben değilim sizsiniz. Bundan başka, Batının komünist davranışında alçakça bulduğunu söylediği şeyi taklid etmesi, Batının, dünyanın herhangi bir yerinde savunulduğunu söylediği tutum için destek sağlayacağa pek benzemez. Batının o çok sevilen «özgür dünya» ibaresini bir alay konusu haline getirir.

Bana karşı iki suçlama daha ileriye sürüyorsunuz; diyorsunuz ki: «Amerika Birleşik Devletleri'ne istilâcı demek ve Vietnam halkının isteğine rağmen egemenliği ele geçirmek için yapılan komünist ilerlemesi konusunda hiç bir şey söylememek adaleti gülünç etmek ve tarihle alay etmektir.» Bu sonuncusu, iyi bir nutuk bitiriş cümlesidir. Fakat ikinci paragrafınızda «yeterli halk desteklemesine sahip olmayan zorba Diem rejimini desteklemek» sebebiyle Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'ni eleştirmiş bulunduğunuzu bizzat söylemiş bulunmanıza dikkatinizi çekerim. Bir de şu aşağıdaki tarih parçasına dikkatinizi çekerim: 1954 Cenevre konferansı, Vietnam'ın meselelerini çözebilecek olan bir uzlaşma öneriyordu. Bu antlaşmanın altında Molotof'un ve Selwyn Lloyd'un imzaları vardı; bunlar, sırayla, Doğuyu ve Batıyı temsil eden ortak başkanlar olarak imza atmışlardı. Bu konferansın vardığı anlaşmaya, Güney Vietnam, Amerika Birleşik Devletleri'nin de desteklemesiyle, uymadı. Diem adında bir diktatörün yönetimi altında Güney Vietnam'da yeni bir rejim kurulmuştu; bu Diem hakkında *Time*, 21 Kasım 1960 sayısında şunları yazıyordu: «Diem hileli se-

çimler, gemlenmiş bir basın ve şimdi otuz bin kişiyi içinde bulunduran siyasî «yeniden eğitim» kamplarıyle hüküm sürdü.»

Bütün bunlardan sadece şu sonucu çıkarabilirim: Güney Vietnam savaşıyle ilgili olayları cephe den karşılamaktaki ve bunları yayımlamaktaki başarısızlığınız yüzünden, siz, kendi cümlenizle söyliyeyim, «kendinizin bile yüreğinizden geçmesi gerekti ği gibi, deli saçması işliyorsunuz.»

Saygılarımla.

Bertrand Russell

8 Nisan tarihli başyazıya karşı benim savunmamı destekleyen en önemli kanıtın, mektubumun *New York Times*'ta çıkan metninde yayımlanmadı ğını görerek şöyle bir protesto yazdım:

«Efendim,

New York Times'ın gazetecilik ahlâk ölçüleri beni pek çok sarstı. Ben, *New York Times* ile, uluslararası bir meseleyle ilgili olarak yani Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'nin halen Vietnam'da yürütmekte olduğu zulümlerle ilgili olarak kamu önünde açık bir tartışmaya girişmiş bulunuyorum. Başyazınızda beni deli saçmaları yaymakla ve bazı şeyleri, destekliyecek kanıt olmadığı halde söylemekle suçlayarak bana hücum ettiniz. Bu hücuma cevabımda uzun bir mektup boyunca kanıtları verdim. Mektubumu, kanıtımı basmıyarak ve hatta mektubun kesildiğini veya kısaltıldığını belirtmek için yan yana noktalar kullanarak bir belirti dahi vermeden, yayımladınız. *İzvestia* ve *Pravda* sayfalarında da yazışmalarım ve anlaşmazlıklarım, tartışmalarım oldu; böyle bayağı bir davranışla hiç karşılaşmadığımı, *İsvestia* ve *Pravda*'nın buna benzer ve dürüstlüğe aykırı bir tarzda asla hareket etmediklerini size açıkça söylemek isterim.

Son mektubumdan çıkarıp yayımlamadığınız kanıtı yayımlamanızı rica etmek için size bu mektubu

yazıyorum...

[Yukarıdaki mektupta köşeli ayraç içinde verdiğimiz metin buraya alınmıştı.]

Saygılarımla.

Bertrand Russell

New York Times ile bu meselede geçen yazışmamın bundan sonrası *New York Times*'de yayımlanmadı. Bu yazışmayı, kendisi yeteri kadar açık olduğu için ayrıca yoruma ihtiyaç duymadan burada yayımlıyoruz:

17 Mayıs 1963

«Azizim Lord Russell,

New York Times'ın kınadığımız gazetecilik ahlâkı ölçüleri, benim savunmama muhtaç değildir. Gerçek şudur ki, *New York Times* size görüşlerinizi ortaya dökmeniz için bol bol yer vermiş bulunuyor.

4 Mayıs'ta yayımlanan ikinci mektubunuz bizim imkân ve izin verebileceğimiz en fazla uzunluktan daha uzundur. Mektup sütunlarımızı tekele almak iznini size bile vermeyeceğiz. Uzun zamandan beri yürürlükte olan usulümüze uygun olarak, haber vermeden kesip çıkarmak hakkını elimizde tutuyoruz. Ve bu olayda sizin yazdığınız çok uzun mektubu kesip istenilen uzunluğa indirmeyi gerekli bulduk. Kesme, sadece asıl mektubun aşırı uzunluğu sebebiyle yapılmıştır ve başka bir sebeple yapılmış olmadığı gibi mektubunuzun anlamını da herhangi bir biçimde değiştirmemiştir.

Kesip çıkaracağımız paragrafı seçmekte kendi aklımızı kullanıyoruz. Seçilen paragraf, kimyasal savaş usulleri genel suçlamasıyle ilgili ayrıntılı iddiaları kapsıyordu. Hangi paragraf, hangi cümle veya hangi ibareler kesilmiş olsaydı sizin yine aynı şamatayla itiraz edecek olduğunuza en küçük şüphem yok. İşaret ettiğiniz noktalar meselesine gelince, biz, mektuplar sütununda onları hiç bir zaman kullanmayız.

8 Nisan tarihli başyazımızda aynı gün yayımlanmış olan ilk mektubunuza cevap verirken, kimyasal maddelerin, özellikle napalm'ın Güney Vietnam'da hükümet kuvvetleri tarafından kullanılmış bulunduğunu kabul ettiğimizi hatırlatmama izin veriniz. Tartışma konusu olan nokta bu değildir ve hiç bir zaman da bu olmamıştır. «Deli saçması» ibaresi sizin ve komünistlerin, Amerika Birleşik Devletleri'nin «asıl ilgisinin» Güney Vietnam'da toplumsal reformları önlemek olduğu iddianızdır. Bu suçlama, bunun bir deli saçması olduğu suçlamasıyle birlikte, hâlâ ayaktadır.

Saygılarımla.
John B. Oakes
Başyazılar sayfasının yöneticisi.»

5 Haziran 1963

«Aziz Mr. Oakes,

17 Mayıs tarihli mektubunuz için teşekkür ederim. Gazetenizde ve başyazıda ısrarlı bir tarzda reddettiğiniz bir noktayı iyice bildiğinizi ve savunduğunuzu görüyorum. Bu sebeple kınanması gerekenin *New York Times*'in gazetecilik ahlâkı ölçüleri değil, fakat onun yöneticisinin dürüstlüğü olduğunu ileri sürüyorum.

Hangi paragraf, hangi cümle veya hangi ibareler kesilmiş olursa olsun benim aynı şekilde itiraz edeceğimden en küçük bir şüpheniz bulunmadığını söylüyorsunuz. Durum böyle değildir. Böyle olmamasının sebebi de, kullanılmış olan kimyasal maddeleri anlatan ve yoklukları daha önce *New York Times*'ta bana saldırılmasını kışkırtmış bulunan cümlelerin yayımlanmamasına dikkat etmiş olmanızdır. Bu kimyasal maddelerin sadece zararlı otları öldüren maddeler olmayıp canlı hayvanları ve ürünleri yok ettiği ve insanları öldürdüğü noktasının *New York Times* tarafından asla kabul edilmiş olmaması da bir başka noktadır.

19 Ocak 1962 tarihli *New York Times*'ın, Vietnam'daki 2.600 köyden 1.400'ünde Amerika Birleşik Devletleri ile Diem hükümeti tarafından hem kimyasal maddeler hem de napalm'ın kullanıldığını, bu köylerin askeri hareketlerle yokedildiğini bildirdiğini de gösteriyorum. Bu tutumu benim «bir zulüm savaşı» olarak vasıflandırmamı kabul etmiyorsunuz. Bana böyle suçlamaları bir esasa dayanmadan yaptığım için kamu önünde, açıkça saldırıyorsunuz. Sizin saldırınıza verdiğim cevabı yayımlarken verdiğim kanıtı basmıyorsunuz ve, bana bir mektup yazarak, görüşlerimi yaymak için bol yer verdiğinizi söylüyorsunuz. Bundan başka da *New York Times*'in gazetecilik ahlâkı ölçülerinin savunmasını yaymaya ihtiyaç duymadığınızı söylüyorsunuz. Kendinize güveninizin etkisi altında kaldım, bu sebeple bu yazışmayı yayımlamak için izninizi istiyorum.

Saygılarımla.

Bertrand Russell

3 Temmuz 1963

Aziz Lord Russell,

5 Haziran tarihli mektubunuz, gene, 8 Nisan tarihli başyazımızda size doğru olarak isnat ettiğimiz türden «tahrifler ve yarım gerçekleri» ile dolu. Örneğin, biz napalmın kullanılmış olduğunu başyazımızda inkâr etmedik; özellikle kabul ettik. Yaprak dökücü kimyasal maddelerin kullanılmış olduğunu inkâr etmedik; özellikle kabul ettik. Sizi kullanılmakta olan başka kimyasal maddeleri belirtmeye davet etmedik; ama gene de siz bizim size karşı başyazımızdaki hücumu kışkırtan meselenin bu olduğunda ısrar ediyorsunuz.

Bizim başyazımızı kışkırtan şey, yayımlanmak üzere *New York Times*'a gönderdiğiniz 8 Nisan tarihinde yayımlanan ve içinde sizin Amerika Birleşik Devletleri'ni Vietnam'da «bir yok etme savaşı yürütmek» ile suçladığınız, bu savaşın «biricik amacı»nın

«Güneyde zalim ve beyhude[1] bir rejimi muhafaza etmek», ekonomik çıkarları korumak ve «dünyanın bu kesiminde ileri reformları önlemek» olduğunu bildirdiğiniz, 28 Mart tarihli mektubunuz olmuştur. 17 Mayıs tarihli mektubumda da size bildirmiş olduğum gibi 8 Nisan tarihli başyazımızda «deli saçması» diye vasıflandırdığımız işte bu tür dildir; ve tekrar ediyorum, bu, deli saçmasıdır. *Pravda* ve *İzvestiya* hakkındaki yorumunuza gelince, sizin 28 Mart tarihli mektubunuzda Amerika Birleşik Devletleri hakkında kullandığınız dile benzer terimlerle yazılmış ve Sovyetler Birliği'ne saldıran bir mektubu onların yayımlayacağına dürüst olarak inanıyor musunuz?

Bu yazışmayı yayımlayacak olursanız, sizin bize 28 Mart tarihli mektubunuzu ve bu mektup gibi bizim 8 Nisan tarihli cevap başyazımızı da birlikte yayımlayacağınıza inanıyorum.

Saygılarımla.

John B. Oakes

Başyazılar sayfası yöneticisi.»

27 Temmuz 1963

«Aziz Mr. Oakes,

Yarım gerçeklerin nerede yattığını düşünelim. Siz napalmın kullanılmış olduğunu inkâr etmediniz fakat onun kullanılmasında Amerikalıların müdahalesi olduğunu reddettiniz. 8 Nisan tarihli başyazınızda şöyle diyorsunuz: «Amerikan danışmanları bu bombanın açıkca belli askeri hedefler dışında herhangi bir şeye karşı kullanılmasına hem ahlâkî hem de siyasi sebeplerle karşı koymuşlardır.» Bu, doğru değildir. Sizin 19 Ocak 1962 tarihli kendi haberleriniz 1400'e yakın köyün yıkılmış olduğundan söze-

[1] Ben, «futile» (beyhude) sözünü değil, «Feudal» (derebeylik) sözünü kullanmıştım.

diyor. Bu yakıp yıkma sırasında napalm ve kimyasal maddeler kullanılmıştır.

Diyorsunuz ki, kullanılmış olan kimyasal maddeler alelâde zararlı ot öldürücülerinden ibarettir. Ve sadece sık ormanlığın yapraklarını döktürmek amacıyle kullanılmıştır. Bu, doğru değildir. Mektubumun örtbas ettiğiniz kanıtı bunun gerçeğe aykırılığını ispat eder. İşte bu yüzdendir ki, siz onu yayımlamadınız. Benim zulüm yapıldığı yolundaki suçlamamın kimyasal maddelerin ve pıhtılaşmış gazolinin insafsızca kullanılmasına, köylerdeki sivil halkın toptan yokedilmesine ve toplama kamplarının kullanılmasına dayandığını düşünürsek, söylediklerime karşı «ilk cümlesinden son cümlesine kadar deli saçması, tahrif ve yarım doğrular» demekle itiraz ettiğiniz gerçek olayların bunlar olduğu görülecektir. Açıkçası «İlk cümleden sonuncu cümleye kadar» ibaresi, en azından, benim kimyasal maddeler ve napalm hakkında yazdıklarımı da içine alır. Kullanılmış olan özel kimyasal maddeler konusundaki paragrafımı kesmek yolunu seçtiniz; çünkü bu paragraflar kullanılan kimyasal maddelerin sadece zararlı otları öldürücü olmadıklarını, insanlara ve hayvanlara da etki yaptıklarını göstermeye yarayan paragraflardı. Bu haberin *New York Times* tarafından esasen kabul edilmiş olduğunu iddia ederken, dürüst değilsiniz. Zararlı otları öldüren kimyasal maddeler ile insanın etini bozup çürüten ve temas edenleri öldüren kimyasal maddeler arasındaki ayırımı Güney Vietnam'da kendi hükümetleri tarafından yürütülmekte olan barbarca savaşın içyüzünü Amerikan halkına açıklamaya giriştiğim zaman belirtmeye çalışmıştım.

Diem rejiminin «beyhude» olduğu ve Amerikan ekonomik çıkarlarına hizmet ettiği noktasını tarafsız herhangi aklın önünde savunmak isterim.

Benim Vietnam konusundaki mektubumun Amerika Birleşik Devletleri'ne doğrudan doğruya hücum ettiği gibi Sovyetler Birliği'ne hücum eden bir

mektubu *Pravda* ve *İzvestiya*'nın da örtbas edebileceğini kabul ederim. Bununla birlikte benim üzerinde durduğum nokta, iyi bildiğiniz gibi, bu değildi. *İzvestiya* ve *Pravda* bir yazışma sırasında, tam da tartışma konusu olan kanıtı içinden çıkardıkları bir mektubu benim diye hiç bir zaman yayımlamamışlardı. Bu namussuzluk şekli, bana göre, bir mektubu yayımlamamaktan daha da haincedir. Bu, bilerek yapılan sahtekârlıktır.

Saygılarımla.

Bertrand Russell»

II. BÖLÜM

VİETNAM'DA SAVAŞ VE ZULÜM

13 Mart 1964

Vietnam'daki savaş on sekiz yıldır sürüyor.[1] Bu savaş Fransız'lara karşı komünist Ho Chi Minh'in yönetimi altında geniş bir direnme hareketi olarak başlamıştı, Fransız'lar, silâhsız köylü halka karşı vahşice savaştılar. Vietnamlılar gerilla taktikleri kullanarak Fransız'ları Vietnam'ın kuzeyinden sürdüler ve sonunda Dien Bien Phu savaşında onları bozguna uğrattılar. Cenevre'deki konuşmalar barışı istikrara kavuşturmak ve herhangi yabancı müdahale girişimine gözkulak olmak düşüncesiyle uluslararası bir komisyon kurulmasına yol açtı.

Bu konuda söylemek istediklerimi geliştirmeden önce, bu yazımdaki olayların günlük gazetelerden ve benzer kaynaklardan alınmış olduğunu belirtmek isterim. Bunların çoğu Vietnam ile ilgili olan komitelerin bültenlerinden alınmıştır. Kimi, Vietnam Kurtuluş Kızılhaçı'nın raporlarından, kimi ***Sinsi Savaş*** *(The Furtive War)* adını taşıyan ve Wilfred G. Burchett tarafından yazılmış olan çok ilgi çekici bir kitaptan derlenmiştir. Olayların çoğu Amerikan yalanlama mekanizmasının potasından zarar görmeden geçebilmişlerdir. Bu gerçeklerin çoğu bizzat Amerikan yetkilileri tarafından bile kabul edilmiş-

[1]Bu yazı, Mart 1964'te yazılmıştı.

lerdir. Buradaki olayların hepsi, itiraz edilemez gerçeklerdir; buna inanmak için sebepler var.

1954'te Fransız'lar Dien Bien Phu'da kesin yenilgiye uğradıklarından bu yana savaşın, gizlice, Amerikan yönetimi altında yürütülmekte olduğunu bilmek, önemlidir. Fransız'lar geri çekildikten ve Cenevre konuşmalarından sonra önemli sayıda Amerikan kuvvetleri orada bağlantıya girmeye başladılar. Bu savaşın en önemli yönlerinden biri, Amerika Birleşik Devletleri'nin ortada böyle bir savaşın var olmadığını ve var olmayan bir savaşın Amerikalılar tarafından yürütülemeyeceğini iddia etmeleri olmuştur. Bir savaşın olmakta olduğunu ve bu savaşın yürütülmesinde Amerikalıların iyiden iyiye müdahaleleri olduğunu gün ışığına çıkarmak için yaptığım girişimlerde bazı engellerle karşılaştım. Başlangıçta Batı gazeteleri ve hattâ Batıdaki Barış Hareketiyle ilgisi olan kimseler, bu savaşın Amerikalılar tarafından yönetildiğinin kanıtı olmadığını ileri sürdüler. *New York Times* bunu birçok defalar belirtti. Nihayet bu tartışmanın akışı sırasında, Amerikan katılmasının sadece danışma yetisi içinde olduğu kabul edildi.

Vietnam'daki Amerika Birleşik Devletleri kuvvetleri tarafından kimyasal maddelerin kullanılmakta olduğu iddia edildiği zaman bu, ilkin inkâr edildi. Fakat sonra, kullanılmış olan kimyasal maddelerin Amerika'nın öğütlerine ve isteklerine rağmen kullanılmış olduğu iddia edildi. Daha sonra bunların Amerika Birleşik Devletleri'nin yönetimi altında kullanıldığı kabul edildi, fakat bu kimyasal maddelerin insanlara tehlike getirmediği ve zarar vermediği, sadece bitkileri ve yaprakları aralayıp temizlemek amacıyle kullanıldıkları söylendi. Yeni ve ek kimyasal maddelerin kullanılmasıyle ilgili etkili ve belgeli kanıtları halkın dikkatine sundum. Bu iddialar ile bunları desteklemek üzere eklenen kanıtların uluslararası bir araştırmaya konu olmasını

istedim. Birçok Batı gazeteleri tarafından, bana hiç bir gözlemcinin bu kimyasal maddelerin kullanılmasından ileri gelen zararlı sonuçlar tespit etmediği ve Uluslararası Kontrol Komisyonu tarafından suçlayıcı hiç bir yorum yapılmadığı bildirildi.

Bunun, o Komisyon adına ileri sürülmesi garip tir. Komisyon'un görevi, dışardan yapılacak müdahaleyi yasaklamak ve önlemektir. Bu Uluslararası Komisyonun, Amerikan müdahalesini tesbit edip bildirmekteki başarısızlığı, görevini yapmamasıdır. Silâhlı kuvvetleri, hava kuvvetlerini, askerî gereçleri ve tam boyutlu bir savaşı arayıp ortaya çıkarmakta yeteri kadar başarısızlığa uğrayan bu Komisyonun kimyasal maddeleri arayıp bulmak kabiliyeti, güven verici değildir. Vietnam'daki savaşın daha çağdaş yönlerine yeniden dönmek isterim. Burada sadece, Vietnam'da kudurmuşçasına sürmekte olan olağanüstü savaşın Cenevre anlaşmalarının hukukî yükümlerinden kaçabilmiş olduğunu tesbit etmek yeter. Bu savaş, Cenevre'de kurulmuş olan Kontrol Komisyonlarının pek önemli bir karşı koymasına rastlamadan baskı ve yoketme hareketlerine girişebildi. Batı basınının bir zaman gözünden kaçabildi ve soğuk savaşa, küçük savaşlara ve yoketme savaşlarına karşı koymağa sözde bağlanmış olanların sınırlı ilgisiyle karşılaştı.

Fransa ile Vietnam'ın özellikle Kuzey'deki ilişkilerinin tarihi, Amerika Birleşik Devletleri ile Güney Vietnam arasındaki ilişkileri çok andırır. İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda bir başkaldırma hareketi başlamış, yeni güç kazanmış ve Cenevre kararlarında en büyük noktasını bulmuştur. Vietnam geçici bir süre için bölünecek, Kuzey Vietnam Ho Chi Minh kuvvetlerinin denetimi altında, Güney Vietnam da Batı taraflısı grupların denetimi altında bulunacaktı. Bütün Vietnam'da bir genel seçim yapılması konusunda anlaşmaya varılmıştı. Bu seçimden birleşme ve tarafsızlık sonucunun çıkması bekleniyor-

du. 1954 Cenevre konferansları bütün Çin Hindi'ne tarafsızlık getirmek amacıyle yapılmıştı. Amerika Birleşik Devletleri bu anlaşmaları imzalamamakla birlikte, onları tanıdı ve Çin-Hindi'ndeki Amerikan siyasetinin temeli olarak kabul etti.

Gerçekte Amerika Birleşik Devletleri «memleketin tedirgin durumu»nu ileri sürerek bir genel seçim yapılmasına izin vermeye imkân olmadığına çabucak karar verdi. Amerika Birleşik Devletleri silâh, para ve adamlarıyle etken bir şekilde müdahale etmeye başladı. Ve Amerikan çıkarlarına kulluk eden yönetici bir azınlığı (oligarşi) iktidara getirdi. Bu doğrudan doğruya yabancı müdahalesi, Cenevre anlaşmalarının amacını yoketti. Uluslararası Kontrol Komisyonu için de bir deneme oldu. Bu Komisyonun söz konusu anlaşmaların bozulmasına karşı direnmedeki başarısızlığı şiddet hareketlerine, soğuk savaşın işe karışmasına ve dünya barışı için bugün Güneydoğu Asya'dan gelen tehlikeye yolu ısrarla hazırladı. John Foster Dulles, Dien Bien Phu'da nükleer silâhların kullanılmasını salık vermişti. Onun, bu bölgeyi soğuk savaşa katma isteği, Güneydoğu Asya Antlaşması Örgütü'nün (SEATO) kurulmasına yol açtı. Bu örgütün amacı tarafsızlığın önlenmesi ve anti-komünistleri bir askerî bağlaşma içinde bir araya getirip kaynaştırmaktı. Amerika Birleşik Devletleri Ngo Dinh Diem'i, Kuzey Vietnamlı bu zengin mülteciyi destekledi. Kendisi ve ailesi, Nhu ailesi ile birlikte Vietnam'da bir büyük toprak sahipleri grubunu ve küçük fakat birbirine çok sıkı bağlarla bağlı bir çevre olan Katolik Kilisesi yöneticilerini temsil ediyorlardı. Diem ailesi çeşitli illere subaylar ve akrabalar yerleştirdi, onlar da buralarını özel çiftlikleri gibi yönettiler. Vietnam'daki çeşitli dinî mezhepler ve topluluklar, Diem rejimine bağlılıklarını yeteri kadar etkenlikle ispat edemedikleri için baskı altına alındılar. Diem ve Nhu aileleri, iktidarları için, Amerikan desteklemesine dayanıyorlardı. Ameri

kan siyaseti Güney Vietnam'ı antikomünist kampta tutmak ve bu amaca hizmet etmeyen bütün grupla ra karşı koymak amacını güdüyordu. Vietkong'un[1] kökü kazınacaktı Bu, onların tarafsız olmaları gerçeğine rağmen yapılacaktı. Diem'in rejimi bir dehşet ve baskı yönetimiydi. Köylülere korkunç işkenceler yapılıyordu. Durumu anlatmak için şunu söyleyelim: 350.000 kişinin siyasî mahpus olarak kamplara yerleştirilmesi ve köy halkının büyük kısmının yerinden sökülüp kamplara konması, kuvvetli bir protesto ile karşılaşmadan mümkün olmuştur. Bu ihmalin sorumluluğu kısmen, son iki yıla gelinceye kadar Vietnam hakkındaki Batı haberlerinin niteliği olan, olayların örtbas edilmesi gerçeğinde yatar. Kusurun bir kısmı olayların «komünistlerce benimsenen yanı»nı destekler gibi görünmekten yılmış görünen barış gruplarının susmasında yatar. *Sinsi Savaş (The Furtive War)*da bir olay anlatılıyor; bir genç kızın başından geçmiş: «Bir gün eve geldim, iki emniyet

[1]Amerika Birleşik Devletleri, gerilla hareketini, ona «Vietcong» adını takarak lekelemeye çalışmıştı. «Vietcong», Vietnam komünistleri, demektir. Güney Vietnam'da kendini böyle adlandıran hiç bir grup yoktur. Gerillalara bu adı verenler çok önemli bazı şeyleri unutuyorlar. Amerika Birleşik Devletleri'nde «komünist» teriminin halkı telâşa düşürmeye ve her hareketi lekelemeye yeterli olduğu gerçeğine dayanıyor ve «komünist» kelimesinin başka yerlerde uygun anlamlar taşıyabileceğini son zamanlara kadar anlamıyorlardı. Amerika Birleşik Devletleri, kendi kasıtlı iftirası ile, Komünizmi millî kurtuluş hareketleriyle ve halkın bağımsızlık ve sosyal adalet için yaptığı hareketlerle birleştirerek, Güneydoğu Asya'da komünistlerin zaten sahip bulundukları iyi görünümü daha da kuvvetlendirdi. ABD, bu yanlışlığı anladığı zaman, kurtarıcılara yeniden isim takarak durumu düzeltmeye çalıştı. **New York Times**'ın 5 Haziran 1962'de bildirdiğine göre, Amerika Birleşik Devletleri Haber Alma Servisi, Vietcong gerillaları için yeni bir isim bulma yarışması açmıştı. Hoşnutsuzluk veya alay ifade edecek, konuşma dilindeki bir köylü terimi karşılığında para mükâfatı vadediyordu. Güney Vietnam'da bu isteğe ve bu yarışmaya uygun kelimeler, hep «Fransızca» ve «Amerikanca» idi.

ajanı beni bekliyordu. Faifo şehrine götürüldüm, aylarca çok kötü işkencelere uğratıldım... Bir defasında kendime geldim ve çırılçıplak olduğumu, bütün vücudumu kaplayan yaralardan kan sızdığını gördüm. Bulunduğum hücrede başkaları da vardı. İnleyen bir kadın sesi duydum, yarı karanlıkta bir kan birikintisinin içinde bir kadın gördüm. Çocuğunu düşürünceye kadar dövülmüştü. Sonra ihtiyar bir adam gördüm, gözünün biri çıkarılmıştı. Adam ölüyordu. Yanında ön üç on dört yaşlarında bir oğlan çocuğu, ölmüş, yatıyordu. Biraz daha ötede ölü bir genç, kafası yarılmış, açık. Beni bu görünüşün çözeceğini umarak buraya atmışlardı.»

Bu kız sonradan gizlice Kuzey Vietnam'a gönderildi. Bu hikâye sonradan tarafsız araştırıcılar tarafından doğrulandı. 350.000 siyasî mahpusun birçoklarının başından buna benzer şeyler geçmişti.

Köylülerin büyük çoğunluğu gerillaları destekliyor. 160.000 kişinin ölmüş ve 700.000 kadar kişinin de sakatlanmış bulunduğu tahmin ediliyor. Halkın desteğine karşı mücadele etmek için Diem ve Amerikalılar tarafından «stratejik küçük köyler» kuruldu; kır bölgelerinde ve mevcut köylerde yaşayanlar, uyarma haberi (alarm) üzerine, hemen, zalim şartlar içinde buralara sokuluyorlardı. «Stratejik küçük köyler» aslında hapishanelerdi. Bunlara zorla sokulanlar, dışarı çıkamazlardı. Bu «küçük köyler»in dört bir yanı kazıklarla, hendeklerle ve dikenli tellerle çevrili idi; köpekli bekçiler çevresinde devriye gezerdi. Buraları toplama kamplarının bütün ayırdedici niteliklerini taşırlar. *Observer* gazetesi 1963 yılı ortalarında kır ve köy halkının % 65'inin yani 7 milyondan fazla insanın bu küçük köylerin içinde olduğunu hesaplıyordu. Bu köylerin kurulması Amerika Birleşik Devletleri'nin aldığı ve Amerika Dışişleri Bakanlığı'nın danışmanı W. W. Rostow tarafından açıklanmış bir kararın sonucuydu. O, Vietnam'ın, Amerikan kuvvetleri tarafından, gerilla savaşına karşı sa-

vaş tekniklerinin ve silâhlarının geliştirilmesi için deneme alanı olarak kullanılmasını öneriyordu. Kır bölgeleri ve köy halkı, yiyecekleri ve insan gücü takviyesi bakımından bunlara dayanan gerillalardan ayrılmak için stratejik küçük köylere doldurulmuştu. Bir yoketme ve zulüm savaşı diye tanımladığım bu savaşın tam niteliğini ortaya koyma çabasiyle, 1963'te *Washington Post*'a ve *New York Times*'a mektuplar yazdım. *New York Times* böyle bir suçlamada bulunduğum için beni şiddetle kınadı.[1]

Dışişleri Bakanlığı, Vietnam'da kimyasal maddelerin kullanılmakta olduğunu inkâr etti. Ve *New York Times*, başyazısında, zararlı otları öldüren maddelerin kullanıldığını kabul, fakat napalmın Amerikalılar tarafından değil sadece Vietnam hükümet kuvvetleri tarafından kullanıldığını beyan etti. Madam Nhu şöyle dedi: «Bizim kimyasal maddelerimizden hoşlanmıyorlarsa ormanlarımızdan niçin çıkıp gitmiyorlar?» *New York Times*, hükümet kuvvetleri tarafından 1.400'e yakın köyün yıkıldığına değinen 19 Ocak 1962 tarihli kendi haberlerini hatırlıyamadı. Bu yakıp yıkma sırasında napalm ve kimyasal maddeler kullanılmıştı. Benim zulüm suçlamalarım kimyasal maddelerin ve pıhtılaşmış gazolinin insafsızca kullanılması, sivil halka ağır zararlar verilmesi ve toplama kamplarının kullanılması temelleri üzerine dayanıyordu.

Halkın yerinden sökülüp alınmasına ve küçük köylerin kurulmasına ek olarak, Amerika Birleşik Devletleri İkinci Dünya Savaşı sırasında herhangi bir uçağın kullandığından fazla küçük roketler ve cephane atabilen özel helikopterler gönderdi. Daha önce de gösterildiği gibi Amerikalılar kendi erlerinin ve havacılarının Vietnam'da sadece danışman yetkisiyle bulunduklarını ve Diem'in yaptıklarından sorumlu olmadıklarını ileri sürüyorlardı. Aynı zaman-

[1] **New York Times**'la yazışmaların tam metinleri için I. Bölüm'e bakınız.

da, yapılmakta olan şeyleri dünyadan gizlemek için büyük külfetlere giriyorlardı. *New York Times* baş yazılarında yaptığı yorumlarda bu girişimin renkli örneklerini sunar.

Observer gazetesinin sayfalarında geçen tartışmada, Vietnam'da Amerikan kuvvetleri tarafından zehirli kimyasal maddelerin ve özel kimyasal maddelerin kullanılmasıyle ilgili köylerin, tarihlerin ve kişilerin özelliklerini ve isimlerini belirten fotoğrat ve belgeleri, elimde bulunan bu gerçekleri halkın dikkatine sunmaya çalıştım. 1.000'den fazla insana kusma, kanama, felç, körlük ve çıldırmakla sonuçlanan ağır hastalıklar verildiğinin kanıtları elimdedir. Meyva ağaçlarının, sebzelerin, büyük baş hayvanların ve ev hayvanlarının mahvedilmesiyle ilgili daha başka kanıtlar da var. Daha başka kanıtlar nüfusun yoğun olduğu bölgelerde zehirli gaz kullanıldığını gösteriyor. Bütün bu kanıtları kısmen Güney Vietnam Kurtuluş Kızılhaçı, kısmen de Kuzey Vietnam Dışişleri Bakanlığı sağladı. Bunlar, tarafsız bir tarzda gözden geçirilmek üzere her uluslararası teşekküle sunuldu. Benim bu kanıtları ortaya koymama verilen karşılıklar, bu savaş karşısında Batılıların davranışını belirtmesi bakımından öğreticidir. *Observer*'in Uzakdoğu muhabiri Dennis Bloodworth benim, herhalde, «Ranchhand (ırgat) Hareketi» diye bilinen yaprak dökme faaliyetinden sözetmiş olabileceğimi, hafif alaycı ve nazik bir tarzda belirtti ve zararlı ot öldüren kimyasal maddelerin Amerika'da halk tarafından bilindiğini, hayvanlara veya insanlara hiç bir zarar vermeden geniş ölçüde kullanıldıklarını söyledi. Bu kimyasal maddelerin kötü etkileri olduğunu yanlış olarak söyleyen bir propaganda kampanyasının kullanılmakta olduğunu, benim bir komünist propaganda faaliyetine katılmakta olduğumu iddia etti.

Şimdi son iki yıl içinde İngiliz ve Amerikan basınında çıkmış olan sözlerin bazılarını ele alalım;

bu sözler, savaşın niteliği ve Vietnam'daki durum hakkında benim yakarmalarıma karşı saçılan baş yazı konusu protestoların sağlamlık derecesini göstermeye yardım edeceklerdir. Amerikalıların sadece danışman olarak hizmet ettikleri iddiası bakımından, 17 Mart 1962 tarihli *New York Times*'e bir göz atmak değer taşır. Orada yazıldığına göre, Vietnamlı iki pilot uçuş halindeki birlikten ayrılıp Diem'in sarayına tam bir hücum yaptıktan sonra göreve çıkan her Vietnamlı pilotun yanına Amerikalılar verilmekte idi. 23 Mart 1963 tarihli *Saturday Evening Post* gazetesi üniformalı Amerikalıların sadece danışman ve yetiştirici oldukları yolunda *New York Times*'ın bildirdiği haberi yalanlayan uzun bir haber yayımladı. Bu gazetenin haberi «fiilen bütün dövüşün Amerika Birleşik Devletleri askerleri tarafından yapılmakta olduğu»nu söylüyordu.

13 Ocak 1963 tarihli *Sunday Times*'da Richard Hughes: «Hiç bir Amerika Birleşik Devleti askerinin savaşa katılmış olmadığı ve Amerika Birleşik Devletleri subay ve yetiştiricilerinin sahnede sadece, 'öğüt vermek, desteklemek ve yardım etmek' için bulunduklarını ileri süren, Washington *Masalı*»ndan bahsediyor ve şöyle diyordu: "Amerikalılar şimdi savaş bölgelerinde iki yüzden fazla helikopter ve pekçok keşif ve nakliye uçağı yönetiyorlar. Güney Vietnam Hava Kuvvetlerinin yaptığı bombardıman ve yeryüzünü havadan makineli tüfekle tarama görevlerinin belki de yarısını pilot ve pilot yardımcısı olarak hizmet gören Amerikalılar üzerlerine almakta ve yerine getirmektedirler.»

1962'den 1963'e kadar olan dönem için *New York Times*'ten ve öteki Amerikan gazetelerinden alınacak parçalar da bu savaşın niteliğini belirtir.

7 Temmuz 1962 tarihli *New York Times* şöyle diyordu :

«Taktik hava desteklemesine geniş ölçüde baş-

vuruluyor. Napalm ile ve öbür bombalarla öldürülenlerin gerillalar mı yoksa sadece çifçiler mi olduğunu anlamak zordur.»

16 Haziran 1962'de *New York Times* şöyle demişti :

«Hükümet, ele geçirilen gerillaların bir kısmını yeniden eğitmek için bazı girişimler yapmakta olmakla birlikte, bunların birçoğu da öldürülüyor.»

New York Times, 5 Haziran 1962'de şöyle demişti :

«Geçen sonbaharda yapılmış olan bombardıman saldırılarında yanlışlıkla yedi cüzzam hastahanesi yerle bir edilmişti.»

Chicago Daily News gazetesi 18 Ocak 1963 tarihli haberinde daha da açıktı :

«Hükümet, Viet Kong hastahanelerini havadan veya karadan yapılacak saldırılar için uygun hedefler saymaktadır. Vietnam komutanları bir sağlık merkezine havadan saldırılması emrini verince, uçaklar, danışman veya öğretmen Amerikalılar yanlarında bulundukları zaman bile, bu sağlık merkezini bombalamakta ve makineli tüfeklerle taramaktadırlar. Amerikalıların bu saldırılara resmen nasıl gözyumdukları sorulduğu zaman Amerika Birleşik Devletlerinin bir askerî sözcüsü şöyle dedi : 'Viet nam için geçerli olan kesin bir siyasetimiz yoktur.' Vietnam Hava Kuvvetlerine ait olan uçaklar çoğu zaman Amerikalı pilotlar tarafından uçurulmakta ve yönetilmektedir.»

Başyazılarında, kendi verdiği haberler üzerinde bile gereken önemle durmayan, örneğin Vietnam köylerinin yüzde altmışının yerle bir edildiği haberini ihmal eden, *New York Times*'a 6 Ocak 1963 gününde, Amerikanın Sesi radyosunu dinlemesi salık verilebilirdi. Orada, 1962 yılı içinde Amerika Ha-

va Kuvvetlerinin köylere ve fiilen stratejik küçük köyler dışındaki bütün köylü halk üzerine 50.000 saldırı yapmış olduğu bildirildi. Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı bu haberi doğruladı. Montana senatörü Michael Mansfield, Vietnam'daki her savaş çatışmasında Amerikan askerlerinin bulunduğunu söyledi. Senatör Mansfield, hareketten, «Amerika'nın gizli savaşı» diye sözetti. Amerikalılar, yoğun gerilla hareketinin haber verildiği bölgelerdeki halkı boşaltıyorlar, sonra oraları yerle bir ediyorlardı.

New York Times, 21 Ekim 1962'de şunu söyleyebilmişti:

"Amerikalılar ve Vietnamlılar birlikte yürüyor, birlikte savaşıyor ve birlikte ölüyorlar; savaşa bundan daha fazla katılınması, zordur.»

New York Herald Tribune, 23 Kasım 1962'de şöyle yazıyordu :

«Amerika Birleşik Devletleri, tarihteki en büyük gizli savaşa iyiden iyiye katılmış bulunmaktadır. Olup bitenler hakkında halka bilgi vermek için resmî bir program olmadan, bu kadar çok Amerika Birleşik Devletleri askerî kişisinin bir savaş alanında bağıntılı bulunması, tarihte hiç olmamıştır. Bu, kamuya açıklanan resmî raporlar veya katılan asker sayısını bildiren raporlar veya dökülen para ve donatım miktarını bildiren raporlar olmadan yürütülen bir savaştır.»

Yedi milyon kişinin kamplarda tutuklandığı, 160.000 kişinin öldürüldüğü, 700.000 kişiye işkence yapıldığı, 350.000 kişinin 16.000 kampta hapsedildiği bu savaş 19 Ocak 1963 tarihli *The Nation* dergisi tarafından şöyle anlatılmıştı :

«Bu pis, zalim bir savaştır. Amerikan vicdanını o kadar sarsmış bulunan ve Cezayir'de Fransız kuvvetleri tarafından yürütülen savaş kadar pis ve zalim bir savaştır.»

The Nation şöyle devam ediyordu:

«Gerçek şudur ki, Amerika Birleşik Devletleri Ordusu, yurdundan 10.000 mil uzakta açık ve zalim bir diktatörlüğü desteklemek için, Amerika Birleşik Devletleri Kongresinin Anayasaya uygun onayını asla almamış bulunan, ilân edilmemiş bir savaş içindedir.»

Sözünü ettiğim gizleme, edebî bir deyişle «zararlı ot öldürücüleri» denilen maddelerin etkilerini de içine almaktadır. Dennis Bloodworth 1963 Nisanında Güney Vietnamlı resmî memurların «yaprak dökücü ilâçları, bu ilâçların alınacakları teneke kutuları elleriyle seçen yabancı gazete muhabirlerinin önünde ellerine ve kollarına sürdüklerini ve hattâ bir defasında birazını da içtiklerini» anlatır. (*Observer*, 9 Şubat 1964)

Zararlı ot öldürücüsü bu maddeleri ve etkilerini incelemek, ilgi çekici olacaktır. 16 Mayıs 1963 tarihli *Times* 58 türden kuşun öldürücü bir hastalık yüzünden öldüklerini açıkladı; hayvanları ve insanları had derecede zehirleyebilen ve geniş ölçüde kullanılan, öldürücü hastalık yapan 50 çeşit madde adı saydı. Başkan Kennedy bunların kullanılmasını önlemeyi ve resmî bir soruşturmaya başlamayı gerekli buldu. Amerika Birleşik Devletleri'nde yaprakları dökmek ve zararlı otları öldürmek için kullanılmış olan kimyasal maddelerin 1.100 olayda ciddî hastalığa ve 150 ölüme sebep olduğu bildirildi (*Reuter*, 16 Mayıs 1963). Başkan Kennedy'nin bilim baş danışmanı Jerome Weisner bu zararlı ot öldürücülerin rastgele kullanılmasının «radyoaktif serpintilerden daha tehlikeli» olabileceğini belirtti. Bu zararlı ot öldürücülerin kullanılması İngiltere'de, Amerika Birleşik Devletleri'nde ve İskandinavya'da ölümlere ve ciddî hastalıklara sebep olmuştur.

Napalm, aralıksız yanan ve söndürülemeyen bir kimyasal maddedir. Bunun kurbanları dehşete uğ-

ramış seyircilerin önünde cerahatlanırlar; bu silâhın amacı yok etmek, bir de isteri ve panik yaratmaktır. Bu silâh 1.400 köy üzerinde kullanılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri, savaşa günde bir milyon dolar harcamıştır. 8 Eylül 1963 tarihli *Observer* ayda ortalama 4.000 ölü ve yaralı olduğunu hesaplıyor. Merkez İstihbarat Ajansı (C.I.A.) özel ordular, casusluk ve entrikalar için, 10 Eylül 1963 tarihli *The Times*'a göre, ayda tahminen 250.00 dolar harcamıştır.

Bu savaş, büyük ölçüde Diem'in sözde yönetimi altında yürütülmüştür. Diem gittikçe daha fazla amansız ve insafsız hale geldi ve sonunda, ileri gelen bazı Budist papazların kendilerini yakarak öldürmeleri üzerine, Amerika Birleşik Devletlerinin tertiplediğine inanılan bir darbe sonunda öldürüldü. Diem'in yerine geçen askerî yönetici (oligarşi), Diem'in Kuzey'le gizlice konuşmalara girişmekte olduğundan şikâyet etmiş, fakat onun zorbalık yönetiminin halk için tatsız ve dayanılmaz bir hal aldığından hiç yakınmamıştır; bu, dikkate değer. Diem'in ölümü duruma hiç bir iyileşme getirmedi. O, aslında, Amerikalıların bir aletinden ibaretti. Ölümünün getirdiği biricik değişiklik, Amerikalıların, daha önce ayıpladıkları Diem rejimi altında yapılmış olan her şeyin açık sorumluluğu altına girmiş olmalarından ibarettir.

Milli Kurtuluş Cephesi 20 Aralık 1960'ta, Amerikan egemenliğine karşı başkaldıran çeşitli elemanları birleştirerek kurulmuştu.[1] 1961'de Diem'in 10.000 askeri, silâhlarıyla birlikte, kaçmış ve gerillala-

[1]Millî Kurtuluş Cephesi. Bu ortak cephede, sıkıntı çeken ve silâhlı direnmeye karar veren bütün kuvvetler birleşti. Bu, halkın birçok kesimlerinin bir organizasyonudur. Komünistler ve komünist olmayanlar, hep, Diem rejiminin kurbanlarıdırlar; kendilerini savunmak için birleşmişlerdir. Önderlik, daha çok, özgürlük yokluğunu ağır bir şekilde çeken ve hisseden aydınlardan geliyor; doktorlar, avukatlar, üniversite profesörleri Millî Kurtuluş Cephesi'nin komitele-

ra katılmışlardı. Bu halk ayaklanmasına karşı ne yapıldığını yeniden gözden geçirelim. Homer Bigart 1962 yılının 30 Ocak, 27 Mart, 29 Mart, 1 Nisan, 4 Nisan, 20 Nisan, 10 Mayıs, 24 Haziran ve 25 Temmuz tarihli *New York Times*'larında şu programı anlatmıştı :

«Bütün kır ve köy halkının stratejik küçük köylerde toplanması, terkedilmiş bütün köylerin buydaylar ve öbür mallarla birlikte yokedilmesi ve stratejik köylerin dikenli teller ardında kilitlenmesi»

Halkın çoğunluğunun kendi ülkelerinin tarafsızlığını istediği, açıkça bellidir. Bunu Amerikan hükümeti hoş göremez. Son zamanlarda bütün sorumluluğun Amerika Birleşik Devletleri'ne ait olduğu kabul edilen askerî hareketlere verilen isimler öğreticidir: «Tan Hareketi», «Batının Yatıştırılması» ve «Sabah Yıldızı» hareketleri saldırılan bölgede bütün köylerin, bütün tarlaların ve bütün ürünün yokedilmesiyle sonuçlandı. General Paul D. Harkings'e göre sadece 1962 yılında 30.000 köylü öldürülmüştü. *Christian Science Monitor* 8 Mart 1963'de bu olanları şöyle anlatıyordu :

«Ordu somurtkan ve kapanık köylülerle karşılaştığı zaman bunlardan hangilerinin komünist taraflısı olduğunu, hangilerinin de sadece Saygon'dan hoşnut olmadığını bilmediği ve ordunun işini yapması da gerekli bulunduğu için, tehlikeli görünen veya tehlikeli olabilecek gibi görünen herkese ateş eder. Çoğuzaman yalnız insanları, suçsuz köylüleri öldürür. Savaş kayıtlarında bunlar komünist diye

---

rinde önde gelen roller oynuyorlar. Bir çok din ileri geleni, bu cephenin kurulmasında önemli roller oynadılar. Bunlar çoğunluğu (Budistleri) ve azınlıkları (bazı romen katolikleri ve hayat tarzlarını bağnaz Ngo Dinh Diem'in hoş göremediği birçok etnik azınlıkları) temsil ederler. Küçük iş adamları ve hatta ilerici toprak ağaları, çiftçilere, balıkçılara ve işçilere katılarak ortak düşmana ve zalime karşı Cephe'nin kurulmasına yardım ettiler.

alınır. Öldürülen herkes otomatik olarak bir Vietkong'dur!»

25 Ocak 1963'de *Life* dergisi napalm bombardımanları fotoğraflarını şu resim altı yazılarla yayımladı:

«Amerika Birleşik Devletleri pilot öğretmenleri, düşmanla dolu bölgede alçaktan uçarak Vietnamlıların napalm saldırısını gözlüyorlar. Bu yangın bombardımanının hedefi bütün yaprakları dökmek ve düşmanı açığa çıkartmaktır.»

15 Nisan 1963 tarihli *Militant* şöyle yazıyor:

«*New York Times* Diem'in askerlerinin Amerikan teçhizatını en fazla verimle kullandıklarından emin olmak isteyen Amerika Birleşik Devletleri danışmanlarının, her savaştan sonra öldürülen gerillaların cesetlerinin hesabını tuttuklarını da bildirdi.»

Bütün bu kanıtların ışığı altında *New York Times*'ın 8 Nisan 1963 tarihinde şöyle dediğini görmek gariptir:

«Napalm Güney Vietnam Hava Kuvvetleri tarafından... kullanılmıştır. Napalm kullanılması, bütün savaşlarda başka silâhların da yaptığı gibi, suçsuz insanları elbette öldürmüştür. Amerikan danışmanları bu bombanın açıkça belli askerî hedefler dışında herhangi bir şeye karşı kullanılmasına ahlâkî ve siyasî sebeplerle karşı koymuşlardır.»

Bu tanım, tehlikeli görünen veya tehlikeli olabilecek gibi olan köylerin, hastanelerin, kliniklerin ve bütün köylülerin yüzde altmışını kapsar gibi görünüyor. Bu başyazıda verilen cevap *New York Times*'ın kendi verdiği ve askerî olmayan bölgelerde napalmın ve başka silâhların kullanılması konusunda Amerikalıların ısrar ettiğini ve bunları bizzat kullandığını bildiren haberleri yalanlamaktadır.

Pentagon'da birçok kişi savaşın Kuzey Viet-

nam'ın istilâsına kadar genişletilmesini ısrarla istemektedir. Cumhurbaşkanı Johnson, Güney Vietnam'daki komünist gerillaları yöneten ve besleyip destekleyen ülkelerin çok tehlikeli bir oyun oynamakta olduklarını bildirmiştir. 1 Nisan 1962 tarihli *New York Times*'ta çıkan bir harita, Kurtuluş Cephesi Kuvvetlerini Laos veya Kuzey Vietnam sınırlarına yakın bir yerlerde değil de çok güneyde, Saygon çevresinde göstermektedir. İngiliz ve Amerikan gazete muhabirleri, Vietkong'ların Güney Vietnam Hükümeti kuvvetlerinden ele geçirmiş oldukları bol gereçlere ek olarak ilkel gerilla silâhları kullandıklarını bildirmişlerdir. 24 Şubat tarihli *London Times*, Güney Vietnam Hükümetinin savaşı kazanmayı gerçekten isteyip istemediğinin şimdi şüpheli sayıldığını yazdı 1 Mart 1964 tarihli *Observer*, bir Amerikan görevlisinden aktararak, zorluğun, Amerika Birleşik Devletleri savaşı genişletmek istediği halde Vietnamlıların sadece savaşı sona erdirmek istemelerinden ileri geldiğini söylediğini yazdı.

Bu savaşı yürütmüş olanların karşılaştıkları durum, ağırdır. Amerika Birleşik Devletleri yeni seçimleri ve zaferi Millî Kurtuluş Cephesi'ne bırakmalı mıdır? Amerika, niteliği açıkça görülecek olan çıplak bir istilâ savaşına girmeli ve gene büsbütün yabancı bir silâhlı kuvvete dayanacak olan bir hükûmet kurmaya girişmeli midir? Bu «düş manı», Güney Vietnam'ın hemen hemen % 70'ini denetliyor. *Observer*'in bildirdiğine göre eski Başbakan Tran Van Huu, Paris'te, Millî Kurtuluş Cephesi'nin çoğunluğunun komünist olmadığını anlatmıştır. Vietkong'un resmî siyaseti, tarafsız ve bağlantısız bir Güney Vietnam istemektir. Batı basını bu savaşı, çaresiz bir demokratik halkın saldırgan bir komünist komşunun amansız saldırısına uğradığı bir savaş olarak anlatmaya çalışmaktadır; buna rağmen besbellidir ki: Millî Kurtuluş Cephesi, Güney

Vietnam'daki dehşetli bir zorbalığa karşı savaşmış ve savaşmakta olan ve Amerika Birleşik Devletleri'nin halka çok pahalıya mal olan muhalefetiyle karşı karşıya bulunan bir halk cephesidir. Komünist olmayan bu tarafsız halk cephesine, niçin bu kadar insafsızca ve amansızca karşı konuyor? Komünist Kuzey bile, Ho Chi Minh'in ağzından bildirmiştir ki, soğuk savaş içinde tarafsız kalarak, Rusya'ya, Çin'e ve Batı'ya karşı bağımsız olarak Güney Vietnam'la birleşmek istemektedir (*The Times*, 5 Kasım 1963).

Amerika Birleşik Devletleri'nin Kuzey Vietnam'ın Amerika tarafından istilâsı ihtimaline yol açmış bulunan siyaseti, Çin'in de katılmasını ve bunun sonucu olarak da Çin ile savaşı getirebilecek gibidir. Sovyetler Birliği de buna sürüklenmiş olacaktır. Vietnam'daki savaşın pek az benzeri vardır. Bu savaş hemen hemen 20 yıl sürmüş bulunuyor; çok üstün güçte batılı iki sanayi devleti, İkinci Dünya Savaşı sırasında Japon'ların yaptıklarını hatırlatır bir tarzda, köylü gerillalara karşı savaştılar ve savaşıyorlar. Nükleer silâhlardan başka her şey kullanılmıştır. Bu savaşın bütün tarihi boyunca başlıca niteliği zulümdür. Batı basını son iki yıl içinde bu savaşla ilgili olayların bazılarını tereddütle keşfetmiş bulunuyor. Batıdaki Barış Hareketi bu savaş konusundaki gerçeği ortaya koyarken, göze batar bir ölçüde sessiz veya ihtiyatlı ve sınırlı davranıyor. Savaşın hiç bir meşru amacı olmadı, bugün de yok. Savaşın genişletilmesi, bu çılgınlığın en yüksek noktası olarak, Soğuk Savaş devletleri arasında doğrudan doğruya bir çatışma meydana getirecek; bu da, insan türünün yok edilmesi sonucunu doğuracaktır. Vietnam'daki facia korkunç suçların hangi ölçülere kadar gizlenebileceğini veya maskelenebileceğini göstermektedir. Kan dökülmesine son verilmesini sağlamak için Batı'daki insanların seslerini yükseltmelerinin zamanıdır.

III. BÖLÜM

ÖZGÜR DÜNYANIN BARBARLIĞI

Aralık 1964

Dünya siyasetinin üzücü bir yanı, liberallerin ve hattâ sosyalistlerin, Soğuk Savaş'ın ardındaki büyük ve güçlü kuvvetlerin temel varsayımlarını kabul etmiş olmalarıdır. Bütün ulusların uluslararası işlerinde Amerika Birleşik Devletleri'nin sürekli ve zorba bir müdahaleci, davetsiz bir misafir rolü kutsal kabul ediliyor. Başka ülkelerin sosyal ve politik siyasetleri özel ekonomik kudret ile bağdaşmıyorsa, Amerika Birleşik Devletleri'nin bu ülkelere müdahale hakkı sevinçle kabul ediliyor.

Liberaller ve birçok sosyalistler özel kapitalizmin, şirket kapitalizminin ve bu kapitalizmin deniz aşırı bağlantılarının nasıl olup da Amerikan millî çıkarları ile özdeş hale gelebildiğini sormak yerine, bu uğursuz elçabukluğunu kabul ediyorlar? Amerikan siyasî hayatında Solu başarıyla tasfiye etmiş olan, işte bu elçabukluğudur. Kongo'daki yatırımlar kutsaldır. Eğer bunlar tehdide ve tehlikeye uğrarlarsa, «özgürlük» tehlike altında diye ilân edilir ve Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri'nin askerî kolu kullanılır. Vietnam'da bir millî ayaklanma yer alırsa «dıştan gelen istilâya cevap vermek üzere» Amerikan müdahalesi davet edilir; sanki Çin'in sınırındaki bir ülkeye Amerika'nın kendi ulusal toprağının bir par-

çası gibi davranmak hakkı varmış gibi

Sosyalist düşüncenin üç ayda bir çıkan bir organı kendine *Dissent* (ayrılma) adını veriyor. Bu derginin 1964 yaz sayısında «Vietnam'daki son şans» başlığını taşıyan başyazısında garip sözler var:

«Güney Vietnam'daki savaşın kazanılabileceğini artık Amerika Birleşik Devletleri askerî kişileri bile söyleyemiyorlar. Şimdi mesele kayıpların nasıl en aza indirileceğidir.... Fakat şimdiki siyasetin devamı Vietnam halkının umutsuzca aşındırılmakta olması anlamını taşıyorsa Amerika Birleşik Devletleri'nin ülkeyi bırakıp çekilmesinin de büsbütün insanlığa aykırı bir şey olacağı üzerinde ısrarla durmak gereklidir. Çünkü o takdirde ülkenin büsbütün komünist denetimi altına girmesi birkaç aylık bir mesele olacak ve bunu, hemen hemen muhakkak, Güney'de komünistlere karşı savaşmış olanların... hepsinin toptan öldürülmesi izleyecektir. Bu sert ve zalim iç savaş yıllarından sonra şimdi bu insanları bırakıp çekilmek duygusuz ve katı yürekli bir eylem olacaktır.»

Bu sözler Amerika Birleşik Devletleri'nin dünya işlerindeki gerçek rolünü ve Vietnam gibi çatışmalardaki doğru olayları bilmemek yolunu tutan bir çok iyi niyetli Amerikalının içinde bulunduğu bilgisizlik ve şaşkınlığı toplar, özetler.

Ben eminim ki, Amerikan solcuları Amerika Birleşik Devletleri'nin millî ayaklanmaları bastırmak, hükümetleri devirmek ve alçakça bencil ekonomik sömürüyü ulusal çıkar ile veya özgürlüğün savunulması ile aynı tutmak hakkına karşı meydan okuyuncaya kadar, ismen ve resmen değilse de fiilen Goldwater ve arkadaşları hüküm süreceklerdir. Örneğin Vietnam Gerillalarına karşı tam boyutlu bir savaşı yürütmek, haklı ve meşru sayılıyorsa, 17. paralelde veya hattâ Çin sınırında durmak aslında istemeye istemeye olmaktadır.

Dünya karşı-devrim ordusu taktiği, Amerikan Solu arasında tartışma ve anlaşmazlık konusu olmamalıdır; Amerikan Solu güdülen siyasete karşı çıkmalı, meydan okumalıdır. Yüksek rütbeli komutanların ve büyük sanayicilerin hile ve zor kullanarak Amerika'da iktidarı ele geçirmiş olmalarına ulusal ve demokratik amaçlarla yapılmış gözüyle bakılır ve bu duruma itibar kazandırılırsa, hem Amerikan demokrasisi, hem de dünya barışı yanlışlık yüzünden kurban edilmiş olur.

«*Dissent*» Vietnam konusunda feci şekilde yanılıyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin Güney Vietnam'ın köylü halkına karşı yaptığı savaştan daha zalim veya daha yıkıcı veya sinisizmi daha fazla ortaya koyan pek az savaş bilirim. Kişi özgürlüğüne, ulus egemenliğine ve bağımsızlığına ve halkın iyi yaşamasına kayıtsızlığı özetleyen bir savaştır bu; ve bu kayıtsızlık Amerika Birleşik Devletleri'ni denetleyen yüksek rütbeli subay ve sanayici gruplarının dünya siyasetinde ayırdedici niteliğidir.

Dosyalarımda, Vietnam savaşıyle ilgili insanlık dışı korkunç eylemleri anlatan malzeme var. Bunları Amerikalıların gözleri önüne sermek önemlidir. Gerçeklerin incelenmesi birçok masalın; 1 — Millî Kurtuluş Cephesi'nin bir komünist kuruluş olduğu efsanesinin; 2 — Amerika Birleşik Devletleri'nin en yoksul halk yığınlarının özgürlüğünü ve refahını savunmakta olduğu yalanının; 3 — Millî Kurtuluş Cephesi'nin yurt dışından yönetildiği ve denetlendiği masalının; 4 — Amerika Birleşik Devletlerinin Güney Vietnam halkına karşı sorumlu olan yerli bir hükümete sadece öğüt vermekte ve yardım etmekte olduğunun; 5 — Amerika Birleşik Devletleri'nin Kuzey Vietnam'a yaptığı hesaplı saldırıların o ülke tarafından kışkırtılmış olduğu yalanının içyüzünü açığa çıkaracaktır.

C.I.A. bağımsız bir hükümet gibi hareket ediyor, birçok hallerde de Güney Vietnam'daki hareketin

ilk sesini o veriyor. Amerikan Merkez İstihbarat Teşkilâtı (C.I.A.) ile Washington'da ve Birleşmiş Milletler'de özgürlük aşklarını ilân eden parlak diplomatlar arasında birini ötekine tercih etmek için pek fazla sebep yoktur. Cumhurbaşkanı Johnson ve Büyükelçi Stevenson'u aklımdan geçiriyorum. Bu insanlar Vietnam'daki faciadan sorumludurlar.

Elimdeki bilgilerin çoğu Vietnam Demokratik Partisi'nin resmî organı olan *Sword of Free Vietnam* (Özgür Vietnam'ın Kılıcı) yayınından geliyor; bu parti eski devlet memurlarından ve öldürülen Diem'in hükümetinden önceki Güney Vietnam Hükümetlerine sempatisi olanlardan meydana gelen hareketli bir anti-komünist gruptur. Bu partinin parolası şudur: «Her yerde özgür insanların yararına, komünizmin bozguna uğratılması için!» Elimdeki bilgilerin çoğu tam değildir, çünkü bunlar 1963 sonuna kadar toplanmışlardır. Facialarin kapsamı kısmî rakamların anlatabileceğinden çok daha geniştir. Zulmün ve çekilen acıların açıklanan hesapları epey tutucu ve ihtiyatlıdır.

Sword of Free Vietnam, Vietnam'daki Amerika Birleşik Devletleri askerî hareketlerinin başı olan General Paul D. Harkins'in sadece 1962 yılında 40.000 Vietnamlının öldürülmüş olduğunu söylediğini naklediyor. Vietnam Demokratik Partisi'nin 1963 yılı için yayımladığı bir beyaz kitap, ölü sayısının 1962 sonunda 100.000 olduğunu yazıyor.

1962 ortasında 5.000.000 kişi, Vietnam Demokratik Partisi Beyaz Kitabı'nın toplama kampları diye bildirdiği ve bu beyaz kitaba değinerek 19 Ekim 1962 tarihli *Los Angeles Times*'ın da aynı şekilde anlattığı kamplara konulmuş bulunuyorlardı. Öğrenci Barış Birliği'nin Nisan 1963 Bülteni 1962 sonunda sadece 45.000 öğrencinin Güney Vietnam toplama kamplarında tutulmakta bulunduğunu bildirdi. 1963'te Paulo-Condore Adası'nda tutuklu bulunan insan sayısı 300.000 di. Güney Vietnam Demokratik Partisi Beyaz Kitabı bu tutuklanma kamplarında

bulunan anti-komünist milliyetçilerin sayısını 100.000 olarak veriyordu. Paulo-Condore Adası ve anti-komünist mahpusların tutulduğu öbür kamplar Güney Vietnam'daki baskının ne kadar yaygın olduğunu gösterir.

Millî Kurtuluş Cephesi içindeki Budistlerin önderi çok yaşlı, Sayın Thich Thien Hao'dur. Onun savaş sonuçlarıyle ilgili tahminleri şöyledir: 1963 ortasında 160.000 ölü; işkence görmüş ve sakat bırakılmış 700.000 kişi; 400.000 kişi mahpus; 31.000 kızın ırzına geçilmiş; 3.000 kişinin barsakları deşilmiş ve sağken karaciğerleri kesilmiş; 4.000 kişi diri diri yakılmış; 1.000 tapınak yıkılmış; 46 köye zehirli kimyasal maddelerle saldırılmış; 16.000 kamp kurulmuş ve kurulmakta.

1962 ortasında Vietnam'ın kır ve köy nüfusunun yarısından çoğu bu stratejik küçük köylerde tutulmaktaydı. Ve 1963 ortalarında bunların sayısı 7 milyonun üstüne yükselmişti. Bu kamplar kazıklar, hendekler, makinalıtüfek yuvaları, devriyeler ve mecburî çalışma ile ayırdedilirler. Bunlara Güney Vietnam Demokratik Partisi Beyaz Kitabı'nın toplama kampı adını vermesi, haklı görünüyor. Güney Vietnam Demokratik Partisi'nin Eylül 1963 raporunda özellikle düşündürücü bir olay var. Hükümetin iddia ettiği «düşman kayıpları»nın yüzde kırkı gerillaların, yüzde altmışı da askerî mücadeleye katılmış olmayan köylülerin kayıplarıdır.

1963 ortalarında gizli polis sayısının 300.000'i bulması uyarıcıdır. Bu kadar büyük bir zalimler ordusu, işlenmiş olan zulümleri anlatır; eğer her münferit olayda her ajanın yaptığı aşırılıklar dikkatle incelenip tespit edilecek olsaydı elimizde Amerika Birleşik Devletleri'nin Vietnam'da savunduğu «özgürlük»ün nasıl bir özgürlük olduğu hakkında yeterli bir fikrimiz olurdu.

Amerika Birleşik Devletleri hükümeti stratejik küçük köyler programına Staley-Taylor planına uygun

olarak girişti. Bu planın ve programın ilân edilen niyeti gerillaları köylülerden ayırmak, böylece onları yiyecek, barınak ve insan ikmalinden yoksun bırakmaktı. Vietnam Demokratik Partisi'nin Eylül 1963 raporu stratejik küçük köylerdeki hayatı da etraflı olarak anlatıyor:

«Stratejik küçük köyler 300.000 gizli polis yönetimi altında zorunlu çalışma demektir. Program 15.000.000 insana göre planlanmıştır. Bir insanın kendi halkını mahvetmesi için her aracın kullanıldığı biricik çatışma budur... Bu, bütün Fransız sömürgesi döneminden daha ağır ve daha zalimdir... Bunun içinde Amerikan silâhları ve Amerikan yardımıyle, silâhsız köylülere vahşice saldırı dizileri vardır... 300.000 gizli polis pek çok zulümler işlemiştir... Tarım toprağı ve yiyecek kaynakları tahrip edilmiştir.»

Temmuz 1963 tarihli *Sword Of Free Vietnam*, 17 Mayıs 1963 tarihli *Time* dergisinden şunu aktarıyor:

«Daha şimdiden Vietnam nüfusunun yüzde ellidokuzu, yani 8.000.000 köylü bugüne kadar tamamlanmış bulunan 6.000 stratejik küçük köyde yaşamaktadır. Hükümetin savaş planının temel unsuru hemen bütün kır ve köy halkını çevresi bambu parmaklıklar, tel örgü, ve silâhlı milisle çevrilmiş 12.000 stratejik küçük köyde yeniden yerleştirmektir.»

1 Ocak 1963 tarihli *Dallas Morning News*'da çıkan bir okuyucu mektubu bu yeniden yerleştirmenin müthiş bir anlatımını veriyordu. Vietnam Demokratik Partisi'nin bir raporu bu mektubu aktardı:

«Bu pekiştirilmiş köylerin amacı, sözde, Vietkong'u dışarda tutmaktır. Fakat dikenli tel örgü, girişi ve çıkışı imkânsız kılmaktadır. Vietnamlı çift-

çiler bu fiilî toplama kamplarına silâh tehdidi altında zorla sokulmaktadırlar. Onların evleri, malları ve ürünleri yakılmıştır. ... Kien-Tuong ilinde 7 köylü kasaba meydanına götürüldüler. Karınları bıçakla yarıldı, karaciğerleri çıkarıldı ve sergilendi. Bu kurbanlar kadın ve çocuktu. Başka bir köyde bir düzine annenin, yurttaşlarının gözleri önünde, başları kesildi. Gene başka bir köyde çocuk bekleyen anneler hükümet kuvvetleri tarafından ağırlanmak üzere alana davet edildiler. Karınları yarıldı ve doğmamış bebeleri çıkarıldı...»

18 Ekim 1962'de Vietnam Demokratik Parti'si, Uluslararası Kontrol Komisyonu'na bir rapor verdi. Bu raporda şikâyetler arasında «baş kesme, barsakları deşme, ve öldürülen kadın ve çocukların sergilenmesi... ateşli silâhlar veya işkenceyle 685.000 kişinin sakat bırakılmış olması» olaylarından özel olarak yakınılmaktadır.

Bu anlatılanlar ve bu olaylar Vietnam Demokratik Partisi lideri Tram Van Tung'un bir Amerikan radyo istasyonunda yaptığı konuşmada söylediği ve Vietnam Demokratik Partisi'nin Eylül 1963 Bülteninde bildirilen şu sözleri söylerken neler duyduğunu anlatır:

«Köylü yığınlarını komünizme karşı korumak için tutulan bu yol, onları polis kontrolu altında tel örgü duvarlarının ötesine sürmek, yoğun telkinlere tabi tutmak, köylerini yakmak, elbette gülünç bir yoldur. Onlar bütün Vietnamlılar gibi yoksul iseler de, evcil hayvan değildirler.»

Amerika Bilim Adamları Federasyonu kimyasal ve biyolojik savaş usulleri konusunda Savunma Bakanlığı'nın kaynaklarına başvurdu. Güney Vietnam'da Amerika Birleşik Devletleri tarafından zehirli kimyasal maddeler kullanıldığı ve Güney Vietnam'ın kimyasal ve biyolojik savaş usulleri için bir deneme alanı olarak kullanıldığı sonucuna vardı.

Yaprak dökücü ve başka kimyasal maddelerin geniş ölçüde kullanıldığını ve bunların meyva ağaçlarının ,sebzelerin, canlı hayvanların ve ev hayvanlarının tahrip edilmesine sebep olduğunu Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti kabul ediyor. Güney Vietnam Kurtuluş Kızıl Haçı uluslararası her araştırma kuruluna 1.000'den fazla insanın kusma, kanama, felç görme duyusunun ve bilincin kaybıyle birlikte gelen ağır hastalıklara tutulmasına sebep olunduğunu gösteren kanıtları veriyor.

Kurtuluş Kızılhaçı daha öldürücü kimyasal maddeleri şöyle sayıyor: Beyaz arsenik, arsenit sodyum ve arsenit kalsiyum, kurşun mangenez arsenatları, DNP ve DNC (insan etini iltihaplandırır ve kemirir) ve kalsik sinamik (yaprakların, çiçeklerin ve meyvaların düşmesine sebebiyet vermiş, büyük hayvanları öldürmüş ve binlerce insana ağır ve ciddî etki yapmıştır). Bu kimyasal maddeler önemli büyüklükte ve nüfusu çok yoğun bölgelere saçılmışlardı.

Vietnam Kadınlar Birliği'ni ve Millî Kurtuluş Cephesi'ni temsil eden Ma Thi Chu geçen yılki Dünya Kadınlar Kongresi'nde şunları söyledi:

«46 köye karşı kimyasal maddelerin kullanılmış olduğu Ocak'tan Mart'a (1963) kadar olan dönem içersinde birçokları kadın, çocuk ve yaşlılar olmak üzere 20.000 insan bundan zarar gördü. Ben oradaydım. Yüzleri şişmiş ve vücutları yanıklarla örtülü çocuklar gördüm. Kör olmuş veya kanlı ishal çeken kadınlara rastladım. Bunlardan birçokları sonradan öldü. Mekong deltasının çok bol yeşilliklerinin, bitkilerinin kimyasal araçlar tarafından yok edildiğini gördüm. Düşmanlarımız bütün hayata, insan, hayvan ve bitkilere böyle saldırdılar.»

21 Mart 1964 tarihli *The Baltimore Sun*, Saygon'dan soğukkanlılıkla verilen şu Associated Press haberini aktarıyordu :

«Topçu ve avcı bombardıman uçakları tarafından atılan, beyaz bir bulut halinde fışkıran ve değdiği her şeyi yakarak fışkıran fosforlu bir patlayıcı madde kullanıyoruz.»

Bir tek Yahudi'yi bile eliyle öldürmediğini söyleyen bir Nazi ileri geleninin kullandığı kanıt aklıma geliyor: O, sadece kamyonları sağlamıştı.

22 Mart 1964'de *Washington Star*, «vücutlarındaki napalm yanıklarıyle yarı canlı çocukların görünümü hem Vietnamlılara hem de Amerikalılara nefret veriyordu.» diyen bir Associated Press haberini sütunlarına almıştı. Amerika Birleşik Devletleri gazeteleri Vietnam'daki askerî zaferlerle böbürlenirken, bu zafer haberlerinin içinde bulunan dehşetleri gözünün önüne getirmek bakımından, insan aklına meydan okumaktadır. Örneğin Amerika'nın Sesi 6 Ocak 1963'te Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı'nın, sadece 1962 yılında Amerika Birleşik Devletleri Hava kuvvetlerinin, stratejik küçük köyler dışındaki bütün kır ve köy halkı üzerine 50.000 saldırı yaptığını bildiren raporunu okurken, bu bilinen savaş terimlerinin ne kadar çok acı, yıkım ve zulüm demek olduğu akla gelmez mi?

Saturday Evening Post gazetesi «Fiilen bütün savaşın Amerika Birleşik Devletleri askerleri tarafından yapıldığını» bildirirken bu yoksul ülkede ayırdetmeden yapılan bütün bu cinayetlerin, kundakçılıkların ve yıkımların sorumluluğunu kimin taşıdığı belli oluyor. Bu arada şunu da belirtelim ki *New York Times* gazetesi de, başyazısında inkâr etmek zahmetine gireceği, haberleri akılsızca veriyor; 25 temmuz 1962 tarihli *New York Times* şunu bildiriyor:

«Hükümet, tarafından öldürüldüğü bildirilen «düşman» sayısının çoğu, askerî birlikler girerken köylerinden kaçtıkları için öldürülmüş olan alelâde köylülerdir. Bazılarının Vietkong'a sempati duyma-

ları mümkündür, fakat ötekiler askere yazılmak veya zorunlu çalışmak için toplanmayı istemediklerinden kaçmaktaydılar.»

Vietnam Demokratik Partisi'nin anti-komünist liderlerinden biri olan Nguyen Thai Binh, Job gibi haykırıyordu:

«İnsanlar, özgürlük adına öldürülmeleri veya hapse atılmaları gerektiğini buyuran acayip mantığa uyamazlar. Zorunlu çalışmanın en ince kolaylıkları kendilerine sunulunca, başkaldırırlar; en yeni toplama kamplarında yerleştirilirler, şiddetle itiraz ederler. Napalm bombaları sağanağına tutulurlarsa yeni bir hükümet düşünecek kadar nankör davranırlar. Suçsuz kadınların, çocukların ve köylülerin, tarlalarında upuzun yatan kömürleşmiş cesetleri; gösteri yapan Budistlerin mermilerle delik deşik olmuş vücutları... bugünün Vietnam'ı budur.»

Çocuklarının toptan öldürülmesine rağmen köylüler, size inanılmaz gibi gelebilir ama, Amerikalılardan hâlâ hoşlanmıyorlar.

Bu hemen hemen inanılmaz zulümler Amerikan yetkisi, Amerikan seçmenlerinin yarısından fazlasının oylarıyle seçilmiş, bu yetkinin emri altında bulunan askerler tarafından işlenmiştir. Öbür türlü oy kullananların çoğunluğu daha da sert tedbirler istiyordu. Özgürlük adına gebe kadınların karınları yarılıp açıldı ve seçmenler buna başkaldırmadı. Cumhuriyetçi veya Demokrat partiye oy vermiş olan her Amerikalı bu kanlı olayların suçunu paylaşıyor. Kendi kendini özgürlük şampiyonu ilân etmiş olan Amerika, kadınlara ve çocuklara, kendi yurtlarında ve kendi evlerinde yaşamakta devam etmeyi istemek suçunu işledikleri için işkence yapıyor ve onları öldürüyor. Amerika'nın demeçlerine soğuk soğuk bakılması şaşırtıcı olabilir mi?

Amerika Birleşik Devletleri yetkilileri kimizaman Vietnam'daki savaşın silâhları, adamları ve ge-

rillaya karşı savaş usullerini denemek için bir fırsat olarak kullanılmakta olduğunu söylerler. Amerikan Bilim Adamları Federasyonu'nun raporu bunu gösteriyor.

Amerika Birleşik Devletleri askerî çevreleri bunu kabul etmekte duraksamadılar. Onlar coşkularını çoğuzaman basına anlatırlar. 23 Aralık 1963 tarihli *Look* dergisinde şu haber çıktı ve bütün Amerikan basınını dolaştı:

«Ordu, küçük kalibreli cephaneyi daha 1920'lerden beri denerdi, fakat ancak Vietnam'daki son savaştadır ki gerçekten yerleştirdi ve dikkate aldı. 1000 kadar AR-15, savunma Bakanlığındaki çok gizli İleri Araştırma Projeleri Ajansı tarafından gönderilmişti. İçindeki kanlı resimler sebebiyle gizli damgasını taşıyan bir rapor yayımlandı. AR-15 ile vurulan Vietkong gerillalarına neler olduğunun hikâyesi ağır örtüler altında gizli tutuluyor. Fakat AR-15'in ne yaptığını düşmanın zaten bildiğini bilerek oradan dönen rastgele birinin orada gördükleri hakkında size söyleyecekleri olabilir: «Ben oradan ayrıldığım zaman *tüfek* vardı. Etkisi akla sığmaz. Bir adamın kolundan vurulduğunu gördüm. Aldığı yara onu olduğu yerde döndürdü ve kolunu kopardı attı. Biri sırtından vuruldu ve çarpan şey, yüreğini vücudundan çıkardı attı. Kıçından vurulan bir adam beş dakika yaşadı. Hepsi hemen ölmüşlerdi. Onun yarası alelâde mermilerle olaydı hafif sayılırdı. Fakat bu, adamın kafasını uçurdu, yalnız boynu kaldı.»

Bu yazının yanında kolu parça parça olmuş ve paçavralara sarılmış beş yaşında bir çocuğun fotoğrafı var. Askerî çevrelerin öğündüğü böyle bir barbarlığı anlatmak için hangi kelimeler uygun düşer?

Millî Kurtuluş Cephesi Aralık 1960'ta kurulmuştu. Bu cephenin 31 üyelik bir merkez komitesi, komitenin başında da komünist olmayan bir avukat var. Merkez Komitesi'nde ileri gelen Budist papaz-

lar, katolik papazlar, protestan papazlar, küçük iş adamları, serbest meslek sahipleri grupları ve üç hükümet aleyhtarı parti temsil edilmektedir. Vietnam Demokratik Partisi'nin temmuz 1963 raporunda yaptığı «ülkenin % 90'ına hakim olan isyancıları, halkın % 75'i, değişik derecelerde destekliyor.» tahminine az kişi itiraz edebilir. Amerikan kaynakları dahil birçok kaynaklar isyancıları daha yüksek bir orantının desteklediğini iddia ediyorlar.

Güney Vietnam isyancılarının o ülkenin halkı adına konuştukları açıkça bellidir. Başka her görüş dayanaksız ve belgesiz kalır. General Paul D. Harkins bile şöyle söyledi: «Gerillalar Kuzey Vietnam'dan, Çin'den veya başka herhangi bir yerden sistematik takviye alıp beslenmiyorlar. Silâh bakımından, her şeyden önce, ele geçirebildiklerine dayanıyorlar. *(Washington Post,* 6 Mart 1963 ve *Free World Colossus;* yazan : David Horowitz.)

10 Aralık 1962'de *Newsweek* dergisi Amerika Birleşik Devletleri ordusu mensubu bir yüzbaşının şöyle dediğini yazdı :

«Güney Vietnam'da komünistlerin bütün gücü, kendilerini adamış olmalarındadır. Onların yerinde ben olsaydım, beni kendi halime bıraktıkları için, Hanoi'ye çok kızardım.»

6 Mart 1964 tarihli *New York Times*'ta David Halberstam şunu bildiriyordu :

«Bugüne kadar Güney'de hiç bir Kuzey Vietnamlının yakalandığı, gün ışığına çıkmamıştır.»

Bu sözler Amerika Birleşik Devletleri'nin resmî tavrını çürütür ve isyancıların nasıl büyük zorluklara karşı savaşmakta olduklarını da gösterir. Bu zulüm dolu savaş konusunda gelen haberleri değerlendirirken Millî Kurtuluş Cephesi'nden gelen haberlerle Vietnam Demokratik Partisi'nden gelen haberler

arasında, bunların arasındaki siyasî karşıtlığa rağmen, beliren uygunluğu tesbit etmek öğreticidir. Batı gazetelerindeki haberler, anlaşılacağı gibi, Amerika Birleşik Devletleri'nin bu savaşın gerçek yüzünü gizlemek için gösterdiği çabalara rağmen çıkmıştır. Associated Press 5 Mayıs 1963'te Washington'dan bir haber yayımladı:

«Bir Meclis alt Komitesinin elinde bulunan çok önemli bir belgenin, Güney Vietnam'daki savaşı izleyen gazete muhabirlerinin hareketini sınırlayacak hükümler getirmekte olduğu bildirilmektedir: 1 - Gazete muhabirlerini savaşın büsbütün Amerika Birleşik Devletleri askerleri tarafından yürütülmekte olduğu bölgelerden uzak tutmak. 2 — Gazete muhabirlerini bütün Güney Vietnam halkının katılmasının tümüyle sağlanamadığını gösterecek bölgelerden uzak tutmak.»

(Vietnam Demokrat Partisi'nin Haziran 1963 raporunda anılmıştır.)

Özgürlük sloganları bir yana bırakıldığı zaman, bu savaşın asıl temel amaçlarından bazıları meydana çıkıyor. Vietnam Demokrat Partisi'nin Eylül 1963 raporu açıklıyor:

«Çok büyük ölçüde bir uyuşturucu madde kaçakçılığı gün ışığına çıkmış bulunuyor. Olayın kilit kişilerinden biri, ünlü bir Generalin karısı olan Madam ..... dır.»

3 Şubat 1964 tarihli *New York Herald Tribune*'de bir de şu bildiriliyordu :

«General Khanh 10 milyon doları olduğunu ve canı isterse kaçıp rahat bir hayat sürebileceğini söyleyerek övündü.»

Bununla birlikte en çok açıklayıcı makale 6 Nisan 1964 tarihli *Aviation Week'te* yayımlanmıştı:

«Delaware'de kurulmuş olan bir hava yük nak-

liye şirketi, Air America, savaşın Laos, Kamboç ve Kuzey Vietnam'a genişletilmesi için başlıca âlettir. Bu şirket 200 kadar hava taşıt uçağına sahiptir, bu uçaklar navlun sözleşmesiyle kullanılmaktadır. Bu şirket Güney Vietnam özel birliklerini değişik yerlere hava yoluyla taşımakta ve dönüşte, büyük bir Boeing uçağıyle Amerika Birleşik Devletleri'ndeki pazarlara gönderilmek üzere afyon yükü getirmektedir. Bu uçaklar Amerika Birleşik Devletleri ordusu generali Paul D. Harkins'in emri altındadır. Uçakların pilotları Amerika Birleşik Devletleri eski askeri pilotlarıdır».

Bu dikkate değer yazı üzerinde daha fazla düşünceler, *Eastern World* ismindeki Asya işleri aylık dergisinde emekli İngiliz Amirali Edgar P. Young tarafından yayımlanmıştır.

Bu noktada, sadece *Dissent*'in okuyucularının dikkat edebilecekleri umuduyla bile olsa, Milli Kurtuluş Cephesi'nin bugünkü programını ele almak isterdim:

«...Hiç gecikmeden, düşünce, ifade, basın, örgütlenme, toplantı, gösteri, sendika özgürlüklerinin ve partiler, siyasî, sosyal ve mesleki örgütler kurma özgürlüğünün; hareket, ticaret, din, ibadet ve maddî özgürlüklerin kanunlarla, hiç bir ayrım yapmadan, bütün halk için tanınacağı gerçek ve geniş demokrasiyi uygulamak...

«Yurtseverlerin ve muhalefetin, bireylerin ve partilerin baskı altında tutulmasını, tutuklanmalarını, gözetim altına alınmalarını ve taciz edilmelerini durduracağız. Barbarca hapis düzenine, özellikle işkenceye, hücre hapsine, beyin yıkamaya ve mahpuslara kötü davranılmasına son vereceğiz.

«Güney Vietnam'da akraba kayırmaya dayanan ve militarist veya bir grup veya bir parti tarafından bir diktatörlük rejimi kurmaktan sakınacağız ve tek parti veya tek din siyasetini, ideoloji, siyaset, dinler

ve ekonomi bakımlarından bir diktatörlük siyasetini uygulamaktan sakınacağız. Hükümet organlarını seçmek ve Güney Vietnam'da halkın bütün kuvvetlerinin, partilerinin, eğilimlerinin ve tabakalarının temsilcilerinden meydana gelecek bir millî koalisyon hükümeti kurmak için serbest genel seçimler yapmak... herhangi bir askerî bloka katılmayacak ve hiç bir yabancı ülkenin Güney Vietnam'da asker bulundurmasına veya üsler kurmasına izin vermeyecek bir tarafsızlık siyaseti izlemek istiyoruz. Siyasi rejimleri ne olursa olsun bütün ülkelerden yardım kabul edeceğiz ve bütün ülkelerle eşit şartlar altında dostça ilişkiler kuracağız. Bütün ülkelerin egemenliğine saygı besliyoruz. Ve Kamboç ve Laos ile birlikte Çin-Hindi Yarımadasında, tarafsız bir bölge olması gereken, bir birlik meydana getiriyoruz. Birlik, her bölgenin ayırdedici nitelikleri gerektiği gibi gözönünde tutularak, eşitlikle ve bir bölge ötekine katılmadan, istek ve iradeye dayanan bir temel üzerinde adım adım gerçekleştirilecektir.»

Amerikan gazeteleri, yukarıda bir bölümünün yazılmasına başlanan program hakkında o kadar bilgisiz oldukları halde, «Vietkong» konusunda niçin fetva verirler? Kuzey Vietnam'ın Ho Chi Minh'inin «hem Kuzey, hem Güney Vietnam'ın tarafsızlığını ve Rusya, Çin ve Amerika karşısında bağımsızlığını» istediğini açıklamış bulunduğunu *(The Times,* 5 Kasım 1963) biliyorlar mı? Ama gene de Amerika Birleşik Devletleri hükümeti, Cenevre Konferansı'nda 21 Temmuz 1954 tarihinde yapmış olduğu şu kendi resmî beyanını kabaca ihlâl etmiştir :

«Anlaşmaları ve son demeci de içine alan birden on ikiye kadar numaralı paragrafları dikkate alıyoruz... Amerika Birleşik Devletleri bunları ihlâl etmek tehdidinden ve bunları ihlâl için kuvvet kullanmaktan kaçınacak ve yenilenecek herhangi saldırıya uluslararası barış ve güvenliğe karşı bir tehlike

olarak, ciddî ilgi gösterecektir.»

W. Bedell Smith ağzından verilmiş olan bu demeç, tarafsızlığı, seçimlerin yapılmasını ve müdahale edilmemesini sağlayan Cenevre Konferansı raporuna Amerikan desteğini doğruluyor, onaylıyordu. Fakat bugün Amerika Birleşik Devletleri askerleri, Vietnam'da bulunan biricik yabancı askerlerdir.

Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı Siyaset Plânlama Kurulu müdürü W. W. Rostow, Kuzey Vietnam'a karşı deniz kuşatmasını ve hava saldırılarını sağlayan «Plân: 6» diye bilinen bir plân hazırlayıp ileri sürmüştür. Temsilciler Meclisi üyesi Melvin Lairt, Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi'nin bir komisyonu önünde şunları söylemiştir:

«Amerika Birleşik Devletleri yönetiminde Kuzey Vietnam'a bir hücum için planlar hazırlanmaktadır».

Associated Press, Kuzey Vietnam'daki hedefleri bombalama hazırlığı içinde Filipinler'de elli jet bombardıman uçağından meydana gelen bir savaş kuvvetinin hazırlanmakta olduğunu bildirmişti. Bombardıman uçaklarının U-2 keşif uçakları tarafından sağlanan haber tafsilâtı ile donanmış oldukları söylenmektedir. Haziran 1964'teki Honolulu Konferansı sırasında —Dışişleri Bakanı Rusk ile Savunma Bakanı McNamara Konferansa katılmışlardı— öyle görünüyor ki, Kuzey Vietnam'a karşı hava hücumları ve baltalama planları tartışılmıştı. Ben, bunları, Kuzey Vietnam Dışişleri Bakanı'ndan aldığım bir mektuptan aktarıyorum. Bu haberler Amerikan kaynaklarından olduğu gibi bağımsız kaynaklar tarafından da bol bol desteklenmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Kuzey Vietnam'ı bilerek ve düşünerek kışkırtmakta olduğu kanısını doğrulayacak kanıtlar 6 Nisan 1964 tarihli *Aviation*

Week dergisinde bulunabilir:

«Komünistlere karşı savaş daha şimdiden, Çin'e kadar varan Kuzey'e hücumlar ve sızma hareketleriyle Güney Vietnam sınırlarının üstünden aşmış bulunmaktadır ... Amerika Birleşik Devletleri'nin uçak, silâh ve para yardımıyla 50.000'i aşkın seçkin Güney Vietnam askeri komünist ikmal merkezlerine ve ulaştırma yollarına yapılacak sınır ötesi saldırılarda bulunmak üzere yetiştirilmektedirler. Savunma Bakanı McNamara 26 Mart'ta Washington'da savaşı genişletmek kararının henüz verilmiş olmadığını söylemekte ise de komünistlere karşı gerilla saldırılarının geçen yazdan beri artmakta olduğu burada bilinmektedir.»

Plânları ve hazırlıkları böylece açıklanmasına rağmen, saldırı fiilen gerçekleştiği zaman Amerika Birleşik Devletleri resmî kişileri yalandan şaşırmış gibi görünmekten hiç çekinmemişlerdir. *Aviation Week* dergisi özel hazırlıkları tartışmaya devam ediyor :

«Yapılmakta olan saldırılarda esas faktör, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin desteğini ve yardımını örtmeye yarayan bir Amerika Birleşik Devletleri havadan yük taşıma şirketi 'Air America' tarafından sağlanan hava yolu ile nakliyattır. Buradaki Amerika Birleşik Devletleri danışmanları savaşı sınırların ötesine yaymakla birlikte Saygon'da istikrarlı bir hükümetin kurulmasının komünist başkaldırmasını bir yıl içinde çöküntüye uğratacağı konusunda iyimserdirler...

«Şimdi silâh altında bulunan yarım milyon Vietnamlının onda biri kadar olan özel kuvvetler resmî askerî örgütle bağıntılı değildirler. Bunlar Güney Vietnam ve Tayland'da çok sayıda gizli hava şeritleri kullanan Air America'ya dayanırlar.

«... Geçen sonbaharda, Amerika Birleşik Devletleri resmî görevlileri, savaşın Güney Vietnam sınır-

ları içinde kapalı kaldıkça kazanılmasının mümkün olmadığı kararına vardıkları zaman, gizli üslerde özel kuvvetleri yetiştirmek için, millî sınırlar ötesinde hareket tekniği üzerinde ısrarla duran genişletilmiş bir yetiştirme programı uygulamaya başladılar.»

Senatör Wayne Morse 14 Nisan 1964'te Senato'da bir nutuk verdi, şunları söyledi:

«Savaşın Güney Vietnam sınırlarının ötesine yayılmasına zaten suç ortağı olmuş bulunuyoruz. Bunun kanıtları, inandığım gibi, açıkça ortaya çıktığı zaman, bir sabah kalkıp Birleşmiş Milletler Teşkilâtında bize karşı suçlamalar yöneltileceğini görmekten korkuyorum...»

Kuzey Vietnam'a açıktan açığa hava hücumları yapıldığına dair bildirilen daha birçok raporlar ve daha hırslı askerî cüretkârlıklar için yapılmış planlara dair daha birçok raporlar vardır.

Londra'da çıkan *Daily Herald* gazetesinin 4 Mart 1964 tarihli sayısında James Cameron şöyle yazıyordu:

«W.W. Rostow'un Plân: 6'sı önce Hanoi'nin limanı Haiphong'un denizden kuşatılmasını gerektirir. Hanoi desteklemekten gene vazgeçmezse, Kuzey limanları denizden bombalanmalı ve sonunda Amerika Birleşik Devletleri stratejik bombardıman uçakları, gerekirse Güney Vietnam bayrağıyla uçarak, doğrudan doğruya Hanoi'ye saldırmalıdır.»

Amerika Dışişleri Bakanlığının özel dilinde Hanoi'nin «Güney Vietnam'daki başkaldırmaya yardımı desteklemekten vazgeçmesi» dendiği zaman aslında Hanoi'nin isyancılar üzerinde baskı ve zor tedbirleri uygulayarak onları Amerika Birleşik Devletleri'ne boyun eğmeye zorlaması denmek istenir.

10 Nisan 1964'te *New York Times* gazetesi şu haberi veriyordu:

«Dışişleri Bakanı Dean Rusk, Seato'ya dahil devletlere Amerika Birleşik Devletleri'nin Güney Vietnam'da kalmaya kesin bir şekilde kararlı ve bağlantılı olduğunu ve savaşın kısa bir zaman içinde Kuzey Vietnam'a götürülebileceğini söylemiştir.»

13 Nisan 1964'te *Wall Street Journal* gazetesi şunu bildirdi:

«Amerika Birleşik Devletleri tarafından planlanan, Güney Vietnam'ın Kuzey'e bombardıman saldırıları Mayıs sonunda veya Haziran başlarında yeniden başlayabilir.»

Bütün bu sözlerden sonra nihayet Amerika Birleşik Devletleri saldırınca, bu haberleri günlerdir ve haftalardır basmış ve yaymış olan Amerikan basını, Amerika Birleşik Devletleri bir baskın taarruzunun kurbanı olmuş gibi şaşırmış görünürler. Senatör Wayne Morse daha dürüst davranmış ve Dean Rusk tarafından yapılmış olan gizli bir toplantıdan sonra şöyle demiştir:

«Asya'da genişletilmiş bir savaş, ancak biz nükleer silâhlar kullanırsak kazanılabilir.»

James Cameron'un şu haberi bunu meydana vuruyor:

«Plân: 6'daki tehlikeli nokta, bu planın sonu olmamasıdır. Hanoi bombalanacak olursa... Çin'in Kuzey Vietnam'a yardımını durdurmak için Shanghai'ın da bombalanması gerekir...»

Londra'daki Çin Maslahatgüzarının bana ve başkalarına gönderdiği bir memorandum'da Amerikan ve İngiliz uyarmaları yansıtılmıştır:

«30 Temmuz'da Amerika Birleşik Devletleri sa-

vaş gemileri Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin Kuzey'deki kara sularına girdiler, Hon Me ve Hon Ngu adalarını topa tuttular. 1 ve 2 Ağustos tarihlerinde Amerika Birleşik Devletleri uçakları Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin bir sınır karakolunu ve köyünü bombaladılar. Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin kıyı şehirlerinin 5 Ağustos tarihinde bombalanması, Amerika Birleşik Devletleri emperyalizminin savaşı adım adım genişletme yolunda önceden düşünülmüş bir hareketidir...» (Mr. Hsiung Hsiang-hui, 6 Ağustos 1964)

Manchester Guardian gazetesinin 11 Ağustos 1964 tarihli başyazısı 7. Filo'nun Tonking körfezine girmesinin hesaplı bir hareket olduğunu ve Güney Vietnam donanması tarafından yapılan deniz saldırıları ile doğrudan doğruya bağlantılı olduğunu doğruluyordu:

«Şimdi Washington'da yeni bir hikâye ortaya çıkıyor... Kuzey Vietnam'ın Hon Me ve Hon Ngu adaları, buhran patlamadan önce Hanoi'nin iddia etmiş olduğu gibi gerçekten denizden saldırıya uğramıştır. Saldırganlar, 7. Filo değil Güney Vietnam gemileriydi; fakat bunların arasındaki fark Hanoi'de, Saygon'da olduğu kadar önemli görülmeyebilir. Ve... işte bu noktadadır ki, Amerika Birleşik Devletleri destroyeri Maddox, Tonking körfezine girmiştir...»

Bununla birlikte, bütün uyarmalar ve kabul edilen gerçekler, Plân: 6'nın haberinin sızmış olması, savaşın genişletilmesi için hazırlıklar yapıldığının Amerika Birleşik Devletleri hükümeti tarafından kabul edilmiş olması, Amerika Birleşik Devletleri basını tarafından, Kuzey Vietnam'a yapılan saldırılar anlatılırken bilmezlikten gelinmektedir. Gazete sekreterlerinin ve muhabirlerinin bilgisi ile durum arasında ilişki kurulmamaktadır. Gazete sekreterleri ve muhabirleri bunun yerine yalancı tanıklığa dayanıyorlar.

Vietnam'daki olayların resmî sunuluş tarzını paylaşan ve askerî çevrelerle sanayici grupların ortaya attığı millî çıkar yorumunu kabullenen, liberal ve sosyalist Amerikalı muhaliflere şu soru sorulabilir: Onlara göre, bu yazıda ortaya konulan ve tartışılan gerçekler bir Özgür Dünya örneği meydana getiriyor mu? Millî çıkarın, nasıl yorumlanırsa yorumlansın, böyle bir barbarlığa örtü ve maske olmasına izin verilebilir mi? «Millî çıkar», «Özgür Dünya», ve Amerikalı muhaliflerin ortaya attıkları ilkelerin ne olduklarının daha yakından gözden geçirilip incelenmesi zamanı değil midir? Protesto zamanı geçmektedir. Zamanının çok geç olmadığını ve bu zulüm savaşının sona erebileceğini umut edebiliriz.

IV. BÖLÜM

GÜNEYDOĞU ASYA'DA TEHLİKE

Mart 1965

Amerikalılar, sonunda, çok geç de olsa, insanlığın vicdanını sarsmayı, hayret ve nefret uyandırmayı başardılar. Yıllardan beri kendi yurtlarında ve yurt dışında «aşağı» ırklara boyun eğdirmeye çabalarken çeşitli zulümlere girişmiş bulunuyorlardı, fakat bu hareketleri çok canlı bir topluluğun zaman zaman kendini gösteren taşkınlıkları diye bağışlanmıştı. İngiliz İşçi Hükümeti onları alkışlamış ve ağıza alınamıyacak zulümlere kendini suç ortağı etmiştir. Onlarsa, özgürlüğün kutsal adına Güney Vietnam insanlarını yok etme çabası içinde, «öldürücü olmayan» gaz dedikleri gazı da kullandıklarını şimdi kabul etmiş bulunuyorlar. Hiç anlıyamadığım bazı sebeblerle, bebelerin öldürülmesi, kadın ve çocuklara işkence yapılması karşısında hiç bir şey düşünmeyen insanlar, bu yeni savaş usulünden çarpıldılar ve çok büyük üzüntü duydular. Şaşırtıcı olan, onların bugünkü üzüntüsü değil, fakat önceki kayıtsızlığıdır. Bugünkü dehşet çığlıkları, çok haklıdır. Basınımızın bize Amerika'nın bu «öldürücü olmayan» gazları hakkında söylediği şudur: bunlar bir düşmana karşı kullanıldığı zaman bir bulantı ve bezginlik hali meydana getirmekte veya kurbanlarını bir süre için hareket edemez hale getirmektedir. Bununla birlikte, bu besbellidir ki, gaza sahip olan ve kullanan taraf bu

süre içinde düşmanını öldürebilir veya esir edebilir veya kalelerini ve istihkâmlarını ele geçirebilir; öteki kendine geldiği zaman savaşın kaybedilmiş olduğunu görür.

Bu, yeteri kadar kötüdür; fakat Vietnam'da Amerikalıların yakın geçmişi bütün gerçeğin bundan ibaret olup olmadığı üstünde kuşkular uyandırıyor. Gazlar gerçekten öldürücü değil midir? Sadece bitkileri zehirlediği söylenmiş olan, fakat gerçekte hayvanları ve insanları da zehirlemiş bulunan yaprak dökücü kimyasal maddeler akla geliyor. Bunların zararlı otları öldüren tehlikesiz maddeler oldukları ve halkı ürününden yoksun bırakmanın ciddî bir mesele olmadığı söylenmiştir. Yavaş yavaş ve zorlukla öğrendik ki, zararlı otları öldürücü dedikleri kimyasal maddeler gerçekte zararlı sonuçları görüldükten sonra Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılmaları yasaklanmış olan zehirlerdir. İnsanları, anlatılamaz uzun acılar içinde canlı canlı yakan napalm bombalarının kullanılması için söylenen özrün ne olduğunu hatırlayamıyorum. Aslında Amerikan yetkili makamları birbirine uygun yalan söylemeye geniş ölçüde dalmış bulunuyorlar. Bir hükümet görevlisi, savunma sekreter yardımcısı Arthur Sylverster Aralık 1962'de, yalan söylemenin bir hükümetin kullanmasına elverişli bir silâh olduğunu açıkça söyledi. Şu halde «öldürücü olmayan» gazların, aslında öldürücü olduğu ve bunların hem Kuzey hem de Güney Vietnam halkının yokedilmesi amacıyle kullanıldığı şüphesinden kurtulunamaz.

Yüksek Amerikan yetkili mercileri adına bize, Amerika'nın bundan sonra atacağı adımın Çin'i harabe haline getirmek, yok etmek olduğu söylenmiştir. Çin yokedildikten sonra Amerikalılar dönüp İngiliz İşçi Partisi içindeki uşaklarının Malezya'daki mücadelelerine yardım etmeye girişeceklerdir. Amerika bundan sonra da Asya ve Afrika'da bulunan, bugüne kadar mutlu birçok başka ülkeyi «kurtara-

cak»tır. Bu görevler tamamlandıktan sonra, Amerika dünyaya hükmedecek, dünyayı yönetecektir. Direnme faydasız olacağı için hiç kimse direnmeye cesaret etmeyecektir. Toptan insan öldürmelere sokularak zalimleştirilmiş olan bir insan topluluğu artık alışmış hale geleceği zulümleri dünyanın herhangi bir kesiminde uygulamaktan kendisini alıkoyacak hiç bir engel duymayacak, tanımayacaktır.

Bu evrensel ve genel kötülük imparatorluğunu önlemek için yapılacak herhangi bir şey var mıdır? Elbette vardır; ilk adım, Vietnam halkına, özgürlüğünü kazanmak ve korumak için gösterdiği çabalarda yardım etmektir. Daha sonraki adımlara gelince, eğer insanlık bir nükleer savaş tehlikesinden korunacaksa dünya için bir tek umut vardır; o da Amerikan topluluğu içindeki iyi unsurların yığın halinde insan öldüren insan kasaplarının izledikleri korkunç yolda peşlerinden gitmeyi reddetmeleri ve insanlara canlı kalmak iznini ve olanağını yeniden vermeleridir.

Bu, bireyler gibi ulusların da, partilerin de katılabileceği bir çalışmadır. İnsanların büyük çoğunluğu böyle bir gelecekten duyduğu dehşeti ve Amerika böyle bir geleceği gerçekleştirdiği takdirde, ona karşı duyulacak olan evrensel ve genel kin ve nefreti etkili bir şekilde ve kuvvetle anlatacak olursa, Amerika'daki en vahşi ve kan dökücü unsurlar, insanın iyi yaşaması yolunda bazı hisleri olanlar tarafından engellenip durdurulabileceklerdir. Bunların, Amerikalıların büyük çoğunluğu, Gallup anketine göre % 81'i olduklarına ben inanıyorum. Oturup teşkilâtlı katillerin ayakları altında kuzu gibi ezilmemiz için ben bir sebep görmüyorum. Her gün biraz daha zor hale gelmekle birlikte, Amerikalıları vahşi yokedicilerden meydana gelmeyen bir hükümet, insan haklarına ve mutluluğuna biraz saygısı olan bir hükümet seçmeye yöneltmek ve teşvik etmek hâlâ mümkün olsa gerektir. İki büyük partinin

liderlerinin davranışına rağmen, İngiliz halkı bunun sağlanmasına yardımcı olabilir. İngiliz İşçi Partisi'nden 94 Milletvekilinin ve önemli sendikaların Amerikan saldırganlığına karşı protestosunun etkisi doğru yolda atılmış bir adımdır.

Genel olarak beyaz insanlar, birkaç üstünlük yüzyılının alışkanlıklarına uymaktadırlar; fakat başka renklerdeki insanların da, beyaz renkli uluslar arasındaki iyi unsurların işbirliğiyle, eşitlik istedikleri gün gelmiş bulunuyor. Daha köklü görüşlerin geçerli olması mümkündür. Fakat bu köklü değişiklik görüşlerinin yayılması, güvenilir bilgiler üzerine kurulmuş kuvvetli ve açık beyanlar olması zorunludur. Bu, henüz cılız bir umuttur. Fakat bugünkü dünyanın haklı bulup savunabileceği tek umut budur.

V. BÖLÜM

SOĞUK SAVAŞ: YENİ BİR SAFHA MI?

Şubat 1965

İnsan, kuvveti seven kavgacı bir hayvandır. Güçsüz, kavgasız bir hayat ona yavan ve can sıkıcı gelir. Kavgalarla kuvvet sevgisinin birleşmesindendir ki tarih ve daha da özel olarak savaşlar ve imparatorluklar çıkar, yürür. İmparatorlukların edinebilecekleri büyüklükler, teknolojinin ilerlemesiyle birlikte artar. Batı tarihinin kaydettiği büyük imparatorluklardan birincisi olan Cyrus imparatorluğu, kararlılığı ve oturaklılığı için Sousa'dan Sardis'e giden büyük bir yola dayanıyordu. Bu yerlerden birinden ötekine atla gitmek bir devlet görevlisinin bir ayını, fakat kendi kendine gezen bir seyyahın üç ayını alırdı.

Cyrus'un zamanından bu yana imparatorluklar deniz kuvvetine dayanmağa başlayıncaya kadar tarihe kara yolları hükmetmiştir. Sonra demiryolları, sonra da hava gücü geldi. Tarihteki en önemli olayların çoğu, yollar tarafından tayin edilmiştir; örneğin Konstantin Hıristiyanlığı York'ta kabul etti ve derhal Roma'nın üzerine yürüyerek, siyaset değiştirdiği şehrin içinde öğrenilmeden, Roma kapılarına vardı. Batı'nın büyük çoğunluğu, bu yüzden Hıristiyandır.

Binlerce yıl, kalıcı hiç bir imparatorluk dünya kadar geniş olamadı; ve bu sebeple insanların kavgacı içgüdüleri doyuruldu. Günümüzde meydana

gelen yeni bir şey ise, kalıcı ve kararlı bir imparatorluğun dünya kadar büyük olabileceğidir. Bu, nükleer silâhların sonucudur ve adam öldürerek yaşayan herkesi şaşkına döndürmüştür. Nükleer silâhların bulunmuş olmasının sonucu, savaşın insan türünü yokedebileceği, bu yüzden de, daha önceki dönemlerde savaşları esinlemiş olan arzulardan herhangi birinin yerine getirilemiyeceğidir. Bu durumda devlet adamları şaşalıyorlar. Önceki zamanlardaki doyurucu savaşlar artık imkânsız hale gelmiş bulunuyor; geri kalan olası alternatifler sadece barış veya toptan yokolmadır. Bu durumda geleneksel devlet yönetimi sanatı çöküyor. Eski cümleler içi boş kalıplar haline geliyor ve eski siyaset hedefleri ulaşılmaz oluyor. Bu, gerçek siyasetçiler tarafından bile anlaşılmaya başlandığı için soğuk savaşın yeni şekillerinin bulunmasını gerektiriyor.

Çok yakın zamanlara kadar geleneksel savaş sevgisi ve yengi umudu dünyanın gelişmiş devletlerini doğu ve batı diye iki kampa ayırmıştı. Son çatışmanın 1 veya 2 saat süreceği, bir tarafta 6 Amerikalı öbür tarafta 5 Rusyalı veya bir tarafta 5 Amerikalı öbür tarafta 6 Rus kalarak kesin ve son zaferi altı kişinin kazanmasıyle sona ereceği hayali kuruluyordu. Fakat bu tablo yavaş yavaş çekiciliğini kaybetti. Sevilmiş veya zevk vermiş olan her şeyin ve herkesin yokedilmesini kapsayan bir düzeyde, savaşçı yırtıcılığa dayanılamıyordu. Bir dünya nükleer savaşının önlenmesi gerektiği hissedildi. Bu, yeni bir siyaseti ve nükleer silâhlar bulunduğundan beri devlet adamlarını doyurmuş bulunan iki kutuplu basit kuruluşun bırakılmasını gerektirir.

Bu yeni durumla karşılaşan Amerika yeni bir siyaset geliştirmiştir. Bu yeni siyasetin hedefi, evvelce Batı Avrupa Devletlerine ait olan her şeyden mümkün olduğu kadar fazla miktarını Amerika'ya aktarmaktır. İngiltere veya Fransa veya İtalya her

nerede zor bir sömürge savaşına tutuşmuş bulunuyorlarsa Amerika bu ilgili sömürgecinin yardımına gelecek, evvelki emperyalist efendileri malî ve askerî üstünlüğüyle yavaş yavaş kenara itecek, böylece eski sömürgeci imparatorlukların yerine kendisinin bir kukla devletini kuracaktı.

Bu usul ve bu süreç değişik kıtalarda değişik yollarda yürüdü. Lâtin Amerika'da, Amerikalıların hâkim olduğu ve birçok Güney Amerika Ülkesi'nin hem iç hem de dış siyasetlerini tamamen denetimleri altında bulunduran büyük Ticaret Şirketleri meydana getirildi. Bu siyasetin biricik istisnası Küba oldu. Asya'da Rusya, Pakistan, Hindistan ve Çin, Kıt'anın hem toprak hem de nüfus bakımından en büyük kesimini ellerinde bulundurdukları için bu siyaset önemli ölçüde engellerle karşılaştı ve pek yürümedi. Yürütülebilmiş olduğu Güneydoğu Asya ve Orta Afrika gibi yerlerde bu siyaset, nüfusun Batı'ya dost olan küçük bir kesimini bulmak, bunu siyasî iktidarın biricik meşru kaynağı olarak kabul etmek, Amerikan askerleri ve Amerikan parası vasıtasıyle hükümeti bu azınlığın elinde tutmak yolu ile yürütülmüştür.

Bu bölgelerde Amerikan faaliyeti sadece Amerika'nın Rus silâhlarına üstünlüğü sebebiyle mümkün olabilmiştir. 1962 Küba buhranı sırasında Sovyet hükümeti Rusya ile Amerika arasında çıkacak bir savaşta Rusya'nın muhakkak ve Amerika'nın belki harap olacağını anladı. Bu, Amerikan hükümetine, Rus'ların itiraz etmeleri gereken şeyleri yapmak imkânını ve gücünü verdi; Güney Vietnam'daki savaş bunun örneğidir. Yalnız Amerika değil fakat komünist olmayan bütün Batı, Rusya'nın her zaman geri çekilmek zorunda kalacağı, uçurumun kenarına kadar gelip dönme oyununu aralıksız oynayabilirdi.

Bazı zorluklar olduğu meydana çıktı. Amerika'nın gücü altına almaya çalıştığı küçük ülkelerin çoğu tarafsız olmak istiyorlardı, bunlara ancak çok

iğrenç zulümlerle boyun eğdirilebilirdi. Bu ilgili ülkelerde halkın duygularının hakkından gelmek için kullanılan usul, bütün halkın gittikçe daha fazla batı düşmanı duygulara sahip olmasına sebep oluyordu. Amerikalılar zamanla bu ülkelerdeki düşmanlığın azalacağını umuyorlar, fakat İngilizlerin eski Hindistan tecrübeleri bunun çok az ihtimal dahilinde olduğunu gösteriyor.

Batılı Devletlerin Asya'da ve Afrika'da karşılaştıkları bir başka zorluk da bu iki kıt'anın birçok kesimlerinin mücadelenin akışı içinde tam bağımsızlığa kavuşmuş bulunmalarıdır. Hemen hemen bütün Afrika şimdi, Kongo şüpheli kalmakla birlikte, tam bağımsızdır. Eski sömürgeci imparatorluklar bazı istisnalarla, Amerika Birleşik Devletleri'nin siyasî veya malî egemenliği altına geçmiş bulunuyorlar.

Fakat geriye büyük sorular kalıyor: Yeni imparatorluk başarı kazanabilir ve devamlı olabilir mi? Amerikan siyaseti başarı kazanabilir mi? Amerika daha şimdiden büyük zorluklarla karşılaşmıştır ki şu anda bunların en önemlileri Güney Vietnam ve Kongo'dadır. Güney Vietnam, Çin Hindi'ndeki Fransız bölgesinin bir kesimi idi, fakat ikinci Dünya Savaşı sırasında başkaldırdı. Fransızlar Dien Bien Phu'da 1954 yılında kesin yenilgiye uğradılar. Cenevre'de uluslararası bir konferans toplandı, bütün Cochin China Bölgesi'nin birbirinden ayrı birçok devletlere ayrılmasına karar verdi; bunlardan biri, Vietnam'dı. Vietnam da Kuzey ve Güney diye ikiye ayrılmıştı, fakat bu ayrılma geçici olacaktı, iki yıl içinde bu ikisi yeniden birleştirilecekler ve bütününde tarafsız bir parlamanter rejim kurulacaktı.

Önerilen bu çözüm yolu hemen çöktü. Kuzey Vietnam komünist olmaya karar verdi, Güney Vietnam'daki büyük çoğunluk ise tarafsız olmak istedi. Batı'ya bağlı bir küçük azınlık Amerika desteklemesi için müracaatta bulundu. Amerika buna, Güney Vietnam'ı bir Amerikan sömürgesi yapma amacı

güden bir seferle cevap verdi. Amerika'nın Vietnam'lı taraflıları ve destekleyicileri daha önce Fransız'ları desteklemiş olanlardı. Bunların başında, nüfusun çoğu Budist olduğu halde, Hıristiyan olan Diem ailesi vardı.

Diem ailesi çeşitli zulümlere girişti. Budist ileri gelenlerinden bazıları kendilerini kolay ateş alan yağlara buladılar ve yanarak kendilerini öldürdüler. Bu, Amerikalılara aşırı göründü, Diem ailesini devirdiler. Bununla birlikte Amerikalılar köylülere karşı olmaya devam ettiler, bu köylülerin çoğu Vietkong adını taşıyan gezici çetelere katıldılar; Vietkong çok gevşek örgütlenmiş bir gerillalar grubuydu. Vietkong bir köye iniyor, o köy halkından destek görüyordu. Vietnam hükümeti Amerikalıların yardımıyle bu durumu durdurmak için kır ve köy halkını stratejik küçük köylere yerleştirdi. Diem sonrası rejimi Amerikalıların yardımıyle aynı şeyi yapmaya devam etti. Bu köyler aslında birer hapishane idi. Eski köyler zorla boşaltılmıştı. Yenilerinde oturanlar kapatılmış ve göz altına alınmış bulunuyorlardı. Bir yandan da Amerikan taraflısı silâhlı kuvvetler bir terör yönetimi kurmuşlardı. Gizli polis sayısı yüzbinlere yükselmişti, davranışları inanılmayacak kadar zalimceydi. Budist kilise örgütünün önderi Saygıdeğer ihtiyar Thich Thien Hao 1963'te rejimin sonucu olarak 160.000 kişinin ölmüş bulunduğunu bildirdi. 700.000 kişi işkence görmüş ve sakat bırakılmıştı. 400.000 kişi hapisteydi. 31.000 kız ve kadın tecavüze uğramıştı. 3.000 kişinin barsakları dışarı dökülmüş ve kendileri henüz canlı olduğu halde karaciğerleri keşilip alınmıştı. 4.000 kişi de diri diri yakılmıştı. Bunlara benzer rakamları güvenilir başka kaynaklar da veriyorlar. Amerikalılar bu davranışa rağmen halk tarafından sevilmediklerini şaşırarak öğrendiler. Şimdi onlar Çin'lilerin savunmaya söz verdikleri Kuzey Vietnam'a bir saldırı düşünüyorlar. Rusların da, o niyette olduklarını söylemiş bulundukları gibi

bu savunmaya katılmaları beklenebilir. Amerika inad ederse dünya savaşı yakın bir tehlike haline gelir.

Nasıl olur da Amerika'nın sıradan, temiz halkı, bu savaşı destekleyebilir? Onlar, oylarıyle, yaprak dökücü zehirli maddelerin sözde ağaçlara karşı fakat gerçekte çocuklar dahil halkı öldürmek amacıyle kullanılmasını nasıl olur da teşvik edebilirler? Gebe kadınların barsaklarını döken ve doğmamış çocuklarını halka teşhir eden bir hükümeti nasıl olur da hoş görebilir, ondan yana olabilirler? Nasıl olur da, bu dakikada yapmakta oldukları gibi, savaşın daha sonra Çin'e, daha sonra da Rusya'ya kadar genişlemesi tehlikesini dahi göze alarak Kuzey Vietnam'a yayılmasını sadece seyretmekle kalabilirler, ve bütün insan türünün yokedilmesi ihtimalini de birlikte getireceğini düşünmezler? Bütün bunlar kısmen hükümetten, kısmen de gazetecilerden gelen geniş bir yalan kampanyası ile mümkün kılınmıştır. Yalanların amacı komünistlerin pek kötü oldukları inancını canlı tutmaktır; bu, o kadar müthiş olarak gösterilmektedir ki, buna son vermek için bütün insanların ölmesi bile fazla bir fiyat sayılmaz. Bu sonuncu adımı Amerika'nın atmayacağı umudu hâlâ vardır, fakat bu umut her gün azalmaktadır.

Kongo'da durum, iki bakım dışında buna çok benzemektedir. Birincisi şudur: Çin ve Rusya, Kongo'ya Vietnam'dan daha uzaktadır. Öteki de: Batı Avrupa devletlerinden çoğunun insan kıyımı ile eşit ölçüde ilgili bulunmalarıdır.

Atom bombası Hiroşima'ya atıldığından bu yana nükleer silâhsızlanmanın dünyanın sıkıntılarının biricik çözüm yolu olduğu, bütün düşünen insanlar için besbelli olmuştu. Nükleer silâhlara sahip olan ülkelerde bu silâhları edinen her yeni ülkenin nükleer savaş tehlikesini arttırdığı açıkça ilân ediliyordu. Ama buna rağmen «nükleer klüb»e yeni yeni ülkeler üye oluyorlardı. İngiltere ve Rusya, Amerika'-

nın verdiği örneği hemen izlemişlerdi. Bu üçü, nihayet kısmi nükleer deneme yasağı anlaşmasını kabul ettiler; bu anlaşma ile nükleer silâhların daha fazla yayılmasını önleyeceklerini umuyorlardı. Fakat Fransa anlaşmayı imzalamayı reddetti, şimdi o da kendi nükleer bombasını geliştirmiş bulunuyor. Anlaşmaya varıldığından bu yana Çin bir nükleer devlet olmuş bulunuyor. Hindistan ve Brezilya'nın yakın zamanda nükleer devletler olmaları beklenir; orta-doğu ülkeleri, İskandinavya, Belçika, ve ötekiler arkada bırakılmayı istemiyorlar. Batıda birçokları Almanya'ya da nükleer silâhlar verilmesi konusunda ısrar ediyorlar. Ne zaman silâhsızlanma önerilse bir taraf öteki tarafın çok fazla şeyler istediğini, çok fazla silâhlı olduğunu ve sözünü yerine getirmesine güvenilemiyecek kadar yalancı ve hilekâr olduğunu ileri sürüyor. Bütün bunlar nükleer savaşı daha fazla ihtimal dahiline sokan eğilim ve kuvvetlerdir.

Öbür kefeye, bunların karşısına konacak ne var? Savaşı önlemek için yapılan güçlü ve gelişen bazı hareketler var. Fakat bunların silâh sanayiinin çıkarlarının ve ulusal gururun tutkusunun üstesinden gelebilecek kadar hızla büyüyebilecekleri şüphelidir; çünkü bu kuvvetler halkın duygularında büyük bir değişiklik olmadıkça tayin edici ve kesin etkili olamazlar. «Düşman»ın çok kötü olduğuna daha az inanılması ve nükleer savaşın ne kadar büyük bir felâket olduğunun daha çok anlaşılması gereklidir. İnsanın en önemli görevinin insanları toptan öldürmek olmadığının, genel refaha ve genel iyiliğe giden biricik yolun elbirliğinde yattığının anlaşılması gereklidir. Bu amaca savaş patlamadan önce varılmasının mümkün olup olmadığı meselesi zamanımızın büyük sorusudur. Uluslar için bir arada mutluluk içinde yaşamak mı, yoksa büyük can acıları içinde mahvolmak mı daha iyidir? Öyle görünüyor ki, hükümetler ikincisini üstün tutuyor-

lar veya hiç değilse buna götüren siyasetleri tercih ediyorlar. Kamu oyunun hükümetlerin siyasetlerini tersine çevirmesi zordur. Fakat imkânsız olduğuna inanmıyorum. Akıllı veya deli veya hem akıllı hem deli her insanın en yüksek görevi buna girişmek, bunu denemektir.

1965 yılında bu yönde atılması gereken adımlar nelerdir?

Yapılması gereken ilk ve en kolay hareket Çin'i Birleşmiş Milletler'e kabul etmektir. Vietnam'da savaş, o ülkede oturan halka hoş gelecek bir tarzda sona erdirilmeli, Kuzey ve Güney 1954 Cenevre anlaşmalarında kabul edildiği gibi birleştirilmeli ve tarafsızlaştırılmalıdır. Kongo'da iç savaş Batı emperyalizminin genişlemesinden başka bir sonuçla sona erdirilmelidir. Lâtin Amerika'da Amerika Birleşik Devletleri'nin etkisi büyük halk yığınlarının yoksulluğunu sürdüren kapitalist hükümetleri savunma ve destekleme şeklini almaktan çıkmalıdır. Arap'lar ile Yahudi'lerin arasındaki karşılıklı kin ve nefret hafifletilmelidir. Almanya meselesine bir çözüm yolu bulunmalıdır. Fakat hepsinin üstünde nükleer silâhsızlanmanın bir başlangıcı yaratılmalıdır. Bunların çoğu 1965 yılı içinde yapılmalıdır; bunların hepsi, kısa zamanda tamamlanacakları konusunda ciddî bir söz verilerek başlatılmalıdır. Eğer bütün bunlar yapılırsa dünya için yeni bir umut doğacaktır. Eğer yapılmazlarsa korkunç felâkete doğru kayma, hem de gittikçe artan bir hızla devam edecektir.

İnsanlar kendilerinin kır farelerinden veya tecrübe domuzlarından ayırdedilemez olduklarını ispat etmiş bulunacaklardır .

VI. BÖLÜM

ÇİN'DE HEDEFLER SEÇİLMESİ

29 Nisan 1965

Amerika Birleşik Devletleri'nin Çin'de bombardıman için hedefler seçmiş olması, çok kötü haberdir. Bu seçiş Vietnam'da son 18 ay içinde gelişmiş bulunan savaşın tırmanması örneğini izliyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin Güney Vietnam'da savaşı kaybetmiş olduğu anlaşıldığı zaman Dışişleri Bakanlığı Siyaset Planlama Kurulu Müdürü W.W Rostow, siyasetin temeli olduğu gerçekten sabit olan, «Rostow Plân: 6» diye tanınan bir planı ileri sürdü. Bu plan Kuzey Vietnam'ın bombalanmasını ve deniz kuşatmasını öngörüyordu. Kuzey Vietnam'da hedefler seçilmiş ve jet bombardıman uçaklarından meydana gelen savaş birlikleri Filipinler'de yetiştirilmişlerdi. Kuzey Vietnam'a saldırmak için kara askerleri de yetiştirilmişti. Millî Kurtuluş Cephesi'nin Amerika Birleşik Devletleri'ne boyun eğmesi için Hanoi baskı yapmazsa, bunların hepsi kullanılacaktı. Ağustos 1964'te uçakların Kuzey Vietnam'a üst üste yaptıkları akınların, kurbağa adamların ve çeşitli C.I.A. ajanlarının Kuzey Vietnam'a defalarca girmelerinin ve Amerika Birleşik Devletleri 7. Filo'sunun Kuzey Vietnam ve Çin kıyıları boyunca üst üste yaptığı kışkırtmaların ardından Kuzey'in havadan yıkılıp yokedilmesine başlandı. İlkin Amerika Birleşik Devletleri'nin, bu yapılanları Kuzey Vi-

etnam torpidobotları veya Milli Kurtuluş Cephesi tarafından yapılanlara karşı bir misilleme diye göstermesi gerekliydi; fakat kısa zamanda bu iddialar bile bir yana bırakılacaktı. Bombalama gittikçe daha fazla Kuzey'e yayıldı. Sadece Askerî hedeflere saldırıldığı, yalan olarak iddia edildi. Gerçekte büyük ölçüde sivil kayıplar vardı, kiliseler ve köyler harabedilmişti.

Plan: 6'nın sonu yoktur. Kuzey Vietnam Güney'de Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı gösterilen direnmeyi yüreklendirdiği ve teşvik ettiği için bombalanacaksa Kuzey Vietnam'a yardım göndermesini önlemek için Çin'in de bombalanması gereklidir. McNamara'nın şimdi Güney Vietnam'da Çin yapısı olduğu iddia edilen bir miktar silâh bulunmuş olması üzerinde ısrarla durması, tam da Çin'de hedefler seçilmesi ile aynı zamana ve netameli bir biçimde denk geliyor. Tırmanma, besbelli ki, bütün geçen yıl boyunca olduğu gibi devam edecektir.

Çin'le savaş, dünya savaşı demektir. Rusya, beklendiği gibi, Çin'i desteklemeye gelirse nükleer silâhlar kullanılacak, savaş kısa sürecek ve Çin'in, Sovyetler Birliği'nin, Amerika Birleşik Devletleri'nin ve başka herhangi bir yerin insanlarının çoğu yokedilecektir. Her yerdeki insanlara, Güney Vietnam'ın barış içinde bağımsız yaşamak ve tarafsız olmak isteğini reddeden Amerikalılara karşı ödemek istedikleri fiatın bu olup olmadığını soruyorum.

VII. BÖLÜM

İNGİLİZ İŞÇİ PARTİSİ'NİN DIŞ POLİTİKASI

14 Ekim 1965

(Nükleer silâhsızlanma için gençliğin mücadelesinde, Londra'da yapılan bir konuşma)

Bazılarınızın hatırlayabileceği gibi Londra İktisat Okulu'nda bu yılın 15 Şubat'ında bir konuşma yaparak önce İşçi Partisi'nin Seçim Bildirisi'ni hatırlatmış, sonra da o Bildiri'yi İşçi Hükümeti'nin yapmakta olduklarıyle karşılaştırmıştım. İşçi Hükümeti'nin sicili, hiç bir zaman, seçim vaatlerini yerine getirmeye başladığını bile göstermemiştir. Bugün, o zamandan bu yana işçi hükümetinin hareketlerini ele almak ve sicillerine bakarak herhangi bir insanın onları desteklemeye nasıl devam edebileceğini araştırmak istiyorum.

İngiliz İşçi Hükümeti, Amerika Birleşik Devletleri hükümeti'ne tam uşak gibi yaranmak isteğiyle hareket etmiştir. Dünya siyasetinde herhangi bir iyileşme olacağı umudunu beslemiş bulunanlar, çift bir talihsizliğe uğradılar; hem Amerika'da hem de İngiltere'de seçimler oldu. Her iki seçimlerde daha vahşi ve daha kan dökücü olan siyasî partiler yenilgiye uğradı. Seçimlerden sonra her iki ülkede seçilmiş olan hükümetler yenilgiye uğramış olan hasımlarının politikasını benimsediler. Sonuç, dünyanın birçok kesimlerinde vahşi zulümlerin artması olmuştur. Bu hareketleri gizlemek için girişimler yapılmıştır. Bu

girişimleri yenilgiye uğratmaya çalışanlara katılmak isterim.

15 Şubat konuşmamda İşçi Partisi'nin seçim Bildirisi'nde yaptığı vaatlerden dış politikayla ilgili ve İşçi Partisi Hükümeti'nin göreve başladığı ilk aylarda yerine getirdiği biricik sözün, Dışişleri Bakanlığında orta elçi kademesinde bir Silâhsızlanma yetkilisi tayin etmesi olduğu sonucuna varmıştım. Bir yıl geçtikten sonra hükümetin sözlerimi yerine getirme başarısının toplamı, gene bu sözden ibaret kalıyor.

Fakat ben şimdi hükümetin neler yapmış bulunduğunu ele almayı öneriyorum.

Şimdiki İngiliz Hükümeti'nin dış politikadaki günahları iki çeşittir: Çürüyüp yokolma halindeki İngiliz İmparatorluğunun bazı küçük parçalarına asılıp kalmak için harcanan umutsuz ve kıyasıya çabalardan ibaret olan küçük günahlar; bir de, daha kötüsü, Amerika'yı anılamaz, anlatılamaz zulümlerinde desteklemek olan günahları var. İlk tür için örnek olarak İngiltere'nin Uzakdoğuda süre giden emperyalizmini desteklemek için güttüğü eski emperyalist siyasetini yürüttüğü Aden'i gösterebiliriz. Endonezya ile savaş halinde büyük bir ordumuzun bulunduğu Kuzey Borneo da gösterilebilir. İngiliz Güyanı'nın muhafazakârlar tarafından zorla kabul ettirilmiş ve halkın büyük çoğunluğunun tümünün kabul etmeyeceği biçimde orası burası değiştirilmiş bir anayasası vardır. Bizim şimdiki «İşçi» Hükûmetimiz de bu anayasayı desteklemekte devam ediyor. Bütün bu durumlarda İşçi Hükûmeti'nin siyaseti önceki hükümetlerin kötü siyasetinin sadece sürdürülmesinden ibarettir.

Rodezya'da durum şüphelidir. Hernekadar bugüne değin İşçi Hükümeti Muhafazakârların siyasetini sürdürmüş bulunuyor ise de şimdi orada çoğunluğun egemenliğini destekleme yolunda bazı çabalar harcar gibi görünüyor. Kuvvetli bir şekilde hareket edip etmiyeceğini veya sadece lâfta mı kala-

cağını görmek için beklemek gereklidir.

Öz yurdumuza daha fazla yaklaşırsak hükümetin dışarıdan içeri göç meselesiyle ilgili bir beyaz kitap yayımladığını görürüz. Bu kitap bugünkü içeri göçü zorlaştıran meselelerden, göçmenlerin konut ve öğretim gibi problemlerinden hiç birine değinmemiştir; sadece göç edenlerin sayısının sınırlandırılmasını önermektedir. Burada bile hedefe varamıyor; yaptığı öneriler hüner sahibi olmayan göçmenlerin sınırlanmasını istiyor. Oysa bu hünersiz göçmenler, bugünkü işleyiş tarzıyle İngiliz ekonomisi için gereklidir. Fakat dışardan gelen hünerli işçi sayısı yükselirken bizim kendi hünerli işçilerimizin dışarı göçmesini sağlıyan delikler bıraktığı için o da yararsızdır.

Fakat çok daha ciddî ve önemli olan, Amerika ne yaparsa yapsın, Hükümetin Amerika'yı desteklemesidir. Amerika'da iktidarı ellerinde tutanlar Hitler'in yaptıklarına eşit dereceye varan zulümlerini haklı göstermek için söyledikleri ve yaydıkları bir efsane icadetmiş bulunuyorlar. Bu efsanenin iki yanı var: bir yandan bütün komünistlerin çok kötü ve habis olduklarını iddia eder; öte yandan her yerde bütün reform hareketlerinin komünistler tarafından esinlendiğini veya ele geçirildiğini, bu sebeple daha başlangıçlarından itibaren onlara karşı savaşılması gerektiğini iddia eder. Bu efsane, Amerika Birleşik Devletleri'nin bunu yapabilecek gücü elinde bulundurduğu her yerde kokuşmuş hükümetleri ayakta tutmasını ve desteklemesini haklı göstermek için savunuluyor. Halkın komünistlerin esinleyebileceği hükümet türünden hoşlanamıyacakları veya Amerikalıların« Özgür Dünya» diye anlattıkları zorbalık yoluna karşı hoşnutsuzluk gösteremeyecekleri iddia edilmektedir.

Bütün Güney Amerika'da demokratik partiler ile Amerika tarafından desteklenen partiler arasında mücadeleler oluyor. Amerika tarafından des-

teklenen partiler en kaba şekliyle kapitalizmi temsil ediyor. Fakat Küba hariç her yerde, Amerikalıların demokratik partilere düşmanlığı bu demokratik partilerin iktidara geçmesini önlemiş bulunuyor. Sandomingo'daki son karışıklıklar tam buna değgin bir durumdur.

Bununla birlikte Amerikan egemenliğinin en kötü, en çirkin yüzü Güney Vietnam'da kendini gösteriyor, gene İngiltere tarafından da destekleniyor. Amerika'nın Vietnam işlerinde rol almaya en ufak bir hakkı yoktur. Fransız'lar, Vietnam'ın da bir parçası olduğu Çin-Hindi'nden kesin olarak kovuldukları zaman, Cenevre'de toplanan uluslararası bir kongre Güney ve Kuzey Vietnam'ın bağımsız olacağına, eğer isterlerse serbest seçimlerden sonra birleşebileceklerine karar vermişti. Bu siyaseti İngiltere ve Rusya birlikte başlatmışlardı. Amerikalılar bu siyaseti desteklemeyi kabul etmekle birlikte bundan hoşlanmamışlardı. Güney Vietnam'a «gözlemciler» gönderdiler, bu gözlemciler ülkenin, seçimlerin yapılmasına elverişli olmayacak kadar karışıklık içinde olduğunu bildirdiler. Amerikalılar evvelce Fransız'ları desteklemiş bulunan küçük azınlık ile dostluk kurmaya giriştiler. Amerikalıların «gözlemciler»inin sayısı gittikçe arttı, kendi kurdukları kukla hükümete danışman sıfatıyle emirler verme alışkanlıkları da gittikçe arttı. Halk başkaldırdı, köylüler stratejik küçük köylere sokuldu; «Korunmaları için» denmişti, fakat aslında stratejik küçük köyler toplama kamplarıydı. Köylüler boyuneğmeyi reddettiler ve gerilla savaşına başladılar. Gerilla ordularına Vietkong adı takılmıştı, bunların tanıdığı sivil otoritenin adı da Milli Kurtuluş Cephesi'ydi. Uzun, çok uzun bir savaş başladı. Hâlâ sonu görünmüyor. Amerika Birleşik Devletleri Senato Hazırlık Komitesi Başkanı bu yakında şöyle demiştir: «Önümüzde hâlâ uzun, çetin, kanlı bir yol var. Askerlerimizi Vietnam'da

15 yıl veya daha uzun zaman tutmak zorunda kalabiliriz.» *(Herald Tribune,* 27 Eylül 1965).

Amerikan askerlerinin Güney Vietnam'da, hiç bir uygar askerin hareket etmeyeceği bir tarzda hareket ettiklerini öğrenmemize yavaş yavaş izin ve imkân verildi. Deriye yapışan ve anlatılamaz acıya sebep olan napalm kullanılıyor. Vietkong'un saklandığından şüphelendikleri yerleri dumana boğmak için gaz kullanıyorlar. Sivillere havadan saldırıyorlar. Sivilleri ele geçirdikleri zaman onlara işkence yapıyorlar. 3 Ekim 1965 tarihli *New York Times*'a göre Ekim'in başlangıcına kadar 170.000 sivil öldürülmüş; 800.000 kişi işkenceyle sakat bırakılmış; 5.000 kişi diri diri yakılmış, barsakları deşilmiş veya kafası kesilmiş; 100.000 kişi kimyasal zehirlerle öldürülmüş veya sakat bırakılmış; 400.000 kişi tutuklanmış ve vahşice işkenceye uğratılmıştır. Amerikan askerlerinin kullandığı işkence usullerinden biri kısmî *«electrocution»* veya Amerika Birleşik Devletleri Danışmanlarından birinin verdiği isimle «kızartma» diye anılanıdır: Vietkong'lu erkek esirlerin erkeklik organına veya kadın esirlerin göğüslerine içinden akım geçen elektrik teli bağlanır. Seyirci esirleri konuşmaya zorlamak amacıyle kullanılan başka teknikler arasında öteki esirlerin parmaklarının, kulaklarının, tırnaklarının ve cinsiyet organlarının kesilmesini seyrettirmek de vardır. Bir hükümet tesisinin duvarını bir dizi insan kulağı süslüyor. Bu ayrıntıları isyancı bir gazete değil, *New York Herald Tribune* 21 Temmuz 1965'te bildirmişti.

Bu yılın 18 Temmuz'unda Amerika Birleşik Devletleri'nin Associated Press Ajansı şu haberi veriyordu: «Kadınların feryatları ve çığlıkları ve yanmış vücutlardan çıkan pis koku Bagia'da yürüyüş halinde olan askerleri selâmlıyordu. Amerika Birleşik Devletleri Hava Kuvvetlerine mensup bir subay şöyle diyordu: «Bir yeri sardığımız zaman cephanemizi bütün bölgeye boşaltıyoruz. Vietkong'ludan da-

ha çok kadın ve çocuk öldürüyoruz. Fakat hükümet askerleri hiç işe yaramıyorlar, işte tek cevap bu!» Bu gibi sözleri artsız arasız sürdürebilirim. Gebe kadınların karınları yarılıp açılmış ve doğmamış çocukları halka gösterilmiştir. Fakat bütün hikâye iğrendirici ve hasta edici niteliktedir. Hepsini anlatmaya ben dayanamam, dinlemeye siz dayanamazsınız.

Bir taraftan da Amerikalılar elbette, ve gene bizim katılmamızla, savaşı Kuzey Vietnam'a aktarmışlar, orada bile bile okulları, hastahaneleri, öksüz çocuklar yurtlarını, özetle, silâhlı kuvvetlerden çok sivil halkı bilerek bombalıyorlardı. Bir aralık büyük barajları bombalamayı bile önerdiler; bu, öylesine sel baskınlarına ve yıkımlara, ve o kadar büyük can kaybına sebep olacaktı ki bütün dünya buna karşı olduğunu haykırarak ilân etti. Amerikalılar bunun üzerine bu düşünceden görünüşte vazgeçtiler, böyle bir şey düşünmüş olduklarını da inkâr ettiler.

Yersiz ve aç mülteciler meselesi, savaş esirlerinin halkın önünde öldürülmesi gibi başka meseleler de var. Fakat istesem bile bütün bu korkunç şeylere dalıp onları size anlatmağa vaktim yok.

Bununla birlikte, esirlerin halkın önünde öldürülmesi ile ilintili başka bir meseleyi söz konusu etmek isterim:

Herkesin önünde yapılan bu idamları ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri Kuvvetleri ve Güney Vietnam hükümeti başlatmışlardır. Bunlara Vietkong tarafından, aynı şekilde olmakla birlikte, sayıca daha az olduğuna inandığım misillemelerle cevap verilmiştir. Vahşilikte, beklenmesi gereken ve gerilla savaşının hatta herhangi bir savaşın en kötü yönlerinden biri olan bir hızlanma, daima vardır. Fakat bu, istilâcının sorumluluğudur, suçudur.

29 Ağustos tarihli *Observer*'de çıkmış olan Kon-

go ile ilgili bir makaleye dikkatinizi çekmek isterim; Yazının başlığı «Ücretli Asker korkunç olayları açıklıyor.» idi. Ertesi hafta *Observer*'de bu yazıya «Kongo Ücretli Askerleri»nin bir mektubuyla cevap verildi. Bu mektup, savaş gerginliği altında zulmün kaçınılmaz ve sınırsız artışı konusunda benim size söylemeye çalıştığım şeyleri anlatıyor. Şu sıralar İşçi Hükümeti'nin gözyumduğu, hattâ hoş karşıladığı siyaset ister istemez bu siyaseti yürütmek için kullanılan metotların da hoş görülmesini kapsar.

Bizim İşçi Hükûmetimiz Vietnam'da olduğu gibi Kongo'da da Amerika Birleşik Devletleri'ni desteklemiş bulunmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri Vietnam'daki savaşın vahşilikleri ve dizginsiz zulmü ile uygun düşen bir tatlı davranış programını başlatmış bulunmaktadır: Amerika Birleşik Devletleri kuvvetlerine, güçlerini, anlayışlarını ve cömertliklerini göstermeye teşvik eden ve onlara davranış rehberi olacak 9 kuralı içine alan küçük kartlar dağıtılmıştır. Bu kurallar 22 Eylül 1965 tarihli *Daily Worker*'da yayımlanmış tır :

1. Bizim burada misafir olduğumuzu hatırlayın. Biz, kimseden hiç bir şey istemeyiz ve hiç bir özel davranış aramayız;
2. Halka katılınız, onların hayatını anlayınız. Onların dilinden cümleler kullanınız ve onların törelerine ve kanunlarına saygı gösteriniz;
3. Kadınlara nazik ve saygılı davranınız;
4. Askerler ve halk arasında dostlar ediniziz;
5. Vietnamlılara daima yol hakkını veriniz;
6. Güvenlik konusunda uyanık olunuz ve askeri ustalığınızla karşı hareket yapmaya hazır bulununuz;
7. Gürültülü, kaba veya usullere uymayan davranışınızla dikkat çekmeyin;
8. Zenginliğinizi veya ayrıcalığınızı göstererek kendinizi halktan ayırmaktan kaçınınız;

9. Bütün bunların hepsinin üstünde siz zor bir görevde olan ve sizin resmî ve şahsî bütün hareketlerinizden sorumlu bulunan Amerika Birleşik Devletleri Askerî Kuvvetlerinin üyelerisiniz.»

Bu karttaki öğütler şöyle sona erer: «Kendinize ve Amerika Birleşik Devletleri'ne onur kazandırınız.»

Bu öğütleri Amerika Birleşik Devletleri Silâhlı Kuvvetlerinin, biraz önce bazılarına dikkatinizi çektiğim, yaptıklarıyle karşılaştırmanızı rica ederim.

İkiyüzlülükle ilgilenen herhangi bir kimse için bu öğütler bütün vakitlerini dolduracak bir inceleme konusu olabilir. İnsanlıkla ilgilenen herhangi bir kimse için çok çürümüş ve kokmuş bir zambağı örten bu yaldız iç bulandırıcıdır.

Fakat bu propaganda kampanyası bu öğütlerden daha da ileri götürülmüştür. 11 Eylül günü gazetelerimizin hepsi değilse bile çoğu bu propagandanın en yaman işlerinden biri konusunda haberler yayımladılar :

10 Eylül'de, Kuzey Vietnam'da çocuk şenliği gününde Amerikan uçakları 5 Kuzey Vietnam şehrine, içlerinde oyuncaklar, okul gereçleri ve sabun bulunan ve üstlerinde «Güney Vietnam çocuklarından Kuzey Vietnam çocuklarına» yazılı 10.000 paket attılar.

11 Eylül tarihli *The Times* şöyle haber veriyor:

«Amerika Birleşik Devletleri'nin ve Güney Vietnam'ın psikolojik savaş uzmanları, parasını Güney Vietnam Hükümeti'nin ödediği paketleri düşündüler ve yaptılar. Bu beş şehir, sınırın 30 mil kuzeyi ile Hanoi'nin 70 mil kuzeyi arasındaki bölgededirler.» Haber şöyle sona eriyor: «Güney Vietnam'da Amerikan ve Vietnam deniz piyadeleri sıkı bir araştırma ve tahrip hareketi yaptılar ve şu ana kadar 167 gerilla öldürdüler.» Bir önceki gün Amerika Bir-

leşik Devletleri uçakları Kuzey Vietnam'da köprüleri yıkmak için kullanılmıştı.

Dikkat etmek gerekir ki, çocuklara atılan paketlerin saçıldığı alan Amerika Birleşik Devletleri Hava Kuvvetleri tarafından bombardıman edilmişti. 11.9.1965 tarihli *Daily Worker*'in dediği gibi bu değerli paketler, Amerika Birleşik Devletleri hava kuvvetlerinin yüksek patlayıcı maddelerle napalm ve lazy dogs'larla yaptığı daha önceki hava hücumları yüzünden bu paketleri görecek gözleri ve tutacak elleri olmayan çocukların üstüne düşüyordu.

Bu propaganda çalışmalarındaki sahtekârlığın benzeri yoktur. Ama gene de basınımız, *Daily Worker* hariç, buna ve kamu oyundaki çok küçük karşı çığlığa önem vermemişti.

Biz bu gibi eylemlere, hükümetimizin aracılığıyle gözyumuyoruz, bunları hoşgörüyoruz.

Desteklemekte olduğunuz ikiyüzlülüğü ispatlayan daha başka kanıtlara ihtiyaç varsa bunlar bol bol bulunabilir: 23 Eylülde Birleşmiş Milletler'deki Amerika Birleşik Devletleri Büyük Elçisi şöyle dedi:

«Biz sadece Güney Vietnam'ın bağımsızlığını ve Güney Vietnam halkının kendi geleceğini, kendi kaderi hakkında kendi karar verme ilkelerine uygun olarak, tayin etme imkânını sağlamaya çalışıyoruz.»

Gene o, 23 Eylülde komünist Çin'in üyeliğe kabulüne karşı tartışırken, şöyle demişti:

«Birleşmiş Milletler Üyeleri, Birleşmiş Millet ler Anayasası'na göre, zor kullananlara zor kullanmanın yarar sağlamadığını göstermek ortak sorumluluğunu paylaşırlar.»

İkiyüzlü konuşmaya hazır bu insanlara Papa'nın barış çağrısının etki yapması zor olacaktır. Ve bizim hükümetimiz de bu ikiyüzlü konuşmaya hazır olanlar arasındadır. Mr. Stewart'ın

Handbook for Nations (Uluslar için el kitabı) pek işe yaramayacaktır.

Bu gibi şeylerin, oy verdiğimiz ve seçim bildirisinde bunlardan çok başka işler için söz vermiş bulunan bir hükümet tarafından desteklenmekte olduğunu hatırlamalıyız. Hükümet kendi eylemlerinin daha bir yıl önce vermiş olduğu kendi sözlerine aykırılığını ve zıtlığını açıkça kabul ettiğine ve savunduğuna göre güzel sözlerle bu vahşi zalimlik arasındaki alçakça karşıtlığı sıra insanlarından daha kolaylıkla kabullenebiliyor ve önemsemiyor olabilir.

Vietnam Savaşının dehşet verici yanlarını İşçi Hükümeti'nin Seçim Bildirisi'yle karşılaştırdığım zaman kendimi bu ülkede modern çağlarda yapılmış en utanç verici ihanetle karşı karşıya buluyorum. Hitler, hiç değilse, insanlıktan çok az sözederdi. Fakat oturdukları görev sandalyelerini kirleten bu adamlar, seçimden önce, insanların kardeşliği konusunda en soylu ve en yüksek ülküleri ağızlarından düşürmüyorlardı. İngiliz hükümetinin Vietnam Savaşını sona erdirmek için görünüşte bazı çabalar harcadığı doğrudur. Güney Vietnam'a asker göndermeyi reddetmiştir; fakat bizim gönderebileceğimiz bütün askerlere Malezya'da ihtiyaç olduğundan gönderilememiş olduğunu insan, kuşkuyla düşünüyor. Hükümetimiz, Commonwealth ülkelerinin çoğunluğu tarafından da desteklenerek, barış şartları önermişti; fakat bunlar her zaman Amerikan kuvvetlerini Vietnam toprağında bırakacak ve açıkça ve göze batacak kadar aldatıcı şartlar olmuşlardır.

İngiliz Hükümeti barış için harcar göründüğü bu gerçek olmayan çabalarla birlikte ve aynı zamanda, Amerika Birleşik Devletleri'nin Vietnam siyasetini desteklediğini tekrar tekrar söylemiştir. Bundan başka, yapılmakta olan zulümler konusunda herhangi bir bilginin—bunlar karşısında hükümetin ka-

yıtsızlığının sebeplerinin bildirilmesi bir yana dursun— sızmasını önlemek için elinden gelen her şeyi yapmıştır.

Millî Kurtuluş Cephesi'nin temsilcileri davalarını İngiltere'de anlatabilmek için vize istemişlerdir. Başbakanın da desteklediği İçişleri Bakanı hiç bir açıklamada bulunmadan, vize vermeyi reddetmiştir. Vietnam konusundaki bütün görüşlerin İngiliz halkı tarafından dinlenmesinin önemini Oxford'da Mr. Stewart'ın söylediği hatırlanacaktır. İşçi Partisi Seçim Bildirisi'nin İşçi Hükümeti'nin parti içinde eleştiriyi ve tartışmayı iyi karşılayacağını belirttiği de hatırlanacaktır.

Bertrand Russell Barış Vakfı'nın Millî Kurtuluş Cephesi'nin 3 üyesi hesabına istediği vizeler reddedilince, Mareşal Auchinleck, Başpiskopos Roberts, Southwark Piskoposu, Lord Silkin (Lordlar Kamarası'ndaki lider), Kingsley Martin ve birçok üniversitelerden birçok profesör, konuşma özgürlüğü ve İngiliz halkının Millî Kurtuluş Cephesi'nin dış politika sözcülerini dinlemek hakkına dayanarak vizelerin verilmesini isteyen 25 Parlamento Üyesine katıldılar. Fakat İçişleri Bakanı «bir yararlı amaca hizmet etmeyeceği»ni ileri sürerek bu meseleyi tartışmak üzere bu insanlardan birleşik bir kurulu kabul etmeyi reddetti.

İngiliz İşçi Partisi yıllık kongresinde Yürütme Komitesi, Nottingham şehri İşçi Partisi'nin vize verilmesinin gündeme alınmasını öneren acele ve gündem dışı karar sureti tasarısına izin vermeyi reddetti. Nottingham İşçi Partisi Başkanı bu konu üzerinde bir konuşma yapmayı denediği zaman, toplantı başkanı mikrofonu kesti.

Ama gene de Fransa onlara giriş vizesi verdi Ve onlar Fransa'yı dolaştılar. İsveç onları resmen çağırdı. Ve Kanada onlara vize verdi. Sadece, İşçi Hükümeti'nin yönetimi altındaki İngiltere vize vermeyi reddediyor.

Blackpool'da konuşan Başbakan, Millî Kurtuluş Cephesi üyeleri ciddî konuşmalar yapmak amacıyle gelmekte olsalardı, hükümetle görüşmek istemeleri gerektiğini söyledi. Fakat onlar İngiliz halkı ile konuşmak için gelmekte olduklarına göre propaganda amaçlarıyle gelmek istedikleri, bu yüzden kendilerine izin verilemiyeceği de apaçık belliydi. İnsan, Mr. Cabot Lodge'a, gelip Oxford'da öğretim konuşması yapmak için nasıl izin verilmiş olduğuna şaşıyor.

Kuzey Vietnam temsilcileri için elde edilmeye çalışılan vizelerin verilmediği de anılmaya değer.

Yakın durum, karanlıktır. İşçi Hükümeti seçimde verdiği sözleri yerine getirmemekle kalmamış, fakat onların bir de tersini yapmıştır. Muhafazakârların siyasetini yürütürken ve Amerika'ya kulluk ederken dünyayı tam bir felâkete götürmeye yardımcı olmaktadır. Bu siyasete karşı muhalefetin çok uzun zaman geçmeden daha kuvvetli hale geleceğini ummak gereklidir. Özellikle Hiroşima ve Nagazaki'deki zulümleri veya sözde «silâhsızlanma» konferanslarındaki utanç verici namussuzluğu paylaşmamış olan gençlerin yaşları büyüdükçe bile kızgınlıklarını sürdürecekleri, ve sonunda bir zamanlar İşçi Partisi'nin özlemi ve isteği olan daha mutlu bir dünyanın yaratılmasını sağlamak için insanlığı ikna edecekleri umudedilmelidir.

Bana gelince, ben artık bu sözde «İşçi» Partisi'nin bir üyesi olarak kalamayacağımı hissediyor ve 51 yıl üyelikten sonra istifa ediyorum.

Yeni bir partiye, vaktiyle Keir Hardie'nin mücadele ettiği harekete daha çok benzeyen yeni bir partinin kurulmasına bizi götürecek ve bugüne kadar şimdiki partiyi desteklemiş bulunanların istek ve özlemlerini gerçekleştirecek yeni bir hareketin kurulmasının zamanıdır.[1]

[1]Bu konuşmanın sonunda, İşçi Partisi üyelik kartımı yırttım.

VIII. BÖLÜM

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ EMPERYALİZMİNE KARŞI DİRENME YOLU İLE BARIŞ

Ocak 1966

Bugün bütün dünyada barış ve sosyal adalet ile ilgili ve sayıları gittikçe artan insanlar, Amerika Birleşik Devletleri emperyalizmini, Barışın ve Adaletin ortak yıkıcısı diye anlatıyorlar. Kimilerine göre «Amerika Birleşik Devletleri Emperyalizmi» deyimi, kendi öz hayat tecrübelerinin bir parçası olmadığı için, bir klişe, bir kalıp gibi görünüyor. Biz, Batıda, emperyalizmden yararlanmış olan insanlarız. Sömürünün ganimetleri bizim kokuşmamızın araçlarıdır. Emperyalizm bizim yaşanmış hayat tecrübemizin bir parçası olmadığı için Cumhurbaşkanı Eisenhower'in «Askerî-Sınaî bileşim» diye isimlendirdiği ekonomik ve politik siyasetin anlatımının uygunluğunu anlayamayız. Amerika Birleşik Devletleri gücünün tabiatını kısaca gözden geçirelim.

Füzelerin ve nükleer bomba uçaklarının bulunduğu 3.300 askerî üs ve hareketli büyük filolar, dünyanın bütün kaynaklarının % 60'ında Amerika Birleşik Devletleri kapitalizminin sahipliğini ve denetimini korumak için, bütün gezegenimizin üzerinde yayılmış bulunmaktadır. Dünya nüfusunun %6'sı, bunların da sadece yöneticileri dünya kaynaklarının % 60'ına sahiptir. Bu imparatorluğun saldırganlığı insanlığa yılda 140 milyar dolar veya saatta 16 milyon dolar bir masraf yüklemektedir. Günümüzde

yürürlükte olan silâh masrafları, gelişmekte olan bütün ülkelerin bütün millî gelirlerini aşıyor. Dünyanın yıllık bütün emtia ihracatını aşıyor. Afrika Asya ve Lâtin Amerika'nın Millî gelirini aşıyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin askerî bütçesi yılda hemen hemen 60 milyar dolara yakındır. Atlas füzesi 30 milyon dolara mal oluyor ve yılda 70.000 ton üretim kapasitesi olan bir azot suni gübre fabrikası için gerekli olan toplam yatırım ile eşdeğerdedir.

Daha refahlı bir ülkeyi örnek olarak almak için bu rakamları sadece İngiliz Birleşik Krallığı şartları içinde düşününüz: günü geçtiği için bir yana bırakılan bir füze dört üniversiteye eşittir; bir TSR 2, beş modern hastahaneye, yerden havaya atılan bir füze 100.000 traktöre eşittir.

Geçen son 14 yıl içinde Amerika Birleşik Devletleri, tarım fazlaları satın almak için 4 bin milyon dolar harcamıştı. Milyonlarca ton buğday, arpa, yulaf, çavdar, tereyağı ve peynir stok edilmiş ve dünya piyasalarındaki fiatları yüksek tutmak için zehirlenmişti. Dağlar gibi yığılı tereyağ ve peynirin üstüne, bunları kullanılmaz hale getirmek için, mavi boya döküldü. 1960 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde 125 milyon ton ekmeklik buğday depo edilip çürümeye bırakılmıştı; sadece bu, her Hintli için bir yıl yetecek kadar yiyecektir. Amerika Birleşik Devletleri kapitalizminin yöneticileri tarafından akla sığmayacak büyük ölçülerde yiyecek maddeleri hesaplı olarak ve bilerek mahvedilmektedir; bunun da tek amacı kârlarının devamı ve iktidarlarının korunmasıdır. Bir avuç zengin, akbabalar gibi yoksulların, sömürülenlerin, baskı altında ezilenlerin sırtından beslenir, semirir. Herhangi bir ülkenin başlıca ihracatının dünya piyasasındaki fiatının sadece % 5'i kadar bir düşüş, Dag Hammarskjold'a göre dünya bankasının, Birleşmiş Milletler'in ve iki taraflı ve öteki bütün yatırımların hepsini silip süpürürdü.

Hammarskjold'un korkuları bunlardı. Ya gerçekler nelerdir? Son yıllarda fiatlar yoksul ülkelerin aleyhine ve yalnız % 5 değil % 40 aleyhine işlemiştir. Batı kapitalizminin sınaî üretimi dünyada zaten varolan açlığı daimileştirmek için değil, bir de kâr için onu geniş ölçüde artırmak üzere bilerek kullanılmıştı.

Güney Afrika'da yılda 10.000 çocuk mide barsak hastalığından ölmektedir. Birçok ülkeleri kasıp kavuran çiçek hastalığı 500.000 dolar maliyetle ortadan kaldırılabilirdi. Yaws hastalığından acı çeken 100 milyonlarca insan 5 penilik bir damla penisilinle iyi edilebilirdi. 500 milyon insanda trahom vardır. Afrikalı çocukların % 60'ı protein eksikliğinin meydana getirdiği kwashiokor, beri-beri veya pellagra gibi hastalıklar çekmektedirler. Amerika Birleşik Devletleri kapitalistleri yiyecek maddelerini yığıp zehirledikleri zaman sadece aç insanları bundan yoksun bırakmakla kalmıyorlar, fakat gelişmekte olan ülkeleri bu yiyecek maddelerini yüksek fiyatlarla satın almaya da zorlamış oluyorlar. Yeryüzünün zenginlikleri bir küçük azınlık tarafından yokediliyor, israf ediliyor, çalınıyor ve milyonlarca insanı öldürmek için kullanılıyor. Gezegenimiz boyunca insanların bu kötü sistemi ortadan kaldırmalarını önlemek için 3.300 Amerikan askerî üssü yayılmış bulunuyor.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki savaş sanayiinin rolünü inceleyelim: Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı 1954 yılında 160 milyar dolar değerinde mülke sahipti.

Bu değer o günden bu güne hemen hemen iki misline çıkmıştır. Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı dünyanın en büyük örgütüdür. Pentagon, milyonlarca dönüm büyüklüğünde toprağa sahiptir; bunun içinde Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 32 milyon acr (128 milyon dönüm) ve yabancı ülkelerde 3 milyon acr'dan fazla (12 milyon

dönüm'den fazla) toprak dahildir. Pentagon binası o kadar büyüktür ki, Amerika Birleşik Devletleri hükümetinin bulunduğu Kapitol binası Pentagon'un beş parçasından birinin içinde yutulur kaybolur gider. 1962 bütçesi, askerî uzay programı hariç, sadece silâhlanma masrafları için 53 milyar dolar kapsıyordu.

Böylece 1962 yılında her doların 63 senti silâh ve uzay için, bir 6 sent de ordu hizmetleri için harcanmıştı; askerî borçlar için % 80'den fazla faiz ödeniyordu. Her yüzde 77 sent geçmişteki savaşların, soğuk savaşın ve gelecekteki savaşın giderleri için harcanır. Amerika Birleşik Devletleri askerî çevrelerinin cebine konan bu milyarlarca dolar, Pentagon'a, Amerikan hayatının ve bütün insanların hayatlarının her yönünü etkileyen bir ekonomik güç veriyor.

Amerika Birleşik Devletleri'nde askerî aktifler, büyük tekellerin biraraya gelmiş aktifleri toplamının üç misli kadar büyüktür. US Steel, Metropolitan Life Insurance, American Telephone and Telegraph, General Motors ve Standard Oil'un aktiflerinden büyüktür. Savunma Bakanlığı bu büyük dünya şirketlerinin hepsinin kullandığı insan sayısının üç mislini çalıştırır.

Bu çok büyük kudret ve servet toplanması Amerika'da büyük boyutlu kapitalizme doğrudan doğruya bağlıdır. Sözleşmelerdeki milyarlarca dolar Pentagon tarafından lûtfedilir ve ödenir ve sözleşmelerin gereği büyük sanayi tarafından yerine getirilir.

1960 yılında askerî mallara 21 milyar dolar harcanmıştı. 10 kapitalist şirket 7,5 milyar dolar, 3'ü ayrı ayrı 1'er milyar dolar ve başka ikisi 900 milyon dolar aldılar. Bu şirketlerde binbaşı rütbesinin üstünde 1.400'den fazla emekli subay vardır. Bu rakamın içinde 261 general ve amiral vardır.[1]

[1]Temsilciler Meclisinin Hebert Soruşturma Komitesi'nin

En büyük şirket General Dynamics'in ücret bordrolarında 187 emekli subay, 27 general ve amiral ve bir eski ordu bakanı vardır. Amerikan siyaseti ve askerî üsler birbirine içten bağlı ve silâhlanma yarışının devam etmesinde kendi çıkarı bulunan geniş bir kudret bileşimine hizmet eder. Bu kudret yığınağı bütün Amerika Birleşik Devletleri ekonomisine yaygındır. Savaş müteahhitlerinin verdikleri ikinci derecede ve bağlantılı siparişler her büyüklükte her şehri içine alır. Söz konusu işler milyonlarca insanı kapsar.

Sadece Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı için 4 milyon kişi çalışmaktadır. 12 milyar dolarlık ücret bordrosu, Amerika Birleşik Devletleri otomobil sanayiinin ödediği ücretler toplamının iki mislidir. Bir dört milyon kişi daha silâh sanayiinde doğrudan doğruya çalışır. Böylece 8 milyon kişi işi bakımından Amerika Birleşik Devletleri yöneticilerinin askerî maceralarına bağlıdır. 8 milyon iş, topyekûn 25 milyon insan demektir.

Füze üretimi San Diego, California'daki bütün fabrika işlerinin % 82'sini, Wichita, Kansas'ta da % 72'sini tutar. California dahil 8 devlette bütün fabrika işlerinin % 33'ü sadece askerî sözleşmelere bağlıdır. Los Angeles'ta işlerin hemen % 60'ı silâh yarışmasına doğrudan doğruya veya dolaylı olarak bağlıdır. Böylece Amerika Birleşik Devletleri bir bütün olarak bütün kamu giderlerinin % 55'inden fazlasını askerî harcamalara ayırır.

Bu çok büyük yatırım, sömürme ve hâkim olma alanındadır. Amerika'da her yiyecek mağazası ve her petrol istasyonu kapitalist düzen içinde, savaş üretiminin devam ettirilmesini ister.

Dünya emperyalist sistemi budur. Ve bu sistemin bir de sessiz ordusu vardır: Merkez İstihbarat Ajansı (C.I.A.). C.I.A., Amerika Birleşik Devletleri'-

---

Congressional Quarterly dergisinde yayımlanan raporuna bakınız.

nin bütün diplomatik faaliyetlerinin bütçesinin 15 misli bir bütçeye sahiptir. Bu geniş ajans bütün yer yüzündeki ordu ve polis teşkilâtı mensuplarından adam satın alır. Öldürülecek, sevilen halk önderlerinin listelerini hazırlar. Savaşlar başlatmak için tertipler kurar, ülkeler istilâ eder.

Lâtin Amerika'da bir avuç gerici general, C.I.A.'nin ve Brezilya'daki Amerika Birleşik Devletleri Büyük elçisi Mr. Linclon Gordon'ın kışkırtması ve yönetmesiyle Joao Goulart'ın demokratik hükümetini ezdiler. Arjantin'de Amerikan tankları Arturo Frondisi'nin sivil hükümetini çiğnediler; tek sebebi, orta sınıf çıkarlarının bu muhafazakâr sözcüsünün Amerika Birleşik Devletleri kapitalizmine yeteri kadar kul olmamasıydı. Ekvatör'de, Bolivya'da, Guatemala'da ve Honduras'ta zalim askerî darbeler yaptırıldı. Yıllar boyunca Amerika Birleşik Devletleri modern çağlarda yaşamış olan en barbar ve en vahşi yöneticilerden birini yani Trujilo'yu silâhlandırdı ve destekledi. Trujillo artık onların çıkarlarına hizmet etmemeye başlayınca onun Ngo Dinh Diem'in akıbetine uğramasına izin verdiler. Fakat Amerika Birleşik Devletleri, Nisan 1965'teki cesur devrimi ezmek için yaptığı gururlu askerî müdahaleden de görülebileceği gibi, Dominik Cumhuriyeti halkının düşmanı olarak kaldı.

Bu apaçık istilâya Birleşmiş Milletler'in gözyummuş olduğu gerçeği ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Birleşmiş Milletler Anayasası'nı böyle kabaca ihlâl ettiği halde Birleşmiş Milletler'den kovulmaktan kurtulabilmesi, Birleşmiş Milletler'in Dominik Cumhuriyeti'nde ortaya koyduğu üzre, Amerikan saldırganlığının ve istilâsının bir aleti haline gelmiş bulunduğunu gösterir. Benim bütün sempatim Dominik Cumhuriyeti halkının şu anda bile sürüp gitmekte olan mücadelesinin yanındadır.

Kongo'da Belçika ve Amerikalıların çıkarları hesabına hareket eden ve İngiliz hükümeti tarafından

yüzsüzce desteklenmiş bulunan ücretli askerler, ilerliyen ücretli orduların yolu üzerindeki canlı her köylüyü ayırd etmeden öldürdüler. Amerikan militarizminin posaları bu amaçla, Güney Afrika ve Küba karşı devriminin ücretli askerleri olarak kullanıldılar.

Ortadoğu'da Amerika Birleşik Devletleri'nin ve Avrupalıların petrol çıkarları halka sefaleti ve zorbalığı zorla yüklüyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin askeri ve mali gücüne dayanan İngiliz emperyalizmi Aden halkını, halk hareketini bastırma gelişimi içinde, napalm ve yüksek patlayıcı maddeler yağmuruna tutuyor.

Güney Afrika'da Rodezya'nın ve Güney Afrika'nın bakır kuşağında hesaba sığmaz zenginlikler alınıp götürülmüştü. Ve Salazar'ın Verwoerd'in faşist devletleri NATO silâhları vasıtasıyle yaşamaya devam etmektedirler. Güneydoğu Asya'da 50.000 asker, kukla Malezya devletini ayakta tutuyor. Ve sağcı generaller Amerika Birleşik Devletlerinin parasıyle Endonezya'ya hâkim olmuş bulunuyorlar. Bütün Güney Çin Denizi'nde her yurtsever ve ileri hareket emperyalist devletler tarafından zindanlara atılmıştır ve takip edilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri Kuzey Afrika'nın batı kıyılarında çevirdiği entrikalarla övünmektedir; bütün milliyetçi hükümetleri devirmek için hazırladığı planları yüzsüzce yayımlamaktadır. Bu, soyguncu bir emperyalizmdir. Ve hiçbir yerde Vietnam'da olduğundan daha zalim, daha pervasız olmamıştır. Kimyasal maddeler ve zehirli gaz, bakteriyolojik silâhlar (mikrop) ve fosfor, napalm ve jilet bombaları, barsakların deşilmesi, organların kesilmesi, zorunlu çalışma, toplama kampları, baş kesmeler, özel işkenceler, bütün zulüm türleri Vietnam'da Amerikan emperyalizmi tarafından kullanılmış bulunuyor. Klinikler, sanatoryumlar, hastaneler, okullar, köyler amansızca yangın bombalarına boğulmuştur; ve Vietnam halkı 3

büyük sanayi devletine karşı 25 yıllık mücadeleden sonra hâlâ direnmektedir!

Vietnam halkı kahramandır. Mücadeleleri destanlara lâyıktır. İnsanların kendilerini soylu bir ülküye adadıkları zaman muktedir oldukları o inanılmaz ruh gücünün kamçılayıcı ve kalıcı bir işareti, hatırlatıcısıdırlar. Vietnam halkını selâmlıyalım.

Tarihin akışı içinde zalim ve soyguncu, yağmacı birçok imparatorluklar ve birçok emperyalist sömürme sistemleri varolmuştur; fakat bunların hiçbiri bugün Amerika Birleşik Devletleri emperyalistlerinin emrinde bulunan güce sahip olmamışlardır. Bu, bir dünya baskı sistemi teşkil ediyor ve barışa gerçek bir tehdidi ve dünya nükleer savaşı tehlikesinin gerçek kaynağını temsil ediyor.

Nükleer çağda bir çatışmanın çok büyük bir tehlike olabileceği inancıyle barış içinde bir arada yaşamayı desteklemiştim. Bu inancım, Amerika Birleşik Devletleri'nin sosyalist ve komünist ülkelerle bir anlaşmaya varmaya razı edilebileceği umudu üzerine dayanıyordu. Şimdi acı verecek kadar açıkça bellidir ki, Amerika Birleşik Devletleri emperyalizmi, saldırganlığına, sömürmesine ve zalimliğine son vermeye ikna edilemez. Dünyanın her tarafından savaşın ve ıstırapların kaynağı, Amerika Birleşik Devletleri emperyalizminin kapısında yatıyor. Nerede açlık varsa, nerede sömürücü yönetim ve zorbalık varsa, nerede halk işkence görüyor ise ve yığınlar nerede hastalığın ve açlığın ağırlığı altında çürüyüp yokolmaya bırakılmışlarsa, halkı ezen kuvvet, kaynağını Washington'dan almaktadır.

Bu sebeple barış içinde bir arada yaşamaya Amerika Birleşik Devletleri emperyalizminden, daha iyi hareket etmesi rica edilerek ulaşılamaz. Barış, bütün güçleri bu sömürmenin sürdürülmesine ve askerî üretimin boyutlarının gittikçe artmasına dayananların iyi niyetlerine umut bağlamakla gerçek-

leştirilemez. Dünya halklarını baskı altında tutan sistem uluslararasıdır. Düzenlidir ve kudretlidir; fakat dünya halkları ondan nefret eder, onun baskısı altındadır ve çeşitli yollardan ona karşı direnir.

Bu sömürüye ve bu tahakküme karşı birleşik ve düzenli bir direnme dökülüp ortaya konmalıdır. Ezilen halkların yaygın mücadelesi, tabii kaynakları Amerika Birleşik Devletleri emperyalizminin denetiminden çıkaracak ve bunu yaparken ve bunu yapmakla doğrudan doğruya Amerika Birleşik Devletleri halkını kuvvetlendirmiş olacaktır. O Amerika Birleşik Devletleri halkı ki, kendi devrimlerini ve kendi hükümetlerini hile ve zor kullanarak ellerinden almış bulunan zalim yöneticileri önce anlamaya, sonra da yenmeğe çalışmaktadır. Benim görüşüme göre, güvenli bir barış yaratmanın yolu, Amerika Birleşik Devletleri egemenliği içinde zayıf ve önemsiz ve ahlâka aykırı ve esasen hem işlemeyecek hem de insan olan insanın hoş göremiyeceği boyuneğme yolu değil, budur işte.

Sovyetler Birliği, övülmeye değer bir barış arzusu ile, millî kurtuluş ve sosyalizm için yapılmakta olan mücadeleyi Amerika Birleşik Devletleri'ne hoş görünmek için küçümsemeye ve hatta buna karşı koymaya çalışırsa ne barışa ne de adalete ulaşılamıyacaktır. Amerika Birleşik Devletleri emperyalizmi kendi gerçek tabiatı ve uygulaması konusunda, hakkımız olan bütün kanıtları bize sağlamış bulunuyor. Dünya halkları buna tanıktır.

Savaşın ve baskının insanlar âleminde uzun bir geçmişi vardır. Bunlara ancak mücadele yoluyla üstün gelinebilir. Sömürüden ve yabancı egemenliğinden kurtulmuş bir dünya, bütün kıt'aların halk yığınları için bir refah dünyası, bir barış ve kardeşlik dünyası için savaşmak gerektir. Amerika Birleşik Devletleri emperyalizminin bize öğrettiği ders budur. Bu, tatlı ve hoş bir ders değildir, fakat bu dersi bilmeden hiç bir şey başarılamıyacaktır.

Nükleer savaş tehlikesi Amerika Birleşik Devletleri'nin kudretinden korkarak önlenmeyecektir. Tam tersine, Amerika Birleşik Devletleri'nin kudretini ellerinde tutanlar, değerlerinin bütün dünyada reddedildiğini ve eylemlerine karşı direnildiğini göre göre ne kadar yalnız bırakılırlarsa, bir nükleer felâketi önlemekte biz o kadar başarıya ulaşabiliriz. Amerika Birleşik Devletleri emperyalizminin bugün nükleer tehlikenin ana kaynağını teşkil eden silâhlar kullanarak bir hedefe ulaşabileceğini ve halkı yenebileceğini sanmak, aldatıcı bir hayaldir; fakat Peru'nun, Guatemala'nın, Venezuela'nın, Colombia'nın, Vietnam'ın, Taylant'ın, Kongo'nun, Kameronlar'ın, Amerika Birleşik Devletleri'nin, İngiltere'nin halkları, bütün insanlar gösteriler yaptıkları, mücadele ettikleri ve direndikleri zaman nükleer güç hiç bir işe yaramaz. Ona malik olmak onu kullananı mahvedecektir. Amerika Birleşik Devletleri emperyalizmine karşı direnmek için, haydi, birleşelim!

IX. BÖLÜM

SAYGIYA DEĞER BİRİCİK SİYASET

27 Nisan 1966

Amerika Birleşik Devletleri Vietnam'dan derhal ve kayıtsız şartsız çıkıp gitmek zorunda bırakılmalıdır. Böyle bir siyasetin niçin zorlanması gerektiğinin en az dört sebebi var. Birincisi, Amerika Birleşik Devletleri Vietnam'da savaş suçları işlemektedir. Bunlar Batılı gözlemciler tarafından o kadar sık olarak belgelendirilmiştir ki burada yeniden sayılmalarına ihtiyaç yoktur. Kimyasal maddeler kullanılması ve gaz harbı, toplama kampları ve sivillerin ayırdedilmeden yokedilmesi, işkence ve zulümler konularındaki tekrar tekrar çıkan gazete haberlerinin çok beylik hal aldığını, öyle ki bunların esas ayırdedici niteliklerinin önemini yani bunların bizim adımıza, bizim hesabımıza, bizim paramızla ve bizim razı olmamızla işlenmiş savaş suçları olduğunu önemsememek tehlikesi içinde olduğumuzu söylemek yeter.

İkincisi, Amerika Birleşik Devletleri'nin Vietnam'da bulunmaya hakkı yoktur. Amerika Birleşik devletleri askerlerini davet ettiği söylenen Saygon'daki «hükümet» halkı temsil etmediği gibi ve bu sebeple meşru da değildir. Güney Vietnam'ın bir kesimini Amerika Birleşik Devletleri hesabına sözde yöneten haris Vietnamlı generaller, eski Fransız kuklası yöneticilerin soyunu sürdüren insanlardan

başka bir şey değillerdir. Amerika Birleşik Devletleri sadece güvenli bir aday seçmek, silâh gücüyle ve yabancı parayla boyun eğdirebildiği ülke kesimine onu zorla kabul ettirmek olan Fransız siyasetini sürdürmüştür.

Üçüncüsü, Washington'un «istilâyı durdurma» lâfı utanmazca bir ikili düşünüştür. Amerika Birleşik Devletleri Cenevre Antlaşmalarını baltalamış, serbest seçimler yapılmasını ve Kuzey Vietnam ile söz verilmiş olduğu gibi birleşilmesini önlemiş, Güney Vietnam'ı kendi denetimi alanına almış, 17. paralelin bir ulusal sınır, Kuzey Vietnam'ın da yabancı bir ülke olduğunu iddia etmiş ve Kuzey'den yığın halinde komünist sızması olduğu iddialarının kanıtını vermekte tekrar tekrar başarısızlığa uğramıştır. Ancak son zamanlarda Güney Vietnamlılar haftada ortalama 1.000 kişinin üstünde bir miktarda öldürülmeğe başlandıktan sonradır ki, Millî Kurtuluş Cephesi'ne Kuzey'den gelen askerî desteği gösteren bazı kanıtlar bulunabilmiştir. Bu da, elbette ki, «yabancı istilâsı» değildi. Bu, Kuzey'in binlerce mil uzaktaki bir devlet tarafından sunî ve kanunsuz olarak kendisinden ayrılmış bulunan yurttaşlarına yardımıdır. Yabancı istilâsı suçunu işlemiş olan, Amerika Birleşik Devletleri'dir.

Dördüncüsü, Vietnamlılar kısmen bile olsa bağımsızlıklarını kaybedecek olurlarsa, Amerika Birleşik Devletleri saldırganlığın kârlı bir iş olduğunu düşünmeye ve üç kıtada buna uygun olarak hareket etmeğe teşvik edilmiş olacaktır. Ben 1939'da Nazi saldırganlığına karşı koyduğum kadar sıkı ve kesin bir şekilde bugün de Amerika Birleşik Devletleri'nin saldırganlığına aynı sebeple karşı koyuyorum; bu sebep de şudur: savaş suçları işleyen ve pervasızca saldırgan olanların okşanarak yatıştırılması yarar getirmez, onların sadece saldırı iştahını artırmaya hizmet eder. Saldırganlar yalnız bırakılmalıdırlar.

Bugün Vietnam'da neler olduğunu anlamak için

Nazi çağını hatırlamak gerçekten öğretici olur. Washington, Güney Vietnam Milli Kurtuluş Cephesi'nin ve Kuzey Vietnam Hükümeti'nin savaşı sona erdirmek için konuşmalara girişme konusunda ilgi göstermediklerini söylüyor. Şu halde, deniyor, savaşın sorumluluğu onlara aittir. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'ne göre, onların savaş isteğinin iki sebebi olabilir: birincisi, zaferin elde olduğu «yanlış hesabı» dır. Amerika Birleşik Devletleri onların bu konuda her yolla gözlerinin açılması gerektiğini zorunlu buluyor. İkinci «sebep», Vietnamlıların arkasında, Amerika Birleşik Devletleri'nin yenilgiye uğramasını isteyen ve komşusu için askerî yardım sağlaması kendisinden istenmiş olabilecek olan, Çin gizleniyor.

İlk bakışta, kabul etmek gerekir ki, bu yorum soğuk savaş masallarıyle kuru sıkı tehdit altında bulundurulan bir halk için gerekli olan yarım-doğruların en az sayısını kapsamaktadır. Bununla birlikte, yakından bir incelemeye dayanamaz. Örneğin Çin'in, San-Fransisco - Denver - St Louis - Washington'un güneyin'deki her yeri egemenliği altına almaya çalışan ve bu çizginin kuzeyindeki her yeri hava bombardımanlarıyle sistemli bir şekilde yakıp yıkan bir ordusu olsaydı Amerika Birleşik Devletleri vatandaşları buna nasıl karşılık verirlerdi? Amerikalılar bu durumda, böyle bir savaşa makul bir sonuç vermek için «konuşmalar» yapmak çağrısına ne cevap verirlerdi? İşte bu noktadadır ki, Hitler'in pervasızca imparatorluk peşinde koşarken karşılaştığı cevap, hatırlanmaya değer. 1940 yılında İngiltere'nin bir ulus olarak hayatı tehlikedeydi. Churchill yeni kurduğu Hükümeti için Avam Kamarası'nda güven oyu isterken, belâgat kısmı kesilip atılacak olursa, Ho Chi Minh'in bugün kullanacağı bir dil kullanmıştı :

«Size kan, zahmet, gözyaşı ve terden başka sunacak hiç bir şeyimiz yok... Bana, siyasetimizin ne olduğunu soruyorsunuz. Şunu söyleyeceğim: Siyaseti-

miz denizde, karada ve havada bütün gücümüzle ve Tanrı'nın bize verebileceği bütün kuvvetle savaşı yürütmektir; insanların işlediği suçların ağlanacak karanlık listesinde benzeri olmayan inanılmaz derecede korkunç bir zorbalığa karşı savaşı yürütmektir. Siyasetimiz budur. Hedefimiz nedir? diye soruyorsunuz; bir tek kelimeyle cevap verebilirim: Zafer; ne bahasına olursa olsun zafer, bütün dehşetlere rağmen zafer; yol ne kadar uzun ve ne kadar çetin olabilirse olsun, zafer; çünki zafer olmadıkça yaşamakta devam edilemiyecek. Bu iyice anlaşılsın: yaşamakta devam edilemiyecektir. ... Bizim davamızın insanlar arasında başarısızlığa uğradığını görmeyeceğimize eminim. Bu anda kendimi herkesin yardımını istemekte yetkili bulunuyorum...»[1]

Bir ay sonra İngiltere'nin karşılaştığı tehlike artınca, Churchill bir yabancı devletin desteğini ve yardımını açıkça istemekte daha da ileri gitti:

«...Adamızı ne pahasına olursa olsun savunacağız. Kumsallarda dövüşeceğiz, karaya çıkma yerlerinde dövüşeceğiz, tarlalarda ve caddelerde dövüşeceğiz, tepelerde dövüşeceğiz, asla teslim olmayacağız; eğer, ki buna bir an bile inanmıyorum, bu Ada'ya veya bu Ada'nın büyük bir parçasına boyun eğdirilir, buraları zaptedilir ve aç bırakılırsa, o zaman bizim İmparatorluğumuz, Tanrı'nın eşref saati çalıp Yeni Dünya bütün gücü ve kudretiyle Eski Dünya'nın kurtarılması için ilerleyinciye kadar, mücadeleye devam edecektir».[2]

Biz emperyalist devlet olduğumuz zaman kurtuluş savaşları olsa olsa ters ayraçlar içinde belirtiliyor, veya, daha çok, bunlara komünist saldırıları deniyor. 1940'da Batıda hiç kimse İngiltere'nin özgür olma kararını veya yabancı yardımı istemek hakkını soru

[1] 13 Mayıs 1940. Teklif oybirliğiyle kabul olundu.
[2] Avam kamarası, 4 Haziran.

ve tartışma konusu yapmayı düşünmez veya İngiltere'ye yalnız başına ayakta durup direndiği için domuz kafalı demezdi. Churchill Başbakan olunca Cumhurbaşkanı Roosevelt'e ilk mesajında açık bir şekilde şunları bildiriyordu:

«Biz burada hem havadan, hem de havadan indirilecek paraşütçü askerler tarafından yakın gelecekte saldırıya uğrayacağımızı bekliyoruz ve bunlara karşı hazırız. Gerekirse savaşa yalnız başımıza da devam edeceğiz ve bundan korkmuyoruz.»[1]

Lyndon Johnson'un Cumhurbaşkanı yardımcısı iken söylediği bir söz vardır, Diem'i Vietnam'ın Churchill'i diye anlatan bu sözü, tarih onun aleyhine tescil edecektir elbette. Hiç şüphe yoktur ki, oradaki gerçek ulusal kahraman, Fransız sömürgecilerinin başarıyla kovulmaları savaşını yöneten ve Amerika Birleşik Devletleri'ne teslim olmayı reddeden Ho Chi Minh'dir. Bugün Ho Chi Minh 1940'ın Churchill'ini andıran bir ses verdiği gibi, şu aşağıdaki sözlerin de kulağa tanıdık gelen bir çınlayışı vardır:

«Bu saatte başka herhangi bir yerde olduğu gibi düşman saflarında da akla ve sağduyuya bir defa daha başvurmanın kendi vicdanıma karşı görevim olduğunu hissediyorum. Ben merhamet isteyen yenik bir düşman değil, fakat zaferi kazanmış ve akıl adına konuşan bir insan olduğum için kendimi bu başvurmayı yapacak durumda sayıyorum. Bu savaşın sürüp gitmesine bir sebep göremiyorum. Savaşın isteyeceği fedakârlıkları düşünmekten keder duyuyorum. Belki de düşman, benim bu sözlerimin korkudan ve son zafere olan şüpheden doğmuş olduğunu söyleyerek, onları bir yana itecektir. O takdirde gelecekte olacak işler bakımından ben vicdanımı rahatlatmış olacağım.»

[1] 15 Mayıs 1940.

Bu sözler Hanoi'ye seslenen Cumhurbaşkanı Johnson'un sözleri değildir. Bunlar, Naziler Fransa'yı çiğneyip geçtikten sonra Reichstag'ta Hitler'in «İngiltere'ye barış teklifi»[1] dediği sözleridir Bu jestin arkasından büyük ölçüde Nazi diplomatik faaliyeti yapılmış fakat hiç kimse aldatılamamıştır. Üç gün sonra bir yayında İngiliz Dışişleri Bakanı, Hitler'in «kendi iradesine teslim olma çağrısı»nı bir yana itmiş ve «Özgürlük sağlanıncaya kadar savaşı durdurmayacağız» demişti. Bu konuda Churchill'in yaptığı yorum da öğreticidir :

«Hitler Avrupa'yı iradesine boyun eğdirdikten sonra, yaptıklarının İngiltere tarafından kabul edilmesi sonucunu elde ederek savaşı sona erdirmekten elbette çok memnun olurdu. Aslında bu bir barış önerisi değil, İngiltere'nin korumak için savaşa girmiş olduğu her şeyi eliyle teslim etmesini kabul etmeye hazır olduğunu bildirmekti.»[2]

İsveç Kralının zemin yoklamasına cevap olarak, İngiliz Hükümeti, Hitler'in önerisini, sınır komşusu devletlere, özellikle Belçika ve Hollanda'ya karşı «tarafsızlıklarına saygı gösterildiği yolunda Alman Hükümeti tarafından verilmiş olan bütün güvenceye rağmen» işlenmiş olan Nazi savaş suçlarını sayarak, resmen reddetti.

Yığın halinde insan öldürmelerin de dahil bulunduğu bu «korkunç olaylar» tarihin sayfalarını «silinmez bir leke» ile karartmıştı. İngiliz Hükümetinin, «Hitlercilik son ve kesin olarak yıkılıncaya kadar kullanabilecekleri her yolla ve her araçla» savaşı sürdürmek niyeti o kadar kuvvetlenmişti ki, «görevlerini yapmakta başarısızlığa uğramaktan veya yanılmaktansa genel yıkıntının içinde hep birden ölmeyi, yokolmayı yeğlerlerdi.»

Benzeyiş burada sona erer; çünkü Churchill'in ve

[1] 19 Temmuz 1940.

[2] **The Second World War** (İkinci Dünya Savaşı), c. III, bölüm 13.

Ho Chi Minh'in barış şartları birbirinden çok başkadır. Churchill, Nazilerden «kayıtsız şartsız teslim olmalarını» istemişti ve Alman açık şehirlerinin bombardımanlara boğulmasının ardından, düşman başkenti işgal edilinceye kadar tatmin edilmemişti. Oysa Ho Chi Minh Amerikalıların çıkıp gitmesinden öte bir şey istemiyor. Vietnamlılar bir tek Amerikan şehrini bile tehlike tehdidi altında bulundurmuyorlar, Amerika Birleşik Devletleri'ni zaptedip onlara boyun eğdirmeyi tasarlamıyorlar. İngiltere'nin 1940'ta verdiği cevap makul idi ise, Vietnam'ın bugünkü cevabı ondan çok daha makul ve mantıklıdır. Biz Batı için ayrı, Vietnam için ayrı ölçü kullanmaya kalkarsak bütün ırkçılık suçlamalarını haketmiş oluruz.

Bütün bunlar, Vietnam'da savaşa bir son verilmesi için çalışmayacağımız anlamına mı gelir? Adam öldürmeler sürüp gitmeli midir ? Vietnamlılar Cumhurbaşkanı Johnson'un «konuşma» önerisinin Hitler'in vaktiyle İngiltere'ye yaptığı konuşma önerisi kadar kabul edilemez olduğunu biliyorlar. Onların kendi ülkelerinde her hakları var; o ülkede Amerika Birleşik Devletleri'nin ise, hiç bir hakkı yok. Vietnamlıların kendi ülkelerinin Amerika Birleşik Devletleri tarafından istilâsına ve yakılıp yıkılmasına uğramaları, buna dayanmaları ve sonra da oturup istilâcılarla, kendi ülkelerinin ne kadarının Amerika'nın elinde veya denetimi altında kalacağını konuşup pazarlık etmeleri beklenirse, o zaman istilâ meşrulaşmış ve teşvik edilmiş olur. Vietnamlılar konuşmaları 1946'da, daha sonra da 1954'te konferans masasında denediler. Önce Fransız'lar sonra da Amerikalılar, anlaşmaların şartlarını bilmezlikten gelerek onların barış isteğinden yararlandılar. Çok uzun zamandan beri sıkıntı çekmiş bu kahraman halk, bu defa gerçekten umut ediyorum, bağımsızlığını kazanacaktır. Bunun karşılığında onların ödemek zorunda kalacakları bedelin azaltılmasına yardım etmek, Batı-

da adalete değer veren herkesin görevidir. Kendi topraklarında bütün ömürlerinde bir tek yabancı işgal ordusu görmemiş ve kendi ülkelerinin havadan sistemli bir şekilde yakılıp yıkılmasına hiç uğramamış olan Amerikalılara, Vietnam'da neler olduğunu hayalleriyle anlamaya çalışmalarını yalvarıyorum. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti, henüz vakit varken durdurulmaları gereken, savaş suçlularının ellerine düşmüş bulunuyor. Dünya kamu oyu saygıya değer ve onurlu bir çözüm yolunun getirilmesine hâlâ yardım edebilir: Amerika Birleşik Devletleri Vietnam'dan derhal ve kayıtsız şartsız çıkıp gitmek zorunda bırakılmalıdır.

X. BÖLÜM

MİLLÎ KURTULUŞ CEPHESİ RADYOSUNDA AMERİKAN ASKERLERİNE RADYO YAYINI

24 Mayıs 1966

Bertrand Russell size Güney Vietnam Millî Kurtuluş Cephesi Kuvvetleri radyosundan sesleniyor. Amerikan askerleri! Hükümetiniz, sizi, yabancı bir istilâcı olan Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı duydukları kin ve nefret içinde birleşmiş olan bir ülkeyi işgal etmeye göndermekle haklarınızı kötüye kullanmıştır; sizlere bunu açıklamak için sesleniyorum. Vietnam'lıların Amerika'lılardan niçin nefret ettiğini anlamak zor değildir. Vietnam halkı bağımsızlığını sağlamak için 25 yıldır savaşıyor. Önce çok zalim olan Japon'lara karşı, sonra bütün Vietnam köylerinde giyotinlerini kuran ve yabancı işgaline karşı olduğundan şüphelenilenlerin kafalarını uçuran Fransız'lara karşı savaştılar. Siz çoğunuz burada Fransız'ların yürüttüğü savaşın giderlerinin % 80'inden çoğunu Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'nin ödediğini ve Vietnam halkını öldürmek ve onlara boyun eğdirmek gibi iğrenç görevlerinde yardım etmek için Fransa'ya bütün modern silâhlar ABD'nin sağladığını bilmeyebilirsiniz.

Amerika Birleşik Devletleri Güney Vietnam'a askerî müdahaleye ilk başladığı zaman, Amerika Birleşik Devletleri'nin sadece Saygon Hükümeti'nin dışarıdan gelen yıkıcı faaliyetleri bastırmasına yardım ettiği iddiası ileri sürülmüştü. Fakat siz Amerikan

askerleri Saygon'da nasıl bir hükümetin varolduğunu kendiniz görmüş bulunuyorsunuz. Onlar zalim, kokuşmuş zorbadırlar. Ve halk tarafından tamamen hor görülmektedirler. Öğrenciler, kadınlar, köylüler herkes onları devirmek için hayatlarını tehlikeye atarken nasıl oluyor da bu hükümetler Saygon'da bir biri ardından devam edebiliyorlar? Bu sorunun biricik cevabı, Amerika Birleşik Devletleri'nin Vietnam halkına o halkı temsil etmeyen kukla hükümetleri zorla kabul ettirmek için çok büyük askerî gücünü kullanmakta olmasıdır.

Şimdi Amerika birleşik Devletleri Hükümeti'nin bunu niçin yaptığını düşünelim. Vietnamlıları Vietkong'a veya Kuzey Vietnamlılara karşı korumakta oldukları mazeretinin ne kadar iğrenç bir yalan olduğunu hepiniz görebilirsiniz. Vietnam bir tek ülkedir. Cenevre Antlaşmaları bile Vietnam'ın bir tek ülke olduğunu kabul eder. Kuzey Vietnamlılar ve Güney Vietnamlılar aynı halk olmakla kalmazlar; bir de Kuzey'de yaşayan erkeklerin karıları ve çocukları Güney'de bulunmaktadırlar, Güney'de yaşayanlardan birçoğu da Kuzey'de doğmuşlardır.

1954 ile 1960 arasında, 1960'tan bu yana ölenlerden daha çok Vietnamlının ölmüş bulunduğunu bilmeyebilirsiniz. Bunu iyice düşünün. Vietkong 1960'a kadar silâha sarılmış değildi, ama gene de o tarihten önceki 6 yıl içinde ölen Vietnamlı sayısı Millî Kurtuluş Cephesi mücadeleye başladıktan sonra ölenlerin sayısından daha çoktur. Bunun sebebi basittir. Ngo Dinh Diem'in hükümeti yüz binlerce Vietnamlıyı öldürdü, işkenceye uğrattı, zindanlara attı ve sakat bıraktı. Bütün bunları ancak Amerika Birleşik Devletleri'nin askerî desteği ve yönetimi sebebiyle yapabildi. İçinizden herhangi biri, Budist papazları, protesto olarak kendilerini yakmaya sevk eden Ngo Dinh Diem'in zalimliğini unutabilir mi?

Sizin Vietkong olarak bildiğiniz Millî Kurtuluş Cephesi, Japon istilâsından bile daha zalim bir zor-

balığa karşı halkını savunmak için silâha sarılmıştır. Çünkü Diem zamanında, Japon işgalindekinden daha çok insan ölmüştür; bu, açıkça bilinmelidir. Bunun sorumlusu Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'dir.

Siz Amerikan askerlerinin Vietnam'da bulunmanızın sebebi, ekonomik bakımdan boğulmamaya ve yabancı askerî yönetimden kendilerini kurtarmaya çalışan Vietnam halkını bastırmaktır. Siz, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir avuç insanın zenginliğini korumak için gönderildiniz.

Amerika Birleşik Devletleri'nin, dünya kaynaklarının % 60'ını denetimi altında bulundurduğunu, fakat dünya nüfusunun ancak % 6'sına sahip olduğunu, gene de her üç Amerikalıdan birinin sefalet içinde yaşadığını biliyor musunuz? Biliyor musunuz ki, Amerika Birleşik Devletleri, dünya'da 3.000 askerî üsse sahiptir ve bu üslerin hepsi, bulundukları ülkenin halkına karşı kullanılmaktadır? Amerika Birleşik Devletleri'nin yöneticileri, Dominik Cumhuri yeti'nden Kongo'ya kadar ve özellikle Vietnam'da karşısında direnilmekte olan ekonomik bir imparatorluk kurmuş bulunuyorlar.

Kao Ky'ye oy vereceğinizi düşünebilir miydiniz? Yabancı bir devlet Amerikan kaynaklarını kendisi için çalmak üzere Amerika Birleşik Devletleri'ni işgal etmiş olsaydı, ve kuvvet zoruyla hain bir hükümet işbaşına getirilmiş bulunsaydı, siz bunun kendi hükümetiniz olduğu hissini duyar mıydınız? Vietnam halkı o kadar kararlıdır ve o kadar akla sığmaz kahramanlıklar göstermektedir ki, yeryüzündeki en büyük askerî güç, onlara boyun eğdirmeyi imkânsız bulmuştur. Siz Amerikan askerleri işte bu yüzden bütün modern savaş silâhlarını kullanmak üzere yetiştirildiniz.

Sizin hava kuvvetiniz Kuzey'e haftada 650 uçuş yapıyor, Güney'de kullanılan uçakların toplam tonajı İkinci Dünya Savaşı veya Kore Savaşı sırasında

kullanılmış olandan daha fazladır. Dokunduğu her şeyi yakan napalm kullanıyorsunuz. Yoluna çıkan herkesi asit gibi kemiren fosfor kullanıyorsunuz. Parça etkisi büyük bombaları ve köylerdeki kadın ve çocukları ayırdetmeden paramparça eden «lazy dogs»ları kullanıyorsunuz. Körlüğe sebep olan, sinir sistemine etki yapan ve felce uğratan zehirli kimyasal maddeler kullanıyorsunuz. İkinci Dünya Savaşı askeri elkitaplarında zehir olarak anılan zehirli gazlar ve maskeli askerleri bile kendi kullandıkları gazla öldüren, öylesine öldürücü başka gazlar kullanıyorsunuz.

Çarpışmadan döndüğünüz zaman, öldürmekte olduğunuz bu insanların kimler olduklarını kendi kendinize sorunuz. Bugün kaç kadın ve kaç çocuk, ellerinizde öldü? Bunlar Amerika Birleşik Devletleri'nde sizin karılarınızın, analarınızın, babalarınızın ve çocuklarınızın başına geleydi siz ne hissedecektiniz? Çevrenizde her gün ve her hafta olup biten şeyleri aklınıza getirebilmeye, düşünmeye nasıl dayanabiliyorsunuz? Sorumluluğu siz taşıdığınız için ve bu caniyane savaşın sürüp gitmesi ile gitmemesi arasında yapılacak seçme sizin ellerinizde yattığı için bu soruları size soruyorum.

18. yüzyılda İngiliz'ler Kuzey Amerika'yı işgal altında bulundururken Amerikan Çiftçileri aç ve paçavralar içinde oldukları halde, yalınellerinde dirgenlerle savaşmışlardı. Sekiz yıl savaştılar ve kendi ülkelerinde İngiliz imparatorluğunu yendiler. Bugün Amerika Birleşik Devletleri'nde 66 milyon insanın yoksulluk içinde yaşadığını biliyor musunuz? Bugün Amerika Birleşik Devletleri'nde işsiz insan sayısının 35 eyaletin nüfusuna eşit olduğunu biliyor musunuz?

Siz, kârları başka ülkelerin doğal kaynaklarını onların elinden almaya dayanan, az sayıda sanayiciyi zenginleştirmek için kullanılıyorsunuz. Ve işte bunun içindir ki, dünya, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'nin açtığı ve yürüttüğü bu zalim savaşa

karşı ayağa kalkmaktadır. Cenevre Konvansiyonu'nun gaz, kimyasal maddeler kullanılmasını işkence yapılmasını, insanların sakat bırakılmasını kanun dışı sayıp yasakladığını biliyorsunuz. Ve gene biliyorsunuz ki, Amerikan özel kuvvetleri Auschwitz ve öteki toplama kamplarında kullanılmış tekniklerle yetiştirilmektedir.

Başçavuş Don Duncan Amerikan askerlerini yetiştirmek için kullanılan ve Nazi işkencelerini gösteren filimler konusunda gerçeği açıklamış bulunuyor. Siz de Vietkong olmasından şüphelenilen ve ele geçirilen köylülerin başına neler geldiğini kendi günlük tecrübenizle biliyorsunuz. Gene biliyorsunuz ki, stratejik küçük köyler zorunlu çalışmanın, işkencenin ve açlığın hüküm sürdüğü ve toplama kamplarından pek az farkı olan yerlerdir. Bütün bunlar dünyanın Nazilere karşı kin ve nefret duymasının sebepleri olmuştur. Bütün bunlar Nazi önderlerinin savaş suçluları olarak asıldıkları Nuremberg davalarına yol açmıştır. Sizin çoğunuzun Vietnam'a isteyerek değil, fakat gönderildiğiniz için geldiğinizi biliyorum. Sizin çoğunuza zayıf ve çaresiz bir halkı kuvvetli komşusuna karşı korumakta olduğunuz söylenmişti, biliyorum. Fakat size yalan söylenmiştir. Ve bunu sizden daha iyi kimse bilemez.

Yalnız olduğunuzu düşünmemelisiniz, çünkü bütün Amerika Birleşik Devletleri'nde halk, bu savaşa karşı koymaktadır. Sadece New York şehrinde 100.000 kişi toplandığı, Amerika Birleşik Devletleri nin başka şehirlerinde on binlerce insan toplandığı zaman Amerika halkının bu savaştan bıktığı ve sona ermesini istediği açıkça belli olacaktır. Yoksa hükümet niçin bir savaş ilânı bile yapamamıştır?

Bir subay bir kadının veya bir çocuğun üreme organlarına elektrotları bağladığı zaman, siz hiç hazır bulundunuz mu? Korkudan veya sinirden bir otomatik tüfeğin tetiğini çekip bir an içinde, ne olduğunu kendiniz de anlamadan, yüzlerce mer-

miyi boşaltıp da kadınların ve çocukların ölüp önünüzde yerlere serildiğini görenlerden, bunu yapanlardan biri siz oldunuz mu?

Dünyaca ünlü kişilerle, Nobel armağanını kazanmış kimselerle, romancılarla, filozoflarla, matematikçilerle bir Savaş Suçları Mahkemesi kurmaktayım; amacımız, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından Vietnam halkına karşı işlenmekte olan suçlar üzerinde en ciddî terimlerle ve en fazla saygı kazanmış uluslararası kişilerle hüküm vermektir. Bu barbarca ve caniyane istilâ savaşına katılmanıza son vermeniz için size yakarıyorum. Bu savaşın gerçeğini Savaş Suçları Mahkemesi'ne bildirmeniz ve kendi gözünüzle gördüğünüz olayları ona sunmanız için size yakarıyorum. Bir insanın başka insanlara yakarması gibi size yakarıyorum. İnsanlığınızı hatırlayın ve geri kalan başka her şeyi unutun. Bunu yapabilirseniz insanlığa cesaretle hizmet etmiş olacaksınız. Yapamazsanız, yöneticilerinizin yurdunuzu küçük düşürmekte devam etmesine ve bütün dünyadaki temiz insanlar tarafından yurdunuzun adına karşı kin ve nefret duyulmasına sebep olmalarına izin vermiş olacaksınız.

Amerikalılar, İngilizler, Batı Avrupalılar, Latin Amerikalılar, Asyalılar, Afrikalılar, hayatın her tabakasından ve her yolundan insanlar, siz Amerikan askerleri, gözlerinizle gördüğünüz ve sorumluluğuna ortak olduğunuz acılardan ve dehşetlerden sorumlu olan Amerika Birleşik Devletleri yöneticilerini bozguna uğratmak kararımızda bize katılınız. Bu haksız savaşta, artık, bundan böyle savaşmayı reddediniz. Vietnam'dan başka herhangi bir yere atanmanızı isteyiniz. Bu savaşa karşı olduğunuzu ve bu savaşın nasıl savaş olduğunu açıklayacağınızı bildiriniz. Başınıza gelebilecek misillemelere karşı sizi desteklemeye hazır pek çok insan vardır. Kararınızı geciktirmenin yararı yoktur. Her an, deneme anıdır. Belirli an, işte, şimdidir.

XI. BÖLÜM

MİLLÎ DAYANIŞMA KONFERANSI'NDA KONUŞMA

Londra, 4 Haziran 1966

Vietnam halkına etken bir destek sağlamak için bütün İngiltere'ye yaygın bir hareket yaratmak üzere toplanan bu Millî Dayanışma Konferansı'na hoş geldiniz.

Vietnamlıların yabancı işgalinden ve her türlü zulümden kurtulmak için savaşırken gösterdikleri kahramanlığın bir benzeri, nerede bulunur? Böyle barbarca işkenceler, Nazi egemenliğinden beri, çaresiz halka ne zaman uygulanmıştır? Hiç bir zaman unutmamalıyız ki, Diem'in hükmettiği dönemde, 1954'ten 1960'a kadar, ölen Vietnamlı sayısı 1960 sonrası dönemde Vietnam halkı Millî Kurtuluş Cephesi'nin önderliği altında silâha sarıldıktan bu yana ölen Vietnamlı sayısından daha çoktur. Vietnamlıların yabancı işgalinin dehşetini geçen yüzyıldan beri bildikleri ve 1940'taki Japon işgalinden bu yana ona karşı fiilen mücadele etmekte oldukları da unutulamaz. Japon'lar, Fransız'lar ve Amerikalı'lar bu halka boyun eğdirmeye giriştiler; hepsi başarısızlığa uğradı. Fakat barbarlıkta ne Japon'lar ne de Fransız'lar Amerika Birleşik Devletleri'ne eşit olamadılar.

Amerika Birleşik Devletleri bugün bütün dünyada bir acı gericilik ve karşı-devrim kuvvetidir. İnsanlar nerede açsa ve sömürülüyorsa, nerede baskı altında ve küçük düşürülmüş durumda ise bu kötü-

lüğü işleyenler Amerika Birleşik Devletleri'nin desteği ve onayı ile vardırlar, ve ayaktadırlar. Kongo'daki Mobutu veya Brezilya'daki Blanco olsun, Güney Kore'nin Pak'ı, Tayland'ın Thanom'u, Ngo Dinh Diem veya Cao Ky olsun, halkı öldüren silâhlar Amerikan damgasını taşır.

Vietnam'da yapılmış olan dehşet verici işlere gelince, bunlar, benim size anlatmaya dayanabileceklerimden de çoktur. 8 milyon kişi zorunlu işe bağlanarak toplama kamplarına sokulmuşlardır. İnsanlar kör edici, felce uğratıcı, boğucu, bayıltıcı zehirli gazlar gibi deneme silâhlarına hedef edilmişlerdir. Sinir sistemine ve akıl dengesine etki yapan kimyasal maddeler geniş alanlarda kullanılmıştır. Kül kalıncaya kadar durmadan yanan fosfor ve napalm, nüfusun en sık olduğu bölgelere atılmıştır. Sırf kötülükten ibaret olan «Lazy Dogs» gibi silâhlar bütün ülkede kullanılmıştır. Kuzey Vietnam'ın sadece bir tek bölgesinde, Thanh Hoa'da geçen yıl halkın üstüne 100 milyon ince çelik kıymık yağdırılmıştı. Haftada ortalama 650 uçuş yapılmıştır, bu uçuşlarda kullanılmış olan uçak tonajı, İkinci Dünya Savaşı'nda ve Kore Savaşı'nda kullanılmış olandan daha çoktur.

Gene de, bütün bunlara rağmen, Amerika Birleşik Devletleri'nin dünyada bugüne kadar bilinen en güçlü askerî kuvvet olduğu gerçeğine rağmen, Amerika Birleşik Devletleri'nin hava kuvvetlerine meydan okunamadığı ve deniz kuvvetlerinin serbest hareketine engel olunamadığı gerçeğine rağmen, askerlerinin elindeki otomatik silâhların dakikada yüzlerce mermi yaktığı gerçeğine rağmen, Vietnam'lıların sanayii pek az olan ve tarımla yaşayan bir halk olduğu gerçeğine rağmen, bu insanlar, Salamis'teki eski Yunanlılar gibi, büyük ve zalim bir devi yenmiş bulunuyorlar.

Geriye doğru 1940 yılını, o zamanki yıldırım savaşını düşündüğüm ve o zamanki İngiliz'lerin ruh

halini hatırladığım zaman, bizim Vietnamlılar'a karşı sorumluluğumuzun ne olduğunu açıkça ve duraksamadan, biliyor anlıyorum. Naziler bizim şehirlerimizi bombalarken duygularımızın neler olduğunu hatırlıyor musunuz? İngiltere'yi boydan boya kaplıyan, asla teslim olmamak ve yurdumuzun Naziler tarafından işgalini asla kabul etmemek kararını hatırlıyor musunuz? Biz o zaman zehirli gaz ve kimyasal maddelerden acı çekmiş miydik? Yurdumuz ikiye bölünmüş müydü? Halkımız toplama kamplarında mıydı? Kırlarımız ve köylerimiz gaz, kimyasal maddeler, pıhtılaştırılmış gazolin ve bombalarla yerle bir edilmiş miydi? Hayır, bunların hiç biri olmamıştı. Ama gene de Churchill kumsallarda savaşacağımızı fakat asla teslim olmayacağımızı söylerken hepimiz adına konuşuyordu.

Bu Konferansın amacı Vietnam halkının toptan, tereddüde yer bırakmayan ve çabuk zaferi için beslediğimiz ateşli umudumuzu açıklamaktır. Bu Konferansın amacı İngiltere'de, Vietnam halkının kahramanlığına değer bir hareket meydana getirmektir; öyle bir hareket ki, Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomik gücü karşısında kaçamak yapmayacak ve ona yüzvermeyecektir. Biz, Başbakanımızın kulluğunun ve hırsının alçakça çıkarcı pisliğini ortaya koyabilecek bir hareket meydana getirmek istiyoruz.

Vietnam'da Amerikalılar tarafından yürütülen savaşın büyük dehşetlerinin kurbanlarını ve tanıklarını huzuruna çağıracak olan Savaş Suçları Mahkemesi gibi somut eylem şekilleri meydana getirebilecek bir hareket yaratmak istiyoruz.

Bizim hareketimiz geniş bir alana dayanacaktır. Bu ülkenin çalışan halkından, sendikalardan, öğretmenlerden, öğrencilerden ve Vietnam'lıların mücadelesinde insanın en iyi yanlarını meydana çıkaran bir mertlik ve kendini adayış gören herkesten destek kazanmıya çalışacaktır. Çünkü Vietnamla dayanışmamızı ilân etmekle hiç bir iyilik yapmakta ol-

madığımızdan şüphemiz olmasın. Onların ekonomik egemenliğe karşı mücadelesi, üzerinde bizim yürümemiz gereken yolu gösteren bir kılavuzdur. İngiltere bir zorbanın uşağı, hem de zalim ve merhametsiz bir zorbanın uşağı durumuna sokulmuştur. Afrika, Asya ve Lâtin Amerika halkları bizi beslemek için öldüklerinden bugün aç değilsek de bu değersiz bolluk bizi küçük düşürüyor yani bozuyor. Bolluğa hizmet eden alçak bencillik Mısır'daki kölelik günlerinden ve ilk Hıristiyanlığın doğuş günlerinden günümüze kadar yoksulluktan yararlanmış olanları bozmuş, hep kirletmiştir.

Bu yüzdendir ki Vietnam'daki mücadele insan onurunun ve temizliğinin ve bizim kendi kurtuluşumuzun mücadelesidir. Vietnam halkı bize borçlu olmayacaktır. Onlar hiç bir merhamet hakketmiş değillerdir. Dinginlik ve durgunluk değil kahramanlık gösteriyorlar, özel hayal kırıklığına ve özel umut kırıklığına düşmüyorlar, bunları yeniyorlar. Batıda, zulümden ve sömürüden amansızca türetilmiş olan, yüksek bir hayat standardına ulaşmış bulunan hiç kimsenin, halktan, bizim sömürümüze karşı yapmakta oldukları mücadeleyi bırakmalarını ve bizim ileriye süreceğimiz şartlarla mücadeleyi sona erdirmelerini istemeye hakkı yoktur. İşte bunun içindir ki, Johnson canice saldırısını sürdürürken, Barış hareketleri ve Sol hareketler, Vietnamlıların oturup da onunla konuşmalarını isteyemezler. Bir köleler barışı, değerli ve uzun süreli bir barış olamaz; aç ve baskı altında olan insanlardan sessizce ölmelerini isteyerek de biz kafa barışımızı elde edemeyiz. O insanlar bu gibi hastalıklı öğütlere kulak vermeyeceklerdir. Vermemelidirler. Biz de kulak vermemeliyiz.

Bizim dayanışma kampanyamızın, bizim Savaş Suçları Mahkememizin, filimlerimizin, kitaplarımızın, mitinglerimizin ve gereçlerimizin bir tek hedefi olmalıdır: Vietnamlıların, kendilerine eziyet eden is-

tilâcılara karşı zaferi. Ve ben bu zaferin, bizim kendi insanlarımız kendi hükümetlerine sahip çıkıncaya ve onu bir iyilik aracı haline getirinceye kadar, her yerde baskı altında ezilen insanların zaferinin habercisi olması isteğimi anlatmak isterim.

XII. BÖLÜM

AMERİKAN VİCDANINA SESLENİŞ

18 Haziran 1966

Amerikan vatandaşları, ben, özgürlük ve sosyal adaletle ilgili bir kişi olarak, size sesleniyorum. Birçoklarınız, yurdunuzun bu ülkülere hizmet ettiğini düşünüyorsunuz; gerçekten de, Amerika Birleşik Devletleri, kaynağında, insan özgürlüğü için ve sosyal eşitlik için mücadeleye girişmiş olan devrimci bir geleneğe sahiptir. Amerika Birleşik Devletleri'ni bugün yöneten azınlık işte bu geçmişe ve bu geleneğe iftira etmiştir. Aranızdan birçokları, gücünü dünyanın her tarafındaki büyük ekonomik ortaklıklara dayandırmış bulunan sanayiciler tarafından, yurdunuzun ne dereceye kadar denetim altında tutulduğunun pek farkında olmayabilir. Amerika Birleşik Devletleri bugün dünya nüfusunun sadece % 6'sını barındırdığı halde dünya tabii kaynaklarının % 60'ını denetimi altında bulundurmaktadır. Gezegenin geniş bölgelerinin madenleri ve ürünü bugün bir avuç insanın malıdır. Uyguladıkları sömürüyü arasıra açıklayan önderlerinizin sözleri üzerinde düşünmenizi isterim. 12 Şubat 1950 tarihli *New York Times* şöyle diyordu:

«Çin-Hindi büyük bir kumara değen bir mükâfattır. Kuzeyde ihraç edilebilecek kalay, tungsten, manganez, kömür, kereste, pirinç, kauçuk, çay, biber ve hayvan derileri vardır. İkinci Dünya Savaşı'n-

dan önce bile Çin-Hindi yılda 300 milyon dolar hesaplanan kâr payları verirdi.»

Bir yıl sonra Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığının bir danışmanı şunları söylüyordu:

«Güneydoğu Asya'nın kaynaklarının ancak bir kısmını işletebilmiş bulunuyoruz. Bununla birlikte Güneydoğu Asya dünya ham kauçuğunun % 90'ını, Kalayının % 60'ını hindistancevizi koprasının ve hindistancevizi yağının % 80'ini vermiştir. Büyük miktarlarda şeker, çay, kahve, tütün, sabırağacı lifi, meyvalar baharat, tabii reçine ve tabii sakızlar, petrol, demir cevheri, ve boksit cevherleri vardır.»

1953 yılında Fransız'lar hâlâ Vietnam'da ve Amerikan desteklemesiyle savaşmakta iken Cumhurbaşkanı Eisenhower şöyle dedi:

«Şimdi Çin-Hindi'nde kaybettiğimizi varsayalım. Çin-Hindi elden giderse o kadar büyük değer verdiğimiz kalay ve tungsten artık gelmez olur. Çin Hindi toprağının zenginliklerinden ve Güneydoğu Asya'dan istediğimizi alma kabiliyetimizi kaybetmek gibi korkunç bir şeyin meydana çıkmasını önlemek için en ucuz yolu tutmaya çalışıyoruz.»

Bu, Vietnam'daki savaşın Alman'lar tarafından Doğu Avrupa'da yürütülen savaşa benzediğini aydınlatıyor. Bu, Amerikan kapitalistlerinin bölgenin serveti üzerindeki sürekli denetimini korumak amacıyle yapılan bir savaştır. Silâhlanma için harcanan para akla durgunluk verecek miktarlardadır; silâhlar, yönetim kurullarında generallerin oturduğu sanayi işletmelerine sipariş edilmektedir; bunu düşündüğümüz zaman, askerî çevrelerle büyük sanayiin kendi çıkarları için birbirine iyice kenetlenmiş bir bağlaşma meydana getirmiş bulunduğunu anlıyabiliriz.

Gerçek şudur ki, Vietnam'daki halk direnmesi, 18. yüzyılda Amerika'daki sömürgelerin ekono-

mik ve siyasî hayatını denetleyen İngiliz'lere karşı devrimci Amerikan direnmesi gibidir. Vietnam direnmesi, Fransız makilerinin, Yugoslav partizanlarının, Norveç ve Danimarka gerillalarının Nazi işgaline karşı direnmeleri gibidir. Bunun içindir ki küçük bir köylü halk, yeryüzünün en güçlü sanayileşmiş ulusunun geniş bir ordusunu baskı altında tutabiliyor.

Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından Vietnam halkına neler yapılmış olduğunu düşünmeniz için size sesleniyorum. Siz zehirli kimyasal maddelerin ve gazın kullanılmasını, bütün ülkenin pıhtılaştırılmış gazolin ve fosforlu bombalara boğulmasını yüreğinizden, kendi kendinize haklı bulabilir misiniz? Amerikan basını bu konuda yalan söylüyor ise de bu gazların ve kimyasal maddelerin niteliği ile ilgili kanıtlar çok ağır basmaktadır. Bunlar zehirlidir ve öldürücüdür. Napalm ve fosfor kurbanı, fokurdayan bir yığın haline gelinceye kadar yanar. Amerika Birleşik Devletleri bir de «lazy dog» denilen silâhlar kullanıyor; bu, içinde ustra keskinliğinde 10 bin tane çelik şerit bulunan bir bombadır. Köylülerin üzerinde sürekli olarak kullanılan bu çok kötü silâhlar, onları dilim dilim parçalara bölerler. Kuzey Vietnam'ın nüfus yoğunluğu en çok olan bölgesine on üç aylık bir dönem içinde ustra keskinliğinde yüz milyon çelik şerit atılmıştır.

Daha açık ve daha korkunç bir konu da şudur: 1954 ten 1960 a kadar süren Diem yönetimi sırasında ölen Vietnam'lı sayısı, 1960 tan bu yana Güney'deki Amerikan işgaline karşı silâhlı direnmeye girişen Vietnamlıların ölü sayısından daha çoktur. Gazetelerin «Vietkong» adını verdiği topluluk, aslında, Avrupa'nın halk cepheleri gibi, katoliklerden komünistlere kadar bütün siyasî görüşleri toplayan geniş bir bağlaşmadır. Millî Kurtuluş Cephesi halkın en ateşli desteğine sahiptir; ve yalnız bile bile görmemek isteyenler bu gerçeği göremezler.

8 milyon Vietnamlı'nın zorunlu çalışma şartları altında ve çevresi dikenli teller ve silâhlı devriyelerle çevrili kamplara yerleştirilmiş bulunduklarını biliyor musunuz? Bunun Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'nin emirleriyle yapıldığı ve bu kamplarda işkencenin ve hayvanca cinayetlerin hayatın sürekli bir niteliği olduğunu biliyor musunuz? Vietnam'da beş yıldır kullanılan gazların ve kimyasal maddelerin insanları kör bıraktığını, felce uğrattığını, boğduğunu, bayılttığını, ve sonunda dayanılmaz ölümlere sebep olduğunu biliyor musunuz?

Bir düşmanın Amerika Birleşik Devletleri'ni bombaladığını ve on iki yıldır işgal altında bulundurduğunu düşünmeye çalışınız. Yabancı bir devlet New York'u, Chicago'yu, Los Angeles'i, St Louis'i, San Fransisco'yu ve Miami'yi pıhtılaşmış gazolin, fosfor ve lazy dog bombalarına boğarsa neler hissederdiniz? Bir işgal ordusu bu zehirli gazları ve kimyasal maddeleri girdiği her şehirde ve her küçük köyde kullansaydı ne yapardınız? Amerikan halkının bu kadar vahşi bir istilâcıyı iyi karşılayacağını gerçekten düşünebilir misiniz? Gerçek şudur ki, dünyanın her tarafında insanlar, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetini denetimi altında tutan kişileri, kendi ekonomik çıkarları için hareket eden ve bu çıplak sömürme ve saldırıya karşı mücadeleyi göze alan insanları yokeden kaba zorbalar olarak görmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri Vietnamlılara karşı Fransızların savaşının hemen bütün giderlerini ödedikten sonra aynı halka karşı kendisi savaşmaya başladığı zaman Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı 160 milyar dolar değerinde mülk sahibiydi. O günden bu yana bu değer iki misline çıkmış bulunuyor. Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı, Amerika Birleşik Devletleri içinde 128 milyon dönüm ve yabancı ülkelerde bundan başka daha milyonlarca dönüm

toprağa sahiptir ve dünyanın en büyük örgütüdür. Şimdi artık her doların 75 sentten fazlası şimdiki savaşlar için ve gelecekteki savaşı hazırlamak için harcanmaktadır. Milyarlarca dolar Amerika Birleşik Devletleri yüksek askerî çevrelerinin cebine konmakta, böylece, Pentagon'a, Amerikan hayatının her yönünü etkileyecek bir ekonomik güç verilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin askerî aktifi US Steel, Metropolitan Life Insurance, AmericanTelephone and Telegraph, General Motors ve Standard Oil'in aktifleri toplamının üç misli büyüklüktedir. Amerikan Savunma Bakanlığı bütün bu büyük, dünya ölçüsündeki şirketlerde çalışan insanlar sayısının üç misli insanı çalıştırmaktadır. Askerî siparişlerde Pentagon tarafından milyarlar harcanır ve siparişleri büyük sanayi ortaklıkları yerine getirir. 1960'ta askerî mallara 21 milyar dolar harcanmıştı. Bu çok büyük rakkamın 7,5 milyarı 10 şirket arasında bölünmüştü. 5 büyük şirketin herbiri de 1 er milyar dolara yakın para almıştı. Bu büyük şirketlerin yönetim bürolarında 1.400'den fazla emekli subayın bulunduğu, bunların arasında 261 general ve amiral olduğu üzerinde dikkatle düşünmenizi isterim. General Dynamics'in ücret ödeme bordrosunda 187 emekli subay, 27 general ve amiral, bir de eski ordu sekreteri vardır. Bu, yönetici bir kasttır; kamu hizmetlerine sözüm ona kim seçilirse seçilsin, bu kast iktidarda kalır ve her cumhurbaşkanı bu çok kudretli kurulun çıkarlarına hizmet etmeye kendini mecbur bilir. Böylece, Amerikan demokrasisi hayattan ve anlamdan yoksun kalmıştır, çünkü halk kendisini gerçekten yöneten asıl insanları yerinden oynatamamaktadır.

İşte bu kudret topluluğu, kendi çıkarları için, Pentagon'u ve büyük sanayii, silâhlanma yarışına zorlar. Bunların daha küçük sanayilere ve daha küçük savaş müteahhitlerine verdikleri ikinci derecede siparişler, her Amerikan şehrini kapsar ve böylece milyonlarca halkın işlerini etkiler. 4 milyon kişi savunma Ba-

kanlığı hesabına çalışır. Savunma Bakanlığının ücret ödeme bordrosu 12 milyar dolardır ; bu, Amerika Birleşik Devletleri otomobil sanayiinin iki mislidir.4 milyon kişi daha, doğrudan doğruya silâh sanayiinde çalışır. Birçok şehirlerde askerî üretim bütün sanayi işlerinin % 80'ine kadar varır. Amerika Birleşik Devletleri'nin gayrisafi millî üretiminin % 50'sinden fazlası askerî harcamalara ayrılmıştır. Bu geniş askerî sistem bütün yeryüzünü 3.000 den fazla askerî üsle kaplar; bunun amacı, daha önce belirttiğim üzere, Cumhurbaşkanı Eisenhoverin, Dışişleri Bakanlığı danışmanının ve *New York Times*'ın açıkça tanımladıkları imparatorluğu korumaktır. Vietnam'dan Dominik Cumhuriyetine, Ortadoğu'dan Kongo'ya kadar Amerikalıların hayatlarının ne olacağını silâh sanayii ile ilintili az sayıda büyük şirketlerin ekonomik çıkarları ve bizzat askerler tayin etmektedir. Bunların emirleri üzerinedir ki, Amerika Birleşik Devletleri aç ve çaresiz insanları istilâ eder ve baskı altına alır.

Amerika Birleşik Devletleri'nin çok büyük zenginliğine rağmen; dünya nüfusunun yalnız % 6'sını kapsadığı halde dünyanın bütün kaynaklarının hemen hemen üçte ikisine sahip bulunmasına rağmen, dünyanın petrol, kobalt, tungsten, demir cevheri, kauçuk ve öteki hayati kaynaklarını denetlemesine rağmen; dünya halkları arasında yığın halindeki açlık pahasına birkaç Amerikan şirketinin kazandığı milyarlarca kâra rağmen; bütün bunlara rağmen, 66 milyon Amerikalı gene de sefalet düzeyinde yaşamaktadır. Amerika şehirleri gecekondularla çevrilidir. Vergi yükünü ve sömürgeci ve saldırgan savaşların yükünü fakirler taşımaktadır. Sizden, çevrenizdeki günlük olaylar arasında akıl yoluyla bir ilişki kurmanızı, Amerika Birleşik Devletleri'nin denetimini eline geçirip onun kurumsal hayatını bir dünya imparatorluğunun garip tersanesi ve silâh deposu haline getiren düzeni görmeğe çalışmanızı isti-

yorum. Üç kıtanın bütün insanları, Amerika'nın büyük askerî mekanizmasını, büyük sanayi kombinalarını ve onların haber alma örgütlerini kendi hayatlarının başlıca düşmanı, yoksulluk ve açlıklarının kaynağı olarak görmektedirler. Yaşamak için Amerikan askerî gücüne dayanan hükümetleri gözden geçirirsek, bunların hep zenginleri, toprak ağalarını ve büyük kapitalistleri destekleyen rejimler olduklarını görürüz. Bu, Brezilya'da, Peru'da, Venezuela'da, Tayland'da, Güney Kore'de, Japonya'da böyledir. Bu, bütün dünyada böyledir.

Bunun sonucu şudur ki, Amerika Birleşik Devletleri, Vietnam halkının tarihî büyük ayaklanması gibi bir millî devrimi ezmek için, Japon'ların Güneydoğu Asya'da ve Nazilerin Doğu Avrupa'da yaptıkları gibi hareket etmek zorunda kalmıştır. Bu, harfi harfine doğrudur. Sözünü ettiğim ve Güney Vietnam köy halkının % 60'a yakınının kapatıldığı, toplama kampları; işkencelere, toptan öldürmelere ve yığın halinde gömmelere sahne olmuştur. Gaz, kimyasal maddeler ve pıhtılaşmış gazolin gibi tecrübe halindeki özel silâhlar İkinci Dünya Savaşı'nda Naziler tarafından kullanılan şeyler kadar korkunçtur. Nazilerin Yahudi'leri sistemli bir şekilde yok ettikleri, Amerika Birleşik Devletleri'ninse Vietnam'da henüz buna benzer bir şey yapmadığı doğrudur. Bununla birlikte, Yahudi'lerin yokedilmesi hariç, Nazilerin Doğu Avrupa'da yapmış olduğu her şeyi Amerikalılar Vietnam'da daha büyük bir ölçüde, daha korkunç ve çok daha etkili biçimde tekrarlamışlardır.

Bu Johnson Hükümeti, Amerikan Cumhurbaşkanları tarafından imzalanmış, Amerikan Kongresi tarafından onaylanmış ciddi uluslararası anlaşmaları ihlâl ederek, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve barışa karşı suçlar işlemiştir. O, bu suçları işlemiştir; çünkü Johnson Hükümeti, Amerika Birleşik Devletleri'nin sanayi kodamanları ve onların askerî kolu tarafından uydu halkların ekonomik

yoldan sömürülmesini ve askeri bakımdan egemenlik altında tutulmasını sağlamak için vardır. Amerika Birleşik Devletleri'nin bütün diplomatik faaliyetinin 15 mislinden daha büyük bir bütçesi olan C.I.A., devlet başkanlarına karşı işlenen suikastlara ve bağımsız hükümetlere karşı işlenen gizli tertiplere katılmaktadır. Bu korkunç işler Amerikan ekonomik ve politik egemenliğinin pençesinden kendilerini kurtarmak için mücadele etmekte olan halkların örgütlerini ve önderlerini yıkmak amacıyle yapılır. Amerika Birleşik Devletleri militarizmi, bu kuşağın belleğinde yaşadığı üzere, doğrudan doğruya Amerikan halkını dahi sefalete sürükleyen soyguncu kapitalizmden ayrılamaz. Ayni esas dürtüler Vietnam'da büyük ölçüde barbarca ve zalimce suçlara yol açmış bulunuyor.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Vietnam'da işlediği suçlarla ilgili olarak kanıtları dinlemek üzere uluslararası bir Savaş Suçları Mahkemesi'ne katılmaları için dünyanın her tarafından aydınları ve seçkin bağımsız erkekleri ve kadınları çağırmış bulunuyorum. Hükümetlerinin suçlarına ses çıkarmamış ve bu suçlara gözyummuş Alman'ların suçlu sayıldıklarını hatırlıyacaksınız. Alman'ların gaz odaları ve toplama kampları, işkenceler ve sakat bırakma olayları konusunda bilgileri olduğunu fakat bunu durdurmaya muktedir olamamalarını hiç kimse yeterli bir mazeret saymamıştı. Ben size bir insanın başka insanlara başvurması gibi başvuruyorum. İnsanlığınızı ve kendi kendinize olan saygınızı hatırlayın. Vietnam halkına karşı yapılan savaş barbarcadır. Saldırgan bir istilâ savaşıdır.

Amerikan Bağımsızlık Savaşı sırasında hiç kimsenin Amerikalılara bu savaşın amacını anlatmasına veya istemedikleri halde onları asker yazmasına ihtiyaç yoktu. Ama Amerikan askerlerinin on bin lerce mil ötede başka bir ülkeye gitmeleri de gerekli değildi. Yabancı askerlere karşı Amerikan Devrimci

Savaşında Amerikalılar yırtık elbiseler içinde oldukları, işgal ordusu ise zamanın en kuvvetli ordusu olduğu halde, tarlalarda ve ormanlarda savaştılar. Amerikalılar aç ve yoksul oldukları halde işgalciye karşı koydular ve ev ev savaştılar. O kurtuluş savaşında Amerikan Devrimcilerine tedhişçiler denmişti, sömürgeci devlet de onlara asiler ve ayaktakımı adını vermişti. Amerikan ulusal kahramanları Nathan Hale'in[1] ve Patrick Henry'nin[2] sözleri ile cevap verdiler. «Bana ya özgürlüğümü verin ya da ölümü verin» sözü, onların mücadelesinde esin kaynağı olmuştu, nasıl ki bugün de Amerika Birleşik Devletleri'nin saldırganlığına ve işgaline karşı Vietnamlıların direnmesini esinlendiriyor.

Vietnam'daki Nathan Hale'ler ve Patrick Henry'ler, Amerika Birleşik Devletleri ordusu değildir. 1776'da Amerikan halkını esinlendirmiş ve coşturmuş olan kahramanlığı, yurt sevgisini ve o derin özgürlük ve adalet inancını ortaya koyanlar, bugün Millî Kurtuluş Cephesinin devrimci önderliği altında çarpışmakta olan Vietnam halkıdır. Bugün sadece Vietnamlıları değil, doğrudan doğruya Amerika Birleşik Devletleri halkını da sömürenler, Amerikan halkını da bozuk para gibi harcamaktadırlar. Vietnamlıları öldürmekte olanlar, köylere saldıranlar, şehirleri işgal edenler, gaz ve kimyasal maddeleri kullananlar,okulları ve hastaneleri bombalayanlar ve bunların hepsini Amerikan kapitalizminin kârlarını korumak için yapanlar Amerikalılardır. Vatandaşları askere çağıranlarla, kendi çıkarları için askerî siparişleri imzalayanlar aynı adamlardır. Amerikan askerlerini, çalınmış malları korumak üzere şirket bekçileri olarak Vietnam'a gönde-

[1]**Nathan Hale** (1755 — 1776): Amerikan yurtseveri. Amerikan ayaklanmasında, İngiliz'ler tarafından asıldı. — Yayınevi.

[2]**Patrick Henry** (1739 — 1799); Amerikan yurtseveri. Söylediği söylevlerle güney eyaletlerini İngiliz'lere karşı ayaklandırmıştı. — Yayınevi.

renler aynı adamlardır.

Öyleyse gerçek özgürlük ve demokrasi mücadelesi, bizzat Amerika Birleşik Devletleri'nin içinde, Amerikan toplumunun soyguncularına karşı yapılmalıdır. Bugün Amerika Birleşik Devletleri ordusunun ve Hükümeti'nin Vietnam'lılara yaptığı zulüm ve işkence Amerika Birleşik Devletleri'ne uygulansa ve Amerika işgal edilse, Amerika halkının da, tıpkı Vietnamlılar gibi tepki göstereceğinden hiç şüphe etmiyorum. Bütün dünyada insanları esinlendirmiş bulunan Amerikan Protesto Hareketi, kişi özgürlüğü ve sosyal adalet konularında Amerikan endişesinin gerçek sözcüsüdür. Özgürlük savaşının cephesi, Amerika Birleşik Devletleri'ni ve onun yurttaşlarını küçük düşürmüş olan savaş suçluları Johnson, Rusk ve McNamara'ya karşı Washington'un içinde kurulmuştur. Bunlar gerçekten Amerika Birleşik Devletleri'ni kendi halkından çalmışlar ve büyük bir ülkenin adını, bütün dünya üzerinde, insanların burunlarına pis kokan bir hale getirmişlerdir. Acı gerçek budur ve bu, Amerikalıların gündelik hayatlarını geri dönülmez bir tarzda ve gittikçe daha fazla etkileyen bir gerçektir. Duruma başka yönden bakmak diye bir şey artık yoktur. Savaş suçlarının artık işlenmediğini, gazın ve kimyasal maddelerin varolmadığını, işkencelerin ve napalmın kullanılmış olmadığını, Vietnamlıların Amerikan askerleri ve Amerikan bombaları tarafından öldürülmediklerini iddia etmek artık yoktur. Bu kötülüğü inceleyip bulmak ve buna karşı çıkmak cesareti olmadıkça, artık, haysiyet diye bir şey yoktur. Amerikan halkı, kendileri adına konuşan ve böylece büyük bir halkı kirleten bu barbar insanlardan kurtulmadıkça, Amerikan bunalımının başka herhangi bir çözüm yolu yoktur. Bununla birlikte Amerikan halkı uyanmaktadır ve Vietnamlıların gösterdiği kararlılık ve cesareti aynen göstermektedir. Harlem'deki Watts'taki ve Kuzey Amerika'nın Güney bölgelerindeki zenci mücadeleleri, Amerikan öğren-

cilerinin direnmesi, bu savaş konusunda Amerikan halkının büyük ölçüde gösterdiği hoşnutsuzluğun artması bu haris ve zalim insanların Amerikan ulusunu aldatmalarının ve kötüye kullanmalarının sona ereceği günün yaklaşmakta olduğu umudunu bütün insanlığa veriyor.

Benim Amerikalılara bu seslenişim, Amerika Birleşik Devletleri yöneticilerinin, kendi çirkin yüzlerini ve davranışlarının gerçeğini Amerikan halkından gizlemek için hiçbir propaganda usülünü ve aracını kullanmaktan geri durmadıklarını bile bile yapılmıştır. Abraham Lincoln bir defa uyanan bir halkın artık uzun zaman aldatılamıyacağı umudunu bildirmişti.. Kendi tecrübeleriyle ve en yakın akrabalarının edindikleri tecrübelerle Vietnam'da neler yapılmış olduğunu bilen bütün Amerikalılar şimdi ortaya çıkmalıdırlar. Doğruyu konuşunuz ve bütün dünyadaki kardeşlerinizin yanında yerinizi alınız. Canice üretim tarzından kurtulmuş, savaş suçlularından kurtulmuş, sömürüden kurtulmuş, uydu halkların kininden ve nefretinden kurtulmuş bir Amerika için mücadele ediniz. Bu halklar Amerika'nın sıra insanlarından, kendi durumlarını anlamalarını, Amerika Birleşik Devletleri'ni yeniden birey özgürlüğünün ve sosyal adaletin kalesi haline getirebilecek bir Amerikan direnmesiyle kendi mücadelelerine katılmalarını bekliyor. Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi, ortak davada müttefikimiz olan Amerikan halkının vicdanına ve bilincine bir sesleniştir.

Savaş Suçları Mahkemesi hızla hazırlanmaktadır. Afrika'da, Asya'da, Lâtin Amerika'da ve bizzat Amerika Birleşik Devletleri'nde seçkin hukukçulara, edebiyatçılara ve kamu işlerinde ileri gelen insanlara yaklaşıyorum. Bu savaşın Vietnamlı kurbanları tanıklık yapacak, kanıtları vereceklerdir. Kullanılmış bulunan kimyasal maddelerle ilgili kilimsel ayrıntılar, bu maddelerin nitelikleri ve etkileri belgelendirile-

cektir. Görgü tanıkları gördüklerini anlatacaklar, bilim adamları mahkemenin elindeki delilleri incelemeye davet edilecektir. Oturumlar teype alınacak ve bütün deliller yayımlanacaktır. Tanıklık ve onların ifadeleri ile ilgili belge filimleri gösterilecektir. Amacımız, Vietnam halkına neler yapıldığının tam bir tablosunu çizmektir. Dünya haklarının, şimdiye kadar görülmeyen bir tepkiyle uyanıp başkaldırmalarını sağlamak istiyoruz; bu tepki, böyle bir facianın başka bir yerde de tekrarlanmasını önleyecek en iyi şey olacaktır. İspanya meselesinde olduğu gibi Vietnam da barbarca bir provadır. Dileğimiz, saklıyacak çok şeyleri olanlardan gelebilecek itiraz ve meydan okumalar karşısında, bu mahkemenin iyiniyetinin ve resmiliğinin zedelenmemesini sağlamaktır. Cumhurbaşkanı Johnson, Dean Rusk, Robert McNamara, Henry Cabot Lodge, General Westmoreland ve onların suç arkadaşları, kabul ettiklerinden daha geniş bir adaletin huzuruna çıkarılacaklar ve anlayabileceklerinden daha derin bir suçlamaya uğrayacaklardır.

KATKI

ULUSLARARASI SAVAŞ SUÇLARI MAHKEMESİ

Bu kitap 1966 sonbaharında, burada sözü edilen Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi'ni hazırladığım sıralar matbaaya verildi. Nürenberg savaş suçları davalarında Amerika Birleşik Devletlerinden Başsavcı-Yargıç Jackson şöyle demişti:

«Antlaşmaların bozulması ve bazı eylemler suç teşkil ediyorsa, ister Amerika Birleşik Devletleri yapsın, ister Almanya, bunlar suçtur. Bize karşı ileri sürülmesini istemediğimiz bir ceza hukuku kuralı koymaya hazırlıklı değiliz.»

Bununla birlikte, Nurenberg davalarının ve yargıç Jackson'un rolünün birbirine zıt iki niteliği vardır. Nurenberg, zaferi kazanan tarafından yenilgiye uğrayana karşı yürütülen bir davaydı. Kuvvet politikası gereğince ittifak etmiş devletlerce sürdürülmüştü; ancak hakim kuvvet meşruiyetine dayanan hukuk oyunlarının yanı sıra insanlığın sesi, Nazi terörünün insafsız suçluluğuna karşı çıkan bir ses ile haykırabilmişti.

Uluslararası bir Savaş Suçları Mahkemesi'ni 1967'de toplanmak üzere çağırmış bulunuyorum; çünkü çok büyük suçlar bir defa daha işlenmektedir. Dikkat edilmelidir ki, bizim mahkememiz hiç bir devlet kudretine emretmez. Hiç bir zafer kazanmış

orduya dayanmaz. Manevî yetki dışında hiç bir otoriteye sahip olmak iddiasında bulunmaz.

Yıllar süren bir dönem boyunca bir sınaî dev küçük bir köylü ulusa saldırmış bulunuyor. Vietnam Devrimi, sömürülen ve aç insanların insan hayatının temel ihtiyaçlarına hak iddia ettikleri ve bu isteklerini ortaya koydukları bir tarihî gelişimin bir bölümüdür. Amerika Birleşik Devletleri yaşamak için yapılan bu mücadeleyi kaba kuvvet kullanarak ezmeğe kararlı clarak ortaya çıkmış bulunuyor. Amerikan yetkili makamları hakkında elimizde Kuzey Vietnam'a günde 1,5 milyon kilo bomba atıldığı, haftada ortalama 650 uçak çıkışı yapıldığı ve ikinci Dünya Savaşı ve Kore Savaşı boyunca kullanılmış olandan daha fazla tonajda uçak kullanıldığı gerçeği var. Bunun ötesinde Amerika Birleşik Devletleri orduları kimyasal maddeler, gaz, napalm, fosfor, lazy dog, parçalayıcı silâhlar ve bakteriyolojik marifetler gibi deneme silâhları kullanmaktadırlar.

Filimlerde, televizyonda ve basında hemen hemen her gün sunulan bu olaylardan Batıda kim habersiz dir ? Aramızda kim bu fotoğrafları görmemiş veya istatistikleri okumamıştır? Millî bağımsızlık ve sosyal dönüşüm için yapılmakta olan bu inanılmaz Vietnam mücadelesinin, devlere karşı bir insan mücadelesi karakterini taşıdığını aramızda kim inkâr edebilir?

Benim bir Savaş Suçları Mahkemesi toplamak için yaptığım çağrının uygun zeminini işte bu bilme durumu, sağlamaktadır. Bu mahkemenin üyesi olarak hizmet etmek üzere davet etmiş bulunduğum insanların bu savaş hakkında görüş sahibi olmadıklarını iddia etmiyorum. Tersine, korkunç suçların işlendiğine heyecan ve tutkuyla inandıkları içindir ki, Amerika Birleşik Devletleri'nin Vietnam'da yaptıklarını etraflı ve kesin olarak ortaya çıkarmak ve değerlendirmek amacıyle bir vicdan mahkemesi halinde bir araya gelmeyi ah-

lâki bir borç olarak hissetmektedirler. Açık bir zihni, boş bir zihinle birbirine karıştırmış değilim. Adaletli olmak için insanın kanaat sahibi olmaması gerektiğine inanmış değilim. Mahkemenin yetkisi ve adil olma şöhreti, üyelerinin karakterinden ve yargılama usullerinin dürüstlüğünden ileri gelir.

Mahkeme 13 Kasım 1966'da Londra'da toplanmış; kuruluşunu, yapısını, amaçlarını ve çalışma programını bildirmesi beklenmişti. Şu beş alanda kanıtları hazırlamak üzere mahkemenin komisyonlar tayin etmesi bekleniyordu:

1. İstilâ suçu; Uluslararası Antlaşmaların ihlâl edilmesi dahil.
2. Gaz ve kimyasal maddeler gibi deneme halindeki silâhların kullanılması.
3. Hastanelerin, sanatoryumların, okulların, su bentlerinin ve daha başka sivil yerlerin bombalanması.
4. Esirlerin işkenceye uğratılması ve sakat bırakılması.
5. Güney'de zorunlu çalışma kampları, yığın halinde öldürüp gömme ve daha başka yoketme teknikleri gibi usullerle bir milleti toptan öldürme siyasetinin uygulanması.

Mahkeme üyeleri bir soruşturma komisyonu olarak görevlerini yapacak ve onun yönetimi altındaki komisyonlar, belgelere bağlı ayrıntıları tam ve kontrollu bir incelemeden geçirerek kanıtları hazırlayacaklardır. Savunma tanıkları mahkeme huzuruna çıkmaya zorlanamaz, fakat Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'nden ve Cumhurbaşkanı Johnson'dan mahkeme huzurunda siyasetlerinin temsil edilmesini sağlamaları resmen istenmiştir. Böyle bir mahkemenin davetini haklı kılan ve ilk bakışta görülen suç kanıtları içinde, kendisi ortada bulunan saldırganın suçlarının eşsiz olduğu ve saldırganın baskısı ile kurbanın direnmesi arasında hiç bir eşitlik kurulamıyacağı varsayımı da dahildir. Ancak Var-

şova Ghetto'sunun Gestapo'nun kullandığı şiddet ve zorbalığa karşı ayaklanmasını veya Yugoslavya partizanlarının yaşamakta devam etmek için yaptıkları mücadeleyi, Norveç'in direnme hareketini, Danimarka'daki yeraltı çalışmalarını ve Fransa'daki makileri istilâcı Nazi ordularından ayırd edemeyenlerdir ki, Amerika Birleşik Devletleri'nin yaptıklarını Vietnamlıların direnme hareketlerinden ahlâki ve nicel bakımlardan farklı olarak ele alıp incelemenin değerini anlayamazlar.

Oturumlar Paris'te Nisan 1967'den itibaren yapılacak ve 16 hafta sürecektir.

Bertrand Russel Barış Vakfı'nın sekreterliği Paris'te «58 bis, rue de la Chaussée d'Antin, Paris IX» adresinde yerleşmiş bulunuyor. Çok ünlü Fransız hukukçularından kurulmuş bir ekip, mahkemeye sunulmak üzere bir yargılama usulü plânı hazırlamaktadır. Hazırlık oturumları Londra'da yapılmıştı. Tanıkların dinlendiği oturumları, mahkemenin ve kanıtların işleyişini gösteren dokümanter bir film yapılacaktır. Mahkeme oturumları teype alınacak ve gramofon plâklarına basılıp geniş ölçüde dağıtılacaktır. Bütün ayrıntılar, tanık ifadeleri ve kanıtlar yayımlanacaktır. Şu yazıyı yazdığım sırada Mahkeme'ye katılma davetini kabul etmiş olanlar şunlardır :

Wolfgang Abendroth; Alman Siyasî Bilimcisi. Batı Almanya'da Marburg Üniversitesi'nde Siyaset Profesörü ve Siyaset Enstitüsü Müdürüdür.

Gunther Anders; Alman yazarı ve filozofu. 1933 yılında Nazi rejiminden kaçarak Almanya'dan ayrılmıştı, şimdi Viyana'da yaşıyor. *Burning Conscience* (Yanan Vicdan) kitabı, Hiroshima'nın bombalanmasına karışan pilotlardan biri olan Claude Etherly'nin hikâyesini duyurmuştur.

Mehmet Ali Aybar; Türk aydını ve İstanbul Milletvekili. Türkiye İşçi Partisi'nin başkanı ve İstanbul Üniversitesi eski Devletler Umumî Hukuku

Profesörüdür. 1948 ve 1949 yıllarında Türkiye Cumhurbaşkanı'nı ve hükümetini açıkça eleştirmek suçu ile hüküm giymişti.

Leio Basso; İtalyan Hukukçusu ve parlamento üyesi. 1946 yılından beri İtalyan Parlamentosunda milletvekili ve Dışişleri Komisyonu üyesidir. İtalyan Sosyalist Partisi'nin eski Genel Sekreterlerinden, şimdi ise Proleter Sosyalist Birlik Partisi'nin başkanıdır. Roma Üniversitesinde sosyoloji profesörü, *International Socialist Journal*'ın editörü, Devletler Umumi Hukuku uzmanı ve Milan Barosunda avukattır.

Mme Simone de Beauvoir; Fransız sosyal tarihçisi ve romancı. *Les Mandarins* (Goncourt ödülünü kazanmıştır.) *Le Deuxiem Sex* ve çok bilinen başka eserlerin yazarıdır.

Stokely Carmichael; Amerikan Zenci lideri. Öğrencilerin Şiddet Kullanmayan Koordinasyon Komitesi (SNCC) nin başkanıdır.

Lazaro Cardenas; Eski Meksika Cumhurbaşkanı. Meksika Ordusunun Başkomutanı ve Generali idi. Ve 1955 yılında Devlet Barış Armağanı'nı kazanmıştı.

Lawrence Daly; İngiliz Sendika lideri. İskoç Maden işçileri Millî Sendikası'nın Genel Sekreteri, sendika işlerinde bir yazar ve konuşmacıdır. İngiltere'de Vietnam Savaşı konusunda da geniş ölçüde konuşmalar yapmıştır.

Vladimir Dedijer; Yugoslav yazarı. Belgrad Üniversitesinde Çağdaş Tarih eski profesörü olup Manchester, Oxford, Harvard ve Cornell Üniversitelerinde de görev almıştır. Hukuk doktorudur, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 1945 - 1952 yılları arasında Yugoslavya delegesi olarak bulunmuştur. Nazi işgali sırasında partizan ordusunda Yarbay rütbesiyle bulundu. Üç defa yaralandı, Yugoslavya kurtuluş nişanını aldı, *Partisan Diary* (Bir Partizanın Anı Defter)'yi yayımladı.

David Dellinger; Amerikan yazarı. Amerika Birleşik Devletleri savaş aleyhtarı hareketinin önderlerinden biri, New York'ta çıkan *Liberation* dergisinin editörü ve Beşinci Cadde Barış Geçit Komitesi'nin başteşkilâtçısıdır.

Isaac Deutscher; Polonya asıllı, siyasî tarihçi ve deneme yazarı. Trotsky ve Stalin'in biyografilerini yazmıştır, önde gelen bir Marksist nazariyecidir. 1939'dan beri İngiltere'de yaşamaktadır. Sovyet meseleleri üzerinde verimli bir yazar olarak yerini yapmıştır.

Amado V. Hernandez; ödül kazanmış Filipinli bir şair ve işçi lideri .Filipin İşçi Teşekkülleri Kongresi'nin başkanı olarak 1951 yılında müebbet hapis cezasına çarptırılmıştı. Altı yıl sonra serbest bırakıldı, 1964 yılında yüksek mahkemenin oy birliğiyle verdiği bir kararla hakkını ispat etti. Filipin Demokratik İşçi Partisi'nin başkanı ve Filipinler Gazeteciler Birliği'nin kurucularından biridir. Cumhuriyet Kültür Kalıtı Ödülü'nü ve Manila Edebiyat Kültür Ödülü'nü kazanmıştır.

Mahmud Ali Kasuri; Pakistanlı hukukçu ve siyaset adamı. Pakistan Yüksek Mahkemesi nezdinde çalışmak yetkisine sahip avukat, aynı zamanda Pakistan'daki Ana Muhalefet Partisi olan Batı Pakistan Millî Awami Partisi'nin Genel Sekreteri'dir.

Floyd McKissick; Amerikan Medeni Haklar lideri. Irk Eşitliği Kongresi (CORE) Genel Sekreteri'dir.

Kinju Morikawa; Japon Medenî Haklar lideri, Avukat ve Japon Medenî Haklar Birligi'nin başkan yardımcısıdır. Aynı zamanda Vietnam'da Amerika Birleşik Devletleri savaş suçlarını araştırmak için kurulmuş Japon komitesinin genel sekreteri, Ağustos 1964'te meydana gelen Tonkin körfezi olayını araştırma komitesinin başkanıdır.

Shoichi Sakata; Japon bilim adamıdır. Fizik

Profesörü ve Japonya Medeni Haklar Birliği'nin ileri gelen bir üyesidir.

Jean Paul Sartre; Fransız yazarı ve filozofu. Bir filozof olarak uluslararası ünü vardır, tanınmış bir edebiyat eleştirmecisi, oyun yazarı ve romancıdır. Nobel edebiyat ödülünü kazanmış, fakat ödülü reddetmiştir. Paris'te çıkan **Les Temps Modernes** dergisinin kurucusu ve müdürüdür. Nazi işgali sırasında direnme hareketi içinde çalıştı.

Laurent Schwartz; Fransız matematikçisi. Paris Üniversitesinde matematik profesörüdür, Uluslararası Matematikçiler Kongresi Madalyası ile Paris Bilimler Akademisi'nin Matematik Büyük Ödülü'nü kazanmıştır. Vietnam Fransız Millî Komitesi üyesi ve İnsan Hakları Birliği Merkez Komitesi üyesidir.

Mahkeme daha başlangıçtan itibaren halktan ve birçok Amerika Birleşik Devletleri yurttaşından önemli destek görmüştür. İngiltere'de, Fransa'da, İskandinavya'da, Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Japonya'da birçok Destekleme Millî Komiteleri kısa zamanda kurulmuştur. Bu desteklemenin içinde kitle mitingleri, uluslararası bir imza kampanyası, kanıtların hazırlanması, fotograf sergilerinin kurulması, hazırlanan yazıların dağıtılması ve girişilen büyük giderleri karşılamaya yardım etmek üzere önemli miktarda paranın hibe edilmesi gibi işler vardır.

Bu kitabı okuyanlar bu yollardan herhangi birine veya mahkemeden sonra raporların dağıtımına katılmak isterlerse :

«Bertrand Russell Peace Foundation 3/4 Shavers Place, Haymarket, London, S.W.I.» adresine yazdıkları takdirde minnettar kalırım.

EK

KUZEY VİETNAM'DAN RAPOR

(Yazan : Ralph Schoenman)

11 Nisan 1966

Bertrand Russell, Amerika Birleşik Devletleri tarafından Vietnam'da yürütülmekte olan savaşın niteliği konusunda yıllardan beri Batıdaki insanları uyandırmak peşinde koşar. Vietnam halkını desteklemek için uluslararası komiteler kurmuştur ve şimdi ünlü kişilerin katılmasını istediği bir Savaş Suçları Mahkemesi hazırlamaktadır. Vietnam'daki savaşa karşı direnen birçok Amerikalı'dan biri, Vietnam'da ki Amerika Birleşik Devletleri ordusuna katılmayı reddettiği için yargılanmakta olan David Mitchell'dır. Mitchell ne bir barışçı ne de vicdanının sesine uyan bir itirazcı değildir. Onun görüşüne göre Amerika Birleşik Devletleri, tam Nürenberg'te konmuş olan anlamda, barışa karşı suçlar ve insanlığa karşı suçlar işlemiş olmakla suçludur; kanıt olarak da Cenevre Anlaşması'nı, 1954 Cenevre Sözleşmelerini, Kellogg-Briand Antlaşmasını, Nürenberg için yapılan Londra Anlaşmalarını ve Birleşmiş Milletler Anayasa'sını göstermektedir. Bu anlaşmaların hemen hepsi Amerika Birleşik Devletleri Senato'su tarafından resmen onaylanmış ve Amerikan Cumhurbaşkanları tarafından imza edilmiştir. Böyle olunca bunlar Amerikan Anayasası hükümlerine göre Amerika Birleşik Devletleri hükümetinin bütün resmî mensupları ve Amerika Birleşik Devletleri'nin bütün yurttaşları için

bağlayıcıdır. Mitchell, böylece, diyor, Amerika Birleşik Devletleri tarafından zehirli gaz, zehirli kimyasal maddeler, napalm, deneme halindeki parçalama bombaları, sinir gazları kullanılması ve hastanelerin, okulların, verem ve cüzzam sanatoryumlarının geniş ölçüde bombalanması kanunî bakımdan bağlayıcı olan antlaşmaların bozulması olarak kalmaz; bunlar, Alman'ların asılmalarını gerektiren savaş suçlarıdır da. Gerçekten, günün hükümeti tarafından verilmiş olan emirleri reddedememiş olan sıradan Alman vatandaşları, insanlığa karşı suçlarda ve barışa karşı suçlarda suç ortaklığı sebebiyle Nürenberg'de idam edilmişlerdi. Amerikan Yüksek Mahkemesi Yargıcı Robert Jackson, Nürenberg'de, Savaş Suçları Mahkemesi'nin haklılığının, savaş suçları işleyenlerin Alman veya Amerikalı olmasının mesele teşkil etmemesi gerçeğinde yattığını söylemiştir. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'nin bu gibi suçlarla suçlu olacağı gün gelirse, Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarının hem bu emirleri uygulamayı reddetmek hem de bu emirleri verenlere karşı koymak görevleri olacağını söylemişti. David Mitchell o günün geldiğini söyleyip bunda direndiği için yargılanmaktadır.

Bertrand Russell bu gibi savaş suçlarıyle ilgili ilk elden kanıtları, sadece David Mitchell'in savunulması için kullanılmak üzere değil; bir de, Lord Russell'ın kurmakta bulunduğu Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi'nde kullanılmak üzere kanıtlar toplamak için, beni Vietnam'a gönderdi. 21 Şubat 1966'da Hanoi'ye vardım, ağır bombardıman altında beş eyalette gezdim. Thanh Hoa'nın güneyinde, Ha Tay, Nam Ha, Ninh Binh'de ve Hanoi çevrelerinde haftada yapılan 650 çıkışın, 500 kiloluk bombaların, napalm, fosfor ve «lazy dog» diye tanınan iblisçe zalim ve merhametsiz bir silâhın etkilerini gördüm.

Hanoi'ye vardığımın ertesi günü sabah saat 7'de Başbakan Pham Van Dong ve Cumhurbaşkanı Ho

Chi Minh tarafından kabul edildim. Ho Chi Minh'in hareketleri çeviktir; sade, bol bir pantalon, önü açık uzun bir gömlek ve açık sandallar giyer. Açık tavırlıdır, mizah duygusu kuvvetlidir. Bana gösterilen sıcaklık ve arkadaşlık bende etki yaptı. Bir Amerikalı olduğum, hükümetimin işlediği suçların kurbanları arasında gezen ve onları, yazabilmek için, gündelik tecrübelerini tekrarlamaya zorlayan bir Amerikalı olduğum korkunç hissini hep muhafaza ettim. Bir Amerikan yurttaşı olmakla birlikte sekiz yıldır İngiltere'de yaşıyorum. Sık sık Amerika Birleşik Devletleri'ne dönerim; Kuzey Vietnam'a yaptığım geziden hemen sonra Connecticut'da, Hartford'da David Mitchell'ın davasında ifade vermek üzere oraya gene gittim.

Ho Chi Minh ve Pham Van Dong, Batı'yı, bizim kültürümüzü ve bizim tarihimizi iyi biliyorlar. Ho Chi Minh Londra'nın, Paris'in ve New York'un caddelerini iyi tanıyor. Onlar, bütün hayatları boyunca, devrimci önderlerdir; enternasyonalist kişilerdir. Gerçek dünya adamlarıdır. Her ikisi Avrupa'nın Naziler tarafından istilâsını açıkça ve şahsen hatırlamaktadırlar. Amerika Birleşik Devletleri ile konuşmalara girişmeyi kabul etmeleri için Batı'lılar tarafından o kadar sık ileri sürülen istekleri tartıştılar. Konuşmalar yapılmadıkça, savaşın sona ermesini nasıl bekleyebilecekleri kendilerine sorulmuştu. Vietnamlı liderler 1940 İngiltere'sini, Alman hava Kuvvetlerinin Londra'yı, Coventry'i, Bristol'u, Manchester ve Glasgow'u bombalamakta oldukları günleri hatırlıyorlardı. İngiliz'ler için bu en hoş saatti; çünkü birkaç şehrin birkaç ay bombalanmasından sonra Alman'ların büyük kudretinin İngiliz'leri korkutup boyun eğdireceği umudu gerçekleşmemişti. İngiliz'ler gururluydular, boyuneğme düşüncesine karşı öfkeliydiler. Böyle bir direnmeyi ve bu gibi duyguları birkaç aylık bombardımandan sonra İngiliz'lere hoşgören, fakat tarımcı bir halkın Amerika Bir-

leşik Devletleri'nin istilâsına ve zulümlerine dayanmasını hoşgörmeyen ve buna izin vermeyen, nedir? Vietnam halkı ve önderleri bunu çok açık görüyorlar: *Irkçılık.* Ben Batı'ya geri geldiğimden beri bunu heyecan ve tutkuyla hissediyorum: teneffüs ettiğimiz havada varolan bu emperyalizm ırkçılığı, Johnson'un «Amerika Birleşik Devletleri, karşısına çıkılmaz bir hava gücüne sahip olmadıkça, cebine bir çakı yerleştiren her sarı cüceye biz rehine olacağız.» dediği zaman ortaya koyduğu aynı ırkçılık.

1940 yılında Mussolini'nin göndereceği bir barış heyeti nasıl her İngiliz'e saçma gelecek idiyse; Londra ve Coventry'nin üzerine bombalar yağarken Hitler ile konuşmalara girmek fikri her İngiliz'in kendisine saygısına ve aklına bir hakaret sayılacak idiyse, bugün de, Amerikan askerleri yurtlarını işgal etmişken Amerikalılarla konuşmalara girmeleri gerektiği teklifi Vietnamlılara göre Batı'nın kibirliliğinin ve ırkçılığının başka bir ifadesinden başka bir şey değildir. Mücadelelerinden vazgeçmelerini kendilerinden, ister Amerika Birleşik Devletleri Komünist Partisi, ister Sovyetler Birliği ve isterse Cumhurbaşkanı Johnson istesin cevap hep aynı olacaktır. Onlar bir defa 1954'te konuşmalara oturdular ve kurtarmış oldukları ülkelerinin yarısını, sonradan on iki yıl boyunca süren dehşete yol açmış aldatıcı düşler olduğu anlaşılan uluslararası düşünceler hatırı için elden kaçırdılar. Ho Chi Minh: «Gerekiyorsa bir, beş, on, on beş ve yirmi yıl daha devam ederiz.» derken belâgat yapmıyor. Vietnamlıların direnmesi sona ermeyecektir. Vietnam savaşı, Amerika içinde uyanan direnme ile savaşın sürüp gitmesi imkânsız hale geldiği zaman sona erecektir.

Doktorlar ve fotoğrafçılarla birlikte sekiz kişilik bir ekip halinde geceleri seyahat ediyorduk. Işığımız yoktu, uyarma yapıldığı zaman sık sık duruyorduk. Yol, çukurlarla doluydu ama geçilebiliyordu;

olağanüstü bir güzellikteki kırlar amansız ve gevşe meyen bombardımanın etkilerini gösteriyordu. Radyonun şiir okuma saatinde, Vietnamlıların şiir okuma sanatı yakın günlerin yaşanmış olaylarına uygulanıyor, Vietnam'ın ve onun halkının şiiri canlı bir okuma geleneği ile sürekli olarak veriliyordu.

Her köyde sağ kalanların anlattıklarını dinledim ve napalmın yaptıklarını gördüm. Bir öğleden sonra bir okulun yıkıntıları içinde öteberi araştırırken on iki yaşında bir Vietnamlı çocuğun ders kitabından lekelenmiş sayfalar koparıp aldım :

Sayfa 2 : *Koreli Küçük Çocuk.*
(Vietnamlı bir şairin Kore savaşı sırasında yazdığı bir şiir.) :
«Annen nerede ?
Etrafta soracak kimse yok.
Her tarafta yalnız ateş ve duman var.»

Sayfa 9 : *Anılar.*
«Babamı kaybediyorum, Annemi kaybediyorum.»
(Genç bir kızın hikâyesinden parçalar):

Sayfa 15 : Huang Van Thu'nun son günleri
(Fransızlar tarafından 1940'larda idam edilmişti.)

Sayfa 1 : Ellerimiz her şeyi yapabilir .

Sayfa 5 : *Toprağı tarıma elverişli bir hale getirmenin türküsü*

Sayfa 24 : İdam mangasının karşısında nasıl durdu ?

Sayfa 19 : Gramer: Bağlı ibareler, yardımcı fiiller.

Sayfa 10 : İnsan çabası çorak toprağı pirince çevirebilir.

Bu köyün ve bu okulun üstüne 500 kiloluk bombalar ve lazy dog'lar atılmıştı. Bu köyün başka bir yerinde bir lazy dog bombası buldum. Bu, 26 Şubat 1966'da Thieu Hon bölgesinde, Van Hon köyünde Van

Dinh köycüğünde oldu. Bir lazy dog, içinde ustra keskinliğinde 250 çelik kıymık bulunan ve el bombasına benzeyen bir bombadır. Bir silindirde bunlardan 40 bomba bulunur; ani bir dolu fırtınası gibi inen, önüne çıkan herkesi veya yarım tonluk bombalardan sığınacak yer arayan herkesi kesip bölen 10.000 parça çelik. Kuzey Vietnam'ın en kalabalık bölgelerine bu lazy dog'lar devamlı olarak atılmıştır. Thanh Hoa iline Nisan 1965'tenberi 10.000 silindir lazy dog bombası atılmıştır. 1.281 roket kullanılmıştır. Tan Hoa ilinin köylerine karşı 37 güdümlü füze atılmıştır. Henüz sağlam duran Ham Rong köprüsüne 3.000 bomba atılmıştır. Thanh Hoa ilinde yollar, ulaştırma araçları, okullar, hastaneler, verem klinikleri, sanatoryumlar, yaşlıların dinlenme evleri bombalanmıştır. Hepsine gittim, hepsini gördüm. 500 kiloluk bombalar büyük kraterler açarak bütün sığınakları yıkıp içlerinde oturanları açıkta bıraktıktan sonra atılan bir lazy dog'u bir okulun yıkıntıları arasında bulup aldım.

«Arkadaşlarım her gün okula giderler. 'Ha Tinh Quang Binh' şarkısını söylemeyi severiz. Arkadaşlarım Nhung, Ky, Chau, Nguyen'dir. Bunlar sırasıyle 13, 12, 14, 12 yaşlarındadırlar. Hepsi kızdır. Bir oğlan arkadaşım var, adı Liem. 13 yaşındaydı. Arkadaşım Ky oyun oynamayı severdi. Bana 'sen önden git, çabuk yürü yoksa topuğuna basarım' derdi. (Bu sözler Vietnam dilinde kafiyelidir.)

«Bombalar düşünce Ky'nin ince barsaklarının ve kalın barsaklarının vücudundan dışarı çıktığını gördüm. Kafası uçmuştu. Kolu ve bacağı uçmuştu. Nhung diri diri toprağa gömüldü, toprak açılıp çıkarıldığı zaman ölmüştü. Chau'nun dişlerini bombaların saçtığı taşlar kırmıştı. Nguyen diri diri toprağa gömülmüştü. Liem'in kafası kesilmişti. Arkadaşım Phuong kimizaman güler, ağlar, ne söylediğini bilmeden konuşur, kimizaman da çığlığı basar; 12 ya-

şındadır. Ben tamamen toprak altında kalmıştım. Öğretmen Minh toprağı kazıp beni çıkardı. Bel kemiğimde ağrılar var. Canh ve Khoa'nın göğüsleri ezildi.

Büyüdüğüm zaman öğretmen olmak istiyorum. Amerikalı bütün küçük çocuklara benim iyi sağlık dileklerimi söylemeni isterim amcam.»

Nguyen Thai Mao 12 yaşına yeni basmıştı. Okula giderken sık sık havadan kurşun yağmuruna tutuluyordu. Bu yılın 9 Şubat'ında köyüne yapılan bir hava hücumundan bahsetti. Öğretmeni Thai Van Nham adında 24 yaşında bir genç şunları söyledi:

«Elbise, kitap ve mobilya parçaları o kadar yükseklere uçtu ki etraftaki herkes okulun bombalandığını anladı. Öğrenciler kırıp geçirildi. Birçoğu diri diri toprağa gömüldü. Canlı olarak toprağa gömülenler arasında ben de vardım. Toprak kazılıp çıkarıldıktan sonra kendime geldim. Ortada 55 ayak genişliğinde, 21 ayak derinliğinde bir bomba çukurundan başka hiç bir şey kalmamıştı. Her şey yerle bir edilmişti. Topraktan çocuk vücutlarının parçaları çıkıyordu. Çocukların kafalarını yirmi yarda ötede bulduk. Kalın barsakları ve ince barsakları her tarafa saçılmıştı. Çocuklarımdan iki tanesi bir hurma ağacına yapışmıştı. Orada sallanıyorlardı. Çocuklar siper duvarlarına yapışmışlardı. Siperleri kan doldurmuştu. Çocuklar kitaplarını sıkı sıkıya göğüslerine yapıştırmışlardı. Kitaplar kana ve mürekkebe bulanmıştı. Bazıları toprak kazılıp çıkarıldıkları zaman biraz konuşabilmişlerdi. Sonra iç organları ezilmiş olduğu için ağızlarından kan geldi ve öldüler. Sadece 12 yaşında bir küçük kız, Hoang Thai Nha, kauçuk ayakkabılarından tanınabildi. Çocukların altısı o kadar parça parça olmuşlardı ki, anneleri ve babaları bile onları tanıyamadı. Toprak kazılıp çıkarılanlardan bir tanesi kendine geldi, kanamayla ölmeden önce arkadaşlarından kaçının öldüğünü sordu. Küçük Hung'un vücudu, yarım kalmış şiirleri-

ni ve yaptığı resimleri kapsayan bir defterle birlikte bulundu. Şair, ressam ve kompozitör olmak isterdi. Yazdığı bütün şiirlerin, yaptığı bütün resimlerin ve türkülerinin altında hep : 'Kompozitör Tinh Hung' imzası vardı. 13 yaşındaydı.»

9 Şubat günü Huong Phuc okulunun bombalanması, bu yoldaki olayların bir tanesidir; Vietnam'da bu son 14 ay boyunca her gün olan bir olay İkinci Dünya Savaşı'nda kullanılanlardan daha ağır uçaklarla haftada 650 hava hücumuna uğrayan Vietnam'da napalmın ve parçalanıcı bombaların hedefi ve kurbanları halktır. Başka hedef yoktur. Ulusça çekilen acılara Amerika Birleşik Devletleri'nin çok büyük bir fiyat koymak ve böylece direnme iradesini kırmak istediğini halk biliyor.

Direnme iradesi Vietnam'da, bir bombardıman fırtınasından sonraki ozon gibidir. Her köyde üretim ekipleri günün yirmi dört saati boyunca yiyecek üretimini artırmak için çalışırlar. 19 yaşında kızların komutası altındaki milis birlikleri en açık mevzilere tırmanır ve dalış yapan jetlere tüfekle ateş ederler. Saldırılara en çok uğrayan köprülere eski makineli tüfekler konmuştur. Milisler gizlenmez. Amerikan uçakları daldıkları zaman binlerce tüfekten ve makinalı tüfekten mermiler uçar; bütün halk silâhlanmıştır. Eli tüfek tutan herkes bir tüfek bulmuş, ateş etmektedir .

Thanh Hoa'daki yaşlılar ve sakatlar evi yerle bir edilmiştir. Ortalığı suyla dolmuş büyük bomba çukurları ve yıkılmış bina iskeletleri kaplamıştır. Mozayikler, hafif suluboya desenlerle süslenmiş güzel tavan ve duvar parçaları yerlerde karmakarışık yığılı durur. Bir bomba çukurundan, bir zamanlar yaşlılar evinin kitaplığında duran bir kitabın parça parça olmuş sayfalarını çıkardım. Japonlara, Fransız'lara ve Amerikalı'lara karşı üç mücadele kuşağı boyunca yaşamış olan Vietnamlılar, yaşlılığın verdiği kötü sağlık durumu içinde emekli-

ye ayrılmış, burada dinleniyorlardı. Aralarından birçokları, Dien Bien Phu zaferi ile derebeylikten kurtulmadan önceki yılların sert çalışma şartları içinde zayıf düşmüşlerdi. Yaşlılıklarında bile mücadelelerinin meyvalarından yoksun bırakılmışlardı, okullardaki çocuklar gibi onların da yumuşak vücutları parçalanmış ve etrafa sıçramıştı. Fransız'lara karşı direnme hareketinin çok ünlü kahramanlarından biri, birçok yaralarını iyileştirmişken, bu sonuncu hücumda çıldırmıştı.

Than Hoa verem sanatoryumunun yokedilmesi, dehşet bakımından incelenmeğe değer. 27 Şubat Pazar günü sanatoryum müdürü şunları anlattı :

«Bu, yurdumuzdaki en önemli ikinci sanatoryumdur. Bunu kendi çabamızla kurmuştuk. Dışardan hiç yardım almamıştık. Bu yüzden onu daha da çok değerli tutarız. Sanatoryumun üçüncü katından dışarıya çok büyük Kızılhaç bayrakları sarkıtılmıştı. Girişte her uçağın açıkça görebileceği büyük Kızılhaçlar vardı. Sabah saat 8'de dörder uçaklık dört grup geldi. Bu 16 uçağın beşi F105D Jet uçaklarıydı. Ötekiler F101 ve F102 idi. Uçaklar başımızın üzerinde birçok defalar döndüler ve saldırdılar. Kliniğe dalış yaptılar. Beş F105D Jet uçağı birlikte dalıyorlardı. Her dalışta bir uçak başına on bombadan 50 bomba atılıyordu. Ötekiler her biri ikişer taneden 22 bomba attılar. Hastaların birçoğu zorlukla siperlere varabilmişti. İlk saldırıdan sonra uçaklar gene başımızın üzerinde döndüler ve her uçak tekrar tekrar dalarak ayakta kalan her şeyi roketlerle taradı. Bombardıman kesintisiz 30 dakika sürdü. 1.000 ton bomba atıldı. Binalardan dışarı fırlayan herkes roketlerle tarandı. Beş doktor vuruldu ve hemen öldü. Bunlardan ikisi kadındı. Pratisyen hekimler, uzman hekimler ve hemşireler öldürüldü. 58 hasta kurşunla taranarak hemen öldürüldü. Çok ağır verem olan kurbanlardan biri ünlü bir Vietnamlı direnme kahramanıydı; bombardımanda

çıldırdı. Bütün bombardıman süresince şarapnel parçaları, lazy dog'lar ve roketler arasında doktorlar ve hastane personeli hastaları siperlere taşıdılar. Bir yandan kan kusarken bir yandan başka hastaları taşıyan hastalar vardı. Ölü ve yaralı sayısı ancak bu kahramanlık sayesinde düşük kalabildi.

Eğer sadece doktorların ve hemşirelerin yardıma koşma çabasına bağlı kalsaydık ölü sayısı çok daha yüksek olacaktı. Hastaların bazıları zayıf ve güçsüz oldukları halde, tıbbî cihazları, rontgen makinelerini, ilâçları, âletleri, dosyaları kurtarmaya çalışıyorlardı. Bu çabaları sırasında havadan kurşunla taranıyorlardı. Çevrede kendi evleri bombalanmış ve yanmakta olan insanlar buralardan ve sığınaklarından çıkıp hastaların ve klinik cihazlarının kurtarılmasına yardıma koştular.

Hastane görevlileri, bu ilk bombardımandan sonra, sağ kalan hastaları yıkıntılardan çıkarmaya çalıştı. Sağ kalanlar beş gün sonra başka hastanelere ve sanatoryumlara taşındılar. Birkaç gün sonra iki jet gene geldi, sanatoryumun yıkıntılarını bombaladı. Etraftaki her yeri havadan kurşunla taradı. Kliniği ve sanatoryumun bütün binalarını 30 dakika süreyle bombaladılar ve kurşunla taradılar. Bu iki uçak F 105 Jet uçaklarıydı. Herbiri yarım tonluk onar bomba attı. Daha başka uçaklar da gelip roket attı. İki uçak gözden kayboldu, sonra geri gelip roket attı. Üç defa tam bombardıman ve havadan kurşunla tarama oldu. Böylece, sanatoryumdan ve klinikten hiç bir şey kalmadı.»

Doktor konuşurken ben yıkıntıların içinde, büyük bomba çukurları arasında, röntgen makinelerinin eğrilmiş bükülmüş kalıntıları, kırık ilâç şişeleri ve kırık foto elektrik lâmbaları parçaları arasında dolaşıyordum. Şurada burada kan lekeleri vardı. Birçok ameliyat odaları ve hasta koğuşları olan büyük sanatoryumu akla getirmek güçtü. Müdür devam etti:

«Şimdi bütün halkımız bu saldırının hedefinin sanatoryum olduğunu biliyor. Bir yanlışlık yapılmış değildi. Birbirinden ayrı üç devamlı uçak dalgasının hücumuna uğradık. Bu, bir hastaneydi. Büyük Kızılhaç bayrakları dalgalanıyordu. Sığınacak yer arayan hastalarımız ve doktorlarımız havadan kurşunlandılar. Düşmanın her şeyi yapacağını anlıyoruz. Amerika Birleşik Devletleri verem ve cüzzam tedavisinin bizim en acele ve en zor görevlerimizden biri olduğunu bile bile bunları yakıp yıkıyor. Bu, onların bakteriyolojik (mikrop) savaşına tamamen uygun düşüyor. Sanatoryumumuzun bombalanması bize çok büyük etki yaptı, hepimizi derinden yaraladı. Sağ kalan hastaların barındırılmasına ve tedavisine yardım etmek için halk her gayreti gösterdi.

Uygarlıktan sözediyorlar. Bu, akla getirilmez. Kinimiz ve nefretimiz çok büyüktür. Cüzzam sağlıkevlerimiz hastanelerimiz, kliniklerimiz, sanatoryumlarımız, okullarımız ve köylerimiz ne kadar çok bombalanırsa o kadar çok mücadele edeceğiz.»

K 71 Verem Sanatoryumu iki buçuk hektarlık yer kaplıyordu. 30 büyük binası ve 560 yatak hastası vardı. Haftada 425 ayak tedavisi hastası, hepsi için 350 doktor ve hemşiresi vardı.

Tahribedilen cihazlar arasında röntgen makineleri, sterilizasyon cihazı, soğutma tesisleri, kan dolaşımını ve solumayı kolaylaştırıcı makineler, oksijen cihazları, su damıtma ve temizleme cihazları, eloktronik makineleri, modern ameliyat odaları, antibiyotikler ve çeşitli ilâçlar vardı. Yıkıntıları ve şu aşağıda yazılı ilâçların kalıntılarını gözden geçirdik: INH (Vietnam'da yapılmış), Streptomycin, Rimifon, Subtilis, Filatov, vitamin mürekkepleri, vitamin yağları, balıkyağı, kükürt, iyodin ve çeşitli ilaçlar ve serumlar. Çevrede oturan halk için hazırlanan tıbbî araç ve gereçler de tahrip edilmişti. Kuvvet ilâçları, ek besin maddeleri, daha

birçok zenginleştirici ve özel rejim ve pehriz maddeleri bombardımanda yok olmuştu. Plazma, Kan Bankası, ambulânslar, ilk yardım birlikleri, tıp kitaplığı, doktorların etütleri ve defterleri, mikroskoplar, bakteri kültürleri, bütün ameliyat cihaz ve odaları, ameliyat masaları, elektronik cihazlar, lâmbalar ve enfraruj cihazlar hep mahvedilmişti. Bu, tek başına bir olay değildi. Her nereye gittiysem benzer yıkımlar gördüm.

Bir süre sonra Hanoi'ye döndüm ve Güney'in kurtarılmış bölgelerinden Kuzey Vietnam'a yeni gelmiş genç bir insanla, Dr. Nguyen ile karşılaştım. Doktor, zehirli kimyasal maddelerden kör olmuştu, tedavi edilmekteydi. Güney'e dönmeyi düşünüyordu. Sabahın 8'inden gecenin 11.30'una kadar kendisiyle konuştum. Bana kullanılmakta olan kimyasal maddelerin niteliğini, özelliklerini, tıbbî özelliklerini, hangi köylerde kullanıldıklarını ve insanlar üzerinde yaptıkları garip etkileri uzun uzun anlattı. Geriye doğru 1961'e kadar uzanan kendi tıbbî günlüğünden bana parçalar verdi:

«Ben zehirli kimyasal maddelerin kör ettiği bir kurbanım. Bir gözümün görüş kabiliyetini kısmen yeniden kazandım. Kimyasal maddelerin sayısız kurbanını tedavi ettim. 1954'ten sonra evlenmiştim, fakat Saygon Hükümeti'nin yürüttüğü terör beni uzaklaşmak zorunda bıraktı. Kalmış olsaydım, kukla orduya zorla asker yazılmış olacaktım. O zamandan buyana kendimi işkencenin, kimyasal ve gaz savaşının kurbanlarının tedavisine adamış bulunuyorum. Ailem Güney Vietnam'da, daha birçokları ile aynı durumdadır. Hükümet, karımı benden boşanmaya ve kukla ordudaki bir subayla evlenmeye zorladı. Tanrıya şükür hiç çocuğum yoktu. Binh Dinh ilinde doğmuştum. Babam otlar ve köklerle ilâçlar yapan bir hekimdi. Ben 36 yaşındayım.

«Amerika Birleşik Devletleri'nin yaptığı geniş ölçüde bombardımanlar ve yürüttüğü terör yüzünden

Güney Vietnam'ın ormanlık ve dağlık bölgelerinde sürekli hareket halinde bulunmak zorundaydım. Daima oradan oraya gidiyor, Güney'in başka illerine de uğruyordum. Genel durumu anlatmak, akla sığdırmak imkânsızdı. Amerika Birleşik Devletleri subay ve erlerinin yaptığı zulümler hiç kesilmedi. Amerika Birleşik Devletleri ordusunun suçları on iki yıl boyunca her gün karşılaştığım anlatılamaz acılara sebep oldu. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'nin suçlarının kurbanlarına ve Saygon'un hemen hepsi Amerikan danışmanlarının veya subaylarının önünde hareket etmiş olan kukla askerlerinin kurbanlarına şahsen ben baktım. Bunu ben birinci elden kendi tecrübemle biliyorum. Bu kurbanlar yaşamakta devam ederlerse bütün hayatları boyunca sakat kalıyorlar. En çok rastlanan hastalıklar sinir sistemi ve hazım yolu hastalıklarıdır. Bundan sonra verem gelir. Benim gördüğüme göre, izlenmekte olan siyaset, halkımızı yok etmektir, yok etme ve deneme. Tahlilini yaptığım çeşitli zehirler kullanmış bulunuyorlar. Zehirler kimyasal maddelerdir, gazdır, fosfor bombaları ve napalm bombalarıdır. Amerika Birleşik Devletleri yetkililerinin bu kimyasal maddelerin ağaçları ve otları temizlemek amacıyle kullanıldığını söylediklerini anlıyorum. Doğrusu şudur ki, bu kimyasal maddeler insan ve hayvan hayatını öldürücü şekilde etkileyen şiddetli zehirlerdir. Karşılaştığım ve tahlil ettiğim kimyasal maddeler arasında şunlar vardır :

1. DNP (Dinitrophenol)
2. DNOC (Dinitricorto)
3. 2;4D (Acid Diclophenocynecetic)
4. 2;4;5T (Acid 2, 4, 5 Triclophenocyacetic).

«Bu kimyasal maddeler çeşitli araçlarla serpilmiştir. Genellikle bunlar toz şeklinde kullanılırlar veya sıvı şeklinde geniş bölgelere uçakla serpilirler. Bunun yayıldığı alanlar 10 veya 15 mil kare genişli-

ğindedir. Bu zehirli kimyasal maddeler suyu, yiyeceği, bitkileri, hayvan ve insan hayatını zehirlerler; suyun ve bitkilerin zehirlenmesi kimyasal maddeleri daha da geniş alanlara yayar; zehirli kimyasal maddeler pirince de karıştırılmakta, sonradan bu pirinç halka satılmakta veya dağıtılmaktadır. Buna 1962 yılında bütün Kon Tum ve Gia Lai illerinde rastladım. Bu zehirler aynı zamanda şekere de karıştırılmış, sonra da bu şeker halka dağıtılmıştır. Bunun kurbanlarını muayene ettim, Long My köyünde ve Kan Tho ilinde 1964 yılında bu zehirlenmiş şekeri tahlil ettim. Quang Ngai ilinin Tra Bong, Ba To ve Son Ha bölgelerinde kuyulara ve içme suyu kaynaklarına kimyasal maddeler atılmıştır. Bu üç bölgede 450 manda ölmüştü; ben, zehirlenmiş su içmenin sonucu olarak ölmüş 41 kişiyi muayene ettim; bu tarzda zehirlenmiş bir derede yüzme, sonunda ağır hasta olan 11 çocuğu muayene ettim. Bu çocuklardan üçü kör oldular. Bu kimyasal savaş devamlı olarak sürdürülmüş bulunuyor. Bütün illeri gezdim ve her bulunduğum yerde bununla karşılaştım. 1961'den beri Güney'de gittiğim her yerde bunun etkilerini inceledim, tedavi ettim veya etmeye çalıştım.

«1964 Haziranından beri şu iki zehirli gazla sık sık karşılaşmış bulunuyorum:

1. C6H5—CO—CH2—CL (Chloroacetophnemon)
2. C6H5—CU—BR—CH (Bromborzylcyanure).

«1965'ten beri bu kimyasal maddelerin ve zehirli gazların kullanılışı çok geniş ölçüde artmıştır. Benim rastladığım gazlar çeşitli şekillerde kullanılmıştır. Bazıları el bombalarının içinde, bazıları bombaların ve şişelerin içinde. Amerikalılar belli bir dozda bunlara 'göz yaşartıcı gaz' adını takmışlardır; fakat bu, çok yanıltıcıdır; çünkü bu gazlar herhangi bir derecede yoğunlaştırıldıkları zaman, akciğerlerin delinmesine, boğulmaya ve beri-beri hastalığı-

na sebep olmaktadır. Kapalı bir bölgede öldürücüdürler, oksijen azlığı yoluyla da öldürücü olurlar. Bu sözde 'göz yaşartıcı gaz'ın öldürücü dozajı metreküp başına 0,3 miligram gibi küçük bir dozdur.

Kasım 1964 başında benim bulunduğum Lam Dong ilindeki bölgeye dört uçak havadan saldırarak bomba attı ve bölgeyi kurşunla taradı. Hücumlar ve bombalama iki saat kadar sürdü. Sonra bir helikopter ve iki Dakota uçağı geldi. Kimyasal maddelerin kokusu dayanılmaz bir haldeydi; çok keskindi ve burun deliklerini yakıyordu; kloroformun özelliklerini taşıyordu. Beş dakika sonra tatlı patates yaprakları, pirinç bitkileri ve ağaçlar tamamen kurumuştu. Ev hayvanları hiç bir şey yemez oldular, hemen hepsi öldü. Bölgedeki insanlar şiddetli başağrısı duymağa başladılar, sonra acı veren bir öksürük belirdi. Hemen kusuyorlardı.

«O sırada ben bir bomba kurbanını ameliyat ediyordum, üstüme naylon bir örtü örtecek fırsat bulamamıştım. Ağır bir şekilde etki altında kaldım. İlk izlenimim nefes alamamak, boğulmak gibi birşey oldu. Gözlerimde çok fazla, yakıcı bir sıcaklık hissettim. Nefes alamama çok fazlaydı ve önemli miktarda kan çıkararak şiddetli kusmalar geçirdim.

«On beş dakika sonra Dakota uçakları geri döndüler ve ikinci bir defa kimyasal maddeler serptiler. Bu sefer burnuma bulaşmıştı. Hiç bir şey duymuyordum. Hiç bir koku, hiç bir tad alamıyordum. Yaprakların ince bir petrol tabakası gibi parıldayan parlak bir üst tabakayla örtülü olduklarını gördüm. İkinci kimyasal maddenin etkilerini görüp tesbit etmekle kendime yeteri kadar sahip değildim, çünkü birinci kimyasal madde hucumuna ikincisinden çok az zaman önce uğramıştım. Şimdi çok fazla üşüyor ve daha da şiddetli bir başağrısı duyuyordum. Etrafımdaki başkalarında da aynı âraz vardı.

«Onlar kimyasal maddeleri serptikleri zaman bizim insanlarımız ürünlerini kurtarmaya koşarlar. Manioc köklerini çürümekten kurtarmaya çalışırlar. Ağaçların yapraklarını ve dallarını keserler. Bizim ürünümüzü kurtarmamızı önlemek için, saldıran Amerika Birleşik Devletleri uçakları her şeyi yakan ve ürünü tamamen mahveden saatli kimyasal madde ve napalm bombaları kullandılar.

«Etkiler yüzünden o gün hiç kimse bir şey yemedi. Ben dahil hiç kimse uyuyamadı. Sinir sistemi üzerindeki etkiler çok olaganüstüydü. Ben havada uçuyormuş hissini duyuyordum. Ağırlığımı hissedemiyordum. Gözlerimde sıcak, keskin bir yanma vardı. Bu, bana çok aşırı bir acı veriyordu. Gözlerim asitle veya biberle dolmuş gibiydi. Ertesi gün bütün kümes hayvanları ölmüştü. Irmaklardaki ve göllerdeki balıklar renklerini kaybetmiş, suyun üstünde sırt üstü kalmışlardı. Mandalar ölmüştü. Otlar zehirlenmişti. Bütün ürünler yapraksız kalmış ve yanmıştı. Yanmayan bitkiler de çürüyüp kokmuştu.

«Bütün gebe kadınlar ve bütün gebe hayvanlar çocuklarını hemen orada düşürdüler. Birinci günkü bütün ârazın arttığını hissettim. Artık açıkça göremiyordum. Kan kusmaya devam ettim, bu da beni zayıf düşürdü; acı da veriyordu. Herkes ağır bir şekilde keyifsizdi. On gün sonra bir Amerika Birleşik Devletleri uçak filosu geldi. Üçüncü defa kimyasal maddeler saçtı; bu acılı insanların büyük zorluklarla dikmiş olduğu bütün ürünleri yeniden mahvetti. Bu serpmenin yanında bombardıman ve makinalı tüfeklerle havadan tarama da oldu. 19 kişinin öldüğünü ve 600 kişinin ağır yaralandığını gördüm. 3 kişi kimyasal maddelerden kör oldu. Benim gözlerim o kadar müteessir olmuştu ki, görüş gücüm kayboldu. Çok yakın zamanlara kadar kör kaldım. Ancak bu yakınlarda sol gözümün görüş kabiliyeti kısmen geri geldi. Bütün ürün tamamen mahvedildi

ve yakıldı. İnsanlar kimyasal maddelerin bulaştığı kökleri ve meyvaları yemek zorunda kaldılar, çünkü açtılar.

«Halk haftalarca ve aylarca çalışamadı ve hiç bir şey yapamadı. Ben yerimden kımıldıyamıyordum. Durmadan kusuyordum. Boğazım, ağzım, karnım ve kalın barsaklarım iltihaplanmıştı; on beş gün sonra okuyamıyordum, bir ay sonra artık hiç göremez oldum, üç ay boyunca sadece çorba içebildim. Bütün bu üç ay boyunca uyuyamamıştım. Sinir sistemim üzerindeki etki, kendimi kaybetmemi de imkânsız kılmıştı. Uyanık olduğum sürece bütün gün ve bütün gece süren başağrıları çekiyordum. Gözlerim yanmıştı. Havada uçuyorum duygusu yeniden gelmişti. Saçlarım dökülüdü.

«Üç ay sonra 49 kiloya düşmüştüm. Ortalıkta büyük bir açlık vardı. Üçüncü hücumdan hemen sonra dikilen tatlı patatesler üç ay sonra kök vermeye başladığı zaman, halk ilk defa yiyecek buldu. O bitkilerin çoğu mikropluydu.

«Halkımın bana gösterdiği özen iyileşmeye başlamamı mümkün kıldı. Sağ gözüm devamlı olarak kör kaldı; kristalindeki küçük küçük delikleri görebilirsiniz. Ben bir pratisyen hekimim, sağ gözümün artık iyileştirilemiyeceğini biliyorum. Sinir sistemim öylesine bozuldu ki, çok seyrek uyuyabiliyorum. Ameliyat yapma gücüm ve yeteneğim kayboldu. Ama gene de halkıma elimden geldiği kadar bakabilmek için geri döneceğim.

«Söylediğim gibi, birçok insanlar kör kaldılar, hiç bir iyileşme umutları da yok. Ben bölgeden ayrıldıktan sonra uçakların tekrar geldiğini ve yeni kimyasal maddeler serptiğini öğrendim. Nerede toprağın üstünde yeşil renk görüyorlarsa ürünü öldürmek için, halkın hayat kaynağını kesmek için, kimyasal maddelerden doğan acılı hastalıklara ve ölüme ek olarak açlığa ve salgın hastalıklara sebep olmak

için geliyorlar.

«Her kimyasal madde serptikleri zaman uçaklardan yayın yapan hoparlörlerle halka Saygon'un denetimi altında bulunan bölgelere gitmelerini, yoksa ölüm tehlikesiyle karşılaşacaklarını söyleyerek bizi tehdit ediyorlardı. Halkımız ne kadar zehir etkisi altında kalmış olursa olsun toprağa sıkı sıkıya sarılıyor. Başka bölgelerimizin halkı onları yaşatmak için gelip yardımcı oluyor. Millî kapitalistlerin de gelip bize aşırı fiatlarla pirinç sattıkları doğrudur. Buna dayanmak, zordur. Sağ kalanlar güçlerini yeniden kazanınca kimyasal maddelerin etkisi altında kalmamış toprak elde etmek için ormanları açıyorlar. Amerika Birleşik Devletleri uçaklarına karşı gözetleme postaları kurduk.

«1961'den beri kurbanlara bakmış, tedavi etmiş bulunuyorum. Çoğuzaman halkımız kendi kendini tedavi etmeye bırakılmıştır; çünkü onları tedavi etmek için yeteri kadar askerî hekim yoktur. Uzun mücadele dönemlerinden sonra halkımız kendilerini bir dereceye kadar korumak için maskeler uydurmuş ve yapmaya başlamıştır; fakat kimyasal maddeler yiyeceği ve suyu zehirlediği için bunların etkisinden kurtulmak hemen hemen imkânsızdır. Halkımız köylerinde ve tarlalarında, sürekli olarak ve ayırım gözetilmeden, kurban edilmektedir.

«Bilimsel başarıların hedefinin halkın iyi yaşamasına ve hayatlarının kurtarılmasına yardım etmek, hizmet etmek olması gerektiğini her zaman düşünmüşümdür. Amerika Birleşik Devletleri yöneticileri ise bilimsel bilgiyi halkımıza eziyet etmek ve onu öldürmek için kullanmaktadırlar. Bütün Güney Vietnam'da bunu yapıyorlar. Hür dünyanın bu sözde en uygar ulusunun davranışı budur. Benim yurduma yapılmakta olan, budur. Amerikan aydınlarının ve öğrencilerinin protestolarının şahsen beni çok duygulandırdığını ve derin bir etki altında bıraktığını size söylemek isterdim. Bu protestolar benim

insanlarım üzerinde de derin bir etki bırakmış bulunuyor. Benim içten teşekkürlerimi onlara ileteceğinizi umarım. Biz sadece Vietnam için değil, fakat dünyanın bütün insanları için mücadele etmekte olduğumuzu hissediyoruz. Birgün bağımsız bir Vietnam'da Amerikan aydınlarına hoş geldiniz diyebileceğimi umarım. Bertrand Russell'a en sıcak selamlarımı ve uzun ömür dileklerimi lûtfen kabul ediniz. Onun insanlar yararına olan çalışmasının başarı kazanmasını dilerim. Size minnettarım.

«Size şunu da söyliyeyim. Halkımız bu kadar hasta olduğu zaman bile uçaklara karşı direnmek için uçaksavar birlikler kuruyor. Halkımız korkmamaya, boyun eğmemeye ve yenilgiye uğramamaya kararlıdır. Bu kararlılık her şeye rağmen onlara kuvvet ve umut vermektedir. Bu halkın Vietkong olmadığını size söyleyebilirim. Bunlar stratejik küçük köylerden kaçmış olan, sıradan halktır. Benim adını andığım bütün kimyasal maddeler, bitki ve hayvan hayatı üzerinde çeşitli etkiler sağlamak için bileşikler halinde kullanılmıştır. Zehirli gaz ise şişeler içinde taşınmakta, kadınların ve çocukların sığındıkları barınaklara saçılmaktadır. Bir Amerikan hücumu sırasında Phu Lac'ta idim. Gazla öldürülen 80 kişiyi muayene ettim. Amerikalıların 'göz yaşartıcı gaz' dedikleri gazın etkilediği kişiler ancak hemen tedavi edilirse kurtarılabilirlerdi. Öteki gazlar öldürüyordu, tedavi de mümkün değildi. Bu gözyaşartıcı gaz, sığınaklardaki insanlara karşı kullanılmakta, oksijeni yokederek içerdekileri öldürmektedir. Sonuç, daha öldürücü olan öteki gazların yaptığının aynıdır. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'nin ve Robert McNamara'nın söylediğine göre zehirli gaz, Vietnam'daki kuvvetlerinin «esaslı bir silâhı»dır; her hücumda ve hücuma uğrayan her bölgede zehirli gaz kullanmaktadırlar. Uçaklardan, helikopterlerden ve yerden yapılan bütün hücumlarda

zehirli gaz kullanıyorlar. Yerde yeşili gördükleri zaman hemen zehirli kimyasal maddeler ve gaz saçıyorlar. Böylece, benim 1961'den bu yana hayatım, durmadan kurbanlarla karşılaşmak ve onları tedavi etmekle geçmiştir. Size tıbbî günlüğümü göstereyim. Notlarımın bazıları Fransızcadır :

«3, 4, 5 Mart 1965:

Ben Tre ilinin Binh Dai bölgesinin Long Phung köyüne havadan kimyasal maddeler saçıldı. Muayene ettiklerimin 30 tanesi ölü. 200 kişi ağır hasta. Hayvanlarının % 90'ı ölü. Bütün ekin ve sebzeler imha edilmiş; açlık ve salgın hastalıklar kaçınılmaz. Bir defa daha, yapılacak hiç bir şey yoktur.

«23 Mart 1965:

Phanh Thoc köyü. Kauçuk balonlar içinde kimyasal maddeler atıldı; beri-beri. Boi Loi bölgesi; geniş bir çevreye napalm atıldı, her şey yandı. Söndürülemiyor. Bütün orman ateş aldı. Bütün kurbanları bırakmak zorunda kaldık. Umut yok. Küçük oğlan, Ho Van Bot, baştan aşağı yandı; derin yanık yaraları, napalm kemiriyor.

«Fosfor: fosfor kurbanları fosfor değdikten sonra, çürüyorlar. Nguyen Van Ba'dan hiç umut yok.»

Fakat Vietnamlılar daha fazlasına dayanmışlardır; çünkü 1940'tan beri ormanlarda dövüşmektedirler. Ve direnme hareketi, Fransız'lar kovuluncaya kadar köylere girmemiştir. Halk birbirine, bir Batı çocuğunun hiç bir zaman sahip olmadığı ve karşılaşmadıkça anlayamayacağı, o derin öz saygısı ve karşılıklı saygı bağı ile kenetlenmiştir. Kendilerine duydukları saygı, kendini adama ve bağlanma üzerine kurulmuştur. Bütün mücadele, bütün fedakârlık ve kahramanlıklar, her günkü hayatın inceliklerinden ve ufak tefek olaylardan ibarettir.

22 Şubat'ta Hanoi'de Albay Ha Van Lau ile karşılaştım. Başka şeyler arasında bana askerî mücadeledeki yeni gelişmeleri anlattı:

«Evvelce Amerika Birleşik Devletleri temel dayanak olarak kuklalarını kullanırdı. Şimdi buna kendi seferi birliklerini eklemeleri gerekiyor. Böylece, Vietnam'a karşı gerçekten tam ölçüde bir savaş hareketi ve Güney Vietnam'ın işgali, Güney'i, Amerika Birleşik Devletleri'nin bir yeni sömürgesi haline getirmiş bulunuyor.

«Amerika Birleşik Devletleri hedefine ulaşmak için «Özel Savaş»ı kullanmakta başarıya ulaşamamıştır. Başlangıcta «özel savaş»ın amaca ulaşabileceğini sandılar, fakat Ağustos 1964'teki yenilgi onları istemedikleri halde kendi askerlerini kullanmak zorunda bıraktı. Tam bir siyasî yenilgiye uğradılar. Şimdi Amerika Birleşik Devletleri askerlerinin kullanılması, saldırgan istilâ savaşının bu gerçek niteliğini halkımızın gözleri önüne serdi; işte bu, bizim direnmemizi kamçılamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri tarafından böylece daha fazla asker kullanılması Güney'deki herkesin, hattâ kukla yönetim ve kukla ordu içindekilerinin bile Amerika Birleşik Devletleri emperyalizminin saldırgan niteliğini görmelerini sağladı.

«Amerika Birleşik Devletleri yöneticileri kuklaların cesaretini, moralini yükseltmek istiyorlar, fakat Vietnam'a ne kadar daha çok Amerika Birleşik Devletleri askeri sokarlarsa, bu moral, o kadar sendeliyor, bocalıyor. 1964 yılında yenilgilerden başka 80.000 askerden kaçma olayı tesbit edilmişti. 1965 yılında 100.000 askerden kaçma olayı görüldü, bunların 40.000 tanesi muvazzaftı. Bu geniş sayıdaki askerden kaçma olayları, birçok tümenlerin insan azlığından artık savaşamaz hale gelmeleri sonucunu doğuracak orantılara vardı. Böylece Amerika Birleşik Devletleri istemediği halde Vietnam'a daha çok asker sokarak askerî alanda insiyatifi kaybetmiş bulunmaktadır; siyasî düzeyde de asıl yüzünü dünya kamu oyunun gözleri önüne sermiş bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri askerle-

rinin varlığı, hem Amerika Birleşik Devletleri hükümeti ile dünya kamu oyu arasındaki, hem de Amerika Birleşik Devletleri hükümeti ile kuklaları arasındaki çelişmeleri ağırlaştırıp ciddileştirmektedir.

«Bir de Amerika Birleşik Devletleri hükümeti ile müttefikleri arasındaki ve bizzat Amerika Birleşik Devletleri hükümeti içindeki çelişmeler var. Bu, Vietnam'a daha çok asker sokma siyasetinin temel zayıflığıdır. Amerika Birleşik Devletleri askerlerinin savaşçı cesareti ve morali gittikçe daha düşmekte olsa gerektir. Güney'de sert gerçek ile karşı karşıya kaldıkça ve kendi hükümetlerinin yalanlarıyle yüzyüze geldikçe, bunlar, onların gözünde gittikçe daha açık bir hale gelecektir. Amerika Birleşik Devletleri hükümeti, Vietnam'a gittikçe artan sayıda asker göndermeye başladığı bir yıldan beri hedeflerine her zamankinden daha uzak kalmaktadır. Mansfield delegasyonunun raporu bunu doğrulamaktadır. Gerçekten bu rapor durumun bir yılda değişmiş olmadığını söylüyor. Amerika Birleşik Devletleri gerçek inisiyatifi kaybetmiştir. Askerî bakımdan elinde bazı kuvvetli noktalar vardır. Fakat siyaset alanında, savaşın yoğunlaşmasından ve Vietnam'a daha çok asker sokulmasından doğan, iç çelişmeler yüzünden Amerika Birleşik Devletleri gücünden azamî sonucu alamıyor. Tam tersine. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri bir savaş yürütmektedir, fakat savaşı ilân etmiş değildir. Buna cesaret edemiyor. Durum böyle olunca kendi halkının desteği nasıl kazanılabilir? Amerika Birleşik Devletleri'nin askerî gücü büyüktür. Fakat bu gücün Vietnam'a sokulmasıyle vurucu etkisi çok fazla azalmıştır.

«İkinci olarak, Amerika Birleşik Devletleri'nin askerî ve donatımı güçlü olmakla birlikte, bu güç Vietnam'a uygulanamaz. Durum Kore'dekinin aynı değildir. 38'inci paralelde 200.000 asker orasını kapatabiliyordu; fakat bütün Güney Vietnam'ı kaplamak için

bu miktar çok az kalır. Bu yüzden Chu Loi ve Da Nang gibi kuvvetli dayanak noktalarında yerleşmeleri gerekmiştir. O zaman da bu noktalar halkımız tarafından kuşatılarak ada gibi bir hale sokulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri askerleri temizlik hareketlerine giriştikleri zaman bölünmeleri gerekiyordu. Birinci süvari tümeni bölüklere parçalanmak zorunda kalıyor; Plei Mei'de her bölük ormana paraşütle iniyor ve hemen grup grup öldürülüyordu. Böylece Amerika Birleşik Devletleri insan gücünü ve topçusunu en iyi şekilde kullanıp yararlanamıyor. Bu güç, hem taktik, hem de stratejik bakımlardan sınırlı kalıyor. Uçak ve yer faaliyeti düzenlenip birlikte yürütüldüğü zaman bile kendi uçakları kendi adamlarını bombalıyor. Bunun basit sebebi, bir cephenin bulunmamasıdır. Her savaş birbiriyle bağlantılı ve birbiriyle karmakarışık durumdadır. Belirgin ve birbirinden ayrı cepheler yoktur.

«Bundan başka, Amerika Birleşik Devletleri teçhizatı çok ağır ve hantaldır, havalelidir. Orman savaşlarında Amerikan kuvvetleri küçük gruplara bölündüğünde teçhizatını kullanamamakta ve bu teçhizat o zaman, bir üstünlük olmaktan çok bir yük, bir engel haline gelmektedir. Bu da askerleri şaşırtıyor ve ağır kayıplara uğratıyor. Yenildikleri zaman helikopterlere binip kaçıyor ve bu ağır teçhizatı Milli Kurtuluş Cephesi'ne bırakıyorlar; onlar da bunları Amerika Birleşik Devletleri'nin dayanak noktalarına karşı kullanıyorlar. Bu teçhizat işte orada etken oluyor! Kısacası, Amerika Birleşik Devletleri askerleri modern savaş usulleri için kurulmuş, eğitilmiş ve donatılmıştır. Fakat Güney Vietnam'daki savaş, halkın bir savaşı, bir gerilla savaşıdır. Millî Kurtuluş Cephesi ile her savaş teması, yenilgiyle sonuçlanıyor. 1965 yılını kaplayan savaşlar da bunu ispat eder.

«Askerlerin yığılması ile askerlerin aynı anda dağılması arasındaki çelişme, temeldir. Millî Kurtu-

luş Cephesi şimdi artık Güney Vietnam'ın 4/5 ünü denetimi altında bulunduruyor. Amerika Birleşik Devletleri askerleri Güney Vietnam'ı işgal altında bulundurmak isterlerse dağılmaları, gerektir; fakat o zaman da Millî Kurtuluş Cephesi'ne ağır darbeleri nasıl indirebilirler? Vietnam'daki bütün emperyalist askerî hareketlerin belâsı, işte budur. Böylece, Westmoreland elinde 200.000 asker olduğu halde daha fazlasının gönderilmesi için müracaat ediyor. Buraya gönderilen bütün Amerika Birleşik Devletleri askerleri, mükemmel birliklerdir ! 19 Şubat 1966'da Millî Kurtuluş Cephesi, Anh Khe'ye hücum etti. Amerika Birleşik Devletleri kaynakları bu üssün savunulmasında yalnız Amerika Birleşik Devletleri askerlerinin kullanılmış bulunduğunu açıkladılar. Bütün bu mükemmel askerî birlikler, muhafız olarak kullanılmak üzere gönderilmişti. Birinci süvari, deniz piyadesi, paraşütçüler hep dayanak noktalarına bekçilik etmeye geliyorlar. Bu işi kukla askerlere bırakamıyorlar, onlara güvenemiyorlar. Böylece, askerî bakımdan konuşulursa, Amerika Birleşik Devletleri kendi en mükemmel birliklerini en iyi şekilde kullanmıyor. Bunun ne faydası var? Amerika Birleşik Devletleri kukla askerleri artık hiç kullanamaz. Amerika Birleşik Devletleri birliklerinin yapacağı hareketler kukla ordu yüksek komutanlığına, haberin sızacağı korkusuyla, artık söylenmiyor bile; ve bu da onların arasındaki anlaşmazlıkları çok fazla artırıyor. İstilâcı askerlerle halk arasındaki taktik ve stratejik çelişme ve halk ile hükümet arasındaki çelişme çok ciddîdir.

«Buna bir de bunların lojistiklerinin büyük çelişmesi ekleniyor! Bu büyük ordu için antrepolara, limanlara, gemilere, bütün ulaştırma araçlarına ihtiyaç vardır, Amerika Birleşik Devletleri basını bunu bilir. Amerika Birleşik Devletleri bunu çözümlemeye çalışıyor, fakat yapamıyor. 200.000 askerin levazım ve ikmal problemlerini çözümlemek için yap-

tığı en iyi girişimler hiç bir sonuç vermiyor ise, Amerika Birleşik Devletleri, hattâ daha da fazla askerin bulunacağı zaman, bu lojistik problemlerini nasıl çözümleyebilir? Ulaştırma araçlarını gerillaların tahrip etmesi yüzünden bu meseleler daha da yoğun ve ağır bir hal alıyor. Amerika Birleşik Devletleri iç ulaştırma için bile, içme suyu ve pirinç için bile uçaklara başvurmak durumundadır. Bu sadece ordunun ihtiyaçları için değil, işgal altındaki bölgelerde yaşayan sivil halkın ihtiyaçları için de böyledir. Saygon bile et, sebze, pirinç ve başka yiyecek madddeleri kıtlığı çektiği gibi, kömür eksikliği, aslında her türlü levazım eksikliği çekmektedir. Saygon etrafındaki bütün ulaştırma yolları kesilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri askerleri evleri, elektrik akımını, otomobilleri, taksileri kullanmakta ve hoşlarına giden her şeyi satın almaktadırlar; öyle ki, Saygon halkı şimdi doğrudan doğruya Saygon'da Amerikan askerlerinin bulunmasından sıkıntı çekmektedir. Levazım ve ikmal meselesi tamamen çözümlenemez durumdadır, daha çok asker gönderilmesi bunu daha da kötü duruma sokacaktır. Son zamanlarda daha çok asker gönderilerek mevcudun, 300.000 veya 400.000'e çıkarılacağı haberleri görüldü. İnsan gücü söz konusu oldukça, bu mümkün olabilir. Fakat lojistik bakımdan çok zor olacaktır. Hattâ Amerika Birleşik Devletleri levazım ve ikmal meselelerini çözümlese bile siyasî bunalımlarla karşı karşıya kalacaktır.

«Kuzey'de ve Güney'de halkımız gerilla mücadelesinde uzun bir tecrübeye sahiptir. Kuvvetliye karşı zayıf olarak dövüştük, gücümüzü sıfırdan başlıyarak kurmuş bulunuyoruz. Mücadelemiz haklı bir mücadeledir, böylece her geçen gün bu mücadele, bizi gittikçe daha çok destekleyecek olan Amerikan halkı dahil, dünya halklarında gittikçe daha çok destek elde etmektedir. Son ve kesin zaferimize tam ve ciddiyetle güveniyoruz. Ama öte yandan

Amerika Birleşik Devletleri emperyalistleri inatçıdırlar. Aklın emrine boyun eğinceye kadar zorluklar ve felâketler yaratmakta bağnazlıkla devam edeceklerdir. Fakat halkın savaşı yenilemez ve halkın mücadelesi fethedilemez. Halkın gücü derken kendi halkımızın gücünü, Amerikan halkının ve dünya halklarının gücünü anlatmak istiyorum. Amerika Birleşik Devletleri emperyalizmine karşı çabalarımızda, biz, elbirliğiyle yürüyoruz; ortak bir çabada birbirimizle dayanışma halindeyiz.»

Pham Von Dong kanıt toplamak için mümkün bütün kolaylıkları göstermeyi önerdi. David Mitchell'in dâvasında ve hazırlanmakta bulunan uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi'nin gidişinde savaş kurbanlarının tanıklık edebilecek durumda olmaları isteğimiz başbakan ve cumhurbaşkanı Ho Chi Minh tarafından memnunlukla kabul edildi. İsteklerimizden biri, Vietnam'daki hedeflerinin cinsini ve yapmakta oldukları iş konusunda neler hissettiklerini öğrenmek için Amerika Birleşik Devletleri esir pilotlarıyla konuşmaktı. Bu istek de yerine getirildi ve en yeni esir düşmüş olan pilot kıdemli yüzbaşı Gerald L. Coffee ile bir buluşma düzenlendi.

Coffee ile karşılaştığımız zaman kendimi tanıttım ve Amerikalı olduğumu söyledim. Ziyaretimin amacını ona bildirmedim. Görüşmemiz sona erinceye kadar bunu ona söylemeye önceden karar vermiştim; böylece ne gibi haberlerin peşinde olduğumu bilmesinin sözleri üzerinde etki yapmasını önlemek istiyordum. Konuşmamız bittikten sonra ona bir mektup göndererek görevimin bütün yönlerini kendisine bildirdim.

Kıdemli Yüzbaşı Coffee Amerika Birleşik Devletleri uçak gemisi *Kittyhawk*'a tayin edilmiş bir muvazzaf subaydı. Sıhhati iyiydi. Uyanıktı ve herhangi bir kötü davranış belirtisi taşımıyordu. 3 Şubat günü Vinh şehrinin 30 mil kuzeyinde uçağı düşürül-

müştü. Bundan sonra kendisine ne olduğunu sordum, şunları anlattı:

«Uçaktan fırladığım sırada kolum kırılmıştı. Hemen tıbbî bakıma kavuşturuldum. Uzak bir bölgede düşmüştüm, bir köye, bir kulübeye getirilerek bakıldım. Mümkün olan türlü özeni gördüm. Ellerinden geldiği kadar kolumu rahat ettirmeye çalıştılar. Kolumu sardılar. Birkaç saat içinde, bir sıcak pirinç yemeği verdiler.

«Suda kendime geldiğim zaman gerekli her şeyin yapılmış olduğunu gördüm. Kauçuk sandalım şişirilmişti. Kıyıdan yarım mil kadar açıktaydık. Beni kurtarmış olan iki küçük kayık, insanlarla doluydu. Kayıklar vardığında beni koruyan jetler geldiler, beni taşıyan kayıkları makineli tüfek ateşine tuttular. Kayıklardaki insanlar tüfek, tabanca ve makineli tüfeklerle silâhlıydılar. Ben kıyıya varıncaya kadar Amerikan jetleri bizi altı defa taradılar.

«Hiç bir zaman bir kötü davranış görmedim. Uçaklarımızın makineli tüfekle taraması, onların bana karşı davranışında hiç bir etki yapmadı. Şaşırmıştım. Bunu anlıyamıyordum. En kötüsünü bekliyordum. 3 Şubat günü sabaha kadar köyde kaldım. Evde 6 tane pencere vardı. Bütün çevreden insanlar geliyordu. Öteberim benden alınmıştı. Gördüğüm davranıştan ve bakımdan son derece şaşkınlık içindeydim. Bir zaman geçtikten sonra onların tutumunun bu olduğu belli olmuştu. Beni başka bir köye götürdüler. İnsanlar meraklıydılar, beni görmek için etrafta toplanıyorlardı. Sıcak çay verdiler. Çocuklar peşimden geldi; elleriyle bana dokunmaya çalışıyorlardı. O gece başka bir yere götürüldüm, orada da iyi muamele gördüm. Yedirildim; sargılarım değiştirildi; yiyebileceğim her şeyi bana verdiler. Benden sorumlu olan adam, bombardımanlar hâlâ devam ettiği için halkın son derece kızgın olduğunu söyledi, halkın ayaklanan duyguları sebebiyle beni başka bir bölgeye götürdüler; fakat hiç bir

yerde düşmanlıkla karşılaşmadım.

«Başlıca kuzey-güney karayolu olan 1 numaralı yola geldik. Askerî otomobil beni Vinh'e doğru götürdü. Şoförün evinde durduk, ailesiyle uzun bir zaman geçirdik. Çay yaprakları içinde pirinç, bol et ve balık ikram ettiler. Son derece iyiydim. Bana eve girmemi söylediler. Şoförün yatağında yatmam söylendi. Küçük oğlunun yatağına bitişik yatakta yatıp uyudum. Ertesi sabah il yönetiminin merkezi gibi görünen yeni bir yere vardım. Bu bölgenin sürekli olarak bombalandığını ve başlangıçtan beri bombardımanın hiç durmadığını anlamaya başladım. Bu, bir yıldan fazla demektir. Bir yılı aşan bir süreden beri onlar bizim tarafımızdan bombalanmaktan başka hiç bir şey görmemişler. Ama gene de bana hiç bir düşmanlık göstermediler. Tedirgin oldum. Beni sıkı bir tarzda sorguya çektiler. Fakat hep iyi davrandılar. Hükümetimin Vietnam'a karşı savaş ilân etmiş olmadığını ve hukukî bakımdan bir savaş esiri sayılmaya hakkım olmadığını kabul etmek zorunda kaldım. Bir suçlu olduğum ve sıradan köylülere karşı işlediğim suçların onları beni yargılamaya ve öldürmeye yetkili kılacağını bana söylediler. Bir aileyle birlikte bir yerde tutuluyordum. Orada yaşlı bir çift, genç bir kadın ve kadının üç yaşında çocuğu vardı. Bana sıcak yumuşak bir yatak verdiler. Herkes bana çok iyi davranıyordu. Daima sıcak çay, yiyebileceğimden daha fazla yiyecek, et suyu, pirinç. Ağaçlardan istediğim kadar misket limonu topluyorlardı. Limona ihtiyacım olduğunu düşündüğüm için yiyebildiğim kadar yedim.

«Sorgu sırasında beni pekâlâ öldürebileceklerini de anladım. Bombardıman bir yılı aşan bir süredenberi durmadan devam ediyordu. Her şey saldırıya uğruyordu. Onların beni suçlu olarak tanımlamalarını bütün gönlümle kabul ediyorum. Üç gün beni başka bir yerde tuttular. Yaralarıma bakıldı. Tedavi edildim. Yedirildim. İngilizce veya Fransızca ko-

nuşabilen herkes bana şunu soruyordu: «Niçin buradasınız? Vietnam'a niçin geldiniz?» Cevap veremedim.

«Bana her şeyden çok insanların bana karşı gösterdiği nezaket ve sevecenlik etki yaptı. Nezaket ve sevecenlik en uygun kelimedir. Onlara karşı hiç bir şey iddia edemem. Uğradıkları sivil kayıplar şöyle böyle değildir. Benim görüşüme göre onların uğradığı bu sivil kayıplar tek taraflı ve cinaî bir saldırıdır. Bunda kesin bir rol oynadığımı söylemeliyim. «Cinaî» kelimesi tam yerindedir. Doğrudur. Ben bunu inkâr edemem. Bu halkın nezaketini ve sevecenliğini sadece bana karşı davranışlarında görmüş değilim. Ben evlerindeyken birlikte konuştular, şakalaştılar, çay içtiler. Hava, nazik ve yumuşak bir aile havasıydı. Ben bunu sever ve bunu yeğlerim. Bana rahatlık verdiler Basit insanlardılar, toprak emekçileri, çiftçiler, köylülerdiler. Bana yumuşaklıkla ve sevecenlikle davrandılar. İki şey apaçık belli oluyordu. Biri, onların Ho Chi Minh için duydukları sevgiydi. Onun adı geçince gözleri parlıyordu. Ona açıkça saygı besliyorlar. İkincisi, bombardımanlardan korkup boyun eğmemek konusundaki akla durgunluk veren ortak azimleridir. Her yeni bomba saldırısının, ölüm ve yıkımla birlikte, onların yüreklerine Amerikalılara karşı gittikçe daha çok kin ve nefret getirdiğini görebiliyordum.

«Kuzey'e yavaş yavaş getirildim. Tercümanım, Thanh Hoa'lı idi. Onun evinde durduk. Ailesini ziyaret ettik. O beni onların arasına kattı. Sıcak çay ikram ettiler. Oturduk konuştuk. Hanoi'ye vardığımız zaman kolum ve çıkık dirseğim fenaydı. Şişmişti ve iltihaplanmaya başlamıştı. Tarih, 7 Şubat'tı. Ayın 11'inci günü beni hapishanede bir doktorlar kurulu görmeğe geldi. Hastalığımı teşhis edip kolumu ameliyat ettiler. 11 Şubat günü hastaneye götürüldüm. Kolum «x» ışınına tutuldu. Bana anestezi yapıp dirseğimi yerine soktular.

Kolumu alçıya koydular, iki hafta öyle kaldım. Bu zaman boyunca bana ilâçlar verdiler. 4 gün içinde 4 iğne yaptılar. 26 Şubat'ta gene «x» ışınına tuttular ve yeniden alçıya koydular; kolum Mart sonuna kadar alçıda kaldı.

«Hapiste beni sorguya çektiler; Vietnam Savaşı'nın gerçek meseleleri ve Vietnam halkının duyguları konusundaki görüşlerini anlatmaya çalıştılar. Hayat şartları basittir, fakat hep yeterlidir. Sağlığı koruma iyidir. Bana yeterli giyecek ve her gün yetecekten çok yiyecek veriyorlar. İstediğim zaman yıkanabiliyorum. Bana diş fırçası, diş macunu, sabun ve havlu verdiler. Muhafızların çok sevimli olduklarını anlatmadan geçemem. Giyinmeme yardım ediyorlar, benim için birtakım ufak tefek işleri homurdanmadan yapıyorlar. Kolumun kırık olması yüzünden zorluk çektiğim için düğmelerimi iliklıyorlar.

«Yaptığım tartışmalardan başka bana birçok da yayınlar veriyorlar. Bunları tam bir kuşku ve güvensizlik ile aldım. Bunların hepsi Güney Vietnam, savaşın kökenleri ve Amerika Birleşik Devletleri'nin müdahalesi ile ilgilidir. Bütün hikâyenin mantığını çürütemediğimi söylemeliyim. Buna cevap verilmesi mümkün değildir. Şimdi Güney Vietnam'da gerçekten kime karşı savaştığımızı ben ilk defa olarak biliyorum.

«Hangi iddialarla savaş yapmak istediğimi biliyorum. Acı olan şu ki bütün bunlara siyasî telkin diyemezsiniz. Aynı allahın belâsı şeyleri yurtta kitaplığımda kendim bulmuş olabilirdim. Sadece gerekli zamanı ayırmış olsaydım, bunu yurtta bulup ortaya çıkarmak da benim için kolay olurdu. Ben bu savaşa bizim demokratik hayat tarzımızı korumak, müttefiklerimizle yaptığımız anlaşmaların gereğini yerine getirmek ve komünizme karşı direnmek gibi alışılmış, oldukça müphem sebeplerle katılmak istemiştim. Burada kısa bir zamandan beri bulunuyorum. Fakat o sebeplerin hiç birinin buraya uymadığını

öğrenecek kadar çok şey görmüş bulunuyorum. Çağdaşlarım ve ben aynı şeyden suçluyuz: bütün bu olup bitenlerin ne olduğunu gerçekten bulmak için hiç bir çaba harcamamakla suçluyuz. Ne yazık ki, Amerikan halkının çoğunluğu böyledir. 2 Şubat'a kadar ben Savaş aleyhtarı gösterileri hoş görülemez bulurdum. Bunların niçin olduğunu anlıyamıyordum. Bunlar bana aşırı ve saldırgan hareketler olarak geliyordu. Onların ne yaptıklarını hiç düşünmemiştim. Bulmak için hiç zaman harcamamıştım. Şimdi kendi yurduma karşı duyduğum derin sevgi sebebiyle çok kuvvetli şeyler duyuyorum. Çok kuvvetli şeyler duyuyorum. Bizim burada hiç işimiz yok. Biz hiç bir hakkımız olmayan bir duruma müdahale etmiş bulunuyoruz. Nasıl müdahale ettiğimizi anladığımı sanıyorum. Çok düşündüm.

«Vietnamlılar Fransız'lara karşı direnme savaşlarını yürütürlerken, biz Fransız'lara yardım ettik. Onlara silâh ve subay verdik, savaş giderlerinin çoğunu biz ödedik. Bunun başlıca iki sebebi vardı: Fransız yönetimi altında biz gene Amerika Birleşik Devletleri'nin Çin-Hindi bölgesinden istediği kalay, kauçuk ve tungsteni elde edebiliyorduk. Bana Eisenhower'in bir demecini gösterdiler. Bir de, Fransız yönetimi altında Çin-Hindi'nde bize gerekli olduğunu sandığımız bir askeri yer sağlanmıştı. Fakat bizim yardımımıza ve bizim katılma isteğimize rağmen Vietnam devrimi Fransız'ları yenilgiye uğrattı. Benim anlayabildiğim kadarıyla Ho Çhi Minh, birkaç ayrı devrimci cepheyi birleştirebilmiş ve böylece Fransız'ları yenilgiye uğratabilmişti. Cenevre Anlaşmaları yapıldı, Vietnam'da hiç bir yabancı askeri personelin ve askeri gereçlerin bulunmaması gerektiği hükmü kondu. Bu anlaşmalar Vietnam, Kamboç ve Laos'un toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını açıkça garanti eder.

«Bunları okuyordum; bunlar bizim evvelce yaptığımız konuşmalardan müphem bir şekilde hatırla-

dıklarıma da uyuyor. 17. paralel ayrımı geçiciydi. Bölge askerlikten tecrit edilecek, hiç bir hükümet askerî antlaşmalara girmiyecek ve hiç bir yabancı askerî müdahaleye izin verilmeyecekti. İki yıl sonra memleketi birleştirmek için seçimler yapılacaktı; fakat Cenevre anlaşmalarından iki ay sonra SEATO'yu kurduk ve Vietnam, Kamboç ve Laos'u bizim askerî korumamız altındaki bölgeler olarak buna kattık. Besbelliydi ki, biz Çin-Hindi'nde hâlâ kendimize bir askerî yer istiyorduk. Böylece Fransız'lar çıkıp gittiler, biz Diem'i iktidara geçirdik, Bao Dai'yi de imparator yaptık. Bizim yürüttüğümüz bir referandumdan sonra o, başbakan oldu. Sonra biz denetimimizi sürdürmek, orduyu, polisi ve milis kuvvetlerini kurmak için büyük yardım yapmaya başladık. Askerî Danışma Yardım Grubu'nu kurduk ve Amerika Birleşik Devletleri askerleri gönderdik. Bunların Cenevre Anlaşmalarını ihlâl ettiğini inkâr edemem. O Anlaşmaların Vietnam'ı birleştireceği varsayılmıştır.

«Diem Hükümeti'nin halk tarafından sevilmediği besbellidir. O, halkı, katolik olmayanları baskı altında tutuyordu, bir diktatörlük kurdu; hep kendi ailesine görev verdi. Bizim askerî desteklememiz olmasaydı, Hükümeti hiç sürdüremezdi. Seçim zamanı yaklaşınca Kuzey Vietnam'dan seçim yapılması için gelen teklifleri reddetti, Cenevre Konferansı'nın hükümlerini bilmezlikten geldi ve bunu bizim hükümetimizin ısrarıyla yaptı. Şurası tamamıyle açıktır ki, Eisenhower'in de söylediği üzere seçimler, Ho Chi Minh'i cumhurbaşkanlığına getirmek sonucunu verecekti. Size şunu söyleyeyim, bu, doğru da olacaktı. Onun ile George Washington arasında ne fark var? Ho Chi Minh, onların devrimci kahramanıdır; toprak reformunu yaptı ve ekonomik kararlılık getirdi. Bunu ben de gördüm. İşte bunun içindir ki biz, Diem'in seçimleri yapmasına izin vermedik. Bu insanlar birleşmek istiyorlar. Devrimlerinin meyva-

larını görmek istiyorlar. Fransız'lara karşı kazandıkları zaferin anlamını kaybetmesini istemiyorlar, birleşme hayali kuruyorlar; biz onların bu hayalini kırdık, parçaladık. Onlara sadece bir devrim kalmıştı. Devrim, uğradıkları ihanetin onlarda uyandırdığı acı duygulara dayanıyordu. Bana öyle geliyor ki, Millî Kurtuluş Cephesi onları kurtarmağa çalışıyor; bu cephe bizim orada kalma plânımızı yenilgiye uğratmaya çalıştığı için ona «komünist» denmiştir. Millî Kurtuluş Cephesi'nin bazı komünist eğilimleri olabilir. Fakat onun Millî bir kuruluş olduğu görülüyor. Vietnam halkıyle savaşıyoruz. Vietnam halkıyle iş görmeyi reddediyoruz. Ben komünizmin, yayılmasını durdurduğumu, durdurmakta olduğumu sanmıştım. Fakat buradaki hayatı gördüm. Onlar besleniyorlar. Onlar üretim yapıyorlar. Bizim yaptıklarımıza rağmen onlar mutlu görünüyorlar. Güney'dekinden daha kötüsü nasıl olabilir?

«Okuduğum yazıların Hanoi'de basılmış bulunduğunu biliyorum ve, size söylediğim gibi, tamamen şüphe duyuyordum. Fakat Diem'in nasıl bir insan olduğunu bildiren haberleri ve her gün bir hükümet darbesi olmasıyle nasıl hep eğlendiğimizi, her gün yeni bir takımı kurduğumuzu hatırlarım. O zamanlar yapılacak şeyin bu olduğunu düşünüyordum. Bunun ne demek olduğunu farkeden öngörüye sahip birinin bulunup bulunmadığını bilmem. Kuzey Vietnam'dan Güney Vietnam'a yapıldığı varsayılan yardım üzerinde, sanki Kuzey Vietnam işi olmayan bir yere burnunu sokan ilgisiz bir tarafmış gibi, çok duruyoruz. Fakat onların istediği, yurtlarının birleştirilmesidir. Onlar aynı halktır; birleşme onların millî amaçlarının bir bölümüdür. Birleşme, anayasalarında yazılıdır. Mantıkla düşününce, Güney'e, ellerinden geldiği kadar yardım etmeğe tamamen hakları olduğunu görüyorum. Aynı amaca, ülkenin birleştirilmesi ve bağımsızlığı amacına sahiptirler. Biz daha Kuzey'e tırmanırsak Çin dahil başka

ülkelerin işe karışması sonucunu verecektir. Ortalığın harab olması ve can kayıpları çok müthiş olacaktır.

«Okumuş bulunduğum ve size söylediğim her şey, bizim davamızın haklı olmadığı gerçeğinden meydana gelmektedir. Kazanmış olabileceğimiz bütün onuru ve saygıyı feda ediyoruz. Cenevre Anlaşmaları'nı tanıyabilir, yanıldığımızı söyliyebilir,Ho Chi Minh'in 4 maddelik plânını kabul edebilirdik; çünkü bütün bunlar Cenevre Anlaşmaları'nın gerekleridir. Biz Vietnam'dan çıkıp gitmeliyiz.

«31 yaşındayım, California'nın Modesto'sundanım. Annem babam California'da Hanford'dadırlar. Florida'da Sanford'da karım ve üç çocuğum var. Karım dördüncü çocuğu bekliyor, onun durumundan gerçekten üzüntü duyuyorum, O, benim sağ mı yoksa ölü mü olduğumu bilmiyor. Amerikan halkına bir açık mektup yazmak istiyorum. Duygularım, size söylediklerimdir. Ben ne bir gazeteci, ne bir siyaset bilimcisi, ne de bir Haçlılar ordusuna katılmış Hıristiyan değilim. Fakat burada gördüklerim bende eşsiz bir görüş uyandırdı. Ve halk beni belki dinler. Benim söylediklerime itimat etmeyiniz. Kendiniz gerçekleri arayıp bulunuz. Gördüğünüz zaman bu savaşı durdurmak için atabileceğiniz her adımı atınız. *Time*'a *Newsveek*'e ve *US News and World Report*'a yazmak istiyorum. Belki saflık ediyorum. Fakat bana yer verebilirler.

«Ben, dürüstlüğümü doğrulamak için, sekiz yıl deniz subaylığı ettiğimi de size söylemek isterim. Seçkin Uçuş Haçı nişanına sahibim. Küba üzerine yapılan keşif uçuşlarına katıldım. 1962 Ekim'inde füze buhranı sırasında Küba üzerinde yaptığım keşif uçuşları için Deniz Birlikleri Müdürü general Shoup'tan şahsî bir teşekkür mektubu aldım. Akranlarımdan bir yıl önce kıdemli yüzbaşılığa terfi ettim. Bu mektupları yazmakla, ben, kendi askerî mevkiimi ortaya koyuyorum. Her zaman mesleğime sadık kaldım ve

yurdumu çok sevdim. Fakat bu ikisi artık bağdaşamaz hale geldi. Ben yurdum için doğru olduğunu düşündüğüm şeyi yapmalıyım

«Diyeceklerdi ki: (O, esirdir, yurda dönmek için bu yolu tutuyor). Yüzden fazla esir düşmüş pilot var. Fakat benim durumum bu değildir. Bu tutum can kaybını önleyecek ve yurdumuzun onurunu da kurtaracaktır. Siyasî telkin konusunda şu noktayı belirtiniz: Vietnam halkıyla yaptığım şahsî temaslar dışında öğrenmiş ve size söylemiş bulunduğum her şeyi, zaman ayırmış olsaydım, memleketimde öğrenebilirdim. Bana inanınız. Size söylediğim hiç bir şey bana anlatılmış değildir. Söylediklerim, görmüş ve yaşamış olduklarımdan sonra meselenin bütünü üzerinde vardığım düşünceleri yansıtır. Düşündüklerimi Amerikan halkına en iyi nasıl ulaştırabileceğimi sizinle konuşmak ve sizden sormak istiyorum. *Time, Newsweek* ve *US News and World Report*'a yazmak istiyorum. Bunları seçmemin sebebi, erişmek istediğim insanlara erişmenin en iyi yolu bu olduğu içindir. Burada hiç bir iltimas, hiç bir özel davranış görmedim ve hiç bir teklifle karşılaşmadım. İnsanların bilmesini istiyorum, gerçekten istiyorum. Bunu ortaya koyuyorum.»

Kıdemli yüzbaşı Coffee bir askerdir, mesleği askerliktir. Subaylarının kendisine söylemiş oldukları şeylere inanmıştı, buna inandığı için, karşılaştığı gerçekler karşısında daha da çok sarsıldığı, tedirgin olduğu bence apaçık bellidir. Onu ilk sarsan olay, komünistler hakkında kendisine söylenmiş olan sözler ile, esir düştükten sonra onların kendisine gösterdikleri tıbbî özen arasındaki aykırılıktır. İkinci gerçek, çok yakın zamanda kendisinin de katılmış bulunduğu, bombardıman dehşetidir. Karısına yazdığı mektuptan bunlar belli oluyor:

1 Mart 1966

«Gerald L. Coffee'den :
Mrs Gerald L. Coffe'ye
306 Tucker Drive
Sanford Florida,
USA

«Çok aziz ailem;

Bu mektubun size çok kısa zamanda ulaşmasını tanrıdan dilerim. En kötü ihtimali düşünmekten ve hiç bir şey bilmemenin üzüntüsünden sizi kurtarmak istediğim için sağ ve iyi olduğumu size bildirmek isteğim, hemen hemen ezici oldu. Daha önce de bir mektup yazdım ve postaladım. Fakat Nisan ortalarına kadar elinize geçmeyeceğinden çok korkuyordum. Geçen akşam Kuzey Vietnam'ı görmeğe gelen bir Amerikalıyla konuşmak fırsatını buldum; bu mektubu Amerika'ya götüreceğine ve oradan postalayacağına söz verdi; böylece, bunun sizin elinize zamanında geçeceğine güvenim var.

«Hem vücutça hem de akıl ve ruhça sıhhatteyim ve, sevgilim, bu mektubun sizi de aynı durumda bulmasını dilerim. Bununla birlikte sağ kolum ve sağ elimden rahatsızım, mektubumu sol elimle yazmam bu yüzdendir. Uçaktan fırladığım zaman sağ kolum kırıldı dirseğimden çıktı. Her iki kolumda birçok kesiklikler ve yanmalar da oldu; kendimi kaybettim. Esir düştükten hemen sonra beni yakalayan insanlar, yaralarım için ellerinden geleni yaptılar, kolumu mümkün olduğu kadar rahatlattılar. Bizim bombardımanlarımızın onların yurduna yaptıkları yüzünden bize karşı duydukları açık kin ve nefrete rağmen bana ne kadar iyi ve sevecenlikle davrandıklarını görerek şaşırdım. Bununla birlikte bu davranışın istisna değil kural olduğunu kısa zamanda farkettim. Şimdi bulunduğum yere vardıktan sonra hastaneye götürülerek ameliyat edildim. Koluma «x» ışınları uygulandı ve yerine takıldı. Dirseğim iyileşmektedir. Ko-

lumda hâlâ iyi oturmamış bazı yerler var. Fakat bunların da yoluna gireceğini sanıyorum. O zamandan beri zaman zaman hastaneye götürülerek yeniden «x» ışınları uygulaması yapıldı ve kolum yeniden alçıya kondu. Avucumdan omuzuma kadar uzanan bu sonuncu alçı Mart sonundan önce çıkarılmayacak. Vietnam Demokratik Cumhuriyeti halkına ve doktorlarına görmekte olduğum tıbbî bakım sebebiyle çok teşekkür borçlu olduğumu anlayabilirsin.

«Yakın geleceğimiz şimdi gerçekten Tanrının elindedir sevgilim. Ona, her gün, sizleri gözetmesi için yakarıyorum. Onun bu işi benden daha iyi yaptığından eminim.

«Kimmie, Steve ve Dave, babanız her gün sizin pırıl pırıl küçük yüzlerinizi düşünüyor. Okulda çok meşgul olduğunuzdan ve her gün annenize elinizden gelen bütün imkânlarla yardım ettiğinizden eminim.

«Kimmie, ilk âyinin için hazırlığa başladın mı? Bu, büyük bir iştir. Bunu yaparsan çok iyi bir şey yapmış olacağına eminim. Anneannenin veya babaannenin sana çok güzel beyaz elbise yapacaklarını biliyorum. O elbisenin içindeki küçük kız elbette herkesten daha güzel görünecektir. Gelecek olan yeni bebek için çok sabırsız ve tedirgin olman gerektiğini biliyorum. Ve sana bir kız kardeş gelmesini dilerim.

«Steve, baban, kendisi yokken evin babası olman için sana güveniyor. Annene, kız kardeşine ve oğlan kardeşine iyi bak. Büyükbabanla top oyna, tenis toplarına öyle bir vur ki parmaklıkları aşıp geçsin. Okulda Valentine gününde birçok Valentine'ler aldığına bahse girerim. Almışındır, değil mi?

«Oğlum Dave, yeni dansın birçok hünerlerini öğrendiğinden eminim. Kilise'de iyi bir çocuk gibi hareket ediyor musun? Annenin yeni bebek için hazırlanmasına yardım ediyor musun? Senin gibi iyi bir yardımcıya elbette ihtiyacı olacaktır. Çok yakında sen ve Tippie artık ailenin en küçükleri olmayacak-

sınız. Paskalya tavşanını şimdiden aramaya başla ve her akşam yatağında dualarını okumayı unutma.

«Tatlım, bir zamandır isim düşünüyorum. Düşündüklerimin biraz işe yarayacağını umarım Kız olursa Chris, Mary ve Susan isimlerinden bu sıra içinde ve özellikle Chris Mary adından hoşlanıyorum. Oğlan olursa Matt, Tim veya Jay veya bunların her hangi bir bileşimi. Meselâ Timothy Jay olabilir. Herhalde bu mesele üzerinde kendini hiç üzme. Senin kararlaştıracağın her isim beni iyice hoşnut eder.

«Sevgilim orada her şeyin kolaylıkla yürüdüğünü ve John'un sana iyi baktığını umarım. Düşüncelerimin ve dualarımın hep sizinle olduğunu ve özellikle Nisan ortalarında sizinle olmakta devam edeceğini hiç unutma. Ancak Nisan'ın önemini buradaki yetkililere anlatarak bu mektubu hemen yazma iznini koparabildim. Normal olarak seninle irtibat kurabilmek için daha uzun zaman beklemem gerektiğini sanıyorum.

«Bu insanlarla şu son aydaki ilişkilerimden öğrendiklerim, bu savaş ve buradaki durum konusunda bana yeni bir görüş kazandırdı. Vietnam savaşına karşı olan göstericilerin sebeplerine ve dürtülerine bile anlayış ve müsamaha gösteremediğimi sen bilirsin. Fakat şimdi onların haklı olduğunu anlıyorum Amerikan halkının çoğunluğu, bizim gibi, burada müdahalemizin sebebinin ne olduğunu bildiğini zannediyor fakat aslında asıl meseleleri veya savaşın niteliğini anlamıyor. Benim beynim yıkanmadı, bana siyasî telkinler de yapılmadı. Yurttan ayrıldığım zaman kim isem gene aynı adamım; şu farkla ki, biraz daha akıllıyım. Bu, gemide okumaya başladığım yazılardan ve burada bu insanları görüp onlarla konuşmamdan geliyor. Bunların hiç değilse bir kısmını sana iletebilmeyi isterdim; böylece sen de anlardın. Kısacası, durum şöyle :

«İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Vietnam halkı şimdiki Vietnam Demokratik Cumhuriyeti Baş-

kanı Ho Chi Minh'in önderliği altında Fransız sömürge yönetimine karşı başkaldırdı. Amerika Birleşik Devletleri Çin-Hindi'ndeki tabiî kaynaklarda ve askerî stratejik noktalarda çıkarı bulunduğu için biz Fransızları önemli askerî yardımla ve danışma personeliyle destekledik. Buna rağmen Vietnam halkı 1954'te Fransız'ları ünlü Dien Bien Phu savaşında yenilgiye uğrattı. Savaş dokuz yıl sürmüştü. Ama sonunda özgürlüklerini ve bağımsızlıklarını kazanmışlardı. 1954 Cenevre Toplantısı bu özel amaçla yapılmış, Vietnam'ın bağımsızlığının, birliğinin ve toprak bütünlüğünün kabul edilmesi ve konferansa katılanların Vietnam'ın içişlerine karışmaktan geri durmaları hükümleri konmuştu. Varılan anlaşmalar, askerlikten tecrit edilmesini kolaylaştırmak için, ülkeyi ikiye bölen geçici bir askerî ayırma kuşağı kurulmasını öngörüyor ve iki yıl içinde serbest, millet ölçüsünde seçimler yapılarak bütün ülkenin birleştirilmesini emrediyordu. Antlaşmalar, bölgelerden herhangi birine yabancı askerlerin veya askerî şahısların girmesini, bölgelerden herhangi birinin herhangi bir askerî ittifakla katılmasını yasaklıyordu. Böylece antlaşmaların amacı tamamen açıktır. Vietnam'dan bütün yabancı askerî birlikleri mümkün olduğu kadar çabuk temizlemek ve Vietnam halkına, uğrunda bu kadar zor mücadeleler yaptıkları hakları, yani birleştirilmiş bir ülkede, herhangi bir yabancı müdahale olmadan, kendi kaderini tayin etme hakkını garanti etmek. Buna rağmen bizim gözümüz şimdi Güney Vietnam'da olduğu için cumhurbaşkanı Eisenhower şöyle demişti: «Amerika Birleşik Devletleri Konferansta taraflardan biri değildir, alınan kararlar kendisini bağlamaz». İki ay sonra Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilâtı (SEATO) kuruldu, Amerika Birleşik Devletleri, bunun en büyük devleti idi. Cenevre anlaşmalarının açıkça belli amaçlarına rağmen, SEATO Güney Vietnam'ı kendi koruma alanına kattı.

«Fransız'lar Güney Vietnam'ı boşalttıkları için bizim bundan sonraki adımımız, Batıda okumuş olan tamamen Amerika Birleşik Devletlerinin denetimi altında bulunan Ngu Dinh Diem adındaki bir kuklayı hükümete getirmek olmuştu. Onun rejimini ekonomik ve askeri büyük yardımlarla destekledik. Onun askerlerini eğitmek için Askeri Danışma Yardım Grubu'nu kurduk. Onun hükümeti hiç bir zaman halk tarafından sevilmedi, bizim devamlı yardımımız olmasaydı, ayakta kalamazdı. 1956 yılında ulus çapında yapılacak seçimlerin zamanı gelince, seçimleri düzenlemek için Kuzey'den gelen bütün girişimleri ve istekleri reddetti. Biz onu elbette destekledik. Çünkü şimdi biz Güney Doğu Asya'da artık ayak basacak bir yere sahiptik.

«Halk öfkelenmişti. Protesto ettiler; fakat tabii bu, hiç bir işe yaramadı. Çok iyi biliniyordu ki, seçimler yapılmış olsaydı Ho Chi Minh bütün Vietnam'ın Cumhurbaşkanı seçilmiş olacaktı, bunu hakketmişti. Washington bizim devrimci kahramanımız olduğu gibi O'da kendi halkının devrimci kahramanıdır. Kuzey'de toprak reformu yaparak ve ekonomik kararlılığı sağlıyarak iyi bir ilerleme göstermişti. Diem, birleşmeye izin vermeyi reddedince, halk, Fransız'lara karşı kazandığı zaferin anlamsız hale geldiğini gördü. Ellerindeki tek çare bizim adamımız olan Diem'e karşı başkaldırmaktı. Bizim Demokratik hayat tarzımızı temsil ettiği varsayılan bir hükümete karşı başkaldırmakta oldukları ve şimdi sosyalist olan Kuzey Vietnam'la birleşmekten yana oldukları için onlara «Vietkong», komünist damgası vuruldu. O günden bu yana onlar kendilerine Milli Kurtuluş Cephesi adını verirler. Demek ki, biz, halkın uğradığı ihanet yüzünden duyduğu acılık üzerine kurulmuş olan devrime karşı savaşmaktayız. Ama gene de bunlar bizim oturup konuşmayı reddetmiş bulunduğumuz insanlardır. Bunu hangi hesapla yaptığımızı anlamıyorum.

«Daha da kötüsü, biz Kuzey Vietnam'ı Güney'deki devrimi destekliyor diye bombalamaktayız. Onların müdahale ettikleri ve bunun onların işi olmadığı sonucuna varmış bulunuyoruz. Vietnam, Demokratik Cumhuriyeti, Güney'deki yurttaşlarını desteklemek için her hakka sahiptir. Onlar bir ve aynı halktır. Yurtlarının birleştirilmesi, Kuzey Vietnam halkının millî amaçlarının bir parçasıdır.

«Bütün bu zaman içinde ya da 'Amerikan hayat tarzını savunmak' ya da 'taahhütlerimizi ve müttefiklerimizle olan anlaşmalarımızın gereğini yapmak' veya 'komünizmin yayılmasını durdurmak' gibi eskiden beri hazır ve çoğuzaman müphem sebeplerle savaşmaktan memnundum. Ama bunların hiç biri buraya uygun düşmedi. Saygon hükümeti, elbette bizim hayat tarzımızı temsil etmiyor; halk bizim hayat tarzımızı hiç tanımamıştır. Bu durumda bütün taahhütler ve antlaşmalar, Güney Vietnam'da bulunmamızdaki (sebepler)e sahip olmak için, kendi işimize elverdiği için onlara hep bizim tarafımızdan kabul ettirilmiştir. Kukla Güney Vietnam Hükümeti bizim orada bulunmamızı ister. Fakat halk elbetteki istemez. Fransız'ların yenip ezmelerine yardım ettiğimiz halka şimdi yardım etmek için istekli olmamızın sebebi nedir? Vietnam'ın, birleşmiş olsaydı, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti gibi bir sosyalist hükümetin yönetimi altına girmiş olabileceği doğrudur. Bununla birlikte, ben bu insanları kendi evlerinde, ve birbirlerine nasıl davrandıklarını, gördüm. Bu insanların sürdüğü sade ve kendinden memnun hayat, Güney'deki vatandaşlarının sürdükleri savaş ve dehşet dolu hayattan daha iyidir. Kuzey Vietnam'ın devrimin sonundaki sosyal, ekonomik ve tarımsal meselelerinin biricik cevabı sosyalist bir hükümet kurulması olmadığına gerçekten emin değilim. Bundan başka, kendi kıyılarımızdan 90 mil ötemizde komünizmin yayılmasını durdurmak için sadece parmağımızı kımıldatmakla yetinmiş iken yur-

dumuzdan 9.000 mil uzakta insan hayatlarını ve kaynakları böyle çılgınca bağlamak niye?

«Bütün bunların anlamı şudur: biz buraya ait değiliz. Bu, bizim savaşımız değildir. Biz Cenevre Anlaşmaları'nı hep ve bilerek torpilledik ve Vietnam halkının kendi devriminin meyvalarını derlemesini önledik. Memleketimiz her yeni müdahaleyle onurundan biraz daha kaybediyor. Vietnam'ı büsbütün Vietnamlılara bırakmak zorundayız. Memleketimiz kendi büyüklüğüne uygun yaşamalı ve «biz yanılmışız» demelidir. Daha Kuzey'e tırmanmamız felâket getirecektir, çünkü, Kuzey Vietnamlılar ebediyen savaşmaya hazır ve kararlıdırlar.

«Şekerim, benim yurdumu çok fazla sevdiğimi ve mesleğime sadık olduğumu hem Tanrı bilir hem sen bilirsin. İşte bu sebeplerledir ki, bu meseleyi bu kadar şiddetle hissediyorum. Buradaki köylülerle ve yetkililerle yaptığım temasları bir yana bıraksak bile, bütün bu gerçekleri, vaktiyle zaman ayırmış olabilseydim, istasyon veya şehir kitaplığında bulup çıkarabilirdim.

«Halk şöyle düşünebilir: 'Elbette savaşın erken bitmesini istiyor. Onun yurda dönebilmesinin biricik yolu budur., Savaşa son verilmesi elbette pek çok Amerikan pilotunun yurda dönmelerini çabuklaştıracaktır Fakat aynı zamanda, binlerce ve binlerce hayatı ve milyonlarca ve milyonlarca dolarlık kaynağı esirgemiş olacak; savaşa son verip askerlerimizi geri çekmekle memleketimiz bir ölçüye kadar onur payını alıkoyacaktır. Biz burada meşru olmayan, şerefsizlik getiren ve haksız bir savaşta savaşıyoruz.

«Bu mektubu lütfen ailemize ve dostlarımıza göster. Onların gerçeği bilmeleri gerekir. Halkımıza burada neler olup bittiğini göstermek için mektubu mümkün olan en büyük yaygınlıkta kullan. Halkımız gerçeği bir defa öğrenince, bu duruma artık gözyummayacaklarını, yasa koyuculara açıkça göstermelidirler. Evet, konuşan gerçekten benim, tatlım, ba-

na inan, doğrudan doğruya yüreğimden gelen sesle konuşuyorum. Şimdilik bu kadar yeter.

«Bu insanlar bana ayda bir mektup almama izin verecek kadar yüce gönüllü ve iyi davranıyorlar. Bu mektupların içinde ailemin herhangi bir üyesinden gelen mektuplar ve fotoğraflar bulunabilir. Zarf 20 gramdan fazla ağırlıkta olmamalı ve adi uçak postasıyla gönderilmelidir. Adresim şöyledir:

Gerald L. Coffee,
Detention Camp for Captured American Pilots,
Democratic Republic of Vietnam,

Kendi adresini de zarfın üstüne yazmayı unutmazsın elbette.

«Bütün aziz ailemize, sana ve çocuklara iyi baktıklarını bildiğim dostlarımıza sevgilerimi söyle. Değerli çocuklarımızdan herbirine babalarının onları ne kadar sevdiğini anlat ve hepsini benim için birer defa öp. Sana olan sevgimin beni her gün ayakta tuttuğunu bilmelisin. Nisan'da o gün geldiği zaman beni yanında bil; senin elinden tuttuğumu düşün, aklına getir. Yaş günün de kutlu olsun şekerim. Bunu telâfi edeceğimizden emin ol. Sana karşı duyduğum aşk her gün muhtaç olduğum kuvveti ve cesareti bana veriyor, sevgilim; bunun sana da aynı gücü verdiğini umarım.

Seni Seviyorum
Jerry»

Coffee Katoliktir, çok dindar bir insanır. Bu görüşleri, Vietnam halkı ile ve Vietnam'ın durumu ile doğrudan doğruya temas sonunda edindiği duygular dışında hiçbir ideolojik bağlantıdan almadığı bence açıktır. Amerika Birleşik Devletleri'ne Vietnam'dan ayrıldıktan birkaç gün sonra vardığım zaman Mrs. Coffee'ye telefon edip kocasıyle konuşmamı anlattım. «Mrs. Coffee, Vietnam'dan yeni döndüm; kocanızı gördüm, sıhhatinin çok iyi olduğunu söylemek

isterim» dedim. Bana verdiği cevap oldukça rahatsız ediciydi: «bana söyleyeceğiniz herşeyi Amerika Birleşik Devletleri Hava Kuvvetlerinden Yüzbaşı Fowler'a söyleyebilirsiniz.» Ben: «Mrs. Coffee, kocanızdan size bir mektup getirdim. Onu okumamı ister misiniz?» dedim. Cevabı şu oldu: «Adınız ne?» Ben: «Bu önemli değil. Kocanızla olan konuşmamı size anlatmamı ister misiniz?» O: «Söyleyeceğiniz her şeyi Amerika Birleşik Devletleri Hava Kuvvetlerinden Yüzbaşı Fowler'a söylemelisiniz.» Kocasının mektubunu kendisine postaladım, kendime de bir fotokopisini alakoydum; fotokopiyi mektubun aslını postadan alması için gerekli zaman geçtikten sonra basına verdim. Beyin yıkama işiyle ilgilenenler, bu beyin yıkama işine Mrs. Coffee'nin mi yoksa kıdemli yüzbaşı Coffee'nin mi kurban olduğunu düşünsünler.

Benim kıdemli yüzbaşıyla konuşmam dört saat kadar sürdü. O, içten ve gerçek olarak konuşuyordu; benim söylediklerimi de büyük bir dikkatle dinliyordu. Yeni bulduğu düşüncelerinin ve duygularının değerli olduklarının pekiştirilmesini çok ister görünüyordu. Kendi hissettiklerimin hepsini ona söylemek için içimden gelen kuvvetli dürtüye karşı dayattım. Fakat sonradan kendisine yazdığım mektubumda duygularımı ilettim. Kendisi için yapabileceğim bir şey olup olmadığını sorduğum zaman, bana, söylediklerini eldengeldiği kadar yaymamı istedi, karısına verilmek üzere bana bir mektup verip veremiyeceğini, ve bu mektubunda savaş konusunda yazdıklarını Amerikan halkına bildirip bildiremiyeceğimi sordu.

Kıdemli yüzbaşıyla birlikte bulunduğum zaman benim düşüncelerim hep bir önceki hafta gördüklerime, çocukların, ana ve babaların, doktorların, öğretmenlerin, fakir köylülerin, milis kızların feryatları karşısında kafama kan hücum edip zonklarken kendimi tutmak için gösterdiğim çabalara tekrar tekrar dönüyordu. Gözlerimin önünden tanıdık yüzler

geçiyordu. Le Van Lac'ı düşünüyorum; sekiz yaşındaki kızı 15 Eylülde öldürülmüştü; bütün komşuları, yani bir anne ile 4 çocuğu ve bir karı koca ile 2 çocukları da öldürülmüştü. Le Van Lac'ın gözü, kulağı omuzu ve sağ kolu parçalanmıştı. Sağır ve güçsüz kalmıştı, artık çalışamıyordu. Birbirimizle konuşurken duygularımın bazılarını ona anlatmaya çalıştım. Onun çektiklerini kendi hükümetime karşı etken bir heyecan haline çevirmek kararımı ona söyledim. Biribirimize «Hoşça kal» dediğimiz zaman, bana birden sarıldı. Vietnam diliyle, çok yüksek sesle haykırdı :

«Çok acı çekiyorum. Acımı lütfen bilin ve tanıyın.»

Fakir bir köylü kadın, daha kırk bir yaşında olduğu halde yüzü kırış kırış ve ihtiyar, on üç yaşındaki oğlu Ngoc'un sade kahramanlığını anlattı :

«4 Nisan 1965 pazar günüydü. Ngoc evdeydi. Birden jetler gelip bombalarını attı. Benim köyümde kulübelerden başka hiç bir şey, hiç bir bina yoktur. Bize niçin saldırdıklarını bilmiyorum. Ngoc, yedi yaşındaki kardeşi Hoa'nın dersini yazıyordu. Bir sığınak bulmağa çalıştık; fakat komşumuzun sofra başındaki çocukları yaralanmışlardı, sığınağa ulaşabilecek durumda değillerdi. Biri hemen ölmüştü. Ngoc sığınaktan fırladı, patlayan bombalar arasında yaralı çocuklardan birini alıp gelebildi. Getirdiği ikinci çocuğun bir ayağı kırılmış, kemiği dışarı fırlamıştı. Her yeri kan kaplamıştı. Üçüncü çıkışında Ngoc'a bir lazy dog çarptı. Sol yanı dilim dilim açıldı. Böyle yaralanmış olduğu halde küçük çocukla birlikte sürünerek sığınağa geldi. Bana: 'Ölebilirim anne, ama ağlama; sen ve babam kardeşlerime yeteri kadar yiyecek bulmak için çalışmalısınız; ben ölsem de elimden geldiği kadarını yaptım., dedi.

«Sabahın 8'i idi; saat 11'e kadar o sığınakta benimle birlikte kaldı. Ameliyat edilmek üzere il has-

tanesi'ne götürüldü. Çelik kıymıklarını çıkarmağa çalıştılar; fakat ince çelik kıymıklar karaciğerini ve pankreası yırtmıştı. Peşinden hastaneye gittimse de, o, geriye, küçük kardeşlerinin yanına dönmemi istedi. 'Üzülme, ekin zamanı gelip size yardım edeceğim., bunun üzerine evde kaldım, ertesi gün de onun, öğleden önce saat 7'de öldüğünü öğrendim.

«Çocuklarımı barındıracak yerim yok. Ngoc'un 5'inci sınıftaki arkadaşlarından dördü o gün öldürülmüşlerdi. İlk hava hücumları bana korku verdi. Ama şimdi bombardımanlara alıştım artık. Biz üretim yapıyoruz, ekip biçiyoruz. Bizim direnmemiz işte budur. Meydan okuyorum, Ngoc'un hayatını feda ettiğini hiç unutmayacağım. Onun öcünü alacağım. Ben pirinç üretmeğe çalışacağım, böylece bizi bombalayan insanları yenebileceğiz. Herkes çocuklarını sever. Ben çocuklarımı severim. Benim acımı anlıyabilirsin. Amerikan pilotları eğer kendi çocuklarının öldüğünü, benim Ngoc'un öldüğünü gördüğüm gibi görmüş olsalardı, inanıyorum ki köyüme bu çelik parçalı bombaları atmazlardı.

«Sizin bir Amerikan olduğunuzu öğrendim. Amerikalılara zarar verecek hiç bir şey yapmadığımı size söylemek isterim. Oğlum da yapmamıştı. Amerika Birleşik Devletleri'nin bombaları onu öldürdü. Yüreğimde derin bir kızgınlık ve kin taşıyorum. Siz Amerikalıların, bizim çocuklarımızı öldüren bu kanlı katillerin durdurulmasına yardım edebilmenizi isterim.

«Devrimden önce ben bir toprak ağasının hizmetçisiydim. Okumam yazmam yok. İyi konuşamam, güzel sözler kullanamam. Köyümde olanları, ailemin ve oğlumun başına neler geldiğini sana sadece anlatıyorum. Kendi halkına gerçeği ileteceğini umarım. Oğlum öldü, ben onun fedakârlığını sapa anlatmak fırsatını buldum. Saldırganları yenilgiye uğratmak için yapabileceğim her şeyi yapmaya her zamankinden daha çok kararlıyım. Bunu onlara bildirmeni isterim.»

Ama hepsinin üstünde, ufak tefek yapısı; yuvarlak, kahverengi, ağırbaşlı yüzü; sakin, sabırlı gözleri aklımdan hiç çıkmayan, birgün sabahın erken saatlerinden gecenin geç vaktine kadar on beş saat konuştuğum, Madam Nguyen Ti Tho var. 24 Şubat Perşembe günü idi. Sırtında bir şal ve açık kahverengi bir elbiseyle içeri girdi. Karşıdakine hemen işleyen bir ciddiyeti vardı; başından geçenlerin kolay kolay ve tamamen anlatılamıyacak şeyler olduğunu hemen hissettim:

«Ben Saygon'un Kuzey'inde Thu Dan Mot ilinde Güney Vietnam'ın Doğu kıyısındaki kauçuk çiftliklerine yakın oturan bir kadınım. Kırk yaşındayım. Çiftçilikle geçinirim. Bahçelerde ve pirinç tarlalarında çalışırım. Kocam öldü; ben annemle otururum; 14 yaşında bir oğlum var. Başımdan geçenlerin bazılarını size anlatmak isterdim.

«Bir otobüste yolcularla konuşurken tutuklandım. 1956 yılında Güney'in her yerinde, halk, tüfek namlularının tehdidi altında tutuluyordu. Saygon, benim ilimde halkı yıldırmak için Truong Tan Buu yani temizleme hareketine başladı. Halka karşı alaylar getirildi. 1956 seçimleri yapılmayacaktı. Zindana atıldığım zaman orasını halkla dolu buldum. Bir baskında 700 kişi kadar tutuklamışlardı. Bütün gruplardan ve sosyal teşekküllerden, kadın teşekküllerinden üyeler vardı. Birçokları Vietnam yazısını yaymaya çalıştıkları için, kimileri de halka okuma ve yazma öğrettikleri için tutuklanmışlardı. Dindarlar ve aydınlar vardı. Her yerde halka karşı dehşet salınıyordu. Önceki direnme hareketinde bulunmuş olan herkes avlanıyordu. Bir seçimden bahseden insanlar bile tutuklanmıştı. Uluslararası Kontrol Komisyonu'yla buluşup antlaşmaların ihlâl edildiğini anlatmaya çalışanlar hemen tutuklanıyorlardı. Onbinlerce insan zindanlara atılıyorlardı. Mahpuslar oturacak ve yatacak yer bulamıyorlardı. Bütün gece ayakta durmak zorundaydılar. «Anti - komü-

nist» kampanya başlatılmıştı ve Cenevre Anlaşmalarına göre Kuzey'de bulunan erkeklerin Güney'de kalan karıları kocalarından boşatılıyordu. İnsanlar yargılanmadan altı yıl zindana atılıyorlardı. Bir mahkeme önüne çıkarılmadan, ben, yıllar boyunca zindanda kaldım.

«Zaman zaman basın hiç bir suç işlemediği için, yıllarca hapisten sonra salıverildiği sanılan, Mrs. Nguyen Thi Tu gibi bir kimsenin serbest bırakıldığı haberini yayımlıyordu; oysa aslında o, hiç serbest bırakılmamış, Paulo-Condore adasındaki yeni bir hapishaneye gönderilmişti.

«Kadınların döl yollarına zehirli yılanlar sokuluyordu. Bu kadınlar büyük acılar içinde öldüler. Yetkililer kadınların döl yollarına zorla kırık şişeler sokuyorlardı. Kadınlar kendilerini kaybediyorlar, ve çoğuzaman ölüyorlardı. Muhafızlar mahpusların bütün tırnaklarının altına demir çiviler çakıyorlardı; sonra bu parmakları sargı beziyle sarıyorlar, benzine bulayıp ateşleyerek yakıyorlardı. Ağzımıza ve burnumuza pompa ile basınçlı su sıkıyorlardı. Su, son derece baharatlı balık salçasıyle karışıktı. Bu su, iç organlarımızın ince zarlarını yakıyordu. Sabun da kullanıyorlardı. Helâlarda mikropları öldürmek için kullanılan ve çok kuvvetli bir madde olan «Crezil» kullanıyorlardı.

«Size nasıl anlatayım? Adını anacağım pek çok kişi var. Mr. Kiem'i yakalıyamadılar, bunun üzerine karısını ve küçük kızını tutukladılar. Kadına uzun saatler boyunca işkenceler yaptılar. Fakat kadın kocasının nerde olduğu hakkında hiç bir şey söylemedi. Su dolu bir petrol varili getirdiler, beş yaşındaki kızı Ngo'yı varilin içine koydular. Kızı suya tamamen batırdılar, sonra varilin dışından vurmaya başladılar. Suyun basıncı kızın gözlerinden, kulaklarından, burnundan, ağzından kan getirdi. Bunu kendi gözlerimle gördüm. Madam Thi bunu görmek zorunda bırakıldı.

«150 kadın, boyutları 12 ayak × 21 ayak olan bir tek odaya kapatıldı. Helâ yoktu. Odaya bir teneke koymuşlardı. O küçük yerde pis koku dayanılmaz bir haldeydi. Sağ kalanların ve sonunda serbest bırakılanların hemen hepsi şimdi sakattır, yürüyememektedir. Sinir hastalıkları çekerler, zaman zaman kendilerini kaybederler.

«İlk gün emniyet memuru beni çağırdı. Hiç bir şey sormadı. Sekiz saat boyunca sadece dövüldüm. Biri dövüyor, sonra sıra ötekine geliyor o dövüyor, bu böylece sürüp gidiyordu. Çeşitli işkence usulleri kullandılar. Başlangıçta keskin kenarlı dört köşe sopalarla dövülüyordum. Göğüslerime ve sırtıma vuruyorlardı. Bir süre sonra bilincimi kaybettim ve bayıldım. Kendime geldikten sonra beni bağladılar. İnce kamış parçaları kullanıyorlardı. Bunlar çok sert ve keskindi. İki ayağımı biraraya bağlayıp tavandaki bir kancaya başaşağı astılar. Her vuruşta organlarımın vücudumdan kopup gideceğini sanıyordum. Acı ve sinirlerimin tepkisi, kalbimde keskin ve ağır ağrılar yapıyordu. İlk fasıl bir saatten fazla sürdü. Kendime geldikten sonra yeniden dövmeye başladılar. Sonunda yere bırakıldığım zaman, artık dayanamıyordum. Bütün elbiselerimi çıkardılar bir masaya, öyle çırıl çıplak, bağladılar. Ağzımı ve burnumu ince bir kumaşla tıkadılar. Ağzıma ve burnuma lâstik bir boru soktular, buradan su döktüler. Nefes alamıyordum, suyu yutmak zorunda kalıyordum. Midem gittikçe genişliyordu. Başlangıçta bu, sadece suydu. Sonra balık salçası, daha sonra sabun, daha sonra da çok kuvvetli, içimi yakan bir dezenfektan karıştırdılar. Böyle kırk dakika işkence yaptılar. Sonra yüzüme bir siyah perde düştüğünü hissettim. Kendimi kaybettim. Yeniden kendime geldiğimde karnıma tazyik yapıyorlar, başımı şiddetle sarsıyorlardı. Ağzımdan, burnumdan su geliyordu. Bu su odanın tabanına yayıldı. Bir an kendimi benden çıkan suyun içine büsbütün gömülmüş

gibi hissettim. Emniyet ajanlarının seslerini çok hafif duyuyordum. Biri şöyle diyordu: «Yaptığın işe bak! bu kadar yıllık emniyet ajanısın da bunları nasıl bağlamak gerektiğini hâlâ bilmiyorsun. Başını kımıldatabiliyor, baksana.»

«Beni, çırılçıplak, masaya bağladılar. Başım sıkı sıkıya tutturulmuştu. Sonra alnımın ortasına soğuk su damlaları damlatılmaya başlandı. Bu, saatlerce sürdü. Bütün yüzüm ve başım devamlı saldırıya uğruyormuş gibi geliyordu. Başlangıçta fazla bir şey gibi gelmedi. Bir zaman sonra dayanılmaz oldu. Damla, damla ardından. Başlangıçta dört saat dayandım. Sonra aklım donuklaştı, daha sonra büsbütün durdu.»

(«Odada bir doktor vardı, söze karıştı: «Soğuk, damarları daraltarak kanın beyni beslemesini önledi. Bu işkence usulü çok tehlikelidir, çünkü beyin devamlı bir uyarma altındadır ve dayanması gerekir. Bu işkenceden tam iyileşip kurtulmak çok zordur.»)

«Kendimi kaybetmek üzereyken bana şöyle söylediklerini duydum: 'Seni bütün hayatın boyunca sakat bırakacağız.' Gerçekten, serbest bırakıldığımdan beri ve bu ana kadar kalp hastalıklarım, ve zaman zaman beynime etki yapan bir sinir hastalığım var. Kalp nöbetlerinden sonra makatımdan kan geliyor; uğradığım işkencenin sonuçlarından biri bu.

«Zindanda ağzıma tahtadan yapılmış hayvan gemi gibi bir kenet koydular. Bunu ağzıma zorla sokmuşlardı. Bu yüzden, ağzım bütün gece açık kalıyordu. Bu kenet başıma tespit edilmişti. Nefes almak son derece güçtü.

«Bir erkekle birlikte tevkif edilmiştim. Bir ay onunla birlikte bağlı tutuldum. Bir gece bizi akşamın erken saatlerinden gecenin ikisine kadar küçük bir odaya soktular. Dışardan bizi dinliyorlardı. Cinsî münasebette bulunmamızı istiyorlardı. Bizi küçük düşürmek istiyorlardı. Nihayet bizi burdan çıkardı-

lar ve 'Ne yapmanızı istediğimizi biliyorsunuz' dediler. Ben cevap verdim: 'Sizin gibi iğrenç ve barbar olanlar, o karakterdedir. Biz insanlık onurumuzu asla kaybetmeyiz.'

«Sonu gelmeyen işkencelerden sonra Gia Dinh zindanına kapatıldım. Bu, en kalabalık zindandı; çünkü öbür hapishanelere mahpusları burdan yolluyorlardı. Merkez hapishanesiydi. Gündüzün insanlar ancak üst üste oturabilirler; geceleri birbirlerinin üstünde uyurlar. Kımıldamak şöyle dursun, biri dönmek isterse hepsi dönmek zorunda kalırdı. Yan yatarak uyumak zorundaydık. Zindan o kadar sıcaktı ki, her mahpus eliyle hafif rüzgâr yaparak serinlemeye çalışıyordu. Her gece oksijen yetersizliğinden yirmi veya daha çok insan kendini kaybediyordu. Bunları alıp götürürlerdi. Bu şartlar altında geçen bir aydan sonra herkeste isilik, sivilceler, kabarcıklar ve şişler oldu.

(Doktor ekledi: «Herkesin bir ayak—yani 30 santimetre—yeri ve 1 metreküp hava payı vardı.»)

«Gia Dinh zindanındaki ilk ay esnasında yedi erkeğin havasızlıktan boğularak öldüğünü gördüm. Kadınların nasıl sağ kaldıklarını ve dayandıklarını anlıyamıyorum. Yiyecek tayını o kadar azdı ki, her öğünde bir insan ancak küçük bir fincan pirinç alıyordu ve hiç bir sebze veya salça verilmiyordu. Orada yedi hafta kaldım, sonunda Paulo-Condore adası hapishanesine gönderildim. Paulo-Condore zindanında insanları yavaş yavaş öldürmek için mümkün olan her usul kullanılıyordu. İnsanlar her gün gözlerimizin önünde ölüyorlardı. Kullanılan usuller yavaş, fakat muhakkak ölümü sağlıyordu. Paulo-Condore adasında bir yıl kaldım. Bu 12 ayın 10 ayında bir hücrede tutuldum. Hücre, çıplak toprağın üstünde bir küçük sığınaktı. Boyutları 6 × 3 ayak idi. Duvarları taştandı ve 18 inç kalınlığındaydı. Tavan betondu, duvarlar siyaha boyanmıştı. Tavanın

yüksekliği 6 ayaktan aşağıydı.

«Yatak taştan yapılmıştı. Bu, bir kişilik bir hücreydi. Fakat ben bu hücrede dört kişiyle birlikte tutuluyordum. Yatakta biri yatıyor, her köşede birimiz uyuyorduk. Bir pislik kabı vardı ki, haftada bir defa değiştirilirdi. Dört galon alırdı. Oda lağımlara bitişikti; lağıma açılan bir delik vardı. oradan daima pis bir koku gelirdi. Kapı, taş gibi sert bir tahtadan yapılmıştı, 18 inç kalınlığındaydı. Bu ağaç, çelikten daha serttir, üstüne çivi çakılamaz. Buna Vietnam'da demir—tahta denir. Odanın penceresi 8 X 6 inç boyutundaydı ve demir çubuklarla örtülüydü. Hücrede üzerimizde hiç bir giyecek bulunmadan duruyorduk. Sıcak o kadar dayanılmaz ölçüdeydi ki, bütün giysilerimizi çıkarmıştık. Pencereden giren bir ışık huzmesi içinde, ter damlalarımızın buhar haline, sonra da duvarlarda ve tavanda yeniden yoğunlaşıp su haline geldiğini görüyorduk. Hücrede sadece bir gün geçirdikten sonra saçlarımızı hep kestirdik. Boğucu sıcak o kadardı ki, saçlarımız taşınmaz hale gelmişti.

«24 saatte küçük bir bardak su alıyorduk, herbirimize üç yudum düşüyordu. Durmadan terliyorduk. Dört aydan fazla bir zaman yıkanacak su bulamadık. Aybaşımız geldiği zaman kanımız üstümüze ve yerlere akardı. Tabanı, paçavra haline giren giysilerimizle ve ellerimizle temizlemeğe çalışırdık. Yerde uyurduk. Öylesine susuzluk çekiyorduk ki, yağmurun gürültüsü bizi çılgına çeviriyordu. Hücremize bir damlası gelsin ve kurumuş yüzlerimize değsin veya kurumuş boğazlarımızı yumuşatsın diye hasret çekiyorduk. Havadan o ölçüde yoksun bırakılmıştık ki, kapı açıldığı zaman açlıktan ölen bir bebek annesinin göğsüne nasıl bakarsa öyle bakardık. Pirinç, pirinç kabuklarıyle karıştırılarak veriliyordu. İçinde sinekler vardı, siyah bir örtü gibi üstünü örtüyorlardı. Sinekler her yerde küme küme yığılıyorlardı. Hücredeki lağım deliği ve pislik tene-

kesi yüzünden, hücre, nefes almayı bir eziyet haline getiren çok kuvvetli pis kokularla devamlı olarak doluydu. Bu 3 X 6 ayak boyutundaki hücreye 8, hattâ 12 kişi koyuyorlardı. 4 kişi olduğumuz zaman yatarak uyunabiliyordu, 8 kişi olduğumuz zaman oturulabiliyordu; 12 kişi olduğumuz zaman ayakta durabiliyorduk; 12 kişi olduğu zaman birkaç gardiyanın yardımı olmasa 48 saat içinde hepimiz ölürdük. Bazı gardiyanlar kapımızı her 6 saatte 10 dakika gizlice açık bırakırlardı. Bu, bize yaşamakta devam etme gücünü veriyordu. Bu tutuklanma şekli yavaş yavaş öldürmek, yavaş yavaş katletmek için bulunmuş dahice bir usuldür. Su hava, yiyecek azlığından, hastalıktan bitkin hale gelerek ölüp gidiyorduk.

«Gardiyanlar kendi zavallı usulleriyle bize yardım ettikleri için biz ancak sağ kalabilmiştik. Fakat erkekler, tutuldukları hücrelerde vitamin ve protein yokluğundan yavaş ve işkenceli bir ölümle hep ölüyorlardı.»

(Doktor bir defa daha söze karıştı: «Vitamin yokluğu etin susuz kalması sonucunu doğuruyordu.»)

«Ayak parmakları ve ayakları siyahlaşmış bir mahpus gördüğümüz zaman yavaş, acılı ölümün başlamış olduğunu anlıyorduk. Vücut, kurbanın gözleri önünde ölecekti. Sadece dört vitamin hapına ihtiyacımız vardı, fakat hiç alamadık. Gardiyanlar tavuklarının hastalıklarını önlemek için Oreomycin ve Theramycin kullanıyorlardı. Hepimiz dizanteri ve barsak kurtlarından hastaydık.

«On aylık mahpusluğun sonunda iskelet haline gelmiştim. Sadece kemik. Çok az kişi yürüyebiliyordu. Sağ kalabildiysek kukla askerlerin bazılarının insanlık duygusuna etki yapmaya çalıştığımız içindir. Bunu başarabildik. Çektiklerimizi gören birkaçı bize biraz, bazılarımızın sağ kalmasını sağlayabilecek kadar yardım ettiler. Paulo-Condore'de hapishanede yapılan zulümlerden bir defasında 300 erkek

birden öldü. Ölüleri günlerce hücrelerde bıraktılar. Binlercesi ve binlercesi salgın hastalıklara tutuldu. Yığın halinde gömüldükleri oldu. Bu ölüm ve ıstırapların ortasında adanın başkanı olan Bach Van Bon teftişlerinde ellerini birbirine vuruyor, bize kahkahalarla gülüyordu.

«Noel gecesi Katolik mahpuslar kiliseye gidemediler . Zindanda bir âyin düzenlediler. Bunu yaptıkları için Noel gecesinde sabah saat 1'e kadar dövüldüler. Sağ kalan mahpuslar, hastalıktan zayıf düşmüş oldukları halde, zorunlu çalışma yapmağa mecburdu.

«Gücü kuvveti yerinde bir adam günde bir metre küp odun kesebilir. Biz ormandan günde üç metre küp odun elde etmek zorundaydık. Her günün sonunda yeteri kadar odun getiremediğimiz için her tarafımızdan bol kan gelesiye kadar dövülüyorduk. Bir defasında çok az pirinç verilmesini protesto etmek için açlık grevi yaptık. Bizi, bütün gün, kaynayan güneşin altında bıraktılar. Yüzlerce insan öldü. Saygon'da Paulo-Condore'den kadınların serbest bırakılmasını isteyen kuvvetli protesto hareketi yapıldığı zaman ben bir yıldanberi Paulo-Condore'de bulunuyordum. Kadınların Paulo-Condore'de tutulmasına karşı Saygon'da yapılan hareketin gücü, bizim Anavatan'da başka bir zindana gönderilmemize yol açtı.

«Anavatan'a giden gemiye yürüyerek gidemeyecek kadar çok zayıftık. Birbirimize yardım etmek zorundaydık. Gemide geçen 19 saat korkunçtu. Hepimiz kusuyorduk. Saygon'a vardığımızda gemiden yürüyerek çıkamadık. Gemi bizi Paulo-Condore'de karadan almamıştı. Bizi asıl gemiye getirmek için küçük kayıklar kullanmışlardı. Geniye vardığımızda yorgunluktan 41 kişi kendini kaybetmişti. *Plu Ong Khanh* adındaki bu gemi, bir yük gemisiydi Havasızdı. Ambarlarda yığılı idik. Son derece yıpratıcı idi. Bizi ambarda havasızlıktan boğulur hale ge

lince bunu gören gemi tayfaları emniyet mensuplariyle durumu tartıştılar ve şiddetle protesto ettiler. Ambarda öleceğimizi biliyorlardı, güverteye çıkmamıza izin verilmesini istiyorlardı. Gemi tayfaları bize çok yardım ettiler. Geminin kaptanının bize karaya çıkıncaya kadar yaşamakta devam etmemiz için kuvvet verecek ilâç vermesi için müdahale ettiler.

«Gemiden, Phu Loi toplama kampına götürüldük. Bu, 8.000 kişilik geniş bir kamptı. Phu Loi kampında onların albayını selâmlamamız ve Diem rejimini destekleyen şiarlar haykırmamız için zorladılar. Bunu yapmayı reddettik. Dövüldük ve Thu-Duc zindanı denilen başka bir hapishaneye gönderildik.

«Biz Phu Loi'den ayrıldıktan sonra kampta çok büyük bir toptan öldürme yaptılar. 1.000 kişiyi aşkın insanı öldüren ve 6.000 kişiyi ağır şekilde hasta eden yığın halinde bir zehirleme uyguladılar. Thu Duc'te bir arkadaşıma rasladım, Phu Loi toplama kampındaki yığın halinde zehirlemeyi görmüştü, o anlattı:(Phu Loi toplama kampı bir ovanın ortasındadır. Dayanılmayacak kadar sıcak ve güneşe açıktır. Kampta hemen hiç su yoktur. Kamp zorunlu çalışma ile kurulmuştur. Çalışanlar çok şiddetli güneş altında dikenli tel örgüler, sığınaklar ve kulübeler yapmak, mahkûmlar çok ağır koşullar altında çalışmak zorundaydılar. Buna karşılık, çok küçük bir kap pirinç veriliyordu. En ufak bir direnme ve en küçük karşı koyma, havasız ve sıcaktan kaynayan yeraltı hücrelerine konmamıza yol açıyordu. Birçokları kendilerini kaybettiler. Mahpuslar arasındaki dayanışma sebebiyle yetkili yöneticiler bazı tedbirler almağa mecbur kaldılar. Sonra sistematik misillemelere başvurdular. Birgün iyi bir sığır eti, başka etler ve ekmekten meydana gelmiş iyi bir yemek verdiler. İnsanlar aç kalmışlardı, hırsla yediler. Yemekten sonra şiddetli ağrılar, kanlı kusmalar ve kan boşalmaları geldi. Sonra ölüm. Sağ kalanlar korkunç bir öfkeyle

hoparlörleri ele geçirdiler ve suçları yayınladılar ve ilk yardım istediler. Askerler ve polis geldi. Durumu bastırırken bir çoklarını öldürdüler. Birçokları da sonra dövülerek öldürüldü.

«Phung adında bir kadın vardı. Dövüldü ve işkence gördü; şöyle ki: Emniyet ajanı sopasını ve Kauçuk copunu kadının döl yoluna soktu. Sonuna kadar ve hayvanca bir kuvvetle zorluyarak sokmuştu. Kadın bugün dahi hasta ve zayıf düştüğü zaman orasından kan gelir. Kampta birçok insanın hayatını kurtaran bir hemşireydi.. Hâlâ Güney Vietnam'ın Saygon işgali altındaki bir bölgesinde yaşar. Bir zaman sonra tekrar Phu Loi toplama kampına döndüm. Duvarlarda kan görülüyordu.»

«İkinci defa oraya gittiğim zaman aynı işkencelere yeniden başladılar. Paulo-Condore'de ve daha önce uğradığım her şey, yeniden tekrarlandı. Tavandan saatlerce asıldım; sonu gelmeyesiye dövdüler; akciğerlerime ve mideme zorla sabunlu su sıktılar. Bu, her defasında iki aydan iki buçuk aya kadar süren dönemlerle, bütün bir yıl sürdü. Hemen hemen deli oluyordum. İlk fasıl iki buçuk ay sürdü. Çırılçıplak soyulup tavana asılarak işkence edilen on sekiz yaşında bir genç kızla beraberdim. Kışın hava çok soğuktu. Bütün kadınlar istisnasız aynı şeye uğratıldılar. İşkenceden sonra çırıl çıplak yerde yatmak zorunda bırakılıyorduk. Üstümüze soğuk su dökülüyordu. İşkence yeniden başlıyordu.

«Her işkence kampanyası aralıksız iki ay sürüyordu. Bana, serbest bırakılmamadan altı gün öncesine kadar devamlı olarak bu muamele yapıldı. O ana kadar durmadan işkenceye uğratıldım. Hâlâ yaşıyorsam, bu, sonradan yurttaşlarımın bana gösterdiği bakım ve özen sayesindedir. Ben hayatımı büyük bir zafer sayıyorum. Yaşıyorum. On binlerce insan hem sakat, hem de çocuk yapamaz hale getirildiler.

«1960 yılında serbest bırakılmıştım. 1962'de ye-

niden tutuklanıp bir stratejik küçük köye sokuldum. Stratejik küçük köyün nasıl kurulduğunu ve ne demek olduğunu size anlatayım. İlkin uçakları gönderip köyleri bombalatıyorlardı. Sonra askerler köylere hücum ediyor, nihayet buldozerler gelip halkın evlerini büsbütün yerle bir ediyordu. Evsizler ondan sonra zorla bu stratejik küçük köylere sokuluyorlardı. Benim ilimde 200.000 kişi yaşardı. Bu 200.000 kişinin hepsi stratejik küçük köylere sürüldüler. Halkın bu sürülmesi halkın hayatının bütün dokusunu doğrudan doğruya bozuyordu. İnsanlar ellerinden gelen bütün yollarla direndiler. Evleri kukla askerler tarafından yıkılan pek çok kadın vardı. Kadınlar evlerini yıkan kukla askerleri tuzağa düşürmek için kendi evlerine ateş vermişlerdi. Birçok ihtiyar adam atalarından kalan evlerin buhurdanlarını yakmışlar, evlerini ve kutsal yerlerini savunarak ölmeye ant içmişlerdi. Sonra bıçakları ellerinde evlerinin kapısında oturmuşlar, evlerini yıkmaya gelecek kukla askerleri beklemişlerdi: 'Yurttaşlarımız' diyorlardı, 'bizimle çay içmek istiyorsanız, evimize hoş geldiniz; eğer evimizi yıkmaya geldinizse, kendinize dikkat edin, ben evimi canım bahasına savunacağım.'

«Halkımız kendi küçük topraklarında ve pirinç tarlalarında çalışarak yaşamak istediği ve dağınık yaşadığı için bu toplama kamplarına karşıdırlar. Etrafını beş sıra dikenli telin çevirdiği, ellerinde makinalı tüfekler, köpeklerle devriye gezdiği ve gözetleme kulübelerinden gözetlediği stratejik küçük köylere karşı direniyorlar. Bu küçük köylerde insanlar yüksek vergiler ödemeye ve hiç bir zaman karşılığı ödenmemiş zorunlu işe uymaya zorlanıyorlardı. Halk, hükümet teşekküllerine katılmaya zorlanıyor, gençler zorla kukla orduya asker yazılıyorlardı. Silâh zoruyla başka köylülere karşı, kendi kardeşlerine karşı silâha sarılmaya zorlanıyorlardı. Size Tan Cu köyü örneğini vereyim: 59 kişi stratejik küçük köye zorla sokulmuştu. Üç ay sonra bunlardan 30'u öl-

müştü. Hoa Trung'a 400 kişi zorla sokulmuş bunlardan 200 kişi ölmüştü. Doğrudan doğruya Amerikan subayları tarafından kurulan ve yönetilen Ben-Tuong küçük köyünde, Mc-Namara geldiği zaman halk yiyecek, pirinç ve köylerine dönme özgürlüğünü isteyerek gösteri yaptı. Stratejik küçük köylerdeki halk, içlerinden herhangi birinin Kuzey'de bir akrabası varsa, herhangi biri Fransızlara karşı direnme hareketine katıldıysa veya herhangi bir kimse barıştan, tarafsızlıktan, seçimlerden, demokrasiden bahsetmişse, veya herhangi bir kimse Saygon kukla hükümetini veya Amerikan subaylarını veya Amerika Birleşik Devletleri hükümetini eleştirdiyse bunu gizli polise haber vermek zorundaydık.

«Stratejik küçük köylerdeki kızların çoğunun askerler tarafından ırzına geçilmişti. Stratejik küçük köyler sadece kırlarda kurulmuş değil, şehirlere de uygulanmıştı. Şehirlerdeki kızlar Amerika Birleşik Devletleri askerleri için kurulmuş olan orospu takımlarına katılmağa zorlanıyorlardı. Saygon hükümeti tam anlamıyla on binlerce genç kızı Amerika Birleşik Devletleri askerlerinin resmen keyfetmeleri için daimî alet olarak kullanılmak üzere, kamplara hem de zorla, ölüm cezası tehdidiyle sokuyordu.

«Şehirlerin emekçilerini bu stratejik küçük köylere sürebilmek için ajanlar ve askerler halkın evlerini yakıyorlar. Yangına itfaiye arabaları gönderip ateşe su değil, benzin sıkıyorlar. Her şeyi yakıp yıkmak için! Çekilen yoksulluklar yüzünden binlerce genç kız, birçoğu da öğrenci, vücutlarını yiyecek karşılığında Amerikan askerlerine satmak zorunda kaldılar. Bu, hükümetin kızları zorla orospu olarak kullanmak için kurduğu örgütte uyguladığı kuvvete ek olarak düşünülmelidir. Fakir ve aç çocuklar çöp tenekelerinde fareler gibi yiyecek arıyorlar. Güney'deki şehirlerimize zorla kabul ettirilen hayat budur.

«Stratejik küçük köylerin kurulması, bütün hal-

kımızın çıkarlarına karşı olduğu için, her yerde, kırda ve şehirde herkes —erkek, kadın, çocuk, ihtiyar— bir yaşama meselesi olarak buna karşı sert bir tarzda direniyor. Size söylediğim gibi, başlangıçta, bizi kaba kuvvetle bu zorunlu çalışmanın yaptırıldığı sözde stratejik küçük köylere bu toplama kamplarına girmek zorunda bıraktılar. Fakat sonunda halk buna karşı savaşmak için birleşti. Birçok stratejik küçük köyü devirdiler, oraları direnen savaş köyleri haline getirdiler. Halkımız stratejik küçük köylere karşı yapılan mücadeleye çocukların katılmasına izin vermediği zaman çocuklarımız şu cevabı veriyordu: 'Amerika Birleşik Devletleri askerleri bizi öldürürlerken çocukları anne ve babalardan ayırdetmiyorlar. 'Stratejik küçük köy' adı, şimdi, McNamara tarafından, 'yeni yerleşme kampları' adına çevrilmiştir. Bu kamplarda terör daha kötü ve daha zalimcedir. Bunlarda yerleşmek mecburiyetine karşı yapılan mücadele gittikçe daha ateşli bir hal alıyor. Halk buradan çıkmak için mücadele ediyor, hükümet ise onları içerde kalmaya zorlamak için çalışıyor.

«Bir defasında Binh Dinh iline geldiler, ayırdetmeden yapılan atış sonunda, gebe bir kadını, bir de iki gün önce doğum yapmış bir kadını yataklarında öldürdüler. Halkımızı dehşet içinde bırakmak için hayvan gibi sürerlerken, yapılan olağan işlerdendir bu. Bana bunu gözleriyle görenler anlattı. Bölgenin halkını korkutup sindirmek için 22 kadın, 22 çocuk ve 6 ihtiyar soğukkanlılıkla öldürüldüler. İki yaşında bebekleri aldılar, tam anlamıyla parça parça ettiler, parçalarını da çalılıklara attılar. Küçük çocukların kafalarını tahta sopalarla kırdılar, çocukları ateşe attılar. Rasgele atılan mermilerle bacağı kırılan Zung adındaki bir küçük oğlanı Amerika Birleşik Devletleri askerleri diri diri toprağa gömmüştü. Askerler başka korkunç zulümler de işlediler. Bunlar Tai Quang köyünde 22 Aralık 1965 günü

oldu. Aynı hücumda yedi kişilik bir aile Amerika Birleşik Devletleri askerleri tarafından öldürüldü. Dokuz kişilik başka bir aile saldıran Amerikan askerleri tarafından toptan yokedildi. Bu zulümlerden o kadar çok biliyorum ki, saatlerce anlatmaya devam edebilirim. Bunlar tipik, her gün rastlanan örneklerdir. İnsanlar öyle bir nefret ve kinle ve öyle bir gazapla sarsıldılar ve kışkırtıldılar ki, hepsi bir tek kişi kalıncaya kadar Amerikan zulümlerine karşı koyuyorlar.

«Toplama kampından bırakıldıktan sonra bu stratejik küçük köylere tekrar tekrar sürüldüm. Bu suçları stratejik küçük köylerde gözümle gördüm. Dong adında bir adam ailelerin başına gelenleri gördü, bir kendisi sağ kaldı. Şimdi, kaçtıktan sonra, hastanede barındırılıyor. Bunlar, benim gördüklerimin, çektiklerimin ve içinde yaşadıklarımın hikâyesinin bir bölümüdür.

«Size anlatmak istediğim o kadar çok şey var ki, ilgili kişiler ve olayların tanıkları hâlâ işgal altındaki bölgelerde yaşadıkları için hepsini anlatamıyorum. Güney'de her hafta tekrarlanan bombardımanları, parçalanan bombaları, gazı, kimyasal maddeleri, napalmı, fosforu, zehirleri, —ve bunlarla ilgili günlük barbarca zulüm olaylarını— size anlatırdım. Ben bunları gördüm, ben bunları işittim ve bunlara karşı mücadele ettim. Sorumlu Amerika Birleşik Devletleri yöresel subayları görsünler diye kurbanları taşıyan insanları tanıyorum.»

Madam Tho, tedavi altındadır. Mümkün olduğu kadar çabuk Güney'e dönmek için ısrar ettiğini bana sonra söylediler. Kimse bunu olağanüstü saymıyordu.

1954'le 1959 arasındaki «barış» yıllarında, 1960'la 1966 arasındaki Güney'de direnme ve Kuzey'de Amerikan bombardımanları yıllarındakinden daha çok Vietnamlı öldü. Fakat Vietnamlılar, Cumhurbaşkanı ve Başbakandan, bana çektiklerini anlatan köylülere kadar sabırlı, aşırı derecede efendi ve yumuşak in-

sanlar. Onların efendiliği ve yumuşaklığı kadar hiç bir şey yürek parçalayıcı olamaz. Onlar bizim halkımızın kokuşmuş olduğunu biliyorlar. Amerikalılar ve Avrupalılar, Vietnam halkının mücadele ettiği sömürüden yararlanan insanlar olmuşlardır.

Başbakan Pham Van Dong ile yaptığım konuşmada, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bilinç düzeyi ve ciddî bir direnmenin imkânları üzerinde durduk. Konuşma sırasında öyle anlar oldu ki, Amerika'nın sorumluluğunun ağırlığı, benim utanç ve küçük düşme duygularım bana çok acı geldi, sustum kaldım. Pham Van Dong elimi tuttu ve şunları söyledi :

«Aziz kardeşim, mücadele uzundur, halkımız çok çekiyor. Biz silâh arkadaşlarıyız: halkınızı uyandırmaya ve yöneticilerinize karşı direnmeğe çalışan siz Amerikalılar ve savaş alanında mücadele eden bizler. Savaşımız aynı savaştır.»

Bizden çok az şey bekledikleri halde bile, elde ettikleri çok az şey onları duygulandırıyor ve onlara şükran duyguları veriyor; çünkü Amerikan direnmesinin doğuşunu, yaptıkları fedakârlığın ödüllerinden biri olarak görüyorlar. Bir Amerikan çıkışı, dünyadaki yerimizin ve bizim yöneticilerimizle olan ilişkimizin ne olduğu konusunda bir Amerikan bilinci, Vietnam halkının Amerika Birleşik Devletleri halkına hediyesi olacaktır. Vietnam'ın katlandığı dehşet karşısında duyulan merhamet Vietnamlıların hakkettiği bir merhamet değildir. Onlarda acınacak hiç bir şey yoktur. Çektikleri büyük acıların içinde, onlar, kahramanca duruyorlar. Onlara damgasını vuran şey, hiç bir şey yapmadan durmak değil, fakat fedakârlık ve direnmedir. Merhamet, Amerikan halkını, onun adına yapılan bu korkunç işler devam ettikçe, hasta ve suç ortağı durumuna düşüren zalim tarihî gerçekte yatar. Ben emi-

nim ki gelecek kuşağın ve ondan sonra gelecek kuşağın Amerikan uyanışı, kaynağını Vietnam'da çeyrek yüzyıl süren devrimde bulacaktır. O büyük ve kurtarıcı olay ki, biz, ona, dayanışmadan çok daha fazlasını borçluyuz.

Bertrand Russell şöyle diyor:

«Vietnam halkı dünyanın adalet için çarpışan askerleridir. Onların kahramanca yürüttüğü mücadele insanların, kendilerini soylu bir ülküye adadıkları zaman yapabilecekleri kahramanlıkları bize sürekli olarak hatırlatmaktadır. Vietnam halkını selâmlıyalım.»

Kapaktaki resim, Amerikalı ressam Roy Lichtenstein'ındır; 1967 Venedik Biennalinde sergilenmiştir. Fotoğraf, Japon asıllı Kyoichi Sawada tarafından çekilmiş olup 1966 Pulitzer armağanını kazanmıştır.

Bertrand Russell, Vietnam savaşına karşı Batıda sesini ilk yükseltenler arasındadır. Yazar, okuyucuyu, napalm bombaları, «lazy dogs», zehirli gazlar ve çeşitli işkencelerle ezilmeğe çalışılan Vietnam'da dolaştırmakta; bir yandan da, Vietnam halkını bu korkunç felâketten kurtarmak için yapılması gerekenleri önermektedir. Doksan beş yaşındaki bir yazarın böylesine etkileyici bir eser yazabilmesi, az rastlanır bir olaydır. Kitap, Russell'ın Vietnam Millî Kurtuluş Cephesi radyosundan Amerikan askerlerine seslenişi, Amerikan halkının vicdanına seslenen makalesi ve Savaş Suçları Mahkemesi'nin kurulduğunu bildiren konuşmasıyla başarının en yüksek noktasına çıkmaktadır. Bundan başka, Schoenman'ın Vietnam'daki gözlemlerini anlatan ek raporu, tüyler ürpertici bir belgedir.

"Vietnam'daki bu mücadele, kuvvetini milliyetçilikten almaktadır ve bağımsızlık için yapılan bir kurtuluş savaşıdır" U Thant.

Başnur Matbaası, Ankara - 1967

7,5 Lira